

1 § Aktuell debatt: Migrations- och integrationspolitiken

*Aktuell debatt:
Migrations- och
integrationspolitiken*

Anf. 1 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! God morgon kära kolleger i Sveriges riksdag!

Från Centerpartiets sida har vi begärt denna aktuella debatt efter den senaste tidens diskussion om framför allt integrationspolitiken men också i anslutning till de migrationspolitiska debatter som vi har haft. Vi har känt en oro från Centerpartiets sida för att en ny politisk linje håller på att växa fram i den svenska integrationsdebatten som grundar sig alltmer på tvång och allt mindre på en tilltro till att människor faktiskt kommer till Sverige för att aktivt och med ett ärligt uppsåt vara med och bidra.

Vi har också i denna debatt velat lyfta fram frågan om kommunplaceringar som har framförts av Socialdemokraterna och som gav ny energi till debatten. Vi vill också lyfta fram det perspektiv som har handlat om kommunernas möjligheter att frivilligt bli en del av flyktingmottagandet, eller om vi från Sveriges riksdag ska utöva ett tvång, som vi från Centerpartiet anser står i strid med grundlagen, där vi tvingar kommunerna till ett flyktingmottagande som de inte själva har bett om.

Vi hoppas att från Centerpartiets sida få klargöra lite grann av våra ståndpunkter i debatten när det gäller migrationspolitiken men framför allt när det gäller synen på hur vi kan skapa en bra grund för en hållbar integrationspolitik. Framför allt hoppas vi att fler av de partier som har varit aktiva under en längre tid i denna debatt ska kunna klargöra sina ståndpunkter så att vi inte längre bara rör oss i generella termer utan kanske också kan konkretisera våra olika förslag.

Anf. 2 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Centerpartiet som har begärt denna debatt om migrations- och integrationspolitiken. Få politikområden diskuteras så flitigt som detta, och utformningen av politiken är av största vikt för de enskilda människor som berörs av den.

Som politiker har vi ett ansvar att synliggöra och hitta lösningar på de problem som människor upplever. Vi har också ett ansvar att vara tydliga med vad vi vill och med vad vår politik innebär för enskilda människor, för situationen i kommunerna och för hela vårt land.

Därför välkomnar jag detta tillfälle att få tydliggöra det arbete som regeringen utför. Det ger också en möjlighet att få klarhet i vad Socialdemokraterna vill genomföra på detta område.

Det gläder mig att kunna säga att regeringen under det ett och ett halvt år som har gått sedan regeringsskiftet vidtagit fler åtgärder på dessa områden än vad Socialdemokraterna gjorde under sina tolv år i regeringsställning. Regeringen tar nu ett välbehövligt helhetsgrepp om migrations- och integrationspolitiken. I det ingår frågorna om den nya instans- och processordningen, mottagandet av asylsökande, hur nyanländas etablering på arbetsmarknaden kan underlättas, hur ett försörjningskrav vid anhöriginvandring kan införas i Sverige samt ökade möjligheter till arbetskraftsinvandring.

Ett väl fungerande mottagande av asylsökande krävs för att Sverige fortsatt ska kunna ha en generös asylopolitik och för att vi även framgent ska kunna vara en fristad för dem som behöver skydd. Ett fungerande mottagande är viktigt för att bryta det utanförskap som i alltför stor utsträckning har präglat nyanländas situation. För att den kunskap och den erfarenhet som de har med sig ska tas till vara, liksom deras strävan efter att förbättra sin tillvaro, måste vi byta perspektiv när vi diskuterar dessa frågor. Vi måste sluta se människor som hjälplösa och svaga och i stället se dem som de kapabla och handlingskraftiga individer som de ofta är och ge dem förutsättningar att forma sin egen tillvaro och stå på egna ben och försörja sig själva.

Eftersom regelverket kring mottagandet hittills inte haft egenförsörjning som mål har regeringen tillsatt en utredning med fokus på just detta. Den tillsattes före jul förra året och har inlett sitt arbete. Utredningen ska också ta fram förslag till hur den ansträngda situation som många kommuner befinner sig i kan underlättas. Problemen i kommunerna har varit välkända i många år. Trots att socialdemokratiskt styrda kommuner, däribland min hemstad Malmö men också Göteborg och Södertälje, under lång tid har påtalat detta togs inga initiativ under den socialdemokratiska regeringens tid. Som väl är har vi nu i stället en borgerlig regering som har för avsikt att genomföra genomtänkta och konkreta reformer på detta område.

Utgångspunkten för översynen av mottagandet är att den ska bidra till en rättssäker, effektiv och human asylprocess med korta handläggnings-tider. Mottagandet ska främja asylsökandes möjligheter till sysselsättning och egenförsörjning både under tiden asylansökan prövas och vid ett beviljande av uppehållstillstånd. Dessutom ska mottagandet vara utformat på ett sätt som möjliggör ett snabbt återvändande efter ett lagakraftvunnet avvisnings- eller utvisningsbeslut. Mottagandet ska också vara utformat på ett sätt som är till nytta för den enskilde oavsett om han eller hon får ett positivt eller ett negativt besked.

En ny reglering av mottagandet måste bygga på en långsiktig hållbarhet och fungera i hela landet under lång tid framöver. Den ska fungera i både stora och små kommuner och i tider när antalet asylsökande är stort liksom när antalet minskar, vilket historiskt sett har varit fallet. Vi löser inte dessa problem med ett enkelt alexanderhugg, och det måste klargöras i denna debatt. Vår uppgift som politiker är att lyfta blicken och ta tag och ta ansvar i ett mycket bredare perspektiv.

En annan viktig faktor för nyanländas etablering är boendet. Nuvarande ordning för de asylsökandes boende har i vissa fall inte fungerat tillfredsställande. Det måste också klargöras. Situationen i städer som Södertälje eller Malmö med trångboddhet, stort utanförskap, bidragsbe-

roende och segregation är exempel på detta. Därför ska utredarna överväga hur förändringar av de asylsökandes boende kan öka möjligheterna till sysselsättning och egenförsörjning genom större incitament för den enskilde att bosätta sig i de regioner i vårt land där det finns goda förutsättningar att hitta både bostad och arbete.

Grundprincipen att använda incitament i stället för tvång gäller även för regeringens integrationspolitik. Integrationsminister Nyamko Sabuni har bland annat startat en översyn där man ska titta på hur nyanländas drivkraft till ett snabbt inträde på arbetsmarknaden kan stärkas.

När det gäller mottagandet av dem som har beviljats uppehållstillstånd fungerar den nya organisationen med samarbete mellan Migrationsverket, landshövdingarna och Arbetsförmedlingen som infördes i juli förra året mycket bra. Den har inneburit att fler kommuner har tecknat avtal om att ta emot flyktingar och att samverkan har förstärkts mellan landets kommuner.

Regeringen har redan vidtagit fler åtgärder för att underlätta för utrikes födda att komma in på arbetsmarknaden, och sysselsättningen i denna grupp ökar också snabbare än bland svenskfödda, ett faktum som ibland glöms bort. Under 2007 ökade antalet sysselsatta med 111 000 personer. Av dessa personer var en tredjedel utrikes födda. Av den ökning av antalet sysselsatta som kommer att ske i år beräknas hälften vara utrikes födda.

Det har även gjorts satsningar på kompletterande utbildning och på företagande. Det är åtgärder som har gjort det billigare för arbetsgivare att anställa samtidigt som skattesänkningar har gjort det mer lönsamt att jobba. Arbetslinjen förs alltså in i både migrations- och integrationspolitiken där den hör hemma.

Mot bakgrund av detta är det rimligt att ställa ökade krav på den enskilde att söka arbete. Regeringen har därför tillsatt en särskild utredare som har fått i uppdrag att lämna förslag på hur ett försörjningskrav vid anhöriginvandring kan införas. Genom att ställa krav på att det ska finnas både arbete och bostad innan anhöriga kan beviljas uppehållstillstånd ökar förutsättningarna för en bra integration och för att utanförskap undviks. Incitamenten för egenförsörjning stärks på ett tydligt sätt. I stället för att komma till trångboddhet och bidragsberoende leder försörjningskravet till att de anhöriga kommer till ordnade och stabila förhållanden, vilket underlättar en god integration. Det ska vara tydligt att Sverige är ett land där arbete uppmuntras. Försörjningskravet ger naturligtvis också större incitament att flytta till delar av landet där det finns arbete och bostäder, och det innebär en lättnad för hårt ansträngda kommuner.

Avslutningsvis, herr talman, kommer regeringen inom kort att lägga fram en proposition för riksdagen om ökad arbetskraftsinvandring. Genom att öppna fler vägar in i landet bryter regeringen med den enkelspåriga politik som har förts alltför länge där den enda vägen till Sverige för många har varit att söka asyl.

Regeringen för in arbetslinjen även i migrations- och integrationspolitiken, allt för att ge människor en bra start i Sverige oavsett av vilken anledning de har sökt sig hit. Det är ett kraftfullt helhetsgrepp som är en förutsättning för att kunna bryta utanförskapet, ta till vara människors strävan efter att försörja sig själva och för att vända utvecklingen i många av landets kommuner.

Efter Socialdemokraternas långa tystnad kom Mona Sahlin och presenterade en idé som närmast liknar kommunarrest. I stället för att stimulera människor att flytta till delar av landet där det finns arbete och bostäder verkar Socialdemokraterna eftersträva att alla kommuner ska ta emot nyanlända enligt något slags kvotsystem.

Frågan uppkommer förstås om en hänvisning till en kommun utan hänsyn till förutsättningarna till arbete verkligen bidrar till att bryta det utanförskap som många nyanlända tyvärr har hamnat i. En annan fråga är självklart hur förslaget ska genomföras rent praktiskt och hur det underlättar för de kommuner som i dag har en ansträngd situation.

Med tanke på att detta var utgångspunkten för dagens debatt ser jag mycket fram emot Veronica Palms svar, hon som företräder Socialdemokraterna i kammaren här i dag. Det ska bli mycket intressant.

Anf. 3 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! I Centerpartiets program har vi en portalparagraf som lyder: Centerpartiets politik grundar sig på alla människors lika rätt och värde. Det måste gälla alla personer och i alla situationer. Det utgör också grunden för Centerpartiets liberala människosyn. Vår grundsyn är att alla människor, oavsett om man är född i landet eller om man kommer hit, vill göra gott och vara en positiv del av samhället.

Vi ser positivt på de människor som kommer till Sverige, och vi är övertygade om att de flesta vill vara här för att bidra till att bygga sitt nya hemland. Vi välkomnar dem som slår rot i Sverige, och vi ställer samma krav på arbetslinje för dem som är födda här som för dem som har valt att flytta hit.

Grunden för välståndet som vi har i Sverige i dag är arbete och att alla är med och bidrar till de gemensamma resurserna. I grund och botten skulle vi från Centerpartiets sida kunna välkomna mångdubbelt fler personer att komma och skapa sig en framtid i Sverige, om det vore så att vi hann med att i takt bygga ut välfärdssystemen och skolorna och om alla kunde vara med och arbeta och bidra. I ett sådant samhälle blir ingen människa en belastning, utan alla människor ses som en tillgång.

Vi vill se en generös, öppen och human flyktingpolitik där vi som land har ett stort ansvar. Vi ska återigen påminna oss om att vi i Sverige redan tar detta ansvar som ett av de största flyktingmottagande länderna i världen.

Vi ser hur den nya instans- och processordningen börjar falla på plats. Det var många år sedan vi kunde erbjuda lika många människor som under de senaste åren en fristad i Sverige med nytt hopp om en ny framtid i ett nytt land. Trots detta vet jag att det finns en rad problem, och jag hoppas att vi ska komma närmare in på dem under debatten, herr talman.

Vi säger också tydligt att den som behöver få skydd ska få ett starkt skydd i Sverige som är gemensamt finansierat. Men vi stannar inte vid en migrationspolitik som bara handlar om den som vill ha skydd, utan vi vill också öppna för en anhöriginvandring byggd på en försörjningsplan. Vi sätter inte gränsen att bara den som är konventionsflykting eller den som har särskilt skyddsvärda skäl får stanna, utan vi säger: Fler i din närhet är välkomna till Sverige, men då måste vi ställa samma krav på dig som vi gör på dem som är födda i landet. Och arbetslinjen måste gälla också här.

Vi öppnar också en tredje väg för arbetskraftsinvandring till Sverige. Det ska inte längre vara så att vi försöker pressa in alla i ett asylsystem som kanske inte hör hemma där. Det har tidigare underminerat trovärdigheten för asylsystemet och ibland gett en ganska obehaglig politisk debatt i Sverige.

Det som dock oroar mig är hur socialdemokratin på senare tid har börjat diskutera tvångsmetoder för att efter egen karta avgöra var människor som kommer till Sverige ska bo. Tydligt är det så att man på det socialdemokratiska partihögkvarteret vet bättre än människor själva var jobben finns och var bostäderna finns. En liknande politik prövades under 90-talet med föga framgång. Då valde man att placera människor i de kommuner där det fanns flest tomma bostäder, men det visade sig sedermera att det inte alltid var där som de flesta jobben fanns.

Jag ska erkänna att det kan finnas en rimlig logik i att befinna sig på en anvisad plats under tiden man befinner sig i asylprocessen. Det kan finnas rättssäkerhetsskäl för detta, och det kan finnas effektivitetsskäl. Däremot är det för mig obegripligt hur man kan vilja bryta mot Europakonventionen och hindra människor som har laglig rätt, som alltså har fått uppehållstillstånd i landet, att röra sig fritt. Frågan är vad det är för samhälle man tror att man ska skapa. Och hur ska man kunna upprätthålla dessa upp till två år långa kommunarrester?

Jag tror att det är en felaktig uppfattning, herr talman, att vi som politiker kan avgöra exakt var människor ska bo. Däremot måste vi kunna skapa de incitament som gör att människor alltid väljer att söka sig dit det finns rimliga förutsättningar för ett gott liv, där det finns arbeten och där det finns bostäder. Jag tror inte att det är tvång med ett hot om indragen dagersättning, som dessutom upphör efter att man fått uppehållstillstånd, som kommer att vara det som får människor att välja att flytta till arbeten. Däremot tror jag att en politik som innebär att det alltid lönar sig att arbeta, att det är större skillnad mellan att leva på bidrag och att ha sin egen inkomst ger de incitament som alla människor i Sverige, oavsett om man är född här eller inte, strävar efter att uppnå för att kunna skapa sig rimliga valmöjligheter och få en egenmakt över sitt liv.

Det finns all anledning för Socialdemokraterna här i dag att presentera hur man, i brott mot Europakonventionen, ska kunna hålla kvar människor i kommuner i upp till två år. Det ska bli det kanske mest intressanta svar som vi kommer att få här i dag.

Den stora skillnaden i politiken i dag står mellan oss som företräder en arbetslinje som ger fler möjlighet att få stanna i Sverige och bygga sig en framtid – en framtid som bygger på vita löner i stället för, som vissa verkar tycka är okej, att komma till Sverige så länge man inte arbetar eller vill bygga en ekonomi på svarta löner.

Socialdemokraternas linje kommer att leda till en mängd postlådeadresser där ingen bor. Men kanske kan statistiken komma att stilla det socialdemokratiska dåliga samvetet efter tolv år av havererad integrationspolitik.

För Centerpartiets del är vi övertygade om att vita hederliga jobb är den bästa vägen till integration, självbestämmande och valmöjligheter. Därför motsätter vi oss Socialdemokraternas kommunarrest och föreslår i stället ett försörjningskrav för anhöriginvandring och en arbetskraftsinvandring.

Vi tror från Centerpartiets sida inte heller att det är rimligt eller i enlighet med grundlagen, herr talman, att påtvinga kommunerna ett asylmottagande som de inte har bett om. Vi tror inte heller, herr talman, att det bästa sättet att få en väl fungerande integrationspolitik på det lokala planet är att tvinga någon till detta. Att däremot med politiskt ledarskap uppmuntra till ett tydligt och effektivt mottagande i alla kommuner tror vi är en mycket rimligare väg.

Anf. 4 VERONICA PALM (s):

Herr talman! 200 miljoner människor är migranter i världen i dag. 200 miljoner människor rör sig över världen för att hitta ett bättre liv. Ungefär 15 miljoner av dem är flyktingar, och en liten, liten del av dessa kommer till Sverige – ett av världens rikaste länder, ett av de länder i världen som naturligtvis måste kunna ha ett värdigt mottagande. En liten del, förra året 36 000 och de första tre månaderna i år närmare 8 000 människor, har kommit till Sverige.

För mig är det självklart att det som vi som lagstiftare måste fokusera på är att ge ett värdigt mottagande för de få människor som lyckas ta sig hit och få uppehållstillstånd. När man hör Fredrick Federley tenderar man att tro att han inte tillhör ett parti som ingår i den regering som bär ett ansvar för situationen i Sverige i dag. Det vi diskuterar här och nu handlar inte om arbetskraftsinvandring. Det handlar inte om anhöriginvandring. Det handlar heller inte om den kommunala sektorns ekonomi.

Det vi diskuterar i dag handlar om Lenia, 11 år, som bor i en trerummare i en förort i Göteborg tillsammans med mamma, pappa, två storebröder, moster, hennes man, deras lilla bebis och farmor. Lenia är född i Sverige; hon har bott här hela sitt liv. Hennes moster med familj kom för ett år sedan. Lenia har ingen plats hemma där hon kan få lugn och ro. Hon har ingen plats där hon kan göra sina läxor. Hon kan inte ta hem kompisar. Lenia halkar efter i skolan och när hon snart får betyg kommer de inte att vara speciellt bra.

Den diskussion vi har här i dag handlar om trångboddhet, en utsatthet och en fattigdom i de förorter vi har som inte är värdig Sverige.

För Lenia och alla andra flickor, pojkar, män och kvinnor med rötter i andra länder har vi ett ansvar att föra en politik som bryter fattigdomen och motverkar trångboddheten. Det är det vi diskuterar här i dag.

Vi socialdemokrater ser denna situation, vi är oroad över den och vi är beredda att hitta vägar att föra samtal om hur vi kan gå vidare. Vad kan vi göra? Vilka medel kan vi hitta? Vi vill inte ha ett mottagande som ser ut som det gör i många förorter i Sverige i dag.

Vad gör då regeringen? Vad gör de som är ansvariga för den politik som förs? De diskuterar arbetskraftsinvandring och dubbla köer. De diskuterar anhöriginvandring för dem som har råd att betala. De lägger ned Integrationsverket. De för en politik som motverkar möjligheterna att bygga hyresrätter. De säger till de kommuner som inte har hyresrätter, som inte kan ta emot människor och inte kan ta det ansvar som vi som nation säger att vi ska ha att det är okej. Det är okej att det inte finns några hyresrätter i Ekerö; ni behöver inte ha några invandrare. Det är de signaler som statsmakterna sänder.

Vi vill ha ett värdigt mottagande. Vi vill ha ett mottagande där varje enskild individ står i centrum, pojke, flicka, man, kvinna. Vi vill värna asylrätten. Alla skyddsskäl ska prövas.

Vi ser strukturella problem men också problem som beror på den extraordinära situationen i Irak. Då för vi diskussioner om en solidarisk fördelning av ansvaret, ett solidariskt ansvar mellan kommuner. Vi tror att länsstyrelsen har en viktig roll. Vi tror att man kan hitta olika sätt att ekonomiskt stimulera den kommunala sektorn och enskilda kommuner. Men det öppnar också för en diskussion att stimulera individer att välja att bo någon annanstans än där trångboddheten finns och att ge människor möjlighet och stöd att välja ett annat alternativ. Det är bättre för individen. Det är bättre för de anhöriga som redan bor i Sverige. Det skapar en tydligare riktning mot arbetsmarknad och integration. Vi för också diskussioner om jobbcentrum med inriktning på nyanlända.

Inte minst viktigt, och något som de borgerliga ofta glömmer, är att det behövs någonstans för dessa människor att bo. Det behövs hyresrätter. Jag bor i vår fantastiska huvudstad där man fullständigt slumpar ut våra gemensamma tillgångar och lägenheter till högstbjudande. Det är inte en politik som främjar integration.

Vi är beredda att se över EBO-lagstiftningen. Vi vill tydligare koppla sfi till en kompletterande yrkesutbildning. Vi tar situationen på allvar.

Jag måste fråga regeringen och de borgerliga partierna: Vad gör ni? Vad vill ni? Vad säger ni till de barn som inte klarar sin skolgång för att de helt enkelt inte har någonstans att läsa sina läxor?
(Applåder)

I detta anförande instämde Christina Axelsson, Matilda Ernkrans, Ronny Olander, Magdalena Streijffert och Göte Wahlström (alla s).

Anf. 5 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Svensk migrationspolitik har i många år varit ganska oförändrad. Kännetecknen under den tolvåriga socialdemokratiska regeringsperioden var inhumana handläggningstider, långa väntetider på beslut om uppehållstillstånd, tusentals människor gömda undan svenska myndigheter och alldeles för många människor i utanförskap, i arbetslöshet, skolproblem och så vidare.

Nu ser vi hur alliansen genomför ett omfattande arbete för att utforma en human och fungerande migrationspolitik. För mig är det självklart att Sverige ska kunna ge skydd åt människor som flyr undan förföljelse. Alla ska ha rätt att få sin sak prövad i en rättssäker process. Vi ska också välkomna dem som söker sig hit för att arbeta i yrken som har arbetskraftsbrist.

Samtidigt måste den svenska migrationspolitiken vara ordnad efter tydliga principer och regler. Det får också sägas att alla faktiskt inte har rätt att bosätta sig här och att den som får avslag måste flytta härifrån. En viktig åtgärd är att få ned handläggningstiderna på Migrationsverket. Det har skett; de har minskat kraftigt de senaste åren. Likaså gör den nya och mer rättssäkra processen med domstolsförfarande att beslut, oavsett om de är positiva eller negativa, blir lättare att förstå och acceptera.

Men det handlar också om att lägga grunden för ett liv med framtidsutsikter för dem som får stanna. Vi i Folkpartiet har länge pratat om arbetslinjen, såväl för infödda svenskar som för invandrare och flyktingar. När vi talade om arbetslinjen i valet 2002 var det fortfarande lite anstötligt. Många tyckte att det var skrämmande att ställa krav, både på svenskar och på invandrare. Nu ser vi hur alliansens politik betonar arbetslinjen. Det är viktigt hur en flykting tas emot och hur första tiden i Sverige utformas.

De frågor vi måste ställa, och där Socialdemokraterna är svaret skyldiga för sin tolvåriga historia, är: Ska den första tiden vara passiv väntan eller ska den redan från början handla om jobb, svenskstudier och aktivitet? Hur ska vi uppmuntra dem som kommer hit att så snart som möjligt bli delaktiga i samhället?

Det är viktigt att vi hittar vägar som uppmuntrar människor att skaffa en egen försörjning. Vi har två utredningar på gång – en under migrationsminister Billström som är inriktad på sysselsättning och egenförsörjning för nyanlända och en under integrationsminister Sabuni om ekonomiska styrmedel och personligt ansvar för att komma i gång och arbeta och lära sig svenska.

Folkpartiet stöder också förslaget om att diskutera försörjningskrav vid anhöriginvandring. Det är positivt att det kommer en utredning som ska se över i vilka fall man kan ställa större krav på att jobb och bostad är ordnad innan släktingar som inte är flyktingar får komma hit. Vi är övertygade om att sådana incitament bidrar till snabbare integration och att nyanlända snabbare kommer in i arbetslivet.

När det gäller kommunernas beteende tycker jag naturligtvis att det är ganska upprörande att vissa kommuner mer eller mindre säger nej till att ta emot nyanlända flyktingar samtidigt som andra kommuner tar en mycket stor del av ansvaret. Jag tror inte heller på tvång mot kommunerna i första hand. Men jag vill gärna säga att min grunduppfattning är att det i längden inte är möjligt att vissa kommuner helt säger nej till flyktingmottagande.

Därför är det positivt att den nya regeringen, i motsats till den gamla, genomför aktiva samtal med kommunerna och att man har utsett en särskild samordnare som ska förhandla med kommunerna för att komma överens om flyktingmottagandet. Vi har också en utredning som ska se över ersättningsfrågorna och tydliggöra statens ansvar.

Jag är helt övertygad om att en flykting, på sikt, är en mycket stor vinst för samhället, precis som en arbetskraftsinvandrad. Men i inledningsskedet måste alla nivåer i samhället ta ansvar för att inflyttade ska få en möjlighet att bygga ett liv i det nya landet.

Vad vill då oppositionen? Det är mycket splittrade förslag. Hos Socialdemokraterna, som egentligen inte gjorde något under tolv år, ploppar de nu upp. Ilmar Reepalu i Malmö uttalade i princip att han ville ha stopp och gränspolis på Öresundsbron och att han ville skicka tillbaka asylsökande utan att de skulle få sin sak prövad. Göran Johansson ville införa tvång för flyktingar att bo i vissa kommuner. Mona Sahlin säger att hon inte tycker om ordet ”kommunarrest”, men man ska kunna tvinga människor att bo i ett eller två år i vissa kommuner.

Samtidigt säger dessa socialdemokratiska politiker att vi är hänsynslösa när vi talar om arbetslinjen och att vi ska ha försörjningskrav. Det hänger inte ihop! Vad tycker egentligen Socialdemokraterna?

Jag är övertygad om, herr talman, att de flesta flyktingar och invandrare som flyttar hit är mycket beredda att ta ansvar för sina egna liv om samhället slutar låsa in dem i passivitet. Jag tror att de flesta flyktingar och invandrare respekterar att i första hand gå in för att leva på eget arbete.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén och Hans Backman (båda fp).

Anf. 6 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Det är lätt att bli historielös, vilket framgår av den här debatten.

Denna debatt om migrations- och integrationspolitik har sitt ursprung i märkliga inspel i migrationspolitiken från Socialdemokraterna. Den som följt med i turerna har noterat den kluvenhet som Socialdemokraterna uppvisar med utspel som spretar åt alla håll. En dag ska alla direktavvisas. Nästa dag meddelas kommunarrest för de personer som ska stanna. Man tycks ha en talesperson i var och en av Sveriges tre största städer, med olika uppfattningar om vilken migrationspolitik som ska gälla. I Stockholm är det Mona Sahlin, i Göteborg är det Göran Johansson och i Malmö är det Ilmar Reepalu.

Det tyder på avsaknad av genomtänkta idéer på detta viktiga politikområde. Inte underligt att man efter tolv års regeringstid efterlämnat tiotusentals människor från andra länder hänvisade till utanförskap, arbetslöshet och underjordiska vårdcentraler när man behöver vård. I brist på egna genomtänkta förslag försöker man desperat komma in i den politiska debatten med hugskott och försöksballonger.

Herr talman! Migrationspolitik måste präglas av väl genomtänkta och fungerande samband vad gäller mottagande, asylprocess och integration. Kristdemokraterna värnar en generös och värdig migrationspolitik som tar sin utgångspunkt i varje människas okränkbara och unika värde, oavsett var man kommer ifrån eller vilken bakgrund man har. Migrationspolitiken måste ha en sammanhållen funktion från det man kommer till vårt land och man antingen bereds en framtid här eller på ett rättssäkert och värdigt sätt kan återvända till sitt hemland.

För de människor som får stanna i Sverige måste möjligheten att etablera sig och försörja sig och bli en integrerad medborgare i vårt samhälle ingå som en självklar del. De som vistas i Sverige måste också kunna få del av den vård som behövs och som vi förbundit oss till genom internationella konventioner.

Det är därför positivt att alliansregeringen på stort allvar tar sig an de problem som Socialdemokraterna lämnat efter sig. På område efter område försöker Kristdemokraterna tillsammans med övriga allianspartier att presentera konkreta förslag för att förändra de missförhållanden som funnits. Det handlar om klara och konkreta riktlinjer i asylprocessen, rättssäkerhet och förbättringar av process- och instansordningen.

Det senaste förslaget i raden gäller arbetskraftsinvandring där människor från andra länder, även utanför EU, nu bereds möjlighet att söka jobb i Sverige. Detta kommer att bidra till att de arbetssökandes möjligheter till egen försörjning ökar samtidigt som Sveriges behov av fler arbetstillfällen kan fyllas.

Det tycks som om vårt lands behov av ökad arbetskraft på grund av den demografiska utvecklingen under kommande årtionden inte har tagits fasta på i den allmänna samhällsdebatten. Så sent som häromdagen flaggade Försäkringskassan för att en ökad andel av pensionärer kan medföra att pensionsåldern måste höjas då färre är i arbete. Om vi inte är framsynta och väljer en öppen attityd till att människor från andra länder bidrar med arbetsinsatser i Sverige går vi en mindre ljus framtid till mötes med en stagnering av välfärden i vårt land.

I Västeuropa har under senare årtionden vuxit fram olika främlingsfientliga strömningar som ser lösningen på alla problem i att utestänga människor från andra länder. Det måste tillstås att vi har varit för dåliga att på ett konstruktivt sätt bemöta dessa trender även i vårt land. Det bästa sättet att bemöta dessa främlingsfientliga strömningar är *inte* att negligera verkliga problem. Det bästa sättet är att konstruktivt göra någonting åt dem!

Herr talman! Att hålla nytt vin i gamla läglar har sedan länge varit ett dåligt recept. Därför behöver vi inte gamla socialdemokratiska åtgärder förpackade i nya fodral. Vi behöver en alliansregering som vågar tänka nytt och gå vidare mot att forma ett Sverige som ger möjligheter för fler. Detta är också bra för oss som redan finns här!

Anf. 7 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Den som har lyssnat på debatten så långt kan lätt förledas att tro att det finns ett slags grundläggande skiljelinje mellan Socialdemokraterna och den borgerliga regeringen. I ett avseende stämmer det. I synen på välfärden finns stora skillnader.

Samtidigt måste man säga att när det gäller människosyn är det här ett slags oenighet på ytan – lite grann som när Bill och Bull träter. Vi måste stimulera, säger Bill. Incitament, säger Bull. Vi måste, säger Bill, se till att de flyttar dit vi vill. Integrera sig, säger Bull. Bill säger att vi måste se till att flyktingarna bor på vissa platser, annars får de inga pengar. Ungefär med samma logik skulle man kunna samla ihop landets socialbidragstagare och sortera ut dem över landet för att de skulle skaffa jobb.

Men det är inte arbetarrörelsens tradition, Veronica Palm, av att gemensamt och politiskt ta ansvar för att ta itu med samhällets problem. Det är att trampa i utkanterna av de mänskliga rättigheterna.

Bull föreslår i stället att den som har fått tillstånd att stanna i landet ska få vänta i åratals på att få förenas med sin familj om han inte lyckas skaffa arbete och bostad. Med samma logik skulle man där kunna tvångsomhänderta barn till arbetslösa för att ge dem "incitament" att skaffa sig ett arbete. Men det är, Tobias Billström och Fredrick Federley, inte arbetslinjen. Det är utpressningslinjen.

Så vad menar jag då? Ska man inte ställa krav? Jo, det ska man göra. Man ska ställa gemensamma krav på människor, oberoende av vilken bakgrund de har. Att välja krav utifrån etnisk bakgrund är inte att föredra.

Finns det då inga problem? Kan man negligera de problem som finns i vissa utsatta områden? Inte alls. Man måste bara definiera vilka problemen är och vidta åtgärder för att komma till rätta med dem.

Är problemet då att Sverige tar emot för många flyktingar? Nej. En liten rännil av de många miljoner flyktingar som flyr från krig och väpnade konflikter i världen finner sin plats i Sverige. I stället är det faktiskt så att Sverige i dag avvisar människor till krigets Afghanistan och krigets Irak. Vi skickar ut människor som faktiskt drabbats av förföljelse, tortyr och försvinnanden när man tvingats återvända till sitt hemland, kvinnor som drabbas av stening i Iran.

Är problemet då att vissa kommuner tar emot för många? Det handlar kanske snarare om att vissa kommuner tar emot få eller inga alls. Det är ju som bekant inte Södertälje kommun eller Malmö kommun som har undertecknat FN:s flyktingkonvention. Det är Sverige som nation som har gjort det. Därför är det också ett nationellt ansvar för alla kommuner, för hela landet, att ta ansvar för det undertecknandet och skapa ett värdigt mottagande.

Om problemet är trångboddhet, och det är det, bygg då lägenheter! Om problemet är ovärdiga bostadsförhållanden, renovera då lägenheter och se till att människor får ett värdigt boende! Med Vänsterpartiets förslag skulle tiotusentals nya lägenheter kunna byggas per år. På tio år skulle vi ha renoverat samtliga bostäder i miljonprogramsområdena.

Om problemet är arbetslöshet, se då till att anställa människor! Med Vänsterpartiets politik skulle tusentals människor med invandrarbakgrund och många tusen fler med svensk bakgrund kunna få ett jobb, kunna få den utbildning och den kunskap som behövs för att kunna gå vidare i arbetslivet.

Om problemet är skolan och att elever inte klarar av undervisningen, anställ då också lärare och förskollärare som gör möjligheterna bättre för unga människor och barn att tillgodogöra sig kunskaper och sociala färdigheter!

Den här regeringen gör precis tvärtom. Man säljer ut hyreslägenheter och ökar därmed segregationen. Visst ska du ha en bra bostad – om du har råd.

Man tar bort arbetsmarknadsutbildningar och andra metoder som tidigare funnits för att ge människor kompletterande utbildning och möjligheter att efterfråga de jobb som faktiskt finns.

Man ser till att vinstdrivande privatskolor, ibland religiösa, tillåts gödsla segregation i det här landet. Hundratusentals kronor som skulle kunna användas till undervisning används av skolorna i stället för att konkurrera med andra skolor om eleverna och deras val.

Herr talman! Man måste se att vad det här i grund och botten handlar om är Sveriges förpliktelser att uppfylla internationella konventioner och hjälpa människor som tvingas fly.

När människor har kommit till Sverige måste man också ge förutsättningar för att skapa ett värdigt liv, ett vanligt liv, ett vettigt liv. Därför kan vi inte bara låta Bill och Bull sätta dagordningen, utan vi måste se längre än så.

Vi måste förmå att se att det visst ska ställas krav. Det ska ställas gemensamma krav på dem som är svenskar och dem som är invandrare. Men den huvudsakliga uppgift vi har är att med gemensam politisk kraft utmana fattigdomen och trångboddheten.

Vi måste utmana de kommuner som vägrar att ta emot flyktingar och se till att skapa ett samhälle där var och en kan få förutsättningar till ett bra liv.

I detta anförande instämde Rossana Dinamarca (v).

Anf. 8 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Det har varit en intressant debatt här. Men det tycks också vara en liten tävling på gång. Det är en tävling i de konstruktivaste förslagen, som alla tycks ha en sak gemensamt: det är de hårdaste förslagen. Man utgår från att det är problem, men det är väldigt få som ser möjligheterna.

Någonting gemensamt det senaste halvåret är trots allt de många förslag i den konstruktiva andan som har dykt upp i medierna. Ett är till exempel Folkpartiets förslag att vi ska ha medborgarkurser där vi ska lära oss om värdegrunderna. Vilken värdegrund det kan vara är lite oklart, men någon svensk värdegrund ska det vara.

Regeringen funderar på försörjningskrav vid anhöriginvandring. Det utgår också från att det är problem. Det är bara de rika som ska ha möjlighet att komma hit. Socialdemokraterna kan också få vara med lite på den konstruktiva vägen. Mona Sahlin säger att man inte ska få välja själv var man bor.

Det är någonting gemensamt, och det är att det är problem. Vi från Miljöpartiet vill säga att det också finns väldigt mycket möjligheter. Få personer har en sådan entreprenörsanda som de som kommer till Sverige och som lyckats ta sig hit. Det är också väldigt många som klarar sig fruktansvärt bra trots de problem som vi svenskar ärligt talat sätter upp för de stackarna.

Skulle vi tolerera en debatt i Sverige där vi säger: Som pensionär ska du inte få bo i den kommunen, för vi har inte fixat äldreboende där. Du måste flytta till en annan kommun. En sådan debatt skulle vi aldrig tillåta i Sverige. Men vi tillåter en sådan debatt när det handlar om flyktingar och flyktingmottagning. Då kan vi ha en debatt om var man själv ska få bo.

Det är inte bättre på regeringssidan. Ni har tagit bort hundradagarsregeln. Har man inte ett jobb i sin kommun tvingas man flytta. Det gäller också där. Det är de hårdare tagen. Man ser inte till människornas, familjernas, individernas och barnens bästa när man diskuterar förslagen.

Det är den stora bristen i det här samhället. Vi måste alla känna trygghet och respekt för varandra. Vi måste skapa ett samhälle där tryggheten är det viktigaste. Tryggheten för många är arbete, att få bo där man vill och att få respekt för den man är.

Vi måste som samhälle, som stat, framför allt syssla med att skapa förutsättningar för att skapa arbete. Det kan vi ha en särskild debatt om senare. I den här debatten bör vi kanske koncentrera oss på ett annat område. Det är den strukturella diskrimineringen i samhället. Det är den som vi borde göra mycket åt. Vi hinner kanske inte riktigt på sex minuters talartid utveckla hela den problematiken.

Det har här talats om att Sverige ska ta emot många flyktingar. Det ska vi göra. Vi hör regeringsföreträdare säga detta, och samtidigt vet vi att människor skickas tillbaka till Irak och Afghanistan där det pågår väpnade konflikter. Det ser vi alla på nyhetsprogrammen. Det är någonting som inte är som det ska i de länderna. Man skjuter varandra. Att vi ska skicka tillbaka människor dit, människor som kanske har varit här ganska länge, är inte en generös flyktingpolitik.

Vi har sedan det nationella ansvaret för flyktingmottagandet. Sverige har skrivit under på det, men det tycks vara så att vissa kommuner tar hela detta ansvar. Jag beundrar de kommunerna. Men det borde vara fler kommuner som ställer upp och delar ansvaret.

Jag och Miljöpartiet tror inte på tvång. Men kan vi uppmuntra med till exempel ekonomiska styrmedel, som är så populärt inom andra politikområden, så låt oss utnyttja de möjligheterna. Det ska inte vara en orsak till att säga nej. Då kanske man måste ha en lag som säger att alla kommuner i Sverige måste ställa upp på något sätt. Det tror jag är viktigt att diskutera.

Det är också viktigt att diskutera arbetskraftsinvandringen, det vill säga den legala möjligheten att ta sig till Sverige. Den möjligheten måste öppnas upp. Jag är stolt över att vi från Miljöpartiet tillsammans med de fyra borgerliga partierna lyckades göra upp om den viktiga frågan att få lagliga möjligheter att komma till Sverige.

Vem har sagt att det är vi som bestämmer? Att en 25-åring i Sverige ska kunna flytta till ett annat land och jobba är helt okej. Men när en kille från Irak eller Sri Lanka kommer hit har vi plötsligt en massa ursäkter och det är inte okej. Så får det inte lov att vara.

Öppna gränser, och riv EU:s murar. Det är jätteviktigt. Jag är inte rädd för att för många kommer till Sverige. Jag är tvärtom rädd för att för få personer kommer hit med arbetskraftsinvandringen även om vi har en ny lag. Det är det största bekymret. Vi är inte tillräckligt attraktiva i Sverige.

Där har vi mycket kvar att göra. Då måste vi också ha en debatt som vilar på den positiva andan och inte bara ser problemen.

Anf. 9 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Regeringen är mycket riktigt ansvarig för att styra riket. Veronica Palm kan väl inte på allvar mena att den situation som vi nu ser uppkom i går och att den problembild som alla här i kammaren tycks vara överens om uppstod på valnatten år 2006 när ni förlorade valet, och att allting innan dess var frid och fröjd, fix och färdigt, och inga problem?

För den här regeringen är det självklart att vägen bort från trångboddhet, segregation, bidragsberoende och från allt som skapades under de tolv åren av socialdemokratiskt styre stavas arbete. Därför inriktas nu allt

lagstiftningsarbete som regeringen gör på dessa områden på egenförsörjning.

Veronica Palm är i stället en tydlig anhängare av den kommunarrest som nu är den socialdemokratiska linjen och den bärande pelaren i er politik. Vi tror inte på sådana byråkratiska krumbukter.

Veronica Palm har hittills, som alla som har kunnat följa debatten och lyssna vet, inte kunnat klargöra hur det egentligen ska fungera i praktiken.

Det är också tankeväckande att Veronica Palm hävdar att debatten inte handlar om ett fenomen som anhöriginvandring. Frågan om de kanske två, fyra, sex eller åtta personer som kommer i kölvattnet på dem som beviljas asyl i Sverige är tydligen inte intressant. Min fråga är: Har du stämt av detta med dina socialdemokratiska kolleger i Malmö, Göteborg eller Stockholm? Jag som var kommunpolitiker i Malmö i tolv år innan jag hamnade i denna kammare som riksdagsledamot såg en annan verklighet. Jag tror att dina kolleger i Malmö också gör det om du frågar dem.

Detta leder mig till det förslag om försörjningskrav som vi nu utreder och ska införa. Det kommer att leda till helt andra förutsättningar vad gäller anhöriginvandring. Det kommer att leda till ordning och reda. Det kommer att leda till att de människor som kommer till vårt land som anhöriga till asylsökande kommer till ordnade förhållanden vad gäller bostad och vad gäller arbete. Det leder till att människor som får asyl i Sverige uppmuntras att först se till att dessa villkor är uppfyllda innan man kan få en ansökan godkänd. Det är rättvist, och det är hederligt mot alla inblandade – mot oss som redan bor i det här landet och mot dem som sedan kommer hit.

Men detta avvisas, inte minst av Veronica Palm härifrån talarstolen. Hon säger tydligt nej till förslaget om ett försörjningskrav. I detta avvissande ligger en tydlig skiljelinje mellan Socialdemokraterna och deras politik och den politik som regeringen för – mellan oss som står för arbetslinjen och de som fortfarande tror och visar härifrån talarstolen och i debatten att man med linjal, måttband, passare och tabell kan kommentera fram en välfungerande migrations- och integrationspolitik någons långt inifrån en kammare i Rosenbad. Den tiden är förbi.

Anf. 10 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! Jag vill börja med att lugna Veronica Palm. Den här regeringen och vi borgerliga ledamöter i kammaren har insett precis vad som är vårt uppdrag när det kommer till migrations- och integrationspolitiken. Till att börja med har vi ägnat ett och ett halvt år åt att städa efter det ni lämnade efter er. Vi ser att bitarna börjar falla på plats, men jag ska också erkänna att det finns mycket kvar att göra.

Jag noterar att Veronica Palm inte med ett ord konkretiserade det förslag som din partiledare presenterade häromveckan och som skulle vara er lösning på problemen. Det handlar om kommunarrest och om inlåsningsar. Hur det nu är så vet vi att man i Södertälje, Göteborg och Malmö står inför stora utmaningar. Det är också tydligt att Socialdemokraterna på senare tid har lämnat den nationella politiken och helst bara vill diskutera storstadspolitiken. Det kanske är därför den politiska linje som handlar om kommunarrest har kommit fram.

Man får misstänka att Socialdemokraterna tycker att människor bör flyttas mot sin vilja från Södertälje, Göteborg och Malmö. Vart ska ni då flytta dem, och hur ska ni flytta dem? Ett förslag om kommunarrest för nyanlända i upp till två års tid, som det ni har lagt fram, måste ju innefatta dem som kommer från dagens datum. Om ni med den retorik ni för ska komma till rätta med de problem som i dag finns i Södertälje, Malmö och Göteborg bör det innebära att ni ska införa en ny modern modell av deporteringspolitik där ni avgör vart människor ska flyttas från ställen där de redan har bosatt sig.

Det ställer stora krav på infrastrukturen och välfärden när många människor söker sig till en plats. Vi vet att man i Södertälje får starta en ny skolklass med bara några veckors mellanrum. Det är svårt att hinna med lokalmässigt, det är svårt att hinna med att rekrytera lärare och det är svårt att hinna med att få en stabilitet i verksamheten. Samtidigt ska sjukvård och kommunala insatser hinna med i ett högt tempo. Man ligger långt efter med möjligheten att erbjuda bra och vettiga boenden. Däremot är det knappast en lösning att från den här kammarens talarstol diktera villkoren för hur kommunerna ska bedriva ett bostadsbyggande eller, för den delen, diktera hur privata bolag ska komma att bygga sina bostäder framöver.

Tvång, inlåsning och deportering kommer inte att lösa problemen. Däremot öppnas en möjlighet som vi från Centerpartiet ser det i och med att man skapar större möjligheter för lönsamhet av att arbeta i stället för att leva på bidrag. Man ska i det längsta göra det lönsamt att söka sig till de ställen där jobben finns.

Att införa ett försörjningskrav för anhöriginvandring är också en motor för att människor ska söka sig till uppåtgående arbetsmarknader. När arbetskraftsinvandringen kommer att införas gör vi det utifrån arbetsmarknadens behov, som också skapar ett stimulanspaket. Vi är glada från Centerpartiets sida att vi har kunnat nå en bred överenskommelse här tillsammans med Miljöpartiet.

Gemensamt sänder det här en tydlig signal. I Sverige får de som behöver skydd det skydd de behöver, och ett starkt sådant. Vi tar ett stort ansvar för våra medmänniskor i omvärlden. Vi välkomnar människor, och de som arbetar går en ljus framtid till mötes. Vi skapar arbeten också för dem som ännu inte har fått ett arbete.

Det är en migrationspolitisk linje som är Sverige värdig och som vi från Centerpartiets sida bara kan genomföra tillsammans med våra vänner i Allians för Sverige, som värdesätter arbetet och ser det som grunden för att skapa fria individer med egen valfrihet. Vi är tacksamma för att också Miljöpartiet driver en mycket konstruktiv linje i den här politiken. Så kan vi skapa möjlighet för fler människor att komma hit och skapa sig en ekonomisk trygghet för framtiden på samma villkor som vi som redan har en trygg ställning här i Sverige i dag.

Anf. 11 VERONICA PALM (s):

Herr talman! Vi har diskuterat trångboddhet här i dag. Vi har diskuterat trångboddhet för individen – den individ som kommer nyanländ till Sverige och den som har bott här i 5, 10, 15 eller 20 år och som har släktingar och vänner som flyttar hit.

Vi har också diskuterat den kommunala ekonomin. Jag har försökt undvika det, men ni på andra sidan bordet har valt att lyfta fram den kommunala ekonomin och trångboddheten i kommunerna flera gånger. Det är ett problem. Men vi socialdemokrater har framför allt valt att fokusera på individen och på de problem som den individ som hamnar i trångboddhet utsätts för. Vi har sagt att det är vårt ansvar. Det är vårt ansvar att se till att människor som kommer till Sverige får ett värdigt mottagande. Ett värdigt mottagande underlättar förutsättningarna för en god integration. Det hänger ihop.

Många människor vill flytta, men kan inte. Många av de människor jag möter i de södra förorterna, som jag kommer ifrån – runt Botkyrka, Haninge, Södertälje och lite längre söder ut – vill flytta till andra förorter. Men det finns ingenstans att flytta. Det finns inga hyresrätter i Ekerö. Det finns inga hyresrätter i Danderyd. Det finns inga hyresrätter där man har möjlighet att bo. Det är en samlad politik som behövs.

Människor vill jobba, men det finns ingen som anställer dem. Det behövs en samlad politik som sätter kampen mot arbetslösheten och varje individs rätt till arbete i fokus. Det gör inte en borgerlig politik. Den ökar orättvisorna, och de som ställs längst ned och längst ut är de som är ny-anlända till Sverige.

Jag vill för tydlighetens skull säga att förslag till riksdagens kammare och förslag till lagar läggs fram av den regering som kammaren har utsett. Den är borgerlig. Vi har en högerregering i Sverige. Det socialdemokratiska ansvaret är att opponera mot det och att tydliggöra att vi vill ha ett värdigt mottagande och att vi inte tror att ökade orättvisor är lösningen på Sveriges problem.

(Applåder)

Anf. 12 ULF NILSSON (fp):

Herr talman! Det är fel att generellt kalla Sveriges flyktingpolitik för inhuman. Tvärtom tar vi ett mycket större ansvar än de flesta europeiska länder. Samtidigt försöker vi upprätthålla en rättssäker hantering av alla ansökningar och så vidare. Vi vill att de som kommer hit så snabbt som möjligt ska komma in i arbete och samhällsliv.

Socialdemokraterna talar om den trångboddhet som har utvecklats under deras tolv år vid makten, men ger inga förslag till förändringar. Förutom de förslag till arbetslinje som vi har hört att alliansregeringen har kan vi nu se att redan efter ett och ett halvt år är fler invandrare i arbete. Vi ser satsningar på stöd i skolan. Vi ser kvalitetssatsningar på sfi-undervisning för invandrare och så vidare. Det händer någonting.

Men oppositionen visar inget tydligt alternativ. Vi har hört i dag att Socialdemokraterna säger nej till förslag om motprestation för bidrag, arbetslinje och så vidare. Däremot vill de genom byråkratiska beslut tydligt bestämma var invandrare ska bo. Vänsterpartiet säger i praktiken nej till arbetslinjen. Man säger också i praktiken nej till att några människor över huvud taget ska lämna landet även om de inte är flyktingar och även om de inte har arbete.

Miljöpartiet talar om att se möjligheterna och gjorde en lite orättvis beskrivning av allianspolitiken tycker jag. Men jag vill ändå säga det positiva att Miljöpartiet har sett möjligheterna när det gäller arbetskraftsinvandring. Jag tror att det är positivt att vi öppnar för människor att få

möjlighet att komma hit och förbättra sin livssituation genom att arbeta. Det är också bra för Sverige, eftersom vi vet att vi kommer att få arbetskraftsbrist.

Herr talman! Som helhet ser vi hur alliansen värnar om en human politik samtidigt som vi ändrar kursen så att de som kommer till Sverige ska uppmuntras att söka sig till arbete, bostad och aktivt deltagande i samhällslivet.

Anf. 13 LARS GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag inledde mitt anförande med att tala om hur lätt det är bli historielös. Nu tycks det vara ett genomgående tema att ägna sig åt historiebесkrivningar som inte stämmer. Den som har någorlunda kommunal erfarenhet vet ju att det brukar ta ett antal år att bygga bostäder med planläggning och genomförande.

En förutsättning för en framtid är trots allt att man får ett arbete och kan försörja sig. Det är trots allt det som gäller. Det är ofrånkomligt så att nya svenskar måste beredas möjlighet till arbete och egenförsörjning. Att tvångsplacera människor i kommuner utan utsikt att kunna försörja sig är dömt att misslyckas. Det har vi redan provat runt omkring i Sverige. Parallellt med möjligheter till bostad måste finnas arbetstillfällen, och då krävs också en näringspolitik som ger fler arbetstillfällen runt om i Sverige och en sysselsättningspolitik som främjar företagsamhet och jobb.

Det finns flera dåliga exempel på motsatsen, inte minst i mitt hemlän. Vi kristdemokrater tror mer på morötter än på piskor. Som exempel har nystartsjobb bevisligen gett många människor som stått mycket långt från arbetsmarknaden arbetstillfällen. Något som gläder mig men som inte direkt berör det här området är att 16 procent av nystartsjobben har gått till funktionshindrade. Många har gått till nya svenskar som tidigare inte har kunnat komma in på arbetsmarknaden. Man har fått in en fot på arbetsmarknaden. Nu underlättar vi ytterligare genom skattesänkningar och lägre sociala avgifter för att fler ska kunna starta jobb, och oftast är det nya svenskar som startar de här jobben. Vi får hoppas att de kan få en lite vänligare behandling från vissa fackföreningar.

Anf. 14 KALLE LARSSON (v):

Herr talman! Till Ulf Holm, som gör sig bred i talarstolen över uppgörelsen om arbetskraftsinvandring, kan man möjligen ställa frågan: Varför har inte en enda av de papperslösa som redan finns här i Sverige, varav många har arbete, fått chansen i det system som ni har skapat tillsammans med de borgerliga?

Till Veronica Palm kan man säga: Om nu lösningen är att bygga lägenheter och en bättre skola, vilket vi är överens om, varför då komma dragande med förslag om att man ska skapa ekonomiska incitament för människor att flytta från en plats till en annan? Varför inte ha en tilltro till människors egna val och skapa förutsättningar för att de valen ska vara så bra som möjligt?

När det är sagt måste ändå den borgerliga regeringen bära ansvaret för den situation vi ser i dag. Man har skapat och gödslat orättvisor och segregation, och man avvisar människor från Sverige till länder där de riskerar såväl krig som förföljelse och många gånger tortyr. Detta är ju en migrations- och integrationspolitisk debatt. Det ansvaret har ni ännu inte

axlat. Det är dags att ni från talarstolen här talar om varför ni anser att man ska avvisas till krigets Afghanistan och Irak och varför kvinnor ska avvisas med risk för stening i Iran.

Man måste också ta ansvar för den människosyn som ligger bakom förslaget om att man inte ska få förenas med sina anhöriga om man inte skaffar arbete och bostad. Det är inte bara en utpressningspolitik ni föreslår, utan det är faktiskt en politik som är riktigt dålig integrationspolitik. Kan inte ni som har ordet efter mig från den borgerliga sidan ställa er här i talarstolen och förklara på vilket sätt en person som inte ens får träffa sin familj skulle ha lättare att skaffa arbete? Om man ligger sömnlös om nätterna därför att ens familj kanske svävar i fara i ett annat land, hur är det då lättare att skaffa en bostad och ett arbete? Förklara gärna det, för det är många som undrar över er politik på den punkten!

Anf. 15 ULF HOLM (mp):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka Centern för initiativet till den här debatten även om den har spretat lite. Vi har hunnit med många olika delar i politiken. Jag hade väl önskat att hela samhällsdebatten egentligen hade utgått mer från den positiva approachen att se möjligheterna, precis som vi har gjort när Miljöpartiet har samarbetat med regeringen om arbetskraftsinvandring. Vi har sett det positiva, möjligheterna, med att folk faktiskt vill komma hit.

Genast är Kalle Larsson från Vänstern på och undrar varför inte de papperslösa fick chansen. Jag är hemskt ledsen, men det var en annan fråga. Vi försökte med det redan under den förra mandatperioden, men vi har inte lyckats. Men vi har lyckats att få ett spårbyte. De som har varit här länge, i mer än sex månader, slipper åka hem till sina hemländer och söka arbetstillstånd för att komma hit och jobba. Det är ett plus i kanten. Det är inte lika långt som vissa av våra partier skulle vilja gå, men det är ett bra steg i rätt riktning. Det utgår framför allt från att vi får en arbetskraftsinvandring där det ges legala möjligheter att komma till Sverige. Det tror jag är väldigt viktigt för framtiden.

En fråga är ju: Varför kommer inte fler till Sverige och vill starta sina liv här? Den frågan måste vi ställa oss. Vi måste ge de möjligheterna.

Samtidigt har vi en politik som tyvärr slänger ut väldigt många. Där står Miljöpartiet i opposition till regeringen. Vi tycker att det är orimligt att personer som kommer från till exempel Irak och Afghanistan ska slängas ut med tanke på att det finns en väpnad konflikt där. Vi tycker inte att det är rimligt. Vi tycker att de personerna borde få stanna. Vi vill också ha en allmän amnesti åt de papperslösa.

Det finns hemskt mycket att göra, och jag tror att vi får återkomma i de här frågorna längre fram i debatten om migrations- och integrationspolitik.

Anf. 16 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! För mig är det självklart att det i grunden är positivt att människor rör sig över gränserna. Det är inte migrationen i sig som utgör ett problem, utan det är de omständigheter som den sker under. Det kan vara värt att notera efter den här omfattande debatten. Så är det självfallet. En ordnad, välorganiserad politik med klara besked när det gäller

migration och integration gynnar alla människor. Det är också det som är regeringens linje.

Men då är det också av största vikt att ändra ingångsvärdena och se till att lagstiftningen har rätt utformning. Därför ser vi nu över det här politikområdet. Det har vi gjort på ett antal olika punkter genom att ta ett välbehövligt helhetsgrepp. Översynen av den nya instans- och processordningen har nämnts här från talarstolen. Den styr vilka som får lov att stanna i Sverige genom en välorganiserad och rättssäker asylprocess, men den kan bli bättre när översynen väl är klar.

Vi ser över mottagandet av asylsökande och ser till att detta mottagande sker med en ledstjärna som inte har funnits tidigare under de tolv år som Socialdemokraterna har styrt, nämligen egenförsörjningen. Efter alla de uttjtelser vi har hört här från talarstolen kan man tycka att det borde finnas åtminstone ett uns av självkritik från det största oppositionspartiet när det gäller avsaknaden av egenförsörjningen som mål i mottagandet av asylsökande, men det har varit helt tyst i den frågan.

Vi ser också över vad som händer när människor väl är nyanlända och har fått ett besked om att de får stanna och hur man ska kunna underlätta etableringen på arbetsmarknaden.

Vi tittar också på frågan om försörjningskravet och hur man ska kunna uppmuntra människor att bosätta sig i de regioner i Sverige där chansen till arbete och bostad är som störst.

Slutligen ökar vi, som också har konstaterats, möjligheterna till arbetskraftsinvandring och öppnar därmed en ny väg som tidigare har varit stängd under närmare 40 år. Den har varit stängd och haft grindvakter i form av socialdemokratiska politiker vid sidorna. Det här ändras naturligtvis nu.

Utöver detta kan jag bara fråga, när Veronica Palm säger att det blir ökade orättvisor med den politik som regeringen för: Hur kan det bli mer orättvisor när fler människor hamnar i arbete? Hur kan det bli mer orättvisor när vi under förra året såg att sysselsättningen ökade med 111 000 och en tredjedel av den ökningen utgjordes av utrikes födda? I år kommer hälften att vara utrikes födda. Hur kan det betraktas som en orättvisa när vi jämför med de siffror som vi har tolv år tillbaka och när vi tittar på den statistik som vi har tillgänglig? Jag förstår inte det.

Men det måste vara den här *amnesia socialdemokratia*, den socialdemokratiska minnesförlusten, den som uppstod efter valnatten och som det fortfarande tydligen inte finns något botemedel emot. Jag vet inte riktigt vad det är som gör att det blev på det här viset – om bytet från majoritet till opposition gör människor så blinda för det ansvar som man har haft under tolv års politikutformning och regeringsansvar.

Hur som helst: Regeringen fortsätter nu på den inslagna vägen mot att bygga om det här politikområdet. Jag kan bara konstatera att den här debatten har varit ett välkommet tillfälle till att få lov att redogöra för de förslag och förändringar som finns på agendan.

Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet och mina kolleger för en mycket bra debatt. Även om den kanske, som Ulf Holm sade, har spretat något tror jag att vi har tagit ett par steg på vägen, och vi kan

kanske bli ännu mer konkreta nästa gång vi får möjlighet att föra debatten.

Jag tror också att debatten har klargjort regeringens och Centerpartiets idé om att arbete är grunden för ett liv med valfrihet och möjligheter. Vi ser på arbetet som nyckeln in i samhället. Vi vill välkomna människor till landet, och vi kommer att ställa samma krav på dem som kommer hit som på dem som redan bor här: Man ska ha som mål för sitt liv en självförsörjning. Genom arbetet skapar individen de resurser hon behöver för att trygga sig ekonomiskt och lägga grunden för pensionen, och genom skatten bidrar hon till landets utveckling och till att vi kan upprätthålla välfärdssystemen.

När människor arbetar blir de ingen belastning för andra. De blir inte heller ett slagträ i främlingsfientliga partiers retorik. Att på egna ben och av egen kraft kunna göra sin del för det gemensamma är en möjlighet som jag tycker att fler ska erbjudas.

Vi har också kunnat se att man inte från oppositionen klarade av att konkretisera idéerna kring hur man skulle kunna upprätthålla kommunarresten. Tvång ska i det längsta undvikas, och därför avvisar vi i Centerpartiet och Allians för Sverige idéer om kommunarrest.

Anf. 18 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m):

Herr talman! Det här har verkligen varit en intressant och givande debatt. Jag tackar än en gång Centerpartiet, som tog initiativet till den. Den har klarat upp positioner, och den har visat skillnader. På ena sidan finns en splittrad, stapplande opposition, ointresserad av de grundläggande problemen och utan egna konkreta förslag till lösningar – ja, förutom det ogenomförbara förslaget om kommunarrest.

Men det är ju att notera att det är Socialdemokraternas eget, hemmasnickrade förslag, som uppenbarligen inte har något stöd hos de två partier som man tänker sig att samarbeta med. Det kan vara viktigt för väljarna, tittarna och åhörarna till den här debatten att känna till. Inte *ett* gemensamt förslag presenterades härifrån talarstolen från de trennes gäng – inte ett. Det är också värt att lägga på minnet inför framtiden.

Från regeringssidan har vi däremot presenterat ett helhetsgrepp om migrations- och integrationspolitiken. Vi går nu vidare med att i snabb takt, men genomtänkt, reformera och bygga om ett eftersatt politikområde som av många ibland har dömts ut som fallfärdigt. Vi ser nu till att byggsten för byggsten tillsammans i den borgerliga alliansen bygga upp någonting som medborgarna kan känna förtroende och tillförsikt inför.

Och vi gör det med en viktig paroll. Till Sverige är den som vill arbeta och göra rätt för sig välkommen. Till Sverige är också den som har problem ute i världen och som känner behov av skydd välkommen att lämna in en asylansökan och få den prövad enligt en rättssäker ordning. Detta tillsammans innebär att vi upprätthåller de principer som jag hoppas och tror att alla i den här kammaren står för i den bästa av traditioner, nämligen såväl arbetslinjen som den solidaritet som vi känner med människor som har problem där ute i världen.

Med dessa ord, herr talman, tackar jag så mycket för debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2007/08:496

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:496 Resursutredningen och nya kreativa forskningsmiljöer

av Monica Green (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 4 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är att jag vid tidigare svarstillfällen har redan inbokade engagemang och resor.

Stockholm den 14 mars 2008

Utbildningsdepartementet

Lars Leijonborg

Interpellation 2007/08:504

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:504 Papperslösa på svensk arbetsmarknad

av Luciano Astudillo (s)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresa.

Stockholm den 14 mars 2008

Arbetsmarknadsdepartementet

Sven Otto Littorin (m)

Enligt uppdrag

Karin Renman

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2007/08:506

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:506 Regional fördelning

av Ulla Andersson (v)

Interpellationen kommer att besvaras den 22 april 2008

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor samt andra åtaganden som inte gått att ändra på.

Stockholm den 28 mars 2008

Finansdepartementet

Anders Borg (m)

Enligt uppdrag

Lilian Wiklund

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2007/08:508 Småföretagens kreditmarknad
av Ulla Andersson (v)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 april 2008.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och tjänsteresa.

Stockholm den 19 mars 2008

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (c)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Departementsråd

3 § Återkallelse av proposition

Regeringen hade genom skrivelse 2007/08:133 återkallat proposition 2007/08:29 Sänkta socialavgifter för vissa delar av tjänstesektorn.

Talmannen meddelade att han avskrivit detta förslag samt de med anledning av propositionen väckta motionerna 2007/08:Sf1–Sf3.

Regeringens skrivelse lades till handlingarna.

Talmannen meddelade att motioner med anledning av återkallelsen fick väckas *senast onsdagen den 9 april kl. 16.30*.

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Motioner

2007/08:A10 och A11 till arbetsmarknadsutskottet

2007/08:So16 till socialutskottet

2007/08:A7–A9 till arbetsmarknadsutskottet

2007/08:U13–U16 till utrikesutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Trafikutskottets betänkande 2007/08:TU8

Finansutskottets betänkanden 2007/08:FiU17 och FiU23

Kulturutskottets betänkanden 2007/08:KrU6–KrU8

Föredrogs

socialutskottets betänkande 2007/08:SoU9

Statligt tandvårdsstöd (prop. 2007/08:49).

Statligt tandvårdsstöd

Anf. 19 FINN BENGTSSON (m):

Herr talman! Tänder – snart i var medborgares mun! Ja, så skulle man kunna inleda dagens debatt eftersom socialutskottets betänkande, SoU9, behandlar en efterlängtd proposition från regeringen om statligt tandvårdsstöd.

I Sverige har vi sedan 1974 en allmän tandvårdsförsäkring, som omfattar i princip alla typer av behandlingar. Inför beslut om ett nytt tandvårdsstöd tillsatte den förra regeringen Tandvårdsutredningen, som lämnade två delbetänkanden, i mars och i juni 2006. I november 2006 beslutade den nya regeringen att ge utredningen tilläggsdirektiv som ersatte de ursprungliga direktiven, och i mars 2007 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Friskare tänder – till rimliga kostnader*, som i sin tur ledde till regeringens proposition *Statligt tandvårdsstöd*, 2007/08:49, som nu har behandlats av socialutskottet.

I regeringens proposition föreslås i korthet en ny lag om statligt tandvårdsstöd, där stödet består av ett allmänt tandvårdsbidrag och tandvårdsersättning. Tandvårdsbidraget består kortfattat av ett fast årligt belopp för betalning av tandvård för samtliga berättigade till statligt tandvårdsstöd, medan tandvårdsersättningen är avsedd som ett skydd mot höga kostnader för alla ersättningsberättigade i samband med tandvård.

För att bredda sitt kunskapsunderlag inom tandvårdens område genomförde utskottet bland annat den 24 maj 2007 en sluten utfrågning med företrädare för Sveriges Tandläkarförbund, Svenska Tandsköterskeförbundet och Sveriges Tandhygienistförening.

Förutom regeringens proposition har utskottet i sitt betänkande behandlat tre motioner med sammanlagt 17 yrkanden som väckts med anledning av propositionen samt fyra motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007. Socialutskottets betänkande har mynnat ut i ett förslag till lagändring att träda i kraft den 1 juli 2008. I betänkandet finns elva reservationer och två särskilda yttranden.

Med detta, herr talman, önskar jag utskottets ledamöter lycka till i debatten om den aktuella propositionen och utskottets betänkande.

Anf. 20 LENNART AXELSSON (s):

Herr talman! Jag vill påstå att frågan om hur dyrt det blivit att gå till tandläkaren är en av de välfärdsfrågor som mest berört och upprört människor under 2000-talet. I dag gör det ofta mer ont i plånboken än i tänderna när man går till tandläkaren.

Som riksdagsledamot träffar jag människor i många olika sammanhang, och när jag ställt frågan vad de tyckt varit det viktigaste att arbeta för har just tandvården stått högt på önskelistan. Jag kommer särskilt ihåg Karl-Erik, fackligt förtroendevald på Samhall, och Ann-Britt, sekreterare i socialnämnden i min hemkommun Nora. Båda talade varmt för att vi måste göra något åt det faktum att allt fler väljer att inte gå till tandläkaren av det enkla skälet att de inte har råd. Jag vill påstå att deras

och många andras engagemang lett fram till att vi i dag debatterar behovet av en tandvårdsreform.

Många med mig välkomnade att Socialdemokraterna fattade beslut om att försöka få igenom en reform som skulle göra det ekonomiskt möjligt för alla att ta hand om sina tänder. Den förra socialdemokratiska regeringen tillsatte en utredning som skulle ta fram ett förslag till reform. Bland annat skulle ingen behöva betala mer än 200 kronor för en undersökning och alla upp till 24 år skulle få fri tandvård. Tyvärr förlorade vi valet, vilket knappast har undgått någon, och den borgerliga regeringen tog över. Utredningen som vi hade tillsatt fick dock fortsätta, men nu med helt andra förutsättningar.

Herr talman! Maktskiftet skedde i ett läge när den svenska ekonomin var väldigt stark. Utrymmet för välfärdsreformer var större än på mycket länge. Och vad valde den moderatledda regeringen att använda de goda tiderna till? Jo, de började med att genom skattesänkningar på närmare 70 miljarder se till att de välbärgade blev ännu mer välbärgade. Samtidigt startade de jakten på arbetslösa, sjuka, föräldralediga och pensionärer genom att försämra deras ekonomi. Nu, ett år försenat, kommer så äntligen – ett klockrent vallöfte, som K.G. Bergström uttryckte det – den första riktiga välfärdssatsningen, en satsning som fördubblar statens kostnader för tandvården; de stiger från 3 till 6 miljarder. Det är mycket pengar, men satt i relation till de 70 miljarderna i skattesänkningar bleknar de en aning.

Politik handlar ofta om att prioritera, och här har man utan tvekan satt skattesänkningar före både tandhälsan och andra angelägna behov. Om man i stället hade valt att inte sänka skatterna så mycket skulle utrymmet för att göra en riktigt bra reform ha varit betydligt större. Tvärt emot vad många borgerliga debattörer nu vill få oss att tro kommer nämligen endast ett fåtal att få lägre tandvårdskostnader med detta förslag. Tandvårdsutredningen och flera remissinstanser, framför allt folktandvårdscheferna, konstaterar att bara två av tio som besöker tandvården kommer att gynnas av förslaget. Många kommer i stället att få betala mer när de nuvarande subventionerna tas bort. Vidare menar de att den förebyggande vården riskerar att bli lidande.

Herr talman! Flera undersökningar pekar på att tandhälsan i dag riskerar att försämrans i de yngre åldrarna och bland människor med små ekonomiska resurser. Enligt Folkhälsoinstitutet är det fem gånger vanligare med dålig tandhälsa bland människor med dålig ekonomi, och det är väl kanske inte så konstigt. I gruppen ensamstående mödrar och personer i åldrarna 20–25 år avstår varannan från regelbundna tandvårdsbesök. Den samlade borgerliga politiken har ytterligare försämrat ekonomin för dessa grupper, och en tandvårdsreform som bara gynnar ett fåtal kommer med all säkerhet att innebära ännu färre tandläkarbesök för de grupper som bäst skulle behöva det.

Vi socialdemokrater tycker dock att regeringens satsning på ett skydd mot höga kostnader trots allt är ett steg i rätt riktning, men vi är kritiska till de uteblivna satsningarna på förebyggande tandvård. Vårt alternativa förslag innebär nästan en fördubbling av regeringens satsning på just den förebyggande vården. Vi höjer gränsen för den fria tandvården med fem årsklasser, från dagens 19 till 24 år. Det betyder att många fler unga hin-

ner avsluta sina studier och skaffa sig ett arbete innan de själva behöver bekymra sig för tandläkarräkningen.

Vi ökar också det årliga stödet framför allt till pensionärsgrupperna men även till åldersgruppen 30–64 år. Vi menar att ingen ska behöva betala mer för en undersökning av tänderna än för ett besök i sjukvården. På sikt menar vi dessutom att tänderna måste betraktas som den del av kroppen de ju är och därmed ingå i ett högkostnadsskydd liknande det som i dag finns inom sjukvården.

Herr talman! Dagens äldre har betydligt bättre tandstatus än tidigare generationer. Allt fler har kvar sina egna tänder långt upp i åren. Det är en fantastisk utveckling, men det kräver också en del nytänkande eftersom bibehållna egna tänder leder till att de behöver skötas extra noga, även när vi inte längre själva klarar av det. Många som hela sitt liv skött sina tänder på ett bra sätt kan under de sista åren behöva hjälp med att behålla en god munhälsa.

Vi vet att vård- och omsorgspersonalen i många fall tycker att det är svårt att ta hand om patienters munhygien på ett bra sätt. Jag har som vårdare egen erfarenhet av det. Dessutom är arbetsbelastningen på personalen ofta så stor att tiden inte räcker till för att säkerställa en god munhygien hos de äldre.

Tillräcklig bemanning i omsorgen är därför grundläggande, men omsorgspersonalen behöver också stöd och utbildning i hur man genomför tandrengöring på en patient som kanske på grund av demens eller av någon annan orsak är oförstående eller ovillig inför situationen. Problematiken gäller även vissa andra omsorgsgrupper, till exempel en del funktionshindrade. De som av denna anledning kan få en försämrad munhälsa riskerar dessutom att drabbas av följsjukdomar och därmed nedsatt hälsa.

Vi anser att det behövs en tioårig handlingsplan för stöd och utbildning i att sköta andras munhygien, riktad till de personalgrupper som berörs, och avsätter därför 50 miljoner per år till denna satsning.

Herr talman! Sedan 1999 gäller att landstingen har ett ansvar för att ge en uppsökande och avgiftsfri munhälsoundersökning till äldre och funktionshindrade med stora omsorgsbehov. Efter att bedömningen är gjord ska nödvändig tandvård enligt sjukvårdstaxa erbjudas. Det finns emellertid stora variationer mellan landstingen när det gäller hur stor andel av befolkningen som får del av reformen.

Kommunernas uppgift är att leta upp dem som ska ingå i personkretsen och överlämna erbjudandet. Tyvärr nås långt ifrån alla berörda av denna möjlighet. Socialstyrelsens senaste uppföljning 2005 visar att ungefär 40 procent av personkretsen över huvud taget inte fått något erbjudande. En förklaring, menar Socialstyrelsen, är att förmånerna inte är tillräckligt kända bland dem som ingår i personkretsen. Inte heller bland anhöriga, vänner, intresseföreningar eller den stora allmänheten är kunskapen särskilt stor.

I budgetförslaget för 2008 redovisar regeringen att situationen i stort sett är oförändrad. Trots det föreslås inga åtgärder. Vi socialdemokrater anser att regeringen nu bör ta initiativ till statliga informationsinsatser eller andra åtgärder så att alla berörda får den uppsökande och nödvändiga tandvård som de har rätt till.

Herr talman! Slutligen vill jag beröra frågan om inrättandet av ett tandhälsoregister. Regeringen skriver i sin proposition att de bedömer att Socialstyrelsen bör ansvara för att det inrättas ett tandhälsoregister med uppgifter om den vuxna befolkningens tandhälsa. Regeringen pekar på att det råder stor brist på uppgifter om tandhälsan hos den vuxna befolkningen, och för att förbättra kunskapen om hur den utvecklas bör ett register över tandhälsan skapas. Socialstyrelsen har därför fått i uppdrag att förbereda inrättandet av ett sådant.

Så långt är allt väl. Det kan säkert finnas skäl för ett sådant register. I samband med utskottets beredning av ärendet visade det sig dock finnas stora brister i regeringens handläggning av propositionen i denna del. Det gäller misstaget att vid remisshanteringen inte bereda Datainspektionen möjlighet att ha synpunkter på registret. Datainspektionens roll i beredningsprocessen har alltså inte varit den som myndigheten ska ha när det gäller lagförslag som aktualiserar dataskyddsfrågor. De har inte hörts i enlighet med vad som föreskrivs i dataskyddsdirektivet. När så Datainspektionen genom utskottets försorg ges möjlighet att yttra sig konstaterar de att de utifrån integritetsintressen inte kan tillstyrka förslagen i propositionen.

Herr talman! Remissförfarandet är ett mycket viktigt led i beredningen av lagstiftningsärenden, och utskottet anser därför att Datainspektionen i det här fallet borde ha beretts tillfälle till yttrande. Socialutskottet har förstått att underlåtenheten att höra Datainspektionen som remissinstans beror på ett förbiseende. Det är naturligtvis beklagligt, men icke desto mindre allvarligt. Det är en styrka att det är ett enigt utskott som framfört denna i sammanhanget hårda kritik mot regeringens handlande, eller kanske snarare brist på handlande.

Trots denna enighet har en samlad opposition ansett det finnas behov av ett särskilt yttrande i frågan. Det är ganska kort, så jag tänkte läsa det.

”Propositionen om ett nytt statligt tandvårdsstöd har varit försenad, och reformen kommer nu att genomföras ett år senare än vad som utlovades i valrörelsen. Förseningen berodde enligt ansvarig minister på att man ville ha tid för en väl genomförd beredning av reformen. Trots gott om tid gjorde regeringen ett misstag när man underlät att remittera förslaget till Datainspektionen. Utskottet och dess kansli har därför ägnat mycket tid och arbete åt förslaget om ett tandhälsoregister som kan komma att omfatta hela befolkningen. Tack vare konstruktivt arbete i utskottet och med hjälp av kreativt arbete från departementets tjänstemän har regeringens misstag kunnat hanteras på ett acceptabelt sätt. Vi står bakom de förslag som nu presenteras i betänkandet i denna del men anser att regeringens bristande beredning av ärendet bör granskas av konstitutionsutskottet.”

En anmälan till konstitutionsutskottet är sedan tidigare inlämnad.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 2, 6 och 9.

Anf. 21 ELINA LINNA (v):

Herr talman! I en debattartikel i Dagens Nyheter för exakt två år sedan presenterade en enig högerallians sitt förslag till tandvårdsreform. Senare under valrörelsen samma sommar lovade de borgerliga partierna att en tandvårdsreform skulle inledas med en satsning på 1,5 miljarder

kronor från den 1 juli 2007. Denna utfästelse infriades inte, utan först nu i sommar träder reformen i kraft.

Trots den massiva kritiken mot dagens tandvårdssystem och de fagra löftena i valrörelsen har alltså regeringspartierna inte satt införandet av en tandvårdsreform särskilt högt upp på dagordningen. I stället har man till exempel prioriterat skattesänkningar. Självklart är det ändå bra att regeringen nu försöker att åtminstone delvis infria sitt vallöfte beträffande tandvården.

Vänsterpartiet kritiserade också dagens tandvårdssystem under valrörelsen, och vi håller vårt vallöfte. Vi har sedan valförlusten och sedan vi funnits i opposition i våra budgetalternativ finansierat en tandvårdsreform. Vi har rejäla satsningar på tandvården. Vi menar att regeringens tandvårdssatsning är alldeles för liten. Regeringens totala tandvårdssubvention blir ca 6 miljarder kronor, medan Vänsterpartiets blir 13 miljarder. Regeringens förslag innebär ingen lättnad för dem som har det sämst. Vårt mål är en bättre tandhälsa för hela befolkningen. Regeringen verkar ha gett upp det målet.

Till skillnad från regeringen vill Vänsterpartiet att förslaget från Tandvårdsutredningen om subventionerade tandhälsobesök var 18:e månad ska genomföras. Detta innebär att patienten betalar maximalt 200 kronor, alltså en avgift som kan jämföras med en avgift inom primärvården. Regeringen inför i stället en "tandvårdscheck" på 300 kronor vartannat år. Vårt förslag innebär en satsning på förebyggande insatser i jämförelse med regeringens check, som fungerar som delbetalning på tandvårdsbehandling. Det är märkligt att regeringen struntar i de förebyggande insatserna fastän flertalet remissinstanser också har påtalat behovet av förebyggande insatser.

Herr talman! Vänsterpartiets förslag innebär ett rejält högkostnadsskydd för patienten. Även om vi inte når ända fram till en tandvård under sjukvårdens högkostnadsskydd innebär ändå Vänsterpartiets förslag ett stort kliv mot en tandvård som alla kan ha råd med. Patienten betalar själv upp till 900 kronor, det vill säga lika mycket som med sjukvårdens högkostnadsskydd. Regeringens högkostnadsskydd träder däremot i kraft först när den egna kostnaden har uppgått till 3 000 kronor. Detta är alldeles för högt. För många arbetslösa, studerande, låginkomsttagare med mera är 3 000 kronor en stor summa pengar som man har svårt att klara sig utan.

Regeringen skriver också själv i sin proposition att 80 procent av dem som i dag utnyttjar tandvården inte kommer upp till en kostnad av 3 000 kronor. Regeringen vet alltså att majoriteten av befolkningen inte kommer att ha någon nytta av reformen. Tvärtom kommer antagligen en del att få högre tandvårdskostnader. Den tandvårdsreform som nu debatteras verkar alltså inte vara för flertalet utan för ett fåtal med höga tandvårdskostnader.

Herr talman! Regeringens förslag om ett tandhälsoregister och beredningen av den frågan tog Lennart Axelsson upp här tidigare, men jag vill ändå upprepa att det är anmärkningsvärt att en proposition lämnas till riksdagen utan att samtliga relevanta sakkunniga har getts möjlighet att yttra sig. Ledamöter i socialutskottet tar för givet att regeringen har lyssnat på experterna, speciellt när det gäller så känsliga frågor som ett regis-

ter med uppgifter om den vuxna befolkningens tandstatus, såsom kvarvarande och intakta tänder.

Och inte blir regeringen mer trovärdig i mina ögon när regeringen sedan vid utskottsbehandling försvarar sitt ”förbiseende” med konstaterandet att synpunkter från Datainspektionen dock hade välkomnats om sådana lämnats till Socialdepartementet! Är det Datainspektionens fel nu att inte Socialdepartementet lyssnade på Datainspektionen?

Alla som nyttjar tandvårdschecken hamnar i registret. Regeringens ursprungliga förslag garanterade inte patientsäkerheten och saknade också analys av förslaget effekter för patientens integritetsskydd. Det är bra att socialutskottet nu har enats om ett annat förslag, som förhoppningsvis kommer att garantera integritetsskyddet för patienten.

Lennart Axelsson läste upp den samlade oppositionens särskilda yttrande och nämnde också att vi sedan tidigare har anmält ärendet till granskning i konstitutionsutskottet. Jag ska inte upprepa det, utan det kommer upp där så småningom.

Herr talman! Det är nu antagligen glasklart för alla här i kammaren att jag och Vänsterpartiet inte står bakom regeringens förslag till statligt tandvårdsstöd. Som jag har beskrivit har Vänsterpartiet föreslagit ett annat system med mer förebyggande insatser och betydligt lägre kostnader för flertalet.

Herr talman! Jag vill alltså yrka avslag på propositionen och bifall till reservation nr 1.

I betänkandet behandlas också motioner från den allmänna motionstiden. Vänsterpartiet har reserverat sig till förmån för våra yrkanden beträffande biverkningar av dentala materia och bristen på genusperspektiv. Självklart står jag bakom reservationerna till dessa förslag, men för tids vinnande yrkar jag inte på dessa reservationer nu.

Jag vill ändå påminna kammaren om att det är märkligt att det fortfarande förekommer att barn med funktionsnedsättning får fyllningar med amalgam trots att det egentligen råder totalförbud mot amalgamfyllningar just för barn. Jag anser att det är oerhört cyniskt att ett skadligt tandfyllningsmaterial ska kunna användas för att laga tänderna på barn som inte sällan saknar möjlighet att själva uttrycka sin vilja.

Vänsterpartiet anser att det är självklart att ett förbud mot dispenser borde införas. Kvaliteten inom barntandvården har under de senaste dagarna ifrågasatts i medierna generellt också. Jag förmodar att socialministern kommer att verka för att kvaliteten på tandvården för barn kommer att säkras på ett bättre sätt. Då tycker jag att man skulle kunna ta itu med problemet med amalgam också.

Herr talman! För ett par veckor sedan deltog flera av oss här i kammaren i debatten om jämställd vård. Socialministern medverkade då också, och många av oss tog upp behovet av könsperspektiv och statistik i olika vårdssammanhang. Beträffande tandvård och skillnader mellan könen konstaterar den statliga utredningen *Tandvården till 2010* att några större skillnader mellan kvinnor och män inte fanns men att det fanns ett undantag. Det gäller ökat tandvårdsbehov på grund av långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning. Sjukdomar som nämns är bland annat reumatiska sjukdomar och ätstörningar som oftare drabbar kvinnor.

Herr talman! Jag vill avsluta mitt anförande med att ställa en fråga till socialministern. Kan socialministern se någon anledning till att tandvården också utvärderas ur ett genusperspektiv?

Prot. 2007/08:87
2 april

Statligt tandvårdsstöd

Anf. 22 THOMAS NIHLÉN (mp):

Herr talman! Till det här betänkandet har Miljöpartiet fem reservationer. Vi står självklart bakom samtliga våra reservationer men yrkar för tids vinning endast bifall till reservation nr 5.

I vår motion framför vi kritik mot regeringens förslag till ett nytt tandvårdsstöd samt lyfter fram och argumenterar för Miljöpartiets eget förslag till en ny tandvårdsförsäkring.

Miljöpartiet delar regeringens två mål vad gäller ett nytt tandvårdsstöd. Däremot menar vi att de förslag som anges i propositionen inte svarar upp mot framför allt det första målet: att bibehålla en god tandhälsa hos individer med inga eller små tandvårdsbehov.

Miljöpartiet menar att för att uppnå detta mål måste ett ekonomiskt stöd ges till förebyggande insatser, och det måste finnas tydliga incitament som stimulerar till regelbundna tandvårdsbesök. Vår bedömning är att förslaget om ett allmänt tandvårdsbidrag inte skulle ge den ekonomiska avlastning som avses. För det stora flertalet försämras det ekonomiska stödet, vilket ger en dyrare tandvård än i dag. Det riskerar i sin tur att öka tandohälsan på lång sikt.

Regeringen skriver förtjänstfullt om förebyggande tandvård i propositionen att det bästa skyddet mot höga tandvårdskostnader både för individen och för samhället är att kontinuerligt vidta förebyggande åtgärder så att den goda tandhälsan bevaras. Samtidigt saknas det en klar strategi för hur det ska uppnås. Vi menar att de förslag som lämnats inte har några incitament för förebyggande tandvård. Såsom vi ser det riskerar förslagen att leda till en kraftig försämring av det förebyggande tandhälsoarbetet.

I slutbetänkandet *Friskare tänder – till rimliga kostnader* skriver man att rapporter visar att de som inte besöker tandvården minst vartannat år löper en större risk att få tandhälsoproblem. De som inte besöker tandvården regelbundet tillhör i stor utsträckning socioekonomiska grupper för vilka det föreslagna karensbeloppet på 3 000 kronor kommer att vara en för tung ekonomisk utgift.

Att enbart erhålla ett bidrag på antingen 300 eller 600 kronor vartannat år kommer inte att lätta den ekonomiska bördan nämnvärt. Med det föreslagna alltför höga karensbeloppet finns risken att många avstår från att besöka tandläkaren av rädsla för att kostnaderna ska bli för höga och inte förutsägbara.

Vi håller med om vikten av att det ska finnas ett skydd för individen mot alltför höga kostnader men menar att de förslag som lämnas i propositionen inte ger ett tillräckligt bra skydd. Regeringens förslag utgår från ett karensbelopp på 3 000 kronor under vilket ingen ersättning utgår. Det medför att tandvården i de lägre kostnadsområdena blir dyrare än i det nuvarande systemet. I dagens system subventionerar staten all tandvård från den första kronan.

Flera av remissinstanserna anser också att detta karensbelopp är för högt satt då många patienter inte kommer att få del av skyddet mot höga kostnader då de inte kommer att ha årliga tandvårdskostnader som övers-

tiger 3 000 kronor. Tjänstetandläkarna skriver i sitt remissvar att man bedömer att utredningens förslag som helhet kommer att innebära icke obetydliga kostnadsökningar för mer än 90 procent av patienterna.

Enligt slutbetänkandet *Friskare tänder – till rimliga kostnader* stiger den genomsnittliga tandvårdskostnaden från ca 1 500 kronor per år för patienter som är 20 år till ca 3 500 kronor för patienter som är 60 år. 80 procent av patienterna betalade mindre än 3 000 kronor för sin tandvård under det år som avses i slutbetänkandets analys. De flesta patienter har höga tandvårdskostnader endast vid enstaka tillfällen i livet. Mycket få har det under flera år i sträck.

Med hänvisning till detta och övriga fakta som presenteras i slutbetänkandet menar Miljöpartiet att den modell som regeringen presenterar inte kommer att ge ett fullgott skydd mot höga tandvårdskostnader. Regeringens tandvårdsreform som i sin konstruktion bygger på det man kallar styckeprisersättning anser vi riskerar att bli kostnadsdrivande för staten och dyrare för alla medborgare utom för dem med mycket stora tandvårdsbehov.

Herr talman! Miljöpartiet vill införa en ny nationell tandvårdsförsäkring som ger människor råd med tandvård och som främjar förebyggande åtgärder. Vi vill införa ett system med frisktandvård till fast pris. Vi anser även att åldersgränsen för gratis tandvård ska höjas till 25 års ålder.

Den lägsta besöksfrekvensen för tandvårdsbesök finns i åldersgruppen 20–34 år, där endast drygt hälften besöker tandvården årligen enligt Ulfundersökningen. Flera andra undersökningar pekar också på att tandhälsan riskerar att försämrans i yngre åldrar och bland personer med små ekonomiska resurser.

Allt fler unga studerar längre i dag än tidigare, och få har egen inkomst vid 20 års ålder. Därför menar Miljöpartiet att för att bibehålla en god tandhälsa hos unga och investera i en framtida tandhälsa ska den avgiftsfria tandvården inte upphöra vid 20 års ålder utan förlängas till 25 år.

Herr talman! Miljöpartiets förslag till en ny nationell tandvårdsförsäkring har vi valt att kalla Frisktandvård till fast pris. Förslaget innebär att det vid det första besöket görs en bedömning av en persons tandstatus och framtida vårdbehov, och utifrån detta placeras man i en viss riskklass. Den som blir placerad i lägsta klass, med betydelsen liten risk för tandohälsa, betalar en låg egenavgift, till exempel 40 kronor i månaden. Den som placeras i en högre riskklass får högre egenavgift. Vid en viss nivå går staten in och subventionerar kostnaden enligt en successiv upptrappning som ett slags högkostnadsskydd. Placeringen av en patient i en viss riskgrupp omprövas regelbundet, vilket innebär att patienten får kvitto på vad olika förebyggande åtgärder – eller frånvaron av förebyggande åtgärder – förväntas leda till i framtiden.

Vi menar att det ska vara samma riskklassgruppering och samma avgiftsklasser oavsett var man bor i Sverige. Därför vill vi införa ett nationellt system. Exakt hur dessa riskklasser ska utformas och vilka indikationsnivåer som ska gälla behöver utredas vidare. Detta skulle kunna ske i ett samarbete mellan Tjänstetandläkarna, Privattandläkarna och Sveriges Kommuner och Landsting.

Herr talman! Frisktandvårdsmodellen leder till regelbundenhet i kontakten mellan den enskilde och tandvården och skapar incitament för så-

väl patienten som vårdgivaren att ha ett förebyggande förhållningssätt. Tandvård till fast pris gör att patienterna vet vad tandvården kostar och man försäkras sig mot obehagliga överraskningar i form av alltför höga tandvårdskostnader.

De skilda avgiftsklasserna motiverar till egenvård och förebyggande åtgärder eftersom patienten vill undvika att hamna i en högre riskklass. Även vårdgivaren får incitament att prioritera förebyggande åtgärder för att minska risken för kostnadskrävande behandlingar i framtiden.

I slutbetänkandet *Friskare tänder – till rimliga kostnader* beskrivs på ett mycket bra sätt ett system med tandvård till fast pris. Tyvärr gav den nuvarande regeringen ett tilläggsdirektiv till utredningen där man angav att det nya tandvårdsstödet skulle ge ersättning per utförd åtgärd, så kallad styckeprisersättning. Därför fick inte utredningen möjlighet att slutföra arbetet med ett förslag till tandvård till fast pris och därför saknas beräkningar på vad detta skulle kosta. En del andra frågor lämnades också olösta.

Dock skriver man i slutbetänkandet att ett system med tandvård till fast pris är ett intressant alternativ till styckeprisbaserad finansiering av tandvård. Man gör bedömningen att förslaget om tandvård till fast pris är välfärdshöjande då patienternas risktagande minskar, och den ekonomiska osäkerheten minskar för både individen och staten. Vår bedömning är, trots att det i dagsläget inte finns några exakta ekonomiska beräkningar, att vårt förslag troligtvis skulle bli ekonomiskt mer fördelaktigt för både individen och staten. Därför vill vi att regeringen får i uppdrag att fortsätta att utreda förslaget med tandvård till fast pris och återkomma med ett förslag utifrån de riktlinjer som angavs i slutbetänkandet och i Miljöpartiets motion om tandvård till fast pris.

Anf. 23 KENNETH JOHANSSON (c):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslagen i socialutskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Det betyder att utskottets majoritet – Centerpartiet och övriga allianspartier – ställer sig bakom regeringens proposition, vilket innebär en rejäl satsning på tandvården.

På en punkt förbättrar utskottet regeringens förslag. Det rör tandhälsoregistret. Vi har lyssnat på Datainspektionen och förstärker patientens integritetsskydd. I den delen säger jag tack till konstruktiva utskottskollegor. Den uppgiften löste vi på ett bra sätt, tycker jag.

Herr talman! ”Hela tänder – med mindre hål i börsen” – det var rubriken i en kvällstidning för några dagar sedan. Jag tycker att det bra sammanfattar den storsatsning som allianspartierna nu gör för att förbättra tandvården i det här landet. Det leder till resultat redan i juli i år.

Det är, herr talman, en av de största enskilda reformerna på välfärdsområdet under den här mandatperioden. Det är en fördubbling av den statliga satsningen, från ca 3 miljarder kronor till hela 6 miljarder kronor per år.

Det är en glädjens dag, framför allt för alla patienter med stora behov av insatser som nu får råd att laga sina tänder och för ungdomar och andra som får ekonomiskt incitament och en puff att göra en undersökning för att kunna vidmakthålla den fina investering som de har gjort i sina tänder.

Det är också en glädjens dag för oss allianspartier som nu kan leverera ett av våra allra viktigaste vallöften. Socialdemokraterna och Vänsterpartiet lovade och lovade och pratade och pratade år efter år, men det är nu som vi gör något. Det är nu som vi levererar. Det är nu som vi ser till att människor med stora behov av tandvårdsinsatser får hjälp. Det är nu, med en alliansregering, som vi klarar av det.

Viss tacksamhet tycker jag kunde vara på sin plats. Det är en liten tendens av dysterkvist hos Lennart Axelsson, Elina Linna och Thomas Nihlén. Visa lite glädje! Visa att det satsas på att göra något. Lennart Axelsson inledde sitt anförande så fint med att det finns ett tryck, det finns en efterfrågan på åtgärder. Var glada, oppositionen!

Herr talman! Nu införs ett allmänt tandvårdsbidrag på 600 kronor vartannat år för patienter som är 20–29 år och över 75 år. För patienter som är 30–74 år blir bidraget 300 kronor vartannat år. Den andra delen är skydd mot höga kostnader. Där får patienter, oavsett ålder, betala hälften av kostnaden för tandvård över 3 000 kronor. För kostnader över 15 000 kronor står staten för hela 85 procent.

Vad innebär det? Jag ska ge tre typexempel.

En tandlös patient som är mellan 20 och 64 år får i dag betala ca 50 000 kronor för en implantatbehandling. Med det nya högkostnads-skyddet sjunker patientens kostnad till drygt 15 000 kronor.

En 25-åring får i dag betala 500–600 kronor för en vanlig undersökning och lite förebyggande tandvård. I det nya systemet sjunker patientens kostnad till 150–250 kronor.

I dagens system har pensionärer, 65-plus, ett högkostnads-skydd enbart för protetiska åtgärder. Med det nya högkostnads-skyddet kommer man att få ett högkostnads-skydd även för den viktiga bastandvården, det vill säga fyllningar, rotfyllningar etcetera.

Det är tre exempel på vad detta innebär i stora drag. Det är viktiga konsekvenser till fördel för den enskilde.

Herr talman! En prisportal på Internet kommer också att införas hos Försäkringskassan där referenspriser för varje behandling anges för att stärka patientens ställning och undvika att tandläkarna tar ut högre priser nu när subventionerna införs. En ny nämnd för statligt tandvårdsstöd införs med uppgifter som framgår av proposition och betänkande.

Alliansregeringen har också för avsikt, och det är vi från Centerpartiet mycket glada för, att titta på det så kallade tredje steget, en satsning så att de särskilt utsatta personerna som ofta har dålig tandhälsa ska få ett bättre stöd. Jag hoppas, mitt parti hoppas och jag utgår från att hela regeringens alla partier hoppas att det är någonting som vi ska lyckas genomföra under den här mandatperioden.

Herr talman! Nu tar vi ett stort steg till förmån för en god tandvård till en rimlig kostnad, med profilen att de som har de största behoven kommer först. Ett förebyggande arbete kommer i den andra delen. Vi riktar in oss på de mest utsatta grupperna som ett kommande steg.

Herr talman! Det känns på alla sätt mycket bra för oss som nu lägger fram förslagen om att förbättra tandhälsan i landet.

(Applåder)

Anf. 24 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Kenneth Johansson tycker att jag ska visa glädje, till och med tacksamhet, tyckte jag att jag hörde. Kenneth Johansson tycker att jag ska vara tacksam för att regeringen nu lägger fram förslaget om tandvårdsreform.

Jag sade också i mitt anförande, Kenneth Johansson, att jag tycker att det är bra. Visserligen hade jag med ett men, att det har tagit närmare två år innan regeringen kommer med förslaget. Men visst tycker jag att det är bra.

Ändå är det så att Vänsterpartiet satsat över dubbelt så mycket på tandvården. Vi var i valrörelsen väldigt många partier, också Centerpartiet, ute och menade att tandvården ska in under högkostnadsskyddet. Men nu har gränsen satts vid 3 000 kronor. Det innebär enligt regeringens egna siffror att 80 procent av den vuxna befolkningen inte kommer att få någon subventionering över huvud taget.

Jag kollade med folktandvården i Sörmland, mitt hemlän. Där beräknar man att det är närmare 95 procent av de vuxna som inte kommer upp till kostnaden 3 000 kronor. Det är mycket tack vare den goda förebyggande tandhälsovård som vi har haft. Vad säger Kenneth Johansson till den stora majoriteten av svenska folket som inte kommer att få någon nytta av den här tandvårdsreformen?

Anf. 25 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! När det först och främst gäller tidsaspekten vill jag säga att det som allianspartierna lovade före valet är ett år fördröjt. Det har blivit fördröjt därför att underlaget med allt vad utredningar, dataförberedelser och liknande heter tar tid. Men när det året jämförs med alla de tolv år som Elina Linnas parti aktivt stödde den socialdemokratiska regeringen är jag ganska nöjd, glad och stolt över att vi nu är här.

Det vi åstadkommer nu klarade inte ni. Ni kan säga hur mycket som helst om att ni har mycket mer pengar, det har man oftast i opposition – jag vet av egen erfarenhet – men vi ser att ni inte fixade det. Ni har inte lagt fram något förslag. Ni har inte genomfört några förslag. Men vi gör det nu, och vi har pengar. Det är en fördubbling i budgeten, från 3 till 6 miljarder. Det är inte lite pengar. Det är mycket pengar.

Den profil vi har, jag upprepar det jag sade tidigare, är att när man har problem börjar man oftast ta itu med de allra största problemen först. Det är det vi gör. De som inte har haft möjlighet att få de stora åtgärderna vidtagna kommer att ha möjlighet till det nu. Parallellt med det finns det också preventionsinsatser i den här profilen. Vi har båda delarna.

Sedan finns det alltid en önskan, även från min sida, att göra mer. Men profilen är tydlig. Det är en jättesatsning som görs. Den kommer framför allt för dem med de stora behoven av insatser att bli en väldigt fin reform.

Anf. 26 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Tolv år säger Kenneth Johansson att vi samverkade med den socialdemokratiska regeringen. Jag vill påminna Kenneth Johansson om att det de fyra första åren var Centerpartiet som samverkade med Socialdemokraterna. Åtta år var det.

Vi hade kommit långt med förberedelserna av reformen, men tyvärr, säger jag, kunde inte den borgerliga regeringen ta itu med de förberedelserna på en gång utan man valde att prioritera annat.

Kenneth Johansson säger att det är lätt att ha pengar i opposition. Centerpartiet hade inte, som jag kommer ihåg, någon tandvårdsreform i sina budgetäskanden i opposition.

Jag fick inget svar från Kenneth Johansson när det gäller majoriteten av svenska folket, som inte kommer att få något slags subventionering genom tandvårdsreformen. Tvärtom är det så att de väldigt många gånger kommer att få högre tandvårdskostnader. Vad säger Kenneth Johansson när det gäller till exempel studerande, när det gäller människor som är arbetslösa och som har låga inkomster och ska betala upp till 3 000 kronor innan subventioneringen träder i kraft? Är det rättvist?

Anf. 27 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Om det nu var åtta år så jämför åtta år med ett år! Ett på åtta är ganska stor skillnad i ambitionsnivå. Det är ganska stor skillnad när det gäller hur lång tid vi tar på oss för att genomföra det som ni pratade om. Det är skillnaden.

Det var från första stund full fart framåt när det gällde att jobba för att hitta den allra snabbaste möjligheten att komma i gång med tandvårdsreformen. Det var för att säkra den möjlighet som fanns att få kvalitet, och jag tycker att den 1 juli 2008 är en stor framgång. Tack och lov att vi inte behöver vänta, en risk som fanns om ni hade fortsatt att ha majoritet med prat och prat. Nu är det handling som gäller.

Alla får del av subventionerna. Alla får det. Profilen gäller dem med de största behoven av insatser, men alla har möjlighet att få del av de förebyggande, de preventiva insatserna. Det gäller de studerande i högsta grad som nu får en utökad möjlighet till ett särskilt allmänt tandvårdsbidrag. Det gäller även de andra grupperna.

Men profilen i övrigt är att de som inte har kunnat gå till tandläkaren av ekonomiska skäl – där klassklyftorna har synts, Elina Linna, i dessa personers leende – nu får förutsättningar att göra det. Att begränsa klassklyftorna trodde jag att Elina Linna och jag kunde vara överens om är någonting som vi ska arbeta för.

Anf. 28 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte också ta upp frågan om att regeringens förslag leder till att de allra flesta får en dyrare tandvård. Ett av de två mål som regeringen har satt upp för det nya tandvårdsstödet är att bibehålla en god tandhälsa hos individer med inga eller små tandvårdsbehov.

Ett av de allra tyngsta skälen till att många personer, speciellt i yngre åldrar, avstår från att regelbundet besöka tandvården är rädsla för höga kostnader och för icke förutsägbara kostnader.

Regeringen föreslår att man tar bort dagens subvention från första kronan och ersätter den med ett karensbelopp på 3 000 kronor. Det innebär att staten inte betalar ut någon subvention under detta belopp. Även om man räknar med det allmänna tandvårdsbidraget på 150 eller 300 kronor per år blir tandvårdsbesöken dyrare för 90 procent av patienterna.

Hur har regeringen tänkt, Kenneth Johansson, att man ska uppnå det första målet? Hur ska man få fler yngre personer att regelbundet besöka

Anf. 29 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Det blir kanske lite upprepningar. Det här är tänkt i två steg. Det viktigaste för ungdomar är de preventiva insatserna. Det allmänna tandvårdsbidraget är 600 kronor vartannat år. Det är inte bara taget ur luften. Det är bedömt att beloppet ska innebära puffen att undersöka sig när man som 19–20-åring ska fortsätta att vidmakthålla sin fina tandhälsa. På så sätt ska man inte prioritera biobiljetten före tandvårdsbesöket. På så sätt ska ungdomarna nås.

Det här är precis vad som behövs för att åstadkomma den effekten. Det är en viktig satsning.

I övrigt är det fråga om den prioritering jag tog upp i tidigare inlägg. De som har de största behoven kommer att få de största insatserna. Det är den medvetna prioritering vi gör. De största behoven går först.

Anf. 30 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Herr talman! Av Kenneth Johanssons svar kan jag inte riktigt tolka ut om vi är överens om att det verkligen blir dyrare för det stora flertalet.

På s. 148 i propositionen skriver regeringen: ”Patientens kostnad för i princip all tandvård som kostar mer än 4 000–5 000 kronor kommer att bli lägre.” Det innebär rimligtvis att om kostnaden ligger under den nivån blir patientens kostnader högre än i dag. Om dessa siffror kopplas ihop med tabellen 19.3 på s. 456 i slutbetänkandet går det att utläsa att 90 procent av alla patienter har vårdgivarkostnader under 5 000 kronor. Samma slutsats som flera har tagit upp tidigare har även tjänstetandläkarna kommit fram till. De beskriver i sitt remissvar att utredningens förslag som helhet kommer att innebära icke obetydliga kostnadsökningar för mer än 90 procent av patienterna.

Står Kenneth Johansson bakom uppgifterna i propositionen och i slutbetänkandet, och delar han tjänstetandläkarnas uppfattning att det verkligen blir dyrare för 90 procent av alla patienter?

Anf. 31 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! I förslaget ligger en självrisk på 3 000 kronor. Där har Thomas Nihlén svaret. Det är ganska enkelt att inse att om man inte kommer upp i 3 000 får man inte del av den delen av reformen.

Jag har upprepat att det är de stora insatserna som många i dag inte kan få utförda av ekonomiska skäl som vi i första hand prioriterar. Till detta kommer den andra delen om det allmänna tandvårdsbidraget som har det preventiva syftet. Det är profilen på detta. Det innebär en självrisk, och det står vi för.

Jag har tydligt redovisat ett par typfall som jag har hämtat ur Tandvårdsutredningen för vad detta kommer att innebära. Det är dramatiskt positiva förändringar när det gäller de höga behandlingskostnaderna. Det är en rejäl förbättring för en ungdom och även för en person över 75 år. De kommer med hjälp av tandvårdsbidraget att få en förbättring. För pensionärer 65-plus är det också en förbättring i och med att de får räkna in bastandvård, till exempel fyllningar och rotfyllningar. Det här är profilen. De med de största behoven går först. Det är rimligt.

Anf. 32 MARIANNE KIERKEMANN (m):

Herr talman! Socialdemokraterna har i valrörelse efter valrörelse bekymrat talat om att tänderna håller på att bli en klassfråga – utan att göra något åt det. Alliansregeringen, med Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna, infriar nu ett av sina vallöften från och med den 1 juli 2008. Det är en tandvårdsreform som gör skillnad för alla.

Reformen innehåller två delar, bland annat att bibehålla och förbättra tandhälsan hos friska individer genom en tandvårdscheck på 600 kronor vartannat år för 20–29-åringar samt för dem som är över 75 år, vidare 300 kronor vartannat år för dem som är 30–74 år att användas i första hand till undersökning och förebyggande tandvård, men den kan också användas som delbetalning för abonnemangstandvård.

Det viktigaste motivet för att införa en tandvårdscheck är att en underkonsumtion av förebyggande tandvård riskerar att leda till att de stora grupper som i dag har en god tandhälsa inte bibehåller denna. Checken syftar också till att andelen av den vuxna befolkningen som i förebyggande syfte besöker tandvården ska öka samt till en ökad medvetenhet om vikten av det egna ansvaret för sin tandhälsa.

Den andra delen, högkostnadsskyddet, eller tandvårdsersättningen, avser att göra det möjligt för individer med stora tandvårdsbehov att få tandvård till en mer rimlig kostnad än vad som är fallet i dag. Karensbeloppet, det vill säga det man får betala själv, blir 3 000 kronor, mot i dag 7 700 kronor. För kostnader mellan 3 000 kronor och 15 000 kronor betalar staten 15 procent, och när kostnaden överstiger 15 000 kronor betalar staten 85 procent. Tandvården för barn och unga kommer även i fortsättningen att vara kostnadsfri upp till 20 år.

Det kommer också att inrättas en ny nämnd för det statliga tandvårdsstödet med uppgift att meddela föreskrifter om ersättningsberättigade tandvårdsåtgärder samt referenspriser. Med den prisportal med referenspriser som också ska inrättas blir det möjligt att jämföra priser hos den egna tandläkaren med referenspriserna, vilket stärker patientens ställning.

Herr talman! Så ser i stora drag den tandvårdsreform ut som regeringen vill genomföra. Den stora skillnaden om man jämför med dagens tandvårdsstöd är tandvårdschecken, som inte finns i dag, och högkostnadsskyddet, som omfattar alla från 20 års ålder, i motsats till i dag. Det här gör att man inte behöver vänta tills man har fyllt 65 år för att få del av högkostnadsskyddet. Den tröskeleffekt som innebär att man väntar kanske tre fyra år eller längre med att gå till tandläkaren, som i de flesta fall av naturliga skäl innebär väsentligt högre kostnader, försvinner därmed. Dessutom omfattas även material som till exempel ädel- och gjutmetaller och inte endast protetik, vilket det inte gör i dag.

Vi kan då titta på några av de reservationer som oppositionen har lämnat.

Vänsterpartiet har yrkat avslag på propositionen i dess helhet och vill att regeringen utreder och återkommer med förslag till en ny tandvårdsreform.

Den tandvårdsreform som nu läggs fram har utretts sedan den 1 december 2005 och ska genomföras från och med den 1 juli 2008. Det är en bra utredning. Det är en bra reform för den som har stora tandvårdsbehov.

Som exempel kan nämnas en behandling med ett vårdgivarpris på 73 000 kronor som i det gamla systemet hade kostat patienten 18 000 kronor för en person över 65 år och 50 000 kronor för alla mellan 20 och 64 år. I det nya systemet kommer samma behandling att kosta under 18 000 kronor, inte bara för den som är över 65 år utan för alla.

Dessutom kan jag konstatera när jag läser i utredningen att det inte i ett enda typfall som utredningen har visat blir dyrare i det nya systemet utan billigare, och skillnaden blir större ju dyrare behandlingen är. Det är också avsikten med reformen.

Det är dessutom inte rimligt att dra denna fråga i långbänk. Människor behöver ett bättre tandvårdsstöd än i dag och det fort.

Socialdemokraterna har yrkat på att införa fri tandvård även för 20–24-åringar. Om man då läser direktiven till den utredning som Socialdemokraterna själva fattade beslut om den 1 december 2005, och som alliansregeringen valde att bara lägga ett tilläggsdirektiv till, står det uttryckligen att utredaren ska lägga fram förslag till ett nytt tandvårdsstöd som ska gälla från och med det år man fyller 20 år. Vad är det som har förändrats sedan dess? Är behoven större i dag än i december 2005, eller är det lättare att finansiera ur någon annans plånbok?

Tandvårdsbidraget borde vara högre – ja, det kan man naturligtvis tycka. Men avsikten med tandvårdsbidraget är att ge en puff i ryggen för unga vuxna att gå till tandläkaren och kolla så att inget dramatiskt har hänt med tänderna. Om man gör det vartannat år från och med det år den fria tandvården tar slut och sköter sina tänder däremellan räcker det i de flesta fall för att slippa stora tandvårdskostnader senare i livet.

Slutligen kan jag säga att vi väl inte hade räknat med att oppositionen skulle vara nöjd med den här reformen. Enligt oppositionen är det för lite pengar, stöd till fel personer och så vidare. Men faktum kvarstår: Samtidigt som vi har sänkt skatterna satsar vi 6 miljarder – 3 miljarder mer än den tidigare regeringen.

Att det kommer ett år senare men är dubbelt så mycket pengar kanske man kan försvara. Men 6 miljarder, och 3 miljarder mer än den tidigare regeringen, borde rimligen betyda att tandvård för 3 miljarder mer kommer svenska folket till del. Det är ändå ganska mycket pengar.

Sedan kan man undra över Vänsterpartiets 13 miljarder till en tandvårdsreform: Varför har man inte satsat på denna viktiga reform under de föregående tolv åren när man har haft möjlighet?
(Applåder)

Anf. 33 LENNART AXELSSON (s) replik:

Herr talman! När Marianne Kierkemann började komma in på direktiven kände jag mig manad att gå upp och kommentera det.

Verkligheten förändras naturligtvis över tid. Vi har sett rapport efter rapport som påpekar att just gruppen 20–25-åringar, och ibland ännu äldre, har fått det svårare ekonomiskt än man kanske hade det förr när man började jobba tidigare. Allt fler väljer att studera och kommer ut i arbetslivet mycket senare. Vi tycker att det är ett tillräckligt motiv för att nu föreslå att det ska bli fri tandvård upp till 25 år så att fler väljer att fortsätta att gå till tandläkaren. I dag avstår man av ekonomiska skäl.

Marianne Kierkemann läste i direktiven, och jag tolkar dem så att man skulle föreslå en modell efter 20 år. Det är det vi gör. Jag vet inte vad frågan var i den delen.

När det gäller varför vi inte föreslog det under den tidigare perioden, under de tolv år som är det mantra som alltid framförs från majoritetens sida, är det så att de ekonomiska förutsättningarna har förändrats väldigt mycket. Jag tror att man kan visa tydliga siffror på det.

I februari var statens överskott 53 miljarder, och det är de pengarna som vi inte hade. Om vi vid det senaste maktskiftet hade haft de ekonomiska förutsättningarna hade vi naturligtvis kunnat göra många reformer och göra den här reformen mycket bättre än vad den är i dag. Även vårt förslag hade sett annorlunda ut. Vi måste anpassa oss till den verklighet som finns.

Anf. 34 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Herr talman! Vad man skulle göra efter det att man har fyllt 20 år – det är ju precis det vi föreslår. De här tandvårdscheckarna är en puff i ryggen. Om man från det att tandvårdsstödet tar slut när man är 20 år fortsätter att använda tandvårdschecken och går till tandläkaren och får tänderna undersökta och, som jag sade i mitt anförande, sköter om sina tänder under tiden däremellan är jag helt övertygad om att man kommer att fortsätta att ha en god tandhälsa.

Det är inte heller alla ungdomar som är under 20 år och har fri tandvård som alltid går till tandläkaren. Det beror möjligen på att föräldrarna inte puffar på dem – jag vet inte vilken anledningen är. Jag tror att tandvårdschecken kommer att bli en väldigt bra puff i ryggen.

Man pratar om de 53 miljarder i överskott som inte fanns tidigare. Nej, utan att dra in någonting annat i den här debatten kan jag säga att det finns en anledning till det, och det är alliansregeringens politik för att fler ska arbeta.

Anf. 35 LENNART AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Nu fick vi höra det också – det ska vara alla i arbete, oavsett om man är sjuk eller någonting annat.

Jag funderar lite: Är inte Marianne Kierkemann något bekymrad över kritiken mot förslaget för att det är bara två av tio som kommer att gynnas? Det borde leda till några tankar om att man kanske skulle ha koncentrerat förslaget mer till den del som handlar om just förebyggande. Men så är det tydligen inte.

När det handlar om prioriteringarna må 53 miljarder vara en sak. Det blir också 55 miljarder från försäljningen av Vin & Sprit. Det är väldigt mycket pengar som man kan använda på olika sätt. Som jag sade i mitt inledningsanförande handlar politik om att prioritera, och jag tycker att majoriteten i det här sammanhanget har prioriterat felaktigt. Det är det vi försöker opponera mot.

Anf. 36 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik:

Herr talman! Vi kanske inte ska ge oss in i någon arbetsmarknadspolitisk debatt. Men kort kan jag säga att den prioritering som man gör med de 55 miljarderna är att betala av på statsskulden, vilket innebär 2 miljarder mer i statskassan i form av minskade räntor.

När det gäller dem som ligger under det karensbelopp som nu sätts måste vi bara konstatera att den avvägning som är gjord i utredningen innebär att vi vill satsa på att folk ska gå till tandläkaren och att de som har stora tandvårdsbehov ska få hjälp och stöd att åtgärda detta. Det är från 20 års ålder. Om man ligger under karensbeloppet har man inte så stora problem med tänderna. Det är ju dem som har riktigt stora problem med tänderna som vi vill försöka stötta i den här reformen.
(Applåder)

Anf. 37 TOBIAS KRANTZ (fp):

Herr talman! Vi står i dag inför ett historiskt beslut. Efter år av debatt och utredningar sjösätts äntligen en genomgripande och av många människor mycket efterlängtd tandvårdsreform. Det Socialdemokraterna inte klarade av under tolv år trots ständiga löften genomför nu alliansregeringen efter bara knappt två år vid makten. Politik är att vilja, sade en gång Olof Palme. Ja, det är det sannerligen.

Det är en glädjens dag i dag. Nu kan fattiga studenter och fattiga äldre som tidigare inte har haft möjlighet att gå till tandläkaren äntligen boka in det efterlängtdade tandvårdsbesöket. Nu kan alla de som i dag dignar under digra tandläkarräkningar äntligen se ljuset i tunneln.

Herr talman! 20 procent av den vuxna befolkningen i Sverige i dag uppger att de inte har råd att gå till tandläkaren trots att de har ett behov av det. Vi har väldigt höga tandvårdspriser i Sverige. Vi har haft en av de största ökningarna i EU-området under 2000-talet. Det finns flera anledningar till att tandvården är dyr. En är att tandvård till sin natur är rätt kostsamt att producera. En annan är att tandvårdsmarknaden ofta har fungerat dåligt och fungerar dåligt. En tredje faktor är att det statliga stödet till tandvården inte har hängt med i utvecklingen.

Alliansen lovade i valrörelsen att vi skulle genomföra en stor, omfattande tandvårdsreform. Vi pekade ut riktlinjerna för hur den skulle se ut. Nu infriar vi löftet. Det är en reform i två delar. Den första handlar om det förebyggande arbetet – tandvårdscheck, tandvårdsbidrag, kärt barn har många namn. Varje enskild individ kommer att få 300 kronor vartannat år att gå till tandläkaren för. De grupper som hittills har gått till tandläkaren i alldeles för liten utsträckning – unga mellan 20 och 29 och äldre över 75 år – får det dubbla beloppet.

Den andra delen handlar om ett högkostnadsskydd. Under 3 000 kronor får man betala kostnaden själv. Mellan 3 000 och 15 000 kronor betalar man hälften, och över 15 000 kronor betalar man 15 procent. Sammantaget innebär detta rätt så rejäla lindringar när det gäller tandvårds-kostnader för dem som har de allra största problemen med sina tänder. Vi ska också komma ihåg att detta innebär att det tidigare misslyckade socialdemokratiska högkostnadsskyddet för äldre avvecklas.

Med det gamla tandvårdsstödet och högkostnadsskyddet lönade det sig inte att göra behandlingar när man var i en viss ålder, eftersom högkostnadsskyddet trädde in först ett eller kanske två år senare. Det ledde till en försämrad tandhälsa för många äldre. Det är bra att vi avvecklar det systemet.

Sammantaget tycker jag att det här har en mycket stark socialliberal profil. Vi satsar starkt på det förebyggande arbetet, som vi vet är väldigt

viktigt. Vi satsar på de grupper som har det allra tuffast ekonomiskt och som verkligen har de stora tandvårdsbehoven.

Jag kan inte låta bli att göra reflexionen att det för oppositionspartierna verkar vara ett problem att 90–95 procent av den svenska befolkningen inte kommer upp i tandvårdskostnader på 3 000 kronor eller mer. Det ska vi väl vara jätteglada för? Elina Linna berättade om hur fantastiskt det ser ut i Sörmland. Där kommer de allra flesta inte upp i kostnader över 3 000 kronor. Det är väl jättebra? Det är fantastiskt kul att människor slipper betala höga tandläkarräkningar och att staten slipper subventionera höga tandläkarräkningar.

Jag trodde att hela syftet med den politik vi bedriver skulle vara att undvika kostnader och mänskligt lidande. Här verkar debatten gå åt rakt motsatt håll: Största möjliga bidrag till alla, verkar vara den genomgripande politiken från oppositionen.

Herr talman! Mot det förslag som regeringen i dag lägger fram och som vi i majoriteten står bakom står en hopplöst splittrad opposition. Socialdemokraterna säger ja till delar av förslaget men nej till andra. Miljöpartiet vill, som Thomas Nihlén framhöll, ha ett helt annat system. Vänsterpartiet vill avslå propositionen. Om deras reservation gick igenom skulle det leda till att alla de förbättringar som människor nu har sett fram emot skulle ske den 1 juli inte kommer att inträffa. Alla de som har höga tandläkarräkningar – kanske studenter som har följt debatten och tänkt att de äntligen skulle få råd att gå till tandläkaren – kommer med Vänsterpartiets förslag inte att få denna lindring i sin ekonomiska situation. Låt oss inte glömma det. Sammantaget ger det en bild av en opposition som inte är regeringsfärdig och inte har möjligheter att driva en samlad politik.

Jag kan inte heller underlåta att reflektera lite över tonen från oppositionspartierna i debatten. Man skulle nästan kunna tro att man var på årsmöte med gnällspikarnas riksförbund. Det blir ingen hejd på eländet om regeringens förslag genomförs. Det är fel på nivåerna. Det är fel på beredningen. Just när det gäller beredningen har vi ju i utskottet, i konstruktiv dialog med departementet, rättat till de problem som fanns med Datainspektionen och det nya tandhälsoregistret. Jag tycker att det är bra. Vi har haft en bra dialog och diskussion med departementet om detta. Men snälla nån, ni har berett den här frågan i tolv år! Det är väl ändå att ta i?

Socialdemokraterna och oppositionen säger att vi satsar för lite pengar och att det är fel profil. Men oavsett hur länge de partier som i dag sitter i opposition satt vid maktens köttgrytor – om det var tolv år eller åtta år – är det ett faktum att ni inte gjorde något. Under dessa tolv eller åtta år avsatte ni inga pengar för att människor skulle få en lindring i sina tandvårdskostnader. De pengarna uteblev. Nu avsätter vi i alliansen pengar, men under den tid som ni hade chansen blev det inga nya pengar till den svenska tandvården. Den kritik som nu kommer från ert håll, om att nivåerna är otillräckliga och att vi inte satsar tillräckligt, finns det skäl att ta väldigt lätt på. Den är inte alls trovärdig.

Den slutsats som jag drar av oppositionens inlägg i den här debatten är att det är bäst att alliansen regerar. Äntligen får Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Socialdemokraterna möjlighet att prioritera tandvården. Ni säger ju att ni lägger mer pengar till den. Så bra att ni nu äntligen kan

prioritera tandvården i era budgetar, för under den tid ni hade chansen att göra det i regeringsställning fanns det ingen sådan prioritering.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag rikta uppmaningen till oppositionen: Upp med mungiporna! Det som ni under alla år har lovat genomför vi nu.

(Applåder)

Anf. 38 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd):

Herr talman! Kära vänner! Naturligtvis är det en stor glädje också för mig att vi nu ska ta beslut i dag – kl. 16 eller strax efter – om ett nytt system för tandvården. Det tycker jag känns oerhört bra. Det är människorna med de största behoven som kommer att få den största hjälpen. Det är precis så som alliansregeringen vill ha det.

Jag förstår mig inte på Elina Linna och vänsterkartellen som ojar sig över att inte alla får det bättre. Jag förstår inte vad ni har för profil med ert arbete. Jag har inte hört någon gång att ni inte vill ha självrisk när det gäller läkarbesök eller mediciner. Jag har förstått att vi är överens om att det behöver vara ett högkostnadsskydd. Hur stort det sedan ska vara kan vi resonera om.

Målet med regeringens proposition och förslaget i betänkandet är ju att bibehålla en god tandhälsa hos individer med inga eller små tandvårdsbehov och att möjliggöra för individer med stora tandvårdsbehov att få tandvård till en rimlig kostnad. Med de målen har regeringen lagt fram förslag som majoriteten i utskottet har ställt sig bakom.

Vi vill ha ett nytt tandvårdsstöd som är enkelt och sammanhållande. Jag vet inte hur många av oss som kan tala om exakt hur det fungerar i dag. Men på s. 149 i propositionen kan man längst ned på högersidan läsa hur det nya förslaget slår för patienterna i förhållande till i dag.

Det är faktiskt så att det kommer att bli inga eller mycket obetydliga förändringar för personer som i dag har kostnader under 3 000 kronor. Detta står i propositionen. Det är inget som jag står här och hittar på. Och det kommer inte att bli särskilt stora förändringar för dem som har kostnader på 4 000–5 000 kronor heller.

Vad är det man står och bröstar upp sig för och argumenterar för? Menar man att det är så bra i dag och att alla får så mycket subventioner? Det är fel, kära vänner och kolleger i utskottet.

Faktum är att det blir ungefär likadant under de åren, men vi satsar i princip 3 miljarder för människor som i dag inte har möjlighet att få tandvård.

Åh, vad jag är stolt över att tillhöra en regering som ser så på en välfärdsreform! Jag skulle önska att ni också vore glada för det, även om ni inte regerar.

Jag vill också säga att effekterna av det här inte nog tydligt kan upprepas för svenska folket. Människor som har tandvårdskostnader från 15 000 och uppåt får alltså endast betala 15 procent av de kostnaderna. Det är fullständigt lysande.

För framtiden gynnar det här förslaget grunden för regelbundna tandläkarbesök. På sikt kan det därmed vara mycket få som kommer att ha höga tandvårdskostnader och stora behov i sin munhåla, om människor regelbundet går till tandläkaren. Detta gör det, på sikt, billigare för både

patienten och staten. Visst är det en bra grej! Också Anders Borg borde applådera.

Detta stärker den förebyggande tandhälsovården. Det är inte enbart de unga, de mellan 20 och 29 år, som får 600 kronor, utan även våra kära vänner som har fyllt 75. Det har inte så många av oss gjort än. Det är 600 kronor för att verkligen satsa på våra äldre. Som mina kolleger så förtjänstfullt har sagt får även människor över 65 år en billigare tandvård när de har höga kostnader, och då ingår allt, inte bara en viss liten del.

Det här minskar de sociala klyftorna. Åh, vad underbart! Ingen ska längre behöva skämmas för att le, för att vara glad när man träffar vänner och bekanta ute på stan eller i snabbköpet eller på det särskilda boendet.

Vi ska skapa en miljö, en välfärd, där vi alla kan ha en god tandhälsa. Det ser jag mycket fram emot därför att det i grunden handlar om en syn på välfärden och om alla människors lika värde.

Tandhälsoregistret har diskuterats en hel del. Man kan undra: Är det nödvändigt att ha ett tandhälsoregister? Ja, tidigare har vi inte haft något bra tandhälsoregister så att vi har kunnat se hur tandhälsan har utvecklats. Men också detta gör alliansregeringen nu.

Vi ska kunna se för framtiden och ha tydliga beskrivningar av hur tandhälsan utvecklas. Vid behov ska vi kunna föreslå åtgärder som är rätta i den situation som Sverige befinner sig i. Därför, herr talman, tänkte jag avsluta med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Jag förstår, herr talman, att vänsterkartellen måste ha lite reservationer. Jag förstår att ni måste hitta argument och gå emot oss. Men i sak måste ni vara lyckliga. Det är jag.

(Applåder)

Anf. 39 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Jag hade inte tänkt begära replik på Chatrine Pålsson Ahlgrens anförande, men så kom det här med vänsterkartell åter upp. Ordet kartell är negativt laddat. Alliansen, högerpartierna, använde ordet konsekvent inför valet förra mandatperioden, och nu dyker ordet kartell upp igen.

Jag har tidigare i en talarstol bett om en definition av ordet kartell. Hur skulle det låta om vi hela tiden skulle upprepa mantrat högerkartell? Syftet med ordet kartell är att ifrågasätta partierna på vänstersidan. Jag tycker att det är beklagligt att man håller fast vid en negativt laddad definition.

Jag vill förklara vissa saker för Chatrine Pålsson. 3 000 kronor är mycket pengar för väldigt många människor. Det måste Chatrine Pålsson också känna till. Många människor behöver sina 3 000 kronor till mat, hyra och andra ändamål. Även om man skulle kunna få den här tandvårdschecken, på 300 kronor eller 600 kronor, som delbetalning av behandlingen kommer det ändå att bli många som tvingas att använda sina pengar för andra ändamål.

Jag hoppas verkligen att fler med låga inkomster kommer att besöka tandläkaren, men det finns inga garantier för det, eftersom högkostnadsstrecket har lagts för högt.

Vänsterpartiet hade ett förslag om 900 kronor. Det hade varit möjligt. Vi kom också överens under förra mandatperioden. Vi skulle starta med

de här 200-kronorshälsobesöken. Endast 200 kronor skulle det kosta för patienten att besöka tandläkaren.

Prot. 2007/08:87
2 april

Statligt tandvårdsstöd

Anf. 40 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! När det gäller frågan om 3 000 kronor är mycket pengar för en del kan jag säga att det fortfarande är det, men för allt färre personer. Med alliansregeringen vid rodret har man råd att betala de 3 000 kronorna, för man har fått ett jobb, och man har en inkomst.

Vi kommer att fortsätta med det här. Vi kommer att fortsätta att lägga fram förslag så att vi alla behövs i samhället och också får ett jobb.

Sedan gällde det vad jag angrep. Det är ju i princip detsamma i dag. Det har jag inte hört att man har tyckt från vänsterhåll tidigare. Det är snarare så att man reagerar nu för att den här regeringen, säger man, gör det sämre, vilket är lögn.

Det som är sant är att det är ungefär likadant för oss som inte har så höga tandvårdskostnader och att det är mycket bättre för de stackars personer som drabbas av en dålig tandhälsa av olika skäl. Det är ju detta vi ska debattera.

Sedan finns det säkert människor i dag som tvingas gå till de sociala myndigheterna för att begära hjälp därför att 3 000 kronor är mycket, men det är inte sämre än vad det har varit, utan det är samma sak. Vi har visat detta; vi har inte hymlat med det. Jag berättade att det står i regeringens proposition. Vi har också talat om att vi har riktat det här mot det förebyggande och mot dem som har höga kostnader.

Anf. 41 ELINA LINNA (v) replik:

Herr talman! Det finns ändå en risk att folk låter bli att besöka tandläkaren på grund av högkostnadsskyddet. Det ligger så högt, på 3 000 kronor, att det finns stor risk att vissa personer kommer att få sämre tandstatus på grund av höga kostnader.

Sedan gäller det detta med att man inte tar tag i tandvårdsreformen ordentligt. Svenska staten har aldrig haft så god ekonomi som i dag. Budgetöverskottet är otroligt stort. Vi alla lovade i valrörelsen en ordentlig tandvårdsreform. Kristdemokraterna har också lovat att tandvården ska ligga under hälso- och sjukvårdsreformen.

Nu finns det pengar. Då väljer regeringen att satsa begränsat på tandvårdsreformen. Så är det. Tandvårdsreformen, som regeringen lägger fram i dag, är begränsad. Hur det än är säger regeringen själv att majoriteten av svenska befolkningen inte kommer att få lägre tandvårdskostnader. Där finns just de människor som har låga inkomster.

Klassklyftorna ökar, Chatrine Pålsson Ahlgren. De senaste undersökningarna visar att klassklyftorna ökar. Det finns människor som inte har fått arbete. Ungdomsarbetslösheten har inte minskat utan ökat.

Det är bra att regeringen nu tar itu med tandvårdsreformen. Men jag beklagar att regeringen prioriterar skattesänkningar och andra saker i stället för att satsa ordentligt på tandvården.

Anf. 42 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Jag håller inte med om beskrivningen att klassklyftorna ökar. Under Socialdemokraternas regeringsinnehav då Vänsterpartiet var med ökade antalet mycket rika mycket markant – jag kommer inte ihåg

siffrorna nu – och antalet ordentligt fattiga. Det är ingen väg som jag vill gå.

Långtidsarbetslösheten bland ungdomar är ett problem. Men regeringen lägger fram förslag också där. Det är viktigt att det blir lättare för ungdomar att få jobb.

Men jag förstår inte att Elina Linna kan tycka att detta är en begränsad tandvårdssatsning när det statliga bidraget mer än fördubblas. Det är drygt 6 miljarder kronor i stället för 3 miljarder kronor. Det tycker jag är en kanonsatsning. Jag känner mig jätteglad för det.

När det gäller personer som inte vågar gå till tandläkaren på grund av höga kostnader kan dock alla gå till tandläkaren när de får ersättning för förebyggande tandvård. Personer som är mellan 20 och 29 år får 600 kronor. Det får även personer som är 75 år eller äldre. Övriga får 300 kronor. Det bör väl vara ett steg för samhället att tala om att man anser att det är bra att människor regelbundet går till tandläkaren?

Jag känner mig väldigt glad för detta förslag och tycker att det är rejäla satsningar.

Anf. 43 LENNART AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Chatrine Pålsson Ahlgren, som representant för majoriteten i utskottet, för det samarbete som vi hade när det gällde hanteringen av registret. Det gjorde att vi ändå lyckades få ett ganska bra förslag i den delen, trots missen från regeringens sida.

I utskottets betänkande talas det väldigt ofta om att man tycker att regeringen har gjort en bra avvägning när det gäller nivåer och liknande. Min fundering är om Chatrine Pålsson Ahlgren tycker att det är en bra avvägning när det gäller inriktningen på politiken totalt sett, alltså att man i första delen valde att sänka skatterna för framför allt dem som redan hade det bra med upp mot 70 miljarder och sedan lät pensionärer, arbetslösa och sjuka vara med och betala det innan man ett år försenat kom med detta förslag om en tandvårdsreform till en kostnad av 3 miljarder.

Det är faktiskt ett förslag som har kritiserats inte bara av oppositionen utan av till exempel samtliga folktandvårdschefer i ett tidigt skede i beredningen. De menar att detta är ett förslag som riskerar att slå mot den förebyggande tandvården. Om ni inte lyssnar på vad vi säger borde det ändå finnas skäl att lyssna på professionen inom området. Jag undrar om Chatrine Pålsson Ahlgren tycker att det är en riktig avvägning som regeringen har gjort när det gäller prioriteringar. Jag skulle också vilja ha en kommentar till Folktandvårdens synpunkter på bristen på förebyggande satsningar.

Anf. 44 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Regeringens skattesänkingsmodell innebär att man sänker skatterna inte bara för dem som har de allra högsta inkomsterna utan för alla. Det är kanske speciellt viktigt för personer som tjänar 17 000–19 000 kronor i månaden. Nu är jag inte någon skatteexpert, som alla i denna kammare vet, men jag tycker att detta sätt att arbeta för att sänka skatter är alldeles utmärkt.

Regeringen har regerat det här landet i ungefär ett och ett halvt år. Att regeringen har hunnit sänka skatter, införa jobbvadrag och satsa drygt 3 friska miljarder på denna tandvårdsreform tycker jag är oerhört bra gjort. Jag känner att sådana här saker måste gå hand i hand.

När regeringen tillträdde talade man om att man skulle satsa på jobb och att man skulle ha ett helhetsperspektiv för att skapa nya jobb. Där ingår många olika förslag. Det tycker jag är bra.

Det är klart att man har respekt för vad Folk tandvården säger. Nu är flera andra remissinstanser oerhört positiva till detta och tycker att det är en bra inriktning. Från Folk tandvården hade man kanske önskat att det skulle ha varit ännu mer förebyggande incitament.

Men nu har vi föreslagit detta som en bra väg att börja med. Sedan får vi se hur det utvecklas. Om vi kan se till att nästan alla går på regelbundna hälsokontroller hos tandläkaren har vi nått oerhört långt. Men den här regeringen tyckte, som jag sade i mitt anförande, att det kändes mest angeläget att hjälpa dem som i dag har ett akut behov av mycket tandvård men inte har möjlighet att få sådan.

Anf. 45 LENNART AXELSSON (s) replik:

Herr talman! Klasskillnaderna har ökat, det kan vi konstatera. Chatrine Pålsson Ahlgren talar väldigt mycket om dem som i dag har jobb. Men det finns faktiskt väldigt många människor som står utanför arbetsmarknaden och som är sjuka. Med de förslag som ni har genomfört har ni gjort situationen sämre för dem.

I detta läge lägger man fram ett förslag som inte minskar kostnaderna för att gå till tandläkaren. Det är naturligtvis riktigt som Chatrine Pålsson Ahlgren säger att den stora grupp som inte kommer att få någon sänkning och som inte kommer upp till dessa 3 000 kronor betalar i de flesta fall ungefär samma summa som tidigare på grund av dessa checkar, som man kallar dem. Samtidigt tar man bort de subventioner som gäller i dag.

Precis som Elina Linna var inne på förut handlar det om ganska mycket pengar. Jag har jättesvårt att förstå varför man inte skulle kunna bejaka det förslag som vi har när det gäller framför allt ungdomarna. Ungdomarna har i dag en relativt god tandhälsa. Vårt förslag om att ungdomar upp till 25 år ska få fri tandvård innebär inte någon jättestor kostnad, men det skulle betyda väldigt mycket för denna grupp som ofta studerar eller inte har kommit in på arbetsmarknaden.

Anf. 46 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik:

Herr talman! Att vi valde att subventionen för att gå till tandläkaren skulle vara 600 kronor var just för att vi skulle bevara den goda investering – jag tror att Kenneth Johansson uttryckte det så – som hade gjorts under alla år med fri tandvård. Om dessa personer går till tandläkaren och får sina 600 kronor tror vi att de kan bibehålla sin tandhälsa.

Det stora problemet är om man kanske inte går till tandläkaren på fem år. Det hinner hända så mycket i munnen då som gör att man får stora kostnader. Det är det som vi vill förebygga.

Som Kenneth Johansson också sade kommer det som nu kostar 50 000 kronor för dem som är 20–64 år att kosta 15 000 kronor. Det handlar precis om den grupp som Lennart Axelsson talar om och som har det svårt och har haft det svårt länge och som fortfarande inte har kommit

in i arbetslivet. Det är dessa personer som vi hjälper mest. Det är de personer som har kommit efter i fråga om sin tandhälsa som har störst behov av tandvård.

Jag känner därför att detta är en helt riktig satsning där samhället hjälper dem som har de största behoven. Det är en princip som jag vill fortsätta att arbeta för.

Anf. 47 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Som partiledare och socialminister får jag många brev, faktiskt väldigt många brev. Låt mig läsa lite grann ur ett som en kvinna skickade till mig för en liten tid sedan. Hon skriver så här:

Jag har varit sjukskriven i många år och har just börjat arbeta igen. Mina tänder har rasat, vilket är en stor sorg. Det finns inte en chans att fixa tänderna, då jag är ensam med tre tonåringar. Med hjälp av din reform ser jag ljuset i tunneln och tror på att jag kommer att få fina och hela tänder igen. Tack än en gång, och stå på dig nu! Tänderna har verkligen varit en klassfråga under sossarnas tid.

Så långt den här brevskrivaren. Och det här är ett av de absolut vanligaste ämnena i min brevskörd. Det är människor som skriver och beskriver en situation där de har förhållandevis låga inkomster men har mött en tandläkare som har gett dem ett kostnadsförslag som är oerhört kostsamt. Det ligger inte inom deras möjligheter att betala den tandvårdsbehandling som de borde genomgå. Det är just för deras skull som vi genomför de förändringar som riksdagen kan förväntas fatta beslut om i dag.

Fru talman! I dag debatterar vi vad som på klingande kanslihussvenska i socialutskottets betänkande nr 9 rubriceras som *Statligt tandvårdsstöd*. För att uttrycka det mer direkt handlar det om en reform som gör det billigare för dem med stora kostnader att gå till tandläkaren. Vi genomför en reform som innebär lägre löpande kostnader för människor som vill underhålla sin tandstatus, och det är något oerhört betydelsefullt.

Jag föreställer mig att det här är en av de mest angelägna reformer som jag sjösätter under min tid som socialminister. Jag är oerhört stolt över vad vi gör i och med det beslut som kan förväntas fattas i riksdagen i dag.

Varför då? Jo, så här ligger det till. 20 procent av den vuxna befolkningen säger att de avstår från att gå till tandvården, detta trots att de säger sig ha mycket stora behov av tandvård. Den främsta och vanligaste orsaken till det är naturligtvis ekonomin. Det känns helt enkelt för dyrt att gå till tandläkaren.

Speciellt oroande är det förstås att så många unga vuxna, främst 20–29-åringar, avstår från regelbundna tandläkarbesök. Det är oroande eftersom detta hotar deras tandhälsa på sikt.

Vi har en situation där det finns människor som har en sådan tandstatus att kostnaden för att åtgärda den blir oöverkomlig. Vi har en grupp unga, i regel människor med ganska god tandhälsa, som avstår, till förmån för annat, från att gå regelbundet till tandläkaren och därmed riskerar att bygga upp ett sådant behov att kostnaderna blir höga även för dem.

Det förslag som vi debatterar i dag handlar om två saker, att människor mer regelbundet ska gå till tandläkaren för att underhålla sin tand-

status och att det ska bli möjligt för dem som redan har en dålig tandstatus att ta itu med de problem som de har.

Alliansen tar genom den här reformen ansvar för att människor ska kunna laga sina tänder utan att hamna på ruinens brant, och vi inför en stimulans för människor att gå regelbundet till tandläkaren. Reformen har beskrivits flera gånger under debatten så här långt och på ett väldigt bra sätt. En check för att regelbundet gå till tandläkaren är ett skydd för dem med de allra högsta kostnaderna.

Vi behöver ha en bättre koll på kostnadsbilden genom en referensprislista. Ett arbete pågår just nu intensivt för att kunna hitta en grund för ersättningen till tandläkaren men också för att underlätta för oss som konsumenter att gå till rätt tandläkare. Där handlar det också lite om att förändra vårt beteende, så att vi jämför mer mellan olika tandläkare och på det viset tar till vara de möjligheter som finns att hålla kostnaderna nere. Vi inför en prisportal på Internet, en portal som gör det enkelt att jämföra tandvårdspriser, ungefär som man jämför priser på el, flygresor, hemförsäkringar eller vad det nu kan vara.

Vad betyder då den här reformen i verkligheten? Jag vill verkligen betona att det inte är ett fåtal personer utan många, framför allt riktigt gamla människor, som har en tandstatus som är riktigt dålig och som under en lång följd av år har skjutit på tandläkarbesöket eftersom kostnaderna ser ut att bli alltför höga. Och när man skjuter på det bygger man förstås upp för ännu högre kostnader när man väl tar itu med problemet.

Vi kan som exempel ta en person som behöver en undersökning, helkäksimplantat, operation, en temporär protes och titankomponenter. När jag läser upp det här ryser jag nästan vid blotta tanken. För vuxna är i dag priset för de här ingreppen knappt 50 000 kronor. 50 000 kronor har ju verkligen inte en normal svensk tillgång till, utan för de allra flesta handlar det om banklån. Den 1 juli faller priset för alla vuxna, oavsett ålder, från 50 000 kronor till drygt 17 500 kronor – en minskning med mer än 30 000 kronor. Det är väldigt mycket pengar. Regeringen tar alltså krafttag för att sänka kostnaderna. Och som sagts tidigare här fördubblar staten stödet till tandvården från 3 till 6 miljarder kronor.

Fru talman! Oppositionen protesterar, i alla fall pliktskyldigast. Men något riktigt brett är det inte i deras proteser, förlåt protester, här under dagen. De verkar ha lämnat hugtänderna hemma i den här debatten.

Jag ska naturligtvis inte överdriva det här. Det är ju inte så att det rapporteras om några glädjekravaller från Vänsterpartiets riksdagskansli eller att den socialdemokratiska riksdagsgruppen gör vågen. Men, ändå, protesterna är pliktskyldiga i det här sammanhanget.

Oppositionen vill ha mer pengar till förebyggande vård, de vill ha mer pengar till varje grupp, och det är ju på något sätt oppositionens privilegium. Man kan alltid resonera fram och tillbaka om hur reformer ska utformas.

Vår prioritet har varit att först hjälpa dem som råkat riktigt illa ut. Vi hjälper dem som drabbas värst. Och, det allra viktigaste, vi gör någonting! Ingen socialminister har kunnat säga så på det här området på ganska många år, trots mycket tal utanför kammaren. På turnéer och i talarstolar runt om i landet har det talats väldigt mycket om vad som borde göras och vad som skulle göras men som aldrig har gjorts. Däri ligger kanske den viktigaste skillnaden.

Jag ska ta upp några små saker i de inlägg som har gjorts hittills. Jag ska börja med Elina Linnas och nämna tre saker.

Vänsterpartiets alternativ i det betänkande som kammaren i dag har att ta ställning till innebär att en angelägen reform på tandvårdens område skjuts på en okänd framtid. Räknar man på det här kan man kanske se framför sig en tandvårdsreform 2011 eller något sådant. Varför berättar inte Elina Linna om detta i sitt anförande? Vänsterpartiet säger nej till allting. Riksdagen ska inte fatta något beslut om detta i dag, utan man ska ha en utredning som så småningom ska komma tillbaka och som sedan ska remissbehandlas. Därefter ska det arbetas fram propositioner som ska gå till riksdagen och utskottsbehandlas. 2011 är min prognos. Vad säger hon till alla dem som ska vänta till 2011?

Det andra är att Elina Linna har lyckan att alltid i kammaren ha med sig ett ymnighetshorn ur vilket det sprutar pengar som räcker till varje tänkbar och otänkbar reform som man över huvud taget kan få fram. Det rymmer precis allting som låter bra. Men tyvärr saknar Vänsterpartiets ekonomiska politik all trovärdighet – 13 miljarder kronor ytterligare på det här området! Vi kan lyssna på debatt efter debatt när vänsterpartister går upp och strör pengar omkring sig, pengar som aldrig hade funnits med Vänsterpartiets politik. Detta är viktigt för åhörarna och debattdeltagarna att ha klart för sig.

Sedan en sak till: Vänsterpartiet tillhör en tankeskola som bland annat pläderar för åt var och en efter behov, från var och en efter förmåga. Den reform som vi presenterar i dag säger precis det. De som har de största tandvårdsbehoven får hjälp, och vi bidrar alla till det. Det är en reform som borde ligga i linje med Vänsterpartiets tänkande. Men det grumlas av att man har det där ymnighetshornet som skymmer sikten och gör att man kan ge pengar till alla hela tiden oavsett ämne.

När det gäller Socialdemokraternas resonemang av Lennart Axelsson undrar jag ibland om han längtar till ett annat utskott. Han diskuterar gärna arbetsmarknadspolitik och skattepolitik här i kammaren. Han vill gärna vara med och sätta sprätt på de pengar som kommer fram genom regeringens politik. Vi har en framgångsrik politik som leder till att fler människor kommer i arbete och att skattepengarna strömmar in. De pengarna sätter han gärna sprätt på, men han är emot den politik som leder till att fler människor kommer i arbete. Det är hans problem i detta sammanhang.

Många gånger har vi hört företrädare för Lennart Axelssons parti – den förre partiledaren Göran Persson, till exempel och säkert Lennart Axelsson själv, men det har jag inte hört personligen – salvelsefullt tala om tandvården och bristerna där, om tänderna som ett klassmärke och så vidare. Det imponerar inte så mycket när man visar handlingskraft i opposition men är handlingsförlamad i regeringsställning. Vem imponeras av det?

När Lennart Axelsson ondgör sig över att det är två av tio som gynnas tänker han alldeles fel. För de allra flesta innebär detta oförändrade kostnader. För dem som är mellan 20 och 29 år innebär det kraftigt sänkta kostnader. För dem med de största behoven innebär det enorma förbättringar. Alla får inte stora förbättringar, precis som Tobias Krantz var inne på. Det beror på att de allra flesta av oss har lyckan att ha en hygglig tandhälsa. Men det är dem som har den sämsta tandhälsan som vi

riktar in oss på. Vi ska vara glada att vi inte behöver satsa jättestora pengar på 75 procent eller 95 procent av befolkningen utan just på de grupper som har de allra största behoven. Jag tror att Lennart Axelsson får gå tillbaka till sin kammare och tänka igenom sitt resonemang en gång till.

Om vi tittar tillbaka har vi otaliga gånger hört socialdemokrater och den nuvarande oppositionen orera om förbättringar på tandvårdsområdet. Det har sagts i valmanifest, det har talats i valrörelser och det har gjorts intervjuer där man har diskuterat detta. Men den stora reformen har uteblivit. Det som kom för några år sedan var en kostnadslättnad för pensionärerna. Det var inget fel i det, men lättnaden var extremt illa utformad, det var en administrativ katastrof och den fick mycket riktigt kraftig kritik av Riksrevisionen. Men den stora reformen för de många med de stora behoven uteblev.

I det senaste valet lovade sossarna ännu en gång att göra något åt tandvårdsstödet. Men med facit i hand och tittandes i backspegeln kan vi säga att detta var munväder. Handlingskraft i opposition imponerar inte när man förevisat handlingsförlamning i regeringsställning.

Alliansen har däremot varit på bettet. Vi har ersatt socialdemokratiskt munväder med en efterlängtd tandvårdsreform som jag hoppas och räknar med att riksdagen ska fatta beslut om i eftermiddag. Det är en mycket viktig välfärdsreform, fru talman.

(Applåder)

Anf. 48 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Göran Hägglund är en mästare på att hitta metaforer. Jag kan bara konstatera att det första som den borgerliga regeringen högg tänderna i när man tog över makten var sjuka, arbetslösa, pensionärer och föräldralediga.

Med ett års försening har man nu lagt fram ett förslag när det gäller tandvården som kostar ca 3 miljarder. Jag kan förstå att det inte kan vara helt lätt att vara socialminister i en regering som prioriterar som den nuvarande regeringen gjort.

Min fråga handlar egentligen om handläggningen av ärendet. Jag skulle vilja få lite kommentarer till att man glömde en av de viktigaste remissinstanserna när det gäller registret. I går hade socialutskottet en hearing om Apoteket. Där framkom stark kritik mot hanteringen av även det ärendet, det vill säga att man gått ut och begärt in remisser samtidigt som man gått vidare utan att invänta remissvaren. Det har tidigare under mandatperioden också riktats mycket kritik mot hanteringen av till exempel a-kassan och förändringarna där.

Min undran är: Varför är ni så slarviga? Varför lär ni er inte något över tid?

En av de viktigaste delarna i Sveriges riksdag är hur man förbereder de ärenden som man sedan kommer att fatta beslut om. Det är många gånger frågor som berör svenska folket nära. Då är det viktigt att det har gjorts på ett korrekt sätt.

Anf. 49 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Man kan knappast beskylla Socialdemokraterna för att ha varit slarviga i beredningen eller för att ha missat några remissinstanser eftersom man inte fick något gjort på detta område.

Jag tar gärna till mig kritiken när det gäller remisshantering. Propositionsutkastet borde förstås ha gått till Datainspektionen för att få in deras synpunkter. Nu vet jag att tjänstemännen på Socialdepartementet tillsammans med utskottet och utskottets tjänstemän har gjort ett bra arbete i frågan så att den har fått en tillfredsställande lösning. Jag vet också att frågan kommer att bli föremål för prövning i ett annat utskott.

Jag noterar att Lennart Axelsson undviker sakfrågan, alltså det som handlar om den reform som ska genomföras för svenska folket. Han kommer in på formaliadelen som är viktig men som kommer att hanteras i ett annat utskott. Han diskuterar arbetslösheten och synen på sjukskrivningar igen.

Jag tar gärna ett varv om sjukskrivning och arbetslöshet. Under den tidigare mandatperioden hade vi en växande arbetslöshet. Allt fler människor blev sjukskrivna och förtidspensionerade. Detta är en av de absolut viktigaste uppgifterna som den nuvarande regeringen har att ta itu med. De underlåtelsesynder som Socialdemokraterna gjorde sig skyldiga till under en lång följd av år har vi ett ansvar för att ta oss an. Den politik som vi nu för när det gäller att förbättra rehabiliteringskedjan och sätta in insatser som gör att fler människor går från arbetslöshet till arbete ger resultat. Det gör att vi har mer pengar att fördela än vad vi hade haft med en regering som hade suttit med armarna i kors och låtit folk vara arbetslösa eller sjukskrivna.

Anf. 50 LENNART AXELSSON (s) replik:

Fru talman! Med risk för att det blir en helt annan debatt finns det nu siffror som visar att när det gäller de grupper som står långt från arbetsmarknaden har regeringens åtgärder hittills varit totalt misslyckade. Det är till och med så att antalet långtidsarbetslösa ungdomar, bland annat, har ökat.

Jag ska gå tillbaka till det som vi egentligen pratar om, nämligen tandvårdsreformen. Göran Hägglund är ovarsam med sanningen när han påstår att vi inte lyckades komma någon vart med detta. Vi tillsatte den utredning som ledde fram till det förslag som vi i dag debatterar. Hade vi haft möjlighet skulle vi ha kunnat lägga fram ett förslag – förmodligen tidigare eftersom vi inte har samma prioriteringar när det gäller skattesänkningar som den nuvarande regeringen.

Något som Göran Hägglund också tar äran av är den ekonomiska utvecklingen. Han menar att det är regeringens beslutade insatser som har gjort att det har gått bra för Sverige. Det är väl lite magstarkt.

Göran Hägglund sade att detta är en reform för dem med stora kostnader. Så är det naturligtvis. Jag glömde att säga till Chatrine Pålsson Ahlgren tidigare att jag visst kan vara glad över den delen. Det är naturligtvis positivt att de som har stora kostnader kommer att få en lindring i det avseendet. Det har vi också sagt ja till.

Sedan säger Göran Hägglund att det är ett stort problem att gruppen 20–29 år avstår från tandläkarbesök. Men ändå vill man inte gå oss till mötes när det gäller förslaget om att göra tandvården fri upp till 25 år,

vilket naturligtvis skulle ge den här gruppen en bättre möjlighet till framtida god tandvård.

Prot. 2007/08:87

2 april

Statligt tandvårdsstöd

Anf. 51 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Lennart Axelsson kan säga något positivt om denna reform, att den är betydelsefull för dem med stora kostnader. Att åstadkomma förbättringar när det gäller detta är egentligen regeringens primära syfte.

Han säger också att Socialdemokraterna visst har gjort något på tandvårdens område. Vi har tillsatt en utredning, säger han. Det är bra, det håller jag med om. Men vi genomför den reform som svenska folket har väntat på väldigt länge. Hur det hade sett ut i dag med en socialdemokratisk regering tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har vi faktiskt inte den minsta aning om. Mycket talar för att det även denna gång hade dragit ut på tiden och blivit något som inte var så lyckat, som till exempel 65-plus. Där finns lite mönster att titta på.

Varför vill vi inte ha fri tandvård upp till 25 år? I den allra bästa av världar, med obegränsat med pengar att använda till precis allting, skulle vi kunna låta allt i samhället vara fritt för alla och envar. Men även Socialdemokraternas politik handlar om att göra en avvägning av vad som är rimligt att se som den enskildes ansvar – och jag som enskild är den som i första hand har ett ansvar för min egen tandhälsa. Här får jag dessutom en tandvårdscheck som är en påminnelse om att jag ska försöka sköta mina tänder genom att gå till tandläkaren och upprätthålla en kontinuerlig kontroll av min tandstatus. Dessutom inför vi en stor förbättring för dem med väldigt höga kostnader.

Jag tycker att vi har gjort en rimlig avvägning när det gäller stora förbättringar, mycket resurser som tillförs ett område och en prioritering av dem som behöver pengarna bäst.

Anf. 52 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Det är ju roligt att den nya alliansregeringen citerar Karl Marx och att socialministern har gjort en marxistisk analys av tandvårdsreformen!

Jag tog i mitt anförande upp behovet av att göra en genusanalys av tandvårdsreformen. Göran Hägglund svarade inte på om också han anser att man skulle göra det när det gäller en så stor reform som tandvårdsreformen är.

När det gäller Vänsterpartiets ymighetshorn handlar det ju om anorlunda fördelningspolitiska beslut. Vi delar till exempel inte ut pengar till höginkomsttagare genom att subventionera hushållsnära tjänster. Vi har en annan politik, och vi har finansierat alla våra reformer.

Jag har en rätt säker minnesbild av att även Kristdemokraterna har ansett att tandvården ska betraktas som en del av hälso- och sjukvården och därför ska finnas med under högkostnadsskyddet. Men de tankarna finns inte i den här reformen, så min fråga till socialministern är: Håller Kristdemokraterna fortfarande kvar visionen om eller målet att tandvården ska finnas under högkostnadsskyddet?

Anf. 53 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Om vi börjar med den sista frågan tycker jag förstås, och jag tror att vi är överens om den synen i kammaren, att den uppdelning vi har mellan munnen å ena sidan och övriga kroppen å den andra egentligen är onaturlig. Det är inte någon självklar ordning, utan min idé är att vi steg för steg ska kunna komma dithän att vi behandlar munnen som en del av övriga kroppen.

Ett ytterligare steg som Allians för Sverige har skisserat handlar om att förbättra ytterligare för dem med extremt stora tandvårdskostnader. Då talar jag om personer som till exempel till följd av långvarigt läkemedelsbruk eller vissa sjukdomar drabbas av extremt stora kostnader. Här finns utan tvekan en stor utvecklingspotential, för här finns många av de väldigt sköra människor som har väldigt stora tandvårdsbehov och en tandhälsa på en nivå långt lägre än de allra flestas.

När det gäller genusanalys tror jag inte vi hittar någon vägledning hos Marx, men det arbete som ska genomföras med kvalitetsregistren kommer att ge ett bra underlag att gå vidare med att granska skillnader mellan kvinnor och män. När det gäller kvalitetsregister och förbättringar på andra områden är det, som vi många gånger har diskuterat, kunskaper som är grunden för att kunna genomföra förbättringar. När det gäller dem som till exempel äter mycket läkemedel, som jag var inne på nyss, finns det en överrepresentation av kvinnor till följd av sjukdomar som kvinnor i större utsträckning lider av.

Anf. 54 ELINA LINNA (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiets tandvårdsreform som vi satsar så pass mycket pengar på och som socialministern därför nästan raljerar över är ett tydligt steg mot en allmän hälso- och sjukvårdsförsäkring som även omfattar tandvården. Jag hoppas alltså att också Kristdemokraterna och socialministern är beredda att prioritera behovet av tandvården inom hälso- och sjukvårdsförsäkringen.

Jag vill också säga några ord om det här registret. Nu kommer regeringen med författningar hur man ska hantera och speciellt säkra patienternas integritet så att det inte finns risk för sekretessbrott och sådant. När statssekreteraren besökte socialutskottet under hanteringen av den här frågan fick vi uppfattningen att det är väldigt många privata tandläkare som inte ännu använder datorer för att lämna uppgifter om patienterna. Då finns det naturligtvis risk för att känsliga uppgifter kommer att komma via vanliga brev och att sekretessen kanske inte kommer att kunna garanteras.

Nu vet jag inte om siffran är säker, men jag har en minnesbild av att statssekreteraren sade att så pass många som 50 procent ännu inte använder datorer, men där det ändå finns system för att kunna säkra sekretessen.

Jag undrar om socialministern har några uppgifter om det här.

Anf. 55 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! När Elina Linna säger att jag nästan raljerar över Väns- terns tandvårdsreform tackar jag för det smicket, men jag har alltså inga synpunkter på den ambition eller vision Vänsterpartiet har. Jag tillåter

mig dock att ha en del synpunkter när det gäller den trovärdighet som Vänsterpartiets ekonomiska politik representerar.

Jag menar, och jag tror att jag är överens med de allra flesta bedömare på området ekonomi, att Vänsterpartiets ekonomiska politik inte håller ihop. Det går inte att finansiera saker och ting på det sätt Vänsterpartiet gör om man vill att människor ska ha jobb i det här landet. Och jobb är nyckeln till finansieringen av välfärden också i framtiden. Det är alltså det jag skjuter in mig på när det gäller detta.

Elina Linna tar upp frågan om integritet. Det är naturligtvis extremt viktigt att vi säkerställer integriteten också på det här området. Det är mycket riktigt så att det finns tandläkare som än så länge inte är elektroniska, om jag kan uttrycka mig på det viset, och använder papperssystem. Möjligen kan man tänka sig att det finns skäl att tro att en del av dessa väntar på att en ny reform ska komma på plats eftersom de då vet vilka krav som kommer att ställas.

Det är heller inte så att vi inte kan säkerställa sekretess bara för att vi har uppgifter på papper. Det är det system vi har haft i hälso- och sjukvård i alla tider. Vi tror att det blir effektivare och bättre när vi har det elektroniskt, eller vi vet det. Det är ändå så att vi har kunnat upprätthålla en sekretess inom svensk hälso- och sjukvård också med papperssystem. Men vi tror att det blir effektivare och bättre med att i stället ha det i elektronisk form. De frågorna bevakar vi förstås väldigt noggrant.

Anf. 56 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Jag tänkte uppehålla mig lite grann vid vilket ersättningsystem som regeringen har valt för den nya tandvårdsreformen. Man har valt ett ersättningssystem som är styckeprisbaserat, det vill säga ersättning per utförd åtgärd.

Detta har man gjort trots att man i slutbetänkandet *Friskare tänder till rimligare kostnader* drar slutsatsen att ett styckeprisbaserat ersättningssystem riskerar att försämra möjligheterna att få en tandvård på lika villkor i hela landet, eftersom lokaliseringen kommer att ske där det är möjligt för vårdgivarna att göra så många åtgärder som möjligt. Man pekar också på riskerna med överbehandling av tandvårdspatienterna, vilket skulle leda till att systemet blir kostnadsdrivande både för patienten och för staten.

Miljöpartiets förslag till tandvårdsförsäkring, tandvård till fast pris, bygger i stället på ett system med kapitationsersättning. Det gör det främst därför att detta system skapar tydliga ekonomiska incitament för att prioritera förebyggande åtgärder samt att det ger en förutsägbarhet vad gäller kostnader för både individen och staten.

Min fråga till socialminister Göran Hägglund är varför regeringen väljer ett styckeprisbaserat system trots att utredningen pekar på allvarliga brister och nackdelar med ett sådant system och trots att Folkvandens representanter föredrar ett kapitationssystem och tandvård till fast pris.

Anf. 57 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis en väldigt viktig och grundläggande fråga för hela det system som ska sjösättas. Först och främst är det inte så

att alla tandläkare inom Folk tandvården hävdar att det borde vara på det viset. Det finns många som gör det, men långt ifrån alla.

Det finns vissa som hävdar att det borde vara på det sätt som Thomas Nihlén beskriver. Men Folk tandvården har inte varit vår utgångspunkt. Vi har försökt att utforma ett system som ger bästa möjliga grund för den enskilda patienten att överblicka system, att kunna jämföra prisuppgifter och för att kunna ha en fungerande konkurrens.

Det är inte någon prisreglering på annat sätt än det som kallas för referenspriser som du och jag som patienter ska kunna ha tillgång till för att kunna göra jämförelser själva för att få en grund till en väl fungerande konkurrens.

Vi vet precis som på bankområdet att vår trohet mot nuvarande leverantör ibland är överdrivet stor. Vi borde ibland rösta med fötterna och byta tandläkare, bank eller vad det nu kan vara. Det som vi har gjort vid en samlad avvägning är att landa på att den här modellen är den bästa. Den kommer att motsvara patienternas, kundernas, behov på bästa möjliga sätt.

Anf. 58 THOMAS NIHLÉN (mp) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte att jag fick något väldigt tydligt svar av Göran Hägglund på min fråga. Det är ändå värt att notera att man i propositionen i slutet på avsnitt 11 skriver: Det finns fördelar med tandvårdsstöd som bygger på tandvård till fast pris, främst för att det ger förutsägbara kostnader för patienterna och staten samt incitament till förebyggande insatser snarare än reparativ vård. Det uppfattar vi i Miljöpartiet som ett stöd för vårt förslag.

I slutbetänkandet *Friskare tänder till rimligare kostnad* drog man också slutsatsen att tandvård till fast kostnad, kapitation, är att föredra framför ett styckeprisbaserat system. Enligt slutbetänkandet innebär systemet med kapitation att vårdgivaren inte har några ekonomiska incitament att överbehandla patienten, vilket är risken med ett styckeprisbaserat system.

Miljöpartiet menar att vägen till att nå en kostnadseffektiv tandvård med starka incitament för förebyggande tandhälsovård samt ett skydd för högre kostnader är just en tandvård till fast pris. Jag ska ge socialminister Göran Hägglund ytterligare en chans att för oss här i kammaren försöka förklara varför man har valt det styckeprisbaserade ersättningsystemet.

Anf. 59 Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Det finns i vissa landsting ett sådant system med fast pris. Det finns ingenting som hindrar att man bibehåller det systemet. Vill man bygga upp sådana system i landstingen är man oförhindrad att göra det.

Vi har följt det som varit utredningens förslag, och det har remissbehandlats. Det har varit det som de allra flesta – det finns alltid olika uppfattningar om saker och ting – har upplevt vara den bästa modellen för att genomföra en förändring. Den innebär att vi lägger mer makt hos den enskilde patienten att kunna jämföra, välja och på det sättet få bästa möjliga tandvård.

(Beslut fattades under 13 §.)

Prot. 2007/08:87
2 april

7 § Särskild utlänningskontroll

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU5
Särskild utlänningskontroll (skr. 2007/08:42)

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 13 §.)

Polisfrågor

8 § Polisfrågor

Föredrogs
justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU10
Polisfrågor.

Anf. 60 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Fru talman! Det är att konstatera att detta betänkande är mindre skarpt än vad det hade kunnat vara om det byggts på någon proposition från regeringen. Vi ska i varje fall hantera de förslag som kommit under den allmänna motionstiden.

Några allmänna synpunkter som ligger utanför vad som egentligen behandlades i utskottet kanske man i varje fall får tillåta sig. En sak som jag vill beröra lite grann längre fram är utredningen om polisutbildningen som vi redan skulle ha fått se.

Jag hade hoppats att vi hade haft en utredning som Anders Danielsson gjort. Den skulle ha lagts fram den 30 mars. Men av olika anledningar tror jag inte att vi får se någonting förrän i mitten på april månad då han har tillfälle att lämna ifrån sig utredningen till ministern.

Före valet diskuterades polisfrågorna väldigt mycket och rättsväsen-
defrågor över huvud taget. Man kunde konstatera att framför allt Moderaterna hade väldigt mycket pengar att satsa på polisen. Om jag inte minns fel var det fråga om i storleksordningen 3 miljarder mer än vad Socialdemokraterna hade.

Vi kunde se vad det löftet var värt. När man hade förhandlat färdigt var det en kvarts miljard kvar, 250 miljoner. Det var en tiondel av vad man hade lovat.

Jag vill också påminna om att trots att vi har fått mycket kritik och trots att man har försökt överbevisa oss när det gäller att vi inte har satsat på polisen och på rättsväsenefrågorna satsade vi under förra mandatperioden mer än 5 miljarder. Det mesta av de pengarna gick till polisen. Dessutom vidtogs det åtgärder på utbildningsområdet, där den socialdemokratiska regeringen såg till att flytta utbildningarna ut i landet. Vi fick två nya utbildningsorter – Umeå och Växjö. Vi har konstaterat att det har varit mycket enklare att rekrytera poliser efter det att vi decentraliserade polisutbildningen. Det tror jag var viktigt.

Det blev 4 000 nya poliser under förra mandatperioden. Vi fick nya regler på lagstiftningsområdet som gäller nya verktyg för poliserna och som har inneburit bättre möjligheter att agera och att bedriva den brottsbekämpande verksamheten.

Jag tycker att vi nu är hyggligt överens om att om vi ska ha fler poliser så måste vi ha mer pengar. Det behövs inte bara pengar till löner och personlig utrustning, utan de nya poliserna ska också ha någonstans att vara. De ska ha lokaler, bilar och mycket mer.

Jag har roat mig med att se på Rikspolisstyrelsens anslagsframställning för perioden fram till 2011. Där kan man se att någonting besvärligt kommer att inträffa i slutet på perioden. Om man tittar på det som är föreslaget och delvis beslutat kan man se att det vid utgången av 2011 kommer att fattas 2 miljarder kronor. Det är 2 000 miljoner kronor! Det är ganska mycket pengar. Om man översätter det till poliser är det en enorm massa poliser som man i så fall skulle bli kvitt. Det skulle vara bra att få höra vad alliansföreträdarna säger om den utvecklingen. Vi är överens om att vi ska ha fler poliser. Vi har ställt upp på 20 000 poliser, och jag är inte ens säker på att det räcker med det. Men vi måste också kunna betala för dem.

Det finns en annan fråga som jag har funderat över och som jag tycker är underlig. Jag vet inte huruvida regeringen har pekat finger, men Rikspolisstyrelsen har alldeles nyligen sagt att man ska dra ned på polisutbildningen. I både Umeå och Växjö halverar man i stort sett polisutbildningen. Man drar också ned mycket på polishögskolan i Solna. Jag tror att de som har startat utbildningarna – Umeå och Växjö universitet – måste ta sig en funderare över om det är rimligt att ha en institution i gång för 40–50 polisaspiranter – elever som ska bli poliser. Det äventyrar den reform som vi genomförde och som jag tror att ni också egentligen har ställt upp på. Hur kan man hålla ut? Går det verkligen att bedriva en polisutbildning med så få elever? Jag tror att det blir väldigt svårt.

En annan fråga är att vi kan se att det finns ambitioner inom polisen att bredda rekryteringen till polisyrket. Det ska vara en jämnare könsfördelning och mer fokus på mångfald. Men det går liksom inte att hålla i frågan riktigt. Vissa år når man ambitionerna och nivåerna. Vissa år gör man det inte alls. Det måste finnas något mer uthålligt i det här. Dessutom finns det en ambition inom polisen att öka andelen kvinnor i chefsbefattningar. Där går det väldigt trögt. Jag tror inte att någon myndighet i det här landet av de 21 som vi har lyckas särskilt väl med det. Jag tror att det behövs särskilda insatser för att klara ut det. Det behövs fler kvinnor i chefs- och ledningsjobb.

Jag utgår ifrån – jag kan inte tänka mig något annat – att Anders Danielsson har med någonting om de här frågorna om han följer de direktiv han har fått. Det handlar om hur man ska bredda utbildningen, öka mångfalden och jämna ut det hela mellan män och kvinnor. Det är trist att vi inte fick se delar av utredningen om den nya utbildningen.

Men ni vet ju att vi socialdemokrater har hävdats att vi ska höja utbildningsnivån och att vi ska göra hela eller delar av polisutbildningen till en högskoleutbildning. Vi kallar det för att akademisera utbildningen. Jag hoppas att ni ställer upp på det. Tyvärr har justitieministern varit lite slarvig när hon, i varje fall tidigare, har uttalat sig om det här. Jag vill inte säga att Beatrice Ask har sagt så, men det låter som om huvudsaken

är att vi har poliser som är ute och slåss på gator och torg. Den typen av poliser vill vi inte ha; det är jag ganska övertygad om. Jag hoppas att vi så småningom kan komma överens i den delen. Vi ska nå högre när det gäller polisens kompetens och utbildning.

Jag tänker på att vi för några veckor sedan hade en hearing om den ekonomiska brottsligheten – den som sprider sig över världen och som vi inte är befriade ifrån. Alla de inlägg som där gjordes pekar på att polisarbetet blir mer och mer komplext. Det finns ett allt större behov av specialister och av hög kunskapsnivå. Det talar hela tiden för att vi måste reformera utbildningen på något sätt.

Fru talman! En annan fråga som har varit på tapeten är ordningsvakternas situation och hur man hanterar folk på krogarna. Jag tycker att det är ganska tydligt att man måste göra någonting. Man måste vara mer noggrann när man utbildar ordningsvakter och när man rekryterar. Jag skulle kunna tänka mig samma typer av urvalskriterier som när man rekryterar poliser. Man ska verkligen se till personers lämplighet så att man får dem som rätt kan hantera sådant här.

Beroendefrågorna till krögarna är lite besvärande. Ibland tror jag att det kan vara så som bland andra JK och Länsstyrelsen i Stockholm har tagit upp – att man underlåter helt enkelt att ingripa även om man ser att det pågår brottslig verksamhet. Det är svårt att säga vilka syften man har, men tyvärr tror jag att det kan ligga någonting i detta. Vi måste tillskapa någon sorts oberoendeinstitut när det gäller ordningsvaktssidan. Då slipper vi lojalitetskonflikterna.

Fru talman! Jag vill ta upp en speciell motion som Helén Pettersson i Umeå har skrivit och som vi har behandlat i utskottet. Den handlar om vapenlagstiftningen. Hon har skrivit motionen mot bakgrund av att vi har ganska många naturbruksgymnasier som utbildar jakt- och viltvårdselever. Med de EU-direktiv som man nu håller på att jobba med skulle det så småningom bli omöjligt för dem som är under 18 år att få dispens för jaktvapen. Det skulle innebära att utbildningarna skulle bli mindre intressanta. Vi tycker att det är viktigt att den möjligheten står öppen, för här kan man skapa både jobb och utkomster för människor. Om man plockar bort den möjligheten tror jag att intresset kommer att minska i någon utsträckning, och det är inte bra.

Jag tycker att vi borde hålla emot här så att vi kan komma ifrån detta. Om man inte kan klara ett vapendirektiv på EU-nivå borde man kunna klara det på nationell nivå, fru talman. Regeringen borde se till att de här möjligheterna finns. Jag tycker att utskottsmajoriteten har tagit det här lite grann med en klackspark när man har sagt att det här nog får ordna sig. Uppsiktsjakt och sådant är tillåtet. Men det här är en utbildningsfråga som man särskilt måste beakta.

Fru talman! Slutligen yrkar jag bifall till reservation 5 om breddad rekrytering till polisyrket. Det är klart att vi står bakom alla våra reservationer, men för att inte reta upp kammaren yrkar vi bifall bara till den reservationen. Vi står naturligtvis också bakom de reservationer vi har tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Anf. 61 LENA OLSSON (v):

Fru talman! Jag vill inte heller reta upp kammaren. Jag får väl nöja mig med att yrka bifall till reservation nr 11.

Vänsterpartiet anser att polisen har en mycket viktig uppgift för att förebygga brott och upprätthålla lag och ordning. Jag kan instämma i det mesta av det som K G Abramsson säger. Det blir inte så lätt att hålla ett långt anförande om dessa frågor som vi också driver i Vänsterpartiet.

Det är viktigt för Vänstern att polisen har en så bra utbildning som möjligt eftersom de ställs inför att möta människor i olika krissituationer. Utbildningen är också viktig för att tillgodose landsbygden, precis som K G Abramsson säger. Det hade också den gamla majoriteten i åtanke när vi jobbade tillsammans. Vi tillförde också polisen mer resurser. Det är viktigt att den här distansutbildningen blir kvar. Vi driver också frågan om högskoleutbildning. Det är nödvändigt, och även Polisförbundet prioriterar den frågan.

Den utredning som den förra majoriteten tillsatte avsatte den nuvarande regeringen tyvärr. Den skulle ha presenterats den 30 mars. Nu blir det tyvärr ytterligare förseningar, vilket får till följd att nödvändig utbildning av poliser troligen inte blir av denna mandatperiod. Detta beklagar Vänsterpartiet djupt med tanke på hur många som utbildas just nu. En enkel fråga blir: När kommer den här utbildningen? Om den hade varit klar på utsatt datum hade den nog upptagit en hel del av den här debatten. Man kan ställa sig frågan: Varför ligger den inte här? När kommer den?

Polisen har fått stora resurstillskott de senaste åren genom den gamla majoriteten. Även den nya majoriteten har tillfört resurser. Men jag tycker ändå att det på senare tid har skenat i väg lite väl mycket. Man har glömt att titta på strukturfrågor och hur pengar används. Vi har haft ett sådant här snabbförfarande, en förenklad beredning, och vi i Vänsterpartiet har i många år sagt att vi vill att polisens resurser ska användas så effektivt som möjligt. I reservation 1 tar Vänstern bland annat upp frågan om verksamheten ska vara planerad eller händelsestyrd. Den rätta vägen ligger så klart någonstans däremellan, men frågan är var man ska sätta ned foten. Även det är en grannlaga uppgift.

Vi tycker att man i alltför stor utsträckning går mot det händelsestyrda arbetet. Det som blir lidande är synligheten i människors vardag och det långsiktiga brottsförebyggande arbetet. Hårt drabbad av detta blir så klart landsbygden.

Ett nära angränsande fenomen är den så kallade pinnjakten. Det har vi väl alla hört talas om när vi har varit ute på studiebesök. Den diskuteras ganska friskt i poliskretsar. Det handlar om att man åläggs att göra ett visst antal alkoholkontroller på vägar eller att ta ett visst antal urinprover på missbrukare. Det har kommit en studie från polisforskaren Stefan Holgersson som visar att många poliser upplever detta som ett dåligt sätt att arbeta och att det faktiskt blir problem. Det har resulterat i att lusten att jobba minskar. Det har också påverkat de nyrekryterade poliserna.

Vi i Vänstern tycker att regeringen ska sätta stopp för den här utvecklingen. Det spelar ingen roll hur många miljarder man pumpar in om man inte sätter mer fokus på och styr upp polisens arbetssätt. Man måste också titta mer på hur pengarna används. Jag tror att alla kan hålla med oss om att det går att använda resurser mer effektivt och därmed få ut mer synlighet också.

Jag vill också ta upp frågan om ordningsvakter. Med jämna mellanrum kommer det rapporter om att de brister i sitt sätt att agera. Justitiekanslern har granskat saken, och beslutet innehåller många allvarliga

konstateranden som bekräftar farhågor som vi i Vänsterpartiet har haft. Det handlar om alltför många fall av övervåld som inte leder till åtal. Svartarbetet inom branschen är omfattande, och lojaliteten till företagen kan ofta innebära olämpliga ageranden.

Bevakningsbranschen och Yrkes- och arbetsmiljönämnden, Bya, har krävt att lagstiftningen kring ordningsvakter ska ses över. Enligt dem finns det ett behov av att i vissa fall se över anställningsförhållanden och ställa krav på att personal är anställd av auktoriserade bevakningsföretag eller organiserade av auktoriserade ordningsvaktsföreningar i stället för att det företag som behöver bevakningen ska stå för anställningen. Detta skulle skapa bättre strukturer för kontroll och utbildning. Bya menar också att ordningsvaktsutbildningen bör vara betydligt längre än den är i dag och i själva verket vara en påbyggnad på den grundläggande väktarutbildning som finns. Vi i Vänsterpartiet instämmer i Byas krav.

I reservation nr 10 har vi också tagit upp bevakningsbranschen och nödvändigheten av att en utredning får se över lagstiftningen för denna. Vi menar att när denna verksamhet blir allt större måste man vidta åtgärder och ställa krav på utbildning och lämplighetsbedömning för dessa yrken och på länsstyrelsernas tillsyn. Vi menar att det ankommer på regeringen att skyndsamt tillsätta denna utredning.

Anf. 62 ANDERS HANSSON (m):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Polisens verksamhet är och förblir en av de viktigaste hörnstenarna i vårt samhälle. Vårt samhälle är uppbyggt på lagar och regler, och det är polisens uppgift att se till att dessa demokratiskt framtagna lagar också efterföljs. För att de ska kunna utföra sin verksamhet på bästa sätt krävs att staten ger polisen resurser som står i proportion till kravet som vi ställer på dem. En ytterligare förutsättning är självfallet att de medel som polisen blir tilldelade används på det effektivaste sättet. Vad som är det effektivaste sättet är en ständig fråga för debatt, men samtidigt också en viktig indikator på det engagemang som många människor känner avseende vårt polisväsende.

Vi vill känna oss trygga på våra gator och torg. Vi vill bli väl bemötta av polistjänstemän om vi utsätts för brott.

Polisens verksamhet måste också vara decentraliserad och nära medborgarna. Polisen måste vara tillgänglig och synlig för medborgarna. Polismyndigheten i bland annat Stockholms län och mitt hemlän Skåne genomför för tillfället en försöksverksamhet med mobila poliskontor. Kontoren placeras i centrum under fredags- och lördagskvällar. Valet av platser görs utifrån brottsstatistik på orten och antalet personer i rörelse. Försöket har mottagits mycket positivt av såväl medborgare som näringsidkare och ordningsvakter. Försöket ska utvärderas och därefter eventuellt permanentas.

Vi medborgare ställer också krav på att polisutredningen ska gå fort och att förövare ska gripas och lagföras. En grundläggande förutsättning för att detta ska kunna ske är att polisen fysiskt har möjlighet att vara på plats.

Alliansen hade som vallöfte att antalet poliser år 2010 ska vara 20 000, det vill säga en ökning med 2 500 poliser jämfört med i dag, då

vi har 17 500. Till vår glädje har ansökningarna till polishögskolorna aldrig tidigare varit så många som de är nu. Årligen slås nya rekord i antalet ansökningar, och antalet intagna ligger högt. För vårterminen 2008 ökade antalet studenter på polishögskolan med hela 70 procent jämfört med tidigare år. Kulmen för studenterna nås under hösten detta år, då sammanlagt 1 600 polisstudenter beräknas gå på polishögskolan. Alliansens vallöfte om 20 000 poliser år 2010 kommer därmed med stor sannolikhet att uppfyllas.

Efter kulmen på antalet intagna studenter kommer antalet platser på polishögskolan att återgå till ett årligt normalintag i syfte att kunna bibehålla minst 20 000 poliser inom polisväsendet. En stängning av någon polishögskola, som den tidigare socialdemokratiska regeringen genomförde i mitten av 1990-talet under hela tre terminer, är således icke aktuellt. Jag kan dela K G Abramssons oro för fördelningen mellan polishögskolorna.

Att innehållet i polisutbildningen är tillfredsställande och ändamålsenligt är självfallet väldigt viktigt. Nya krav ställs på poliser i framtiden, och därmed måste polisutbildningen uppdateras och anpassas till de nya krav som samhället ställer. Här kan nämnas just specialisering och behovet av specialistkompetens. En utredning om polisutbildningen som genomförs av tidigare länspolismästaren i Skåne och nuvarande Säpochefen Anders Danielsson ska redovisas på Justitiedepartementet inom kort, närmare bestämt den 16 april, har jag fått reda på.

I utredningen ska presenteras konkreta förslag på hur polisutbildningen på bästa sätt kan reformeras för att klara framtidens krav. Jag får dela Lena Olssons och K G Abramssons åsikt om att det hade varit skönt om vi hade haft den i dag och kunnat debattera den, men vi får ge oss till tåls.

Självfallet ställs inte kraven på nytänkande och anpassning bara på studenterna vid polishögskolan. Även aktiva poliser måste självfallet, precis som i alla andra yrken, vara anpassningsbara och mottagliga för nya rön och intryck i polisarbetet. Rikspolisstyrelsen genomför återkommande utbildningsinsatser för att höja polisens förmåga att upptäcka, bekämpa och utreda hatbrott, brott som rör HBT, familjevåld och brott med främlingsfientliga och/eller homofobiska motiv.

Fru talman! I massmedier har vi kunnat läsa om attentat mot åklagare i Trollhättan och i Malmö. I det första fallet placerades en bomb utanför åklagarens dörr, och i det andra fallet avfyrades ett antal skott in genom lägenhetsfönstret i åklagarens bostad. Båda åklagarna hade engagerat sig i kampen mot den organiserade brottsligheten.

Justitieminister Beatrice Ask tog under hösten 2007 ett initiativ till nationell mobilisering gentemot just den organiserade brottsligheten. Samtliga myndigheter inom rättsväsendet tillsammans med Tullverket, Skatteverket, Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Kustbevakningen, Migrationsverket och inte minst Sveriges Kommuner och Landsting medverkade alla i ett gemensamt möte om vikten av att våra myndigheter samverkar mot denna form av brottslighet.

Den organiserade brottsligheten utgör ett mycket allvarligt samhällsproblem, som i slutändan till och med kan vara systemhotande. Då den kriminella verksamheten ofta berör olika myndigheters ansvarsområden är det av yttersta vikt att myndigheterna samarbetar. Arbetet har fortsatt

under början av 2008 med att en expertgrupp har tillsatts bestående av länspolismästarna i Skåne och Stockholms län, åklagare på den internationella åklagarkammaren i Stockholm, Säkerhetspolisens chef, Rikskrimchefen samt generaldirektören för Ekobrottsmyndigheten. Dessa personer ska föreslå konkreta åtgärder för hur den organiserade brottsligheten ska bekämpas på effektivaste sätt.

Organiserad brottslighet är oftast gränsöverskridande. Därmed ställer vi stora krav på att vi samarbetar med andra länder utanför vår egen landsgräns. Vårt engagemang inom EU utgör en god grund för ett effektivt samarbete. Åklagarsamverkansorganet Eurojust är tillsammans med Europol två mycket viktiga organ för gränsöverskridande samarbete mot organiserad brottslighet. Genom införande av det så kallade Prümfördraget kan Sverige också underlätta för våra brottsbekämpande myndigheter att snabbt erhålla bland annat registerupplysningar om utländska medborgare med avseende på bland annat dna, fingeravtryck och fordon som varit föremål för brottsutredning.

Alliansregeringen avser även att göra en översyn av vilka behov som finns av att inom ramen för det nordiska polissamarbetet skapa bättre möjligheter för de nordiska ländernas polismyndigheter att samarbeta operativt över gränserna. Av denna anledning bifalls i betänkandet en motion med detta innehåll delvis, vilket min kollega Krister Hammarbergh kommer att berätta mer om.

Fru talman! Ett väl fungerande rättssystem måste vara effektivt och ha korta handläggningstider. Tiden mellan när brottet är begånget och till dess dom meddelas måste göras så kort som möjligt. Den svåra balansgången är att bibehålla en mycket hög rättssäkerhet samtidigt som man på kortaste tid gör en fullgod förundersökning. Handläggningstiden i våra domstolar ska också bli väsentligt kortare. Det är orimligt för såväl brottsoffer som gärningsman att få vänta på en rättegång i tingsrätten i nästan över ett år.

Det pågår för närvarande försöksverksamhet vid Stockholms tingsrätt, vilken sedan 2007 utökats till att även omfatta Helsingborgs och Uppsala tingsrätter, med att minska de totala genomströmningstiderna för så kallad mängdbrottslighet. Här innefattas bland annat misshandel, skadegörelse och trafikbrott av mindre komplicerad karaktär. I försöket ingår även en lagreglerad möjlighet till utökning av användandet av förenklad delgivning i domstol, vilket är en av källorna till de långa handläggningstiderna. Regeringen gav i februari 2007 Åklagarmyndigheten i uppdrag att i samråd med Rikspolisstyrelsen, Domstolsverket, Kriminalvården och Rättsmedicinalverket redovisa de åtgärder som har vidtagits inom försöket för att säkerställa och analysera effektiviteten och dess påverkan på övrig verksamhet. Resultatet av försöksverksamheten ska redovisas senast den 30 juni i år.

Mycket är på gång, och fler utredningar och försöksverksamheter ska redovisas under 2008 i syfte att förbättra vårt rättsväsende och den polisiära verksamheten. Tillsammans med regeringens stora satsning på rättsväsendet, den stora ökningen av antalet studenter som sökt och antagits till polishögskolan, de krafttag som tagits mot den organiserade brottsligheten och inte minst intresset för hur våra framtida poliser ska utbildas och arbeta ser jag mycket positivt på den framtida polisverksamheten i Sverige.

Vår polis genomför dagligen ett mycket bra arbete i vårt samhälle, och det arbetet ska vi förbättra ytterligare genom att polisen blir mer synlig och får mer resurser och att deras utbildning är ändamålsenlig. Synlighet, effektivitet och trygghet – det blir ledorden för den framtida polisens verksamhet.

(Applåder)

I detta anförande instämde Inge Garstedt och Krister Hammarbergh (båda m).

Anf. 63 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag har några frågor till Anders Hansson. Först vill jag konstatera en sak om stängningen av polishögskolan under 90-talet. Jag kanske skulle påminna Anders Hansson om att det hade att göra med att vi hade förött Sveriges ekonomi under ett antal år. I början av 90-talet vet du säkert också vem som hade ansvaret för att regera Sverige. De tre, fyra, kanske fem terminer som polishögskolan var stängd var ett bidrag till att sanera Sveriges ekonomi. Det är klart att i sig var det ett misstag, därför att vi fick ett glapp där, men många andra grupper fick också ta väldigt mycket stryk då.

Anders Hansson talar om antalet poliser, 20 000. Finns det något klart underlag som visar att vi genom pensionsavgångar, andra typer av avgångar och tillförsel skulle kunna hålla nivån 20 000 poliser? Det är det ena.

Det andra gäller kommentaren att man kanske skulle nödgas lägga ned de decentraliserade utbildningarna, de i Växjö och Umeå, som varit väldigt framgångsrika när det gällt att rekrytera poliser. Jag hör ett sympatiskt anslag från Anders Hanssons sida beträffande hur vi ska utbilda de framtida poliserna. Kanske finns det en chans att vi kan komma överens.

Slutligen vill jag be Anders Hansson svara på frågan om mer resurser till polisen. Han nämnde det i slutet av sitt anförande. Om man tittar på anslaget, som är flerårsfördelat, och på Rikspolisstyrelsens anslagsframställan ser man att det fattas nästan 2 miljarder vid utgången av 2011. Hur tänker alliansen lösa det?

Anf. 64 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med frågan om polisutbildningen. Vi får in väldigt många poliser i verksamheten, och enligt alliansregeringen ska de flesta poliser vara i yttre tjänst så att vi får en synlig polis på våra gator och torg.

Naturligtvis är det oroväckande om man pensionerar poliser samtidigt som man tar in nya. Då får vi inget resultat av det hela. Det vore ytterst olämpligt om polisen skulle förtidspensionera erfarna poliser, som då tog med sig både sina erfarenheter och kunskaper, något som ju behövs när vi får in många nya poliser. Några uppgifter om det kan jag tyvärr inte ge K G Abramsson i dag, men intentionen är att man inte ska förtidspensionera poliser för då får vi, som sagt, inte någon nettoeffekt av den satsning som vi gjort på polisväsendet.

Vad gäller polisutbildningen kan jag, som jag sade i mitt huvudanförande, dela K G Abramssons oro om det skulle innebära en centrali-

sering. Det kan emellertid varken K G Abramsson eller jag i dag uttala oss om, eftersom den utredning om polisutbildningen som Anders Daniellsson gjort ännu inte presenterats för oss.

Vi har tre utbildningsorter – Umeå, Växjö och Stockholm. Jag tycker att det är bra. Vi ska inte centralisera, det verkar dumt, men det är naturligtvis upp till Rikspolisstyrelsen att fördela platserna. Min förhoppning är att de fördelas över hela landet.

Anf. 65 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! När jag nämnde pensioneringarna tänkte jag kanske inte i första hand på förtidspensionering, alltså att pensionera poliser för att få in nya fräscha poliser. Jag tror att medelpensionsåldern för poliser ligger under 60 år, vilket till stor del beror på att de har ett krävande jobb. Det är både fysiskt och psykiskt ansträngande, och få, åtminstone i yttre tjänst, klarar av att nå normal pensionsålder.

Det handlar både om den utgångspunkten och om att man vill få in fräschare poliser och kanske lite annan kompetens. Därför är det viktigt att veta att antagningen till polisutbildningen sker på ett sådant sätt att man kan uppehålla nivån om minst 20 000 poliser, något som ju även vi ställer upp på. Ibland funderar vi till och med om det räcker med 20 000 poliser. Vi får väl se framöver hur det blir.

Jag är glad att Anders Hansson markerar att vi ska ha en decentraliserad polisutbildning. Anledningen till det är att vi ska kunna ha poliser i hela landet. När vi rekryterat poliser till Norrland har polisutbildningen i Umeå haft stor betydelse. Det har inte varit några egentliga problem utom på någon enstaka ort. Tidigare fanns däremot stora bekymmer. Med den lösning som vi nu har klarar man av att i huvudsak fylla de rekryteringsbehov som finns.

Jag ställde i min förra replik en fråga till Anders Hansson som jag tyckte var mycket viktig. Det gällde finansieringen. Som det ser ut i dag kommer det nämligen vid utgången av 2011 att saknas 2 000 miljoner för att vi ska kunna hålla i gång det svenska polisväsendet med 20 000 poliser.

Anf. 66 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Jag hade den frågan på min lista över frågor att besvara och ber om ursäkt för att jag missade den i min tidigare replik. Den handlade om mer resurser till polisen, och jag ska svara på den nu i stället.

Vi lägger inte femårsplaner i Sverige. Vi har ett budgetarbete som går i gång. Vi lägger inte femårsplaner. Att ponera vad vi eventuellt kan få 2011 tycker jag blir ganska svårt i sammanhanget. Alliansregeringen har sagt att det ska finnas 20 000 poliser. Självfallet ska det därmed också finnas medel till att hålla 20 000 poliser anställda. Med tanke på de satsningar vi gör skulle det förvåna mig väldigt om det inte fanns pengar till det.

Pensionsavgångarna var vi också inne på. Återigen vill jag betona att polisen måste se till att hålla kvar den goda kompetens som finns hos äldre poliser. Det är inte bra att förtidspensionera kvinnor och män som är knappt 60 år fyllda. De har för mycket erfarenhet och kunskap för att vi ska släppa i väg dem och de därmed inte kan träna de nya poliser som kommer in samt ledsaga dem i det yrke som de valt.

Anf. 67 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Först säger du, Anders Hansson, att du är för en decentraliserad utbildning, och då blir jag jätteglad. Men i slutet av ditt svar till Karl Gustav Abramsson säger du att det är RPS som fördelar platserna. Det får mig, som är från landsorten, att reflexmässigt undra om du kan garantera att utbildningen i Växjö och Umeå blir kvar – särskilt med tanke på att den nuvarande regeringen tagit ifrån oss mycket statlig verksamhet. Det har stor betydelse för rekryteringen av poliser från landsbygden som sedan vill jobba på landsbygden.

Vad gäller polisutredningen går det inte att komma ifrån att det är sorgligt att den ännu inte kommit. Vi tyckte att det var bråttom. När den nuvarande regeringen bestämde sig för att avbryta den tidigare utredningen när endast en månad återstod och i stället tillsätta en ny som sedan blir försenad blir man naturligtvis orolig.

Det är nödvändigt med en ny polisutbildning, men med tanke på alla de poliser som nu har utbildats undrar jag: Hur ska de kompenseras för den utbildning de fått? Hur snabbt kan den nya utbildningen sjösättas? Nu finns mängder med människor som nyligen gått utbildningen, och då kommer det en ny. Hur betydelsefull var den egentligen, och hur ska de kompenseras?

Anf. 68 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Lena Olsson frågar om jag kan garantera att utbildningen blir kvar i Umeå, Växjö och Stockholm – eller i Umeå, som jag antar att det handlar om i detta fall. Nej, det kan jag inte stå här och garantera. Det vore dumt av mig att föregripa en utredning som ska redovisas den 16 april och där det står utredaren fritt att just göra bedömningen om vi ska ha tre utbildningsorter. Jag kan inte föregripa den utredningen, tyvärr.

Lena Olsson tar upp att det tidigare gjorts en utredning om polisutbildningen. Det är helt rätt, och den ingår i den utredning som gjorts av Anders Danielsson och som inom kort kommer att redovisas. Den ingår där. Vi har alltså inte kasserat det som fanns i den tidigare utredningen, utan det finns med i Danielssons utredning. Vi tyckte nämligen att direktiven till den första utredningen inte var bra, om jag uttrycker mig mildt.

Rekryteringen av poliser till glesort är väldigt viktig. Det är självfallet så att vi ska ha poliser över hela landet. Problematiken med att få poliser att arbeta i glesort är svår, men alliansregeringen tar detta på största allvar.

Anf. 69 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tackar Anders Hansson för det svaret. Det är bra att du tycker att det är väldigt viktigt att det ska finnas poliser även i landsorten, för det har ni sagt när jag har tagit upp det i talarstolen och i replikskiften för att man inte ska glömma av det här. Man har ett parti i alliansen som i alla fall med mun värnar landsbygden väldigt mycket. Det är Centerpartiet.

Det här är viktigt. När den förra majoriteten utvidgade utbildningarna till Växjö och Umeå gjorde man det med tanke på att landsbygdens behov av poliser skulle tillgodoses. Distansutbildningen har likaså varit jättelyckad. Det finns all anledning att värna det man har sagt. Man har

lovat oppositionen att landsbygden och glesbygden är väldigt viktiga och att även landsortens människor har rätt att se poliser, så att säga.

Du tar på slutet upp det här om mer resurser. I ditt anförande talar du också om domstolsväsendet och åklagarna. Jag kan passa på att göra detsamma. Det har varit en ganska likriktad satsning, en väldigt stor satsning på polisen. Sedan är det annat som blir lidande. Balansen i rättskedjan måste finnas för att det ska slå så väl ut som möjligt. Det kan jag väl få en kommentar till.

Anf. 70 ANDERS HANSSON (m) replik:

Fru talman! Det är svårt för oss att stå och prata om innehållet i den utredning om polisutbildningen som ska komma. Det är svårt för oss att uttala oss innan vi har sett vad den innehåller. Den kan komma att innehålla alldeles förträffliga saker både för Lena Olsson och för mig, så att vi blir alldeles till oss. Men vi får helt enkelt avvakta detta. Jag tror att både Lena Olsson och jag ser fram emot att läsa utredningen av Anders Danielsson om polisutbildningen.

Angående satsningen på poliser har Lena Olsson helt rätt. Alliansregeringen har satsat väldigt mycket pengar på polisen. Det är vår ambition att ha 20 000 poliser år 2010. Att det blir fler synliga poliser som kan utreda och få fast brottslingar innebär naturligtvis att det ställs krav på hela rättskedjan. Hela rättskedjan beaktas. Samtliga myndigheter i rättskedjan får större anslag.

Men visst: Polisen får mest för tillfället, för vi behöver fler poliser på våra gator och torg. Jag måste understryka det sista jag sade i mitt anförande: Synlighet, effektivitet och trygghet är de ledord som vi måste trycka på när det gäller framtidens polis. Polisen påverkar självfallet hela rättskedjan. Därför kommer detta också att tillgodoses.

Anf. 71 KARIN NILSSON (c):

Fru talman! Att befinna sig i trygghet är ett av de många mänskliga behov som man återfinner på Maslows behovstrappa och som också de flesta betraktar som självklara. Det handlar om trygghet för sitt eget liv, för familjen, för vännerna och för de saker man ägnat sin tid åt att skapa. För den som har upplevt otrygghet i form av hot, våld och stöld är inte längre tryggheten självklar, men givetvis högt eftertraktad. Många är beredda att ge upp sina tidigare liv och sina bostäder för att söka trygghet eller tryggare förutsättningar för sina barn att växa upp.

Det kan inte heller vara meningen att pensionärer ska tvingas förlägga sitt sociala liv till dagtid för att de inte vågar röra sig ute på gator och torg när det har blivit mörkt. För resten är det redan mörkt under tidig eftermiddag halva delen av året.

En förutsättning för att man ska uppnå eller uppleva trygghet är att rättsväsendet upprätthålls. I detta sammanhang är det polisen och dess organisation som är det civila samhällets synligaste redskap och trygghetskapare.

Fru talman! Hemma i mitt län, Kronoberg, har det saknats poliser. Vi har säkert haft vår beskärda del, men det har absolut inte känts tillräckligt. På minst sju mindre orter har befolkningen helt ideellt i flera år kört runt på nätterna och patrullerat. Det har blivit många varv runt jordklotet med bil.

På en hel del håll har det börjat kännas tungt att fortsätta verksamheten, medan andra på grund av otryggheten har startat nya patruller. På någon ytterligare ort har det delvis eller tidvis nästan gränsat till medborgargården, vilket är långt ifrån önskvärt. Trots att Kronobergs län har bland de lägsta siffrorna i brottsstatistiken i landet vad gäller grövre brott upplever man otrygghet och är beredd att offra tid och pengar för att göra något åt det.

När jag har träffat länspolismästaren och tillsammans med honom nattpatrullare har vi alla uttalat jättestora förväntningar på det tillskott av omkring ett fyrtiotal nya poliser som blir länets andel då vi uppnår alliansregeringens målsättning på 20 000 poliser i landet 2010.

Om polisen dessutom kan få beta av en del brott av mer ringa karaktär har det säkert också en dämpande effekt på övergången till grövre brottslighet. Ofta är det ungdomar som testar gränser och begår de enklare brotten. Klarar man av att gripa unga lagöverträdare och ställa dem till svars i domstol på ett snabbt och effektivt sätt har man förhoppningsvis förebyggt fortsatta kriminella handlingar.

Med målsättningen om fler poliser ges förutsättningar för att ingripa mot brott, slutföra brottsutredningar på kortare tid och uppnå den effektivitet som efterfrågas. Att antalet poliser ökar innebär också att de blir synligare i samhället, vilket också skapar en känsla av trygghet. Denna känsla ska absolut inte underskattas.

Fru talman! Jag har själv en motion, som behandlas i betänkandet. Den handlar om utvidgade polisiära befogenheter för tullen, om att de i sin brottsbekämpande verksamhet också ska ha rätten att stoppa och kvarhålla fordon som är på väg ut ur landet med stöldgods. När jag i höstas pratade med tullen vid Lernacken vid Öresundsbronns svenska brofäste förstod jag att tullpersonalen var tacksam för alla former av legitimitet för att stoppa bilar som passerar gränsen.

Från den 1 juli nu i sommar får Tullverket och Kustbevakningen ökade befogenheter i och med att de får ta alkotester för att komma åt rattfulla förare. Det ger dem en förevändning för att skapa tidsutrymme och samtidigt göra en bedömning av vad det är för ekipage som är på väg att ta sig över gränsen. Även om jag inte har fått exakt det svar jag önskade på min motion har ändå oppositionen med den utökade rätten för tulltjänstemän att ta alkoholutandningsprover till viss del tillmötesgått mitt syfte med motionen.

Fru talman! När jag ändå står häruppe i talarstolen och talar om tull och polis vill jag också uttrycka en lättnad över att det kommer att tillskjutas pengar, så att inte den brottsbekämpande verksamheten inom tullen avlövas. Det skulle få stora negativa konsekvenser för polisens arbete. De här frågorna hör definitivt ihop.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 72 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Det går inte att inte komma in på tullen eftersom den brottsbekämpande delen gränsar till polisen. Jag skulle vilja ställa en fråga till Karin Nilsson.

Det förslag som ligger kommer att ha stor inverkan på polisens arbete om man undandrar den brottsbekämpande delen inom tullen. Det sade

man också på den utfrågning som vi hade när det gäller den organiserade brottsligheten. Det blir resultatet.

Jag hade en interpellationsdebatt med justitieministern om vad hon avsåg att göra när det gäller tullens och polisens samarbete. Det har gått ut från finansministern att det ska bli något mer resurser, men väldigt luddigt.

Då tänker jag så här: Polis och tull samarbetar. Det har man till exempel gjort i mitt län sedan 1995. Skulle tullen komma bort där kommer också polisen bort, eller vice versa. Vad har då Centern för krav i den här alliansregeringen för att se till att den brottsbekämpande delen inom tullen blir kvar för att inte anstränga polisverksamheten? De kan ju inte praktiskt utföra allt det som tullen gör.

Anf. 73 KARIN NILSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågan. Tullen ligger inte under justitieministerns ansvar. Därför kan inte justitieministern lova några pengar, däremot givetvis samverkan. Jag vet att det finns en oro från det hållet också när det gäller tullen. Därför är finansministerns löfte om mer pengar till tullen oerhört viktigt.

Jag har varit och träffat tullen i Lernacken i Malmö, i Karlskrona och i Karlshamn under de senaste åren och nu givetvis i samband med just detta förslag. Förslaget uppskattar inte jag heller som politiker från Centerpartiet. Jag ser att löftena om tillskjutna medel kommer väldigt väl till pass och kommer att förändra den situation som utredningen hade kommit fram till. Jag hoppas att den inte står fast utan kan förändras på grund av de tillskjutna medlen.

Anf. 74 LENA OLSSON (v) replik:

Fru talman! Finansministern säger att man ska tillskjuta vissa resurser, men vi vet inte vilka det blir, hur lite eller hur mycket pengar det blir, hur mycket eller hur lite i tullens brottsbekämpning som blir kvar. Den här frågan har även att göra med polisen, eftersom polisens verksamhet kommer att bli drabbad av det här. Följden blir att man tömmer Norrlands inland och hela gränsen mot Norge. Det kommer att bli tomt på den brottsbekämpande delen från Eda och längs hela den norska gränsen uppöver. Det är väl att svika landsbygden.

Kan du, Karin Nilsson, berätta för oppositionen vad Centern kommer att ställa för krav i alliansregeringen för att det här inte kommer att ske, så att även landsbygden ska kunna ha en bra brottsbekämpning när det gäller tull och polis? Det är ju så när det gäller tullen och polisen att man tar andra vägar. Där man drar in går brottsligheten in i stället såklart. Det är inte svårt att räkna ut. Jag vill ha garantier från er i Centern. Vad kommer ni att göra för Norrlands inland och vid den norska gränsen?

Anf. 75 KARIN NILSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker också att tullfrågan hänger ihop med polisen, eftersom de är besläktade med varandra. Men precis som jag inte kan gå in i och styra Tullverkets användning av budgetmedel kan jag heller inte styra eller peta i Rikspolisstyrelsens användning av budgetmedel när det gäller polisutbildningen. Det är samma sak egentligen. Det är två myn-

digheter som har fått sina pengar, men självklart kan jag ha en åsikt, en uppfattning. Det har jag i båda fallen.

Jag är glad för de pengar som är lovade till Tullverket. Jag kommer givetvis att ha en uppfattning i behandlingen av dem. Det blir i form av debattartiklar, diskussioner och hearingar här, men jag kan inte vara med och peta och styra i det slutliga beslutet så att man verkligen använder de pengarna till den brottsbekämpande verksamheten till fotfolket ute vid gränsen som jag hoppas. Men en åsikt om att det ska bli så har jag givetvis. Den rätten anser jag mig kunna ha.

Jag vill också gärna flika in om polisutbildningen att där har jag en åsikt. Jag har skrivit ett öppet brev till Rikspolisstyrelsen. Från min sida skulle jag vilja se att man fördelade det mer jämnt över landet när man nu gör en neddragning. Att man gör en neddragning har jag fått förklarat, och jag kan förstå förklaringen också. Men just att man fördelar det så ojämnt har jag lite svårt att acceptera. Därför har jag en annorlunda åsikt än det förslag som utredaren har kommit fram till. Jag hoppas att beslutet inte kommer att se ut som utredningen.

Vi har den 16 april framför oss med det nya förslaget på polisutbildning. Jag hoppas att det också kan skapa möjlighet och förutsättningar för att man ska behålla kompetensen ute på de skolor som blir av med rätt många av sina platser.

Anf. 76 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp):

Fru talman! Alliansens största satsning vad gäller polisen är att se till att medborgarna blir mer trygga genom att öka antalet poliser med 2 500 till 20 000 poliser år 2010. Eftersom den här satsningen är så viktig för oss åker jag runt i landet och har som mål att besöka alla länsmyndigheter före nästa val.

Senast var jag i Norrbotten. Det var väldigt intressant. Speciellt var det intressant att höra hur man jobbar i ett gränsområde. Vi har många systerstäder som går utmed Torne älv på svensk sida och motsvarande städer på den finska sidan. Vi har Haparanda och Torneå som är mest kända, men hela vägen längs Torne älv finns det systerstäder på båda sidor gränsen. Där har människor gift sig med varandra. Man jobbar på den andra sidan gränsen kanske. Man kan säga att Sverige och Finland är tätt sammanflätade. Vi har till exempel Ikea som nu byggs nästan precis på gränsen i Haparanda.

Men polisen får inte jobba lika sammanflätat. Svensk polis och finsk polis får inte jobba lika sammanflätat som människorna i Norrbotten gör i sin vardag. De är sammanflätade på båda sidor gränsen. Det är brottslingar också.

EU-regler tillåter polisen i viss mån att samarbeta. Man kan förfölja en flyende brottsling in på den andres gräns till exempel. Man kan också i brottsutredningar få spana om man har begärt tillstånd i förväg.

Polisen berättar för mig att när samhällena på båda sidor gränsen är så sammantvinnade det självklart finns behov från polisens sida att samarbeta ytterligare och mer med den finska polisen. De nämnde som exempel om det skulle bli ett stort bråk i Pajala, ett stort slagsmål, det var fara för liv och den svenska polisen kanske var upptagen – Norrbotten är ett väldigt stort län – och alldeles för långt borta för att hinna dit snabbt. Tänk då om den finska polisen som är bara ett stenkast ifrån på andra si-

dan gränsen skulle kunna gripa in för att rädda liv. Det såg den svenska polisen som något väldigt positivt.

Jag sade till alla att det tycker Folkpartiet vore bra. Det tycker vi i alliansen vore väldigt bra. Men det kräver en grundlagsändring om vi ska få till stånd ett så tätt polissamarbete. Då måste vi ha en trefjärdedelsmajoritet här i riksdagen. Tyvärr är Socialdemokraterna emot. Det var vad jag sade till alla uppe i Norrbotten när jag var där för några veckor sedan.

Därför blir jag väldigt glad när Socialdemokraterna nu har gjort en kovändning. Vi gjorde ju ett tillkännagivande i justitieutskottet förra veckan om att delvis bifalla en motion och ge i uppdrag till Justitiedepartementet att utreda inte bara behovet av samarbete mellan svensk och finsk polis utan också behov av samarbete med dansk och norsk polis. Där var vi eniga i utskottet.

Socialdemokraterna motsätter sig alltså inte längre den möjligheten. Det är mycket positivt att de har gjort den här kovändningen och insett vad som behövs på marken, vad polisen och medborgarna tycker är rimligt.

En annan sak jag fick information om i Norrbotten var den organiserade brottsligheten.

För drygt tio år sedan fick den fäste i Skåne. Nu är det uppenbart att den också finns ända uppe i Norrbotten.

Som Anders Hansson var inne på är detta en systemhotande brottslighet. Man ger sig på åklagare och domare och hotar vittnen. Man ger sig på rättsstaten. Utan en fungerande rättsstat kan inte vår demokrati fungera, så det här är ett mycket allvarligt problem.

Polisen kunde berätta om ett positivt samarbete vid ett tillslag som man nyligen hade gjort – man kallade det för Operation gränsland – mot en liga som hade smugglat in obeskattad diesel till Sverige och blandat upp den med stulen diesel. Sedan hade man sålt den, inte bara i Norrbotten utan i hela Norrland och tjänat miljoner på det.

Polisen har nu kunnat stoppa de personerna tack vare samarbete med andra myndigheter som tullen och Skatteverket. Dessutom skedde ett tillslag parallellt på den finska sidan.

Precis så vill regeringen att vi ska arbeta mer framöver när nu regeringen har beslutat att vi ska mobilisera mot den grova och organiserade brottsligheten.

Nu förstärker vi polisen. Vi ser till att det blir 20 000 poliser. Vi ger polisen nya metoder som buggning och möjlighet att förverka stulen egendom. Men polisen kan inte klara den här kampen själv. Vi måste mobilisera hela samhällets resurser.

Jag har också nyligen besökt något som heter Regionalt underrättelsecentrum. Där samverkar polismyndigheterna i de tre storstäderna ännu mer än vad man gör i Norrbotten – inte bara på projektbasis. Man sitter i samma rum – skattemyndigheten, tullen, kronofogden, åklagare med flera. Det är något väldigt positivt som vi i Folkpartiet länge har sagt att vi vill se i hela landet. Min förhoppning är att resultatet av den mobilisering som regeringen har fattat beslut om blir att hela landet kommer att verka på det här sättet över myndighetsgränserna för att jaga yrkeskriminella.

Al Capone, den store grovt kriminelle i USA på 20-talet, blev ju aldrig fälld för alla mord han låg bakom. Däremot sattes han i fängelse i

flera år tack vare att han blev fälld för skattebrott. Vi måste jaga de yrkeskriminella på helt andra sätt och se till att sätta dem bakom lås och bom.

En annan sak som är viktig att ta upp, särskilt om detta direktsänds i tv, är att allmänheten också kan hjälpa till i det här arbetet.

I fallet med den svarta diesel som de organiserade brottslingarna krängde i Norrbotten och hela Norrland handlade det ju om att hitta köpare, det vill säga medborgare som ville ha tag i billig diesel. Den svarta ekonomin, som också Lena Olsson berörde, är ett problem. Vi har haft alldeles för stor acceptans i det svenska samhället för svartarbete. Man tar hem en hantverkare som fixar lite på villan och gör det svart. Krogar kan servera billig öl på grund av att de har svartarbetare. Den svarta ekonomin utnyttjas av den organiserade brottsligheten. Man får hållhakar på företagare och kan utpressa dem. Genom att vi medborgare har accepterat detta i alltför stor utsträckning har man hittat en marknad för sina illegala aktiviteter. Vi måste inse att vi i Sverige måste ändra attityd till svartarbete och svarta pengar. Det är en grogrund för den organiserade brottsligheten.

Jag är övertygad om att vi med den mobilisering som nu är på gång kommer att lyckas stoppa utvecklingen. Jag tror kanske inte att vi kan dra tillbaka utvecklingen, men jag tror att vi kan stoppa utvecklingen och utbredningen av den organiserade brottsligheten. Om vi tillsammans jobbar åt ett och samma håll är vi tusen gånger starkare än fåtalet kriminella.

Det arbetet borde förstås ha inletts för länge sedan. Det förebyggande arbetet för att få stopp på detta borde ha inletts redan när de satte foten på svenskt territorium i mitten av 90-talet under den socialdemokratiska regeringen. Nu sker det saker genom alliansregeringen.

Jag får kanske möjlighet att återkomma till frågor om polisutbildningen och så vidare som har varit uppe i debatten.

Det viktiga, fru talman, är att vi nu satsar på att få 20 000 poliser. Vi ser till att ge svensk polis möjlighet att samarbeta med finsk polis, dansk polis och norsk polisk. Vi mobiliserar mot den grova organiserade brottsligheten för att öka tryggheten för alla oss medborgare i Sverige.

I detta anförande instämde Krister Hammarbergh (m) och Otto von Arnold (kd).

Anf. 77 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Fru talman! Jag ska göra några konstateranden.

Det låter på Cecilia Wigström som om vi inte vore för samarbete med andra myndigheter och samarbete över landgränser. Jag förstår inte var Cecilia Wigström har fått det ifrån.

Det är inte riktigt hederligt att åka till Norrbotten och säga till Norrbottenspolisen att sossarna är emot gränsöverskridande samarbete.

Vi står enhälligt bakom ett tillkännagivande till regeringen om att utreda bättre förutsättningar för gränsöverskridande samarbete.

Cecilia Wigström kommer med ett falskt påstående. Jag skulle vilja ha en förklaring till varför Cecilia Wigström har sagt så. Det tycker jag är väldigt fel.

Polisfrågor

Det låter som om alliansregeringen har skaffat fram många nya verktyg. Förslagen om de nya verktyg som vi nu har beslutat om i Sveriges riksdag kom ju till på vår tid. Ni sade nej till dem, men när ni kommer tillbaka och tittar på hur verkligheten ser ut och vad vi måste göra för att det ska fungera är ni plötsligt beredda att ställa upp och gå i den riktning som vi har anvisat.

Jag undrar om den samarbetsfunktion som Cecilia Wigström pratar om är det som kallas för Operativa rådet. Operativa rådet består av personer från olika myndigheter och från olika delar av Sverige. Det omfattar inte bara Stockholm, utan hela landet. Där kan man alltså diskutera polisoperativa och andra åtgärder för att nå framgång när det gäller att komma åt till exempel organiserad brottslighet.

På tal om Al Capone finns det svenska Al Caponer också, även om de inte bor i Sverige. De finns faktiskt.

Anf. 78 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Det skulle vara intressant att höra vilket Karl Gustav Abramsson menar är det svenska ordet för Al Capone. Jag vet att man till exempel kan säga att Pierre är detsamma som Peter, men jag förstod inte vilket namn som är den svenska motsvarigheten till Al Capone. Det var en bisak.

Jag besökte polisen i Norrbotten innan vi hade enats i utskottet om att be regeringen att utreda ökade möjligheter för polisen att samarbeta med Finland. Anledningen till att jag berättade för polisen där uppe att ni var emot det var helt enkelt att ni har varit det. Vi har ju haft de här diskussionerna i utskottet tidigare. Vi har i EU-nämnden diskuterat ökat polis-samarbete över gränserna. Vi har till exempel det så kallade Prümfördraget. Då har ni varit emot den här typen av samarbete som EU har velat fatta beslut om. Därför har jag på goda grunder sagt att ni har varit motståndare till den här typen av samarbete över gränserna.

Jag är mycket glad över att ni nu har gjort en kovändning och tycker att det är bra med ökat polissamarbete över gränserna. Det är jättebra.

Jag hinner inte nämna alla organ som finns. Det operativa rådet är också ett bra organ där myndigheter samarbetar och samverkar.

Nu får Karl Gustav Abramsson förklara sig. Du säger att vi tidigare har varit emot något som ni har föreslagit. Det har vi inte varit från Folkpartiets sida.

Det är ändå nu saker händer. Ni har haft tolv år på er. Det är nu vi får 2 500 fler poliser. Det är nu vi får en rättssäker buggningslagstiftning och så vidare.

Den nationella mobiliseringen mot den organiserade brottsligheten kommer nu.

Anf. 79 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! När jag säger att vi har svenska motsvarigheter till Al Capone skulle jag kunna nämna namn, men jag gör inte det därför att jag tycker att det skulle kännas väldigt obehagligt. Vi har ett antal organisationer som leds av kända personer som säkert opererar på samma områden som Al Capone gjorde.

Det vore bra om Cecilia Wigström ringde ett telefonsamtal; nu är väl Seppo Wuori inte kvar i Norrbotten men det finns väl någon annan som hon kan tala om för att nu är sossarna för det här. Krister Hammarbergh kanske kunde lämna den hälsningen. Sådana här missuppfattningar om vad vi är för och vad vi inte är för ska inte spridas.

Sedan tycker jag att det är lite fel att Cecilia Wigström drar upp Prümfördraget, därför att det vi förmodligen aldrig kommer att ställa upp på är att utländska polisstyrkor utan svensk kunskap och utan ett svenskt medgivande ska operera på svenskt territorium. Sådant har Cecilia Wigström rätt, och det är det vi har sagt när det gäller Prümfördraget. Vi kan inte tillåta en ingående operativ verksamhet från utländsk polis utan att vi från svensk sida, från svenska myndigheter, själva kan styra den.

Förslaget har vi inte fått. Det är ett regeringsuppdrag som vi har lämnat, och regeringen ska återkomma med hur det gränsöverskridande samarbetet ska kunna ske. Att vi skulle lämna *carte blanche* på något vis är ju helt uteslutet. Jag tror att man kan säga det redan i dag. Det måste finnas andra sätt att klara ut detta.

Sedan kan jag möjligen tillstå att jag inte i detalj har studerat hur Folkpartiet har agerat när det gäller de förslag till skarpa verktyg som vi så småningom har kunnat besluta om. Nu klumpar jag kanske ihop alliansen lite för vårdslöst. Det får vi väl reda ut sedan. Men som alliansregering, med kollektivt ansvar, får förmodligen Folkpartiet också vara med.

Anf. 80 CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik:

Herr talman! Vad gäller missuppfattning eller inte vill jag säga att det inte är någon missuppfattning. Ni har ju varit emot Prümsamarbetet. Nu börjar Karl Gustav Abramsson slira på orden och säga att ni inte har varit emot det under förutsättning att man har kunnat styra polisen från svenskt håll.

Det är ju självklart för oss i alliansen. Det har det varit hela tiden. Självklart ska ett samarbete mellan svensk polis och finsk polis gå till så att när finsk polis kommer över på svenskt territorium och jobbar här ska det vara under svenskt polisbefäl. Det har varit självklart hela tiden, och ni har varit emot när de här tankarna på polissamarbete över gränserna har diskuterats inom EU i form av Prümfördraget. Nu har ni vänt och är positiva. Jag hoppas att ni också står för era ord när ni nu säger att ni är positiva till detta och att ni också blir positiva till Prümfördraget så att samarbetet underlättas inom EU:s ram.

Det var väl de frågorna du ställde.

Jag kan väl få säga att vi i Folkpartiet är väldigt nöjda med allianssamarbetet. Vi i Folkpartiet har drivit rättsfrågorna under en lång rad av år i opposition och kritiserat er för att vi har haft för få poliser i Sverige. Vi har haft rättsotryggheten för medborgarna. Med alliansregeringen får vi kompromissa ibland – vi får inte alltid igenom alla våra förslag, till exempel att förstärka Rikskriminalpolisen i kampen mot den organiserade brottsligheten – men i stort har vi en otrolig samsyn i alliansen.

Vi ser nu till att förstärka polisen så att vi får 20 000 fler poliser. Vi ger rättssäkra redskap till polisen i den här kampen. Vi ser också till att vi nu mobiliserar hela samhället mot den grova organiserade brottsligheten,

och det borde ni ha gjort för länge sedan, redan när de satte sin fot på svenskt territorium i mitten av 90-talet.

Jag kan också bara säga att jag är glad att vi är så samspelade medan ni ju har partners som till skillnad från er vill ta bort ½ miljard från polisens budget, nämligen Vänsterpartiet. På den sidan är det väldigt spretande vad gäller er politik och möjligheten i framtiden att kunna genomföra någonting.

Anf. 81 OTTO VON ARNOLD (kd):

Herr talman! Med det här betänkandet lägger alliansen fram förslag till en kugge i rättsmaskineriet för att få en effektivare polis, för att få en bättre styrning av polisen, för att få en bättre och effektivare rättskedja och för att på ett effektivare sätt kunna bekämpa den grova brottsligheten.

Polisen är ingen statisk verksamhet. Den ändras hela tiden och anpassar sig efter samhällets behov. Vi ökar till 20 000 poliser år 2010. Det är en nödvändighet att vi har en synlig polis, att vi har en effektiv polis och att vi har en kunnig polis.

Det vi inte gör är att ändra de 21 myndigheterna. Dem har vi kvar. Det skapar en stabilitet. Men vi har en ansvarsutredning på gång som kanske kommer att ändra på det. Men den tiden, den sorgen.

Polisen måste hela tiden se till de trender som finns i samhället. Man måste se att vi har en äldre befolkning. Vi har en ökad glesbygd och segregation. Det sker hela tiden en anpassning av polisen till det här.

Den styrmodell som regeringen använder är mer att ge direktiv till självständiga myndigheter. Det är väldigt viktigt. Vi ska inte ha tillbaka den gamla öronmärkningen av pengar utan vi ger dem ramar som de styr efter. De kan då själva leda sin verksamhet. Självklart måste vi gå in genom årsbudgetar och styra upp verksamheten.

Den effektiva rättskedjan är en förutsättning för acceptansen av rätts-samhället. Att allting ska fungera på ett smidigt och bra sätt finns också med i betänkandet: att ha en snabb lagföring, samarbetet som vi har mellan RPS och åklagarmyndigheterna, de mobila poliskontoren, där vi ökar synligheten, och samverkan mellan sociala myndigheter och polisen.

I dagarna håller det på att träffas ett antal avtal mellan kommuner och lokala polismyndigheter. Jag kan nämna ett i Landskrona till exempel där man försöker samordna och titta på hur man ska kunna bekämpa framför allt ungdomsbrottsligheten. Här får polisen och de sociala myndigheterna en möjlighet att öka tryggheten i samhället och få unga brottslingar att tidigt komma av den så kallade brottsliga banan.

Den stora oron har vi faktiskt när det gäller den grova och organiserade brottsligheten. Här finns, precis som Cecilia Wigström säger, ett antal regionala underrättelsetjänster som gör en väldigt stor och fin insats i verksamheten. Man får en kraftsamling mellan åklagare, Säkerhetspolisen, Skatteverket, tullen, EBM och Brå. Samtidigt har vi en pågående lagstiftning på EU-nivå som sammanfaller väl med den svenska.

Tullen har ju, som har nämnts ett antal gånger i den här kammaren, en icke oväsentlig del i det hela. Förhoppningsvis får vi lita till Anders Borgs löfte om att det blir mer pengar till den verksamheten. För övrigt anser jag att den interna utredningen bör förstöras, för att tala med Cato.

Vi får en ny polisutbildning också som vi ser fram emot med spänning. Den som väntar på något gott tycker vi nog kan vänta fjorton dagar. Det ska vi nog kunna klara av. Utbildningen ger en förstärkning av kompetensen. Vi kan förhoppningsvis få ett bredare urval, men jag tror också att kvaliteten i den utbildning som kommer att föreslås kommer att öka.

Sammantaget vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 82 KRISTER HAMMARBERGH (m):

Herr talman! Jag hoppas att vi får en diskussion med Socialdemokraterna strax här efter. Nu är inte Socialdemokraternas talesman i rättsfrågor här – justitieutskottets ordförande. Han brukar inte vara det när det är arbetsplenum. Men han har väl andra uppdrag. Men K G Abramsson kan säkert redogöra för den position som Socialdemokraterna har vad gäller Prömrådsbeslutet.

Herr talman! Det är inte varje dag man kommer att få bifall på en motion i den här församlingen. Jag känner mig nöjd över att min motion kommer att bifallas denna dag. Det är lite grann av en diskussion som har förevarit. Jag är också glad att Cecilia Wigström har besökt Norrbotten. Jag bor i Norrbotten, och jag tycker att fler borde besöka Norrbotten. Jag ska bara göra ett litet påpekande. Den svarta dieseln är röd – röd finsk diesel. Grundproblemet är att Sverige har haft en felaktig beskattning på röd finsk diesel, och Sverige har fällts för det i EU:s domstol. Det har också inneburit att organiserad kriminalitet naturligtvis har tjänat pengar på det. Nog om detta.

Det har pratats mycket om nordiskt samarbete och europeiskt samarbete. Det är viktigt om vi ska bekämpa den organiserade brottsligheten. Det Prömrådsbeslut som fattades för en tid sedan, som nu ska börja behandlas av utskottet och sedan av kammaren redan nästa vecka, är en viktig del av detta. Det handlar om att utbyta information på ett lättare och smidigare sätt samt att ha ett nära samarbete, till exempel vid stora idrottsevenemang. Den lagstiftning som gjorde att svenska poliser kunde operera i Tyskland och ta hand om svenskar som var på väg att göra något dumt är en lagstiftning som vi saknar i Sverige. Det innebär att tyska poliser inte kan ta hand om tyskar i Sverige vid samma typ av arrangemang. Det handlar om all den typen av beslut som är viktiga för att bekämpa både organiserad brottslighet, till exempel trafficking, och andra ordningsfrågor.

Det finns också i mindre delar behov av ett nära samarbete. Just gränstrakter är ett typexempel, och just Tornedalen i mitt hemlän Norrbotten är ett tydligt exempel. Den största delen av våra gränstrakter är glest bebyggd. Det innebär att trots att vi ser till att det blir fler poliser i Sverige än någonsin tidigare kan man inte alltid räkna med att det finns en polis på plats när det händer någonting. Just i fråga om Tornedalen kan det stå en polis två kilometer bort – på fel sida av gränsen – som inte kan ingripa medan den svenska polisen kan vara nio mil bort. Ibland kan det vara så att medborgarna inte kan få den fulla trygghet de annars skulle kunna ha. Det har länge efterfrågats i Norrbotten att lösa gränsproblemet, och på samma sätt i andra gränsområden i Sverige.

Det har pratats om Prüm. Vad är Prüm? Prüm är en stad. Där skrev ett antal länder på en konvention om ett närmare samarbete. Sverige har aldrig undertecknat den, men Finland har gjort det. I konventionen finns artikel 25. Den artikeln innebär att en polisman, en poliskvinna, ska kunna ingripa över gräns utan att behöva kontakta polismyndigheten i det andra landet i ett särskilt fall, nämligen att avvärja omedelbar fara för liv och hälsa.

Prümkonventionen har gett mersmak – så pass mycket mersmak att den har blivit föremål för förhandlingar inom Europeiska unionen, och ett så kallat Prümrådsbeslut har fattats. Det är den propositionen vi nu kommer att behandla vartefter. Tyvärr har det visat sig att artikel 25, att kunna avvärja omedelbar fara för liv och hälsa, föll bort under förhandlingarna. I det läget valde jag, herr talman, att väcka en motion om att starta bilaterala förhandlingar med Finland för att skapa oss denna möjlighet i dessa gränstrakter. Jag är glad över att utskottet inte bara tillstyrker utan också utvidgar motionen, på det sättet att vi ska föra den typen av diskussion med samtliga nordiska gränsländer och även titta på andra åtgärder, till exempel sampatrullering.

Det är uppenbart att det här är viktigt. I praktiken kan en finsk polis vid övergången till Övertorneå, eller i Haparanda – den som har varit där har sett hur nära gränsen är och svårt det är att över huvud taget upptäcka gränsen – i nuläget stå och titta på en pågående misshandel eller våldtäkt utan att få ingripa. Det är därför vi behöver få lagförändringar på plats. Vad polisen kan göra är att om gärningsmannen råkar utföra brottet på den sidan gränsen polisen är förfölja gärningsmannen efter att brottet har skett. Men om brottet sker på fel sida av gränsen kan polisen inte ingripa. Därför behövs uppdraget. Därför är Prümrådsbeslutet viktigt. Det handlar om den typen av beslut.

Jag är lite förvånad över oppositionen. I våra diskussioner om Prüm-beslutet har Vänstern och Miljöpartiet kategoriskt bromsat samarbetet. Socialdemokraterna har velat lite grann fram och tillbaka vad gäller olika typer av åtgärder. K G Abramsson har angett ett skäl som han aldrig skulle kunna tänka sig, vilket gör mig lite frågande. I slutändan har Socialdemokraterna helt bromsat Prümrådsöverenskommelserna i slutförhandlingarna.

Vad som nu händer är att vi har ett enigt utskott, som öppnar för den princip som K G Abramsson sade sig vara emot. Därför måste jag ta någon minut, herr talman, för att läsa upp vilket beslut vi har full enighet om: ”Det kan därför, som motionären anför, finnas ett värde i att möjliggöra för svensk och finsk polis att bistå varandra med att ingripa över gränsen för att genom tillfälliga åtgärder avvärja sådan omedelbar fara.”

Ett enhälligt utskott har fattat beslut om detta. Det är hela innebörden i beslutet. Det är någonting som K G Abramsson nyss sade sig aldrig kunna ställa upp på. Men ni har ställt upp på det, och Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ställt upp på det. Sedan säger majoriteten, även oppositionen: ”Utskottet vill inte heller begränsa de överväganden som bör göras i dessa frågor till att endast omfatta ingripanden för att avvärja omedelbar fara för liv och hälsa.” Vad är det ni inte har förstått eftersom ni lät bli att reservera er?

I slutändan velade Vänstern och Miljöpartiet eftersom de reserverade sig, men ångrade sig sedan samma dag och drog tillbaka reservationen. Alltså har vi ett enigt utskott.

Jag skulle vilja fråga K G Abramsson från Socialdemokraterna och Lena Olsson från Vänsterpartiet, men jag kan tyvärr inte fråga Miljöpartiet eftersom de inte är här: Hur uppfattar ni innebörden i detta beslut? Hur kommer ni att agera när det gäller den proposition som kommer de närmaste dagarna? Det handlar precis om samma saker som ni nu har sagt ja till.
(Applåder)

Polisfrågor

I detta anförande instämde Inge Garstedt (m).

Anf. 83 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Krister Hammarbergh är så upprymd över att han kommer att få sin motion bifallen att han är lite vårdslös med tolkningarna.

I fråga om att åse pågående misshandel eller våldtäkt har envar som ser sådant både möjligheter och rättigheter att ingripa. Det behövs inga grundlagsändringar, fördragstexter eller sådana beslut för det.

Jag skulle vilja att Krister Hammarbergh förklarar för mig hur vi i Sveriges riksdag, innan vi har fattat beslut om att beställa en utredning, redan vet hur saker och ting ska gå till.

Jag kan kort citera utskottets förslag: ”Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör låta genomföra en översyn av vilka behov som finns att, inom ramen för det nordiska samarbetet, skapa bättre möjligheter för de nordiska ländernas polismyndigheter att samarbeta operativt över gränserna. Därmed bifaller riksdagen delvis motion Ju289.”

Vi ska väl ändå avvakta regeringens förslag i det här avseendet innan vi börjar dra slutsatser? Det trodde jag att Krister Hammarbergh hade respekt för.

Vi kommer att ta ställning till det regeringsförslag som kan komma på den här beställningen den dagen det ligger på riksdagens bord.

Försök inte blanda in Prümfrågan! Det är en särskild fråga. Den ska behandlas i utskottet och så småningom behandlas i riksdagen. Dra inte in den i den här diskussionen!

Anf. 84 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Tyvärr måste jag meddela K G Abramsson att vi måste delta i besluten varje gång. Det gäller i dag också. Om det har samma innehåll som de beslut som kan tänkas komma måste man stå för det, annars får man byta uppfattning. Ni har bytt uppfattning, eller också har ni inte läst hela texten. Jag vet inte vilket.

Låt mig återigen läsa vad ni har ställt er bakom: ”Utskottet vill inte heller begränsa de överväganden som bör göras i dessa frågor till att endast omfatta ingripanden för att avvärja omedelbar fara för liv och hälsa.”

Visst är gången den att riksdagen gör en beställning till regeringen. Men riksdagen har i det här fallet varit väldigt tydlig i bakgrundstexten och i sina slutsatser om vad det är för beställning man egentligen lägger. Jag hoppas att ni har tagit del av det.

Jag ser fram emot att ni inte kommer att försöka stoppa Prümrådsbeslutet här i riksdagen, därför att det är en viktig del i att bekämpa brottsligheten och göra det tryggare för medborgarna.

Anf. 85 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle inte behöva upprepa det, men jag har i varje fall respekt för hur riksdagen jobbar. Om vi fattar beslut om det här i eftermiddag kommer vi att lämna ett uppdrag till regeringen, och regeringen ska genomlys problematiken och komma tillbaka med förslag till riksdagen. Sedan ska vi fatta beslut. Det ska beredas i vanlig ordning, och det ska fattas beslut om det.

Jag läste upp det stycke som sammanfattar utskottets beställning för Krister Hammarbergh, och jag tycker att det är tydligt nog. Vi kan inte ta ställning i en fråga som regeringen inte har lagt fram förslag om. Vi har beställt saker och ting. Vi har beställt efter det förslag som baserar sig på en motion. Hur förslaget kommer att se ut kan vi inte veta i dag. Det måste Krister Hammarbergh ha respekt för.

Om Krister Hammarbergh tror att han här i kammaren nu i samband med det här polisbetänkandet kan avkräva oss någon sorts slutligt ställningstagande till beslutet om Prümrådsfördraget har han absolut misstagit sig. Den debatten ska vi ta sedan. Det hoppas jag att Krister Hammarbergh har respekt för.

Anf. 86 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Då ska jag bara läsa en gång till för K G Abramsson. Det heter "Utskottets ställningstagande". Det beslut och den debatt du i dag deltar i innebär ett ställningstagande från utskottet. Du har valt att läsa det sista stycket, men du hoppade över det första stycket. Om det är ett misstag får ni själva svara för det inom den socialdemokratiska gruppen. Det som jag har läst upp är ett ställningstagande som ni också har varit delaktiga i.

Man ska definitivt ha respekt för riksdagsordningen och hur saker och ting sköts. Om man har en avvikande mening skriver man en reservation, annars har man gjort samma ställningstagande.

Jag ska be att få återkomma när debatten om Prüm kommer upp, därför att nu har ni tagit ställning för att vi ska öppna inom svensk polis för att se till att det finns möjligheter även för en polismakt eller någon annan makt att avvärja omedelbar fara för liv och hälsa. Det är det som står i den här texten.

Anf. 87 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Jag måste sälla mig till Abramssons anförande. Krister Hammarbergh funderar på hur vi har läst det här. Jag har läst det mer än en gång, och vi har kommit fram till att det gäller det sista. Jag ska inte stå och läsa något mer, för det har Abramsson gjort.

Uppdraget är att regeringen ska göra en översyn och fortfarande komma med förslag.

Debatten om Prümrådsbeslutet ska vi ha sedan, och jag tycker inte heller att man kan sammanblanda den med den här frågan.

Jag hade också samtal med kanslipersonalen efter att ha ringt x gånger för att få det här bekräftat, och vi hade också samtalet uppe i utskottet.

Enligt min bestämda uppfattning ska man vara sjyst. Men okej då! Gör en översyn av det här och så får regeringen komma med förslag! Det kan man väl inte ha någonting emot? Jag tycker inte heller att man ska blanda in någonting annat.

Anf. 88 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Jag tror att det när det gäller nordiskt samarbete blir väldigt svårt för oppositionen att försöka förklara för medborgarna varför man inte ska ha ett samarbete.

Om man lägger in det som en EU-fråga kan man putta bort den. Nu är det här väldigt konkret och nära för många människor. Jag tror inte att ni hade vågat titta era partikamrater i Tornedalen i ögonen om ni sagt nej till detta. Jag tror – det får då dementeras – att det är bakgrunden till att det inte blev några reservationer.

Återigen: Rubriken heter ”Utskottets ställningstagande”. I andra stycket finns det en beställning till regeringen. Men i första stycket finns det ett motiv.

Ni måste ha tänkt igenom det här från Vänsterpartiet eftersom ni hade en reservation men drog tillbaka den. Men ni hade haft möjlighet att lämna ett yttrande och ett annat motiv. Det gjorde ni inte heller.

Anf. 89 LENA OLSSON (v) replik:

Herr talman! Krister Hammarbergh står här och tror och tror. Jag behöver inte upprepa det jag redan har sagt, men jag och Vänsterpartiet med mig anser att det som står i sista stycket är ett uppdrag till regeringen att göra en översyn. Jag tycker inte att man behöver reservera sig eller, som jag också övervägde, göra ett särskilt yttrande i den här frågan.

Okej! Låt dem komma med ett förslag, så ska vi titta på det och sedan agera utan att blanda in andra saker.

Jag har ingenting mer att tillägga. Jag anser att det här är ett betänkande. Vad vi sedan kommer fram till när det gäller Prüm får vi återkomma till.

Anf. 90 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik:

Herr talman! Jag kan inte bara stå här och tro att riksdagsledamöter och ledamöter i justitieutskottet slarvar. Det har blivit ett så konstigt agerande från er sida att jag måste börja tro att det finns underliggande motiv. Jag tror fortfarande att motivet till att ni inte skriver en reservation och går emot tillkännagivandet är att människor i gränstrakter vill ha detta.

Du kan väl inte låtsas som att första stycket inte finns, det som vi är överens om? Eller menar Lena Olsson att det inte står att utskottet anser att det är ”ett värde i att möjliggöra för svensk och finsk polis att bistå varandra med att ingripa över gränsen för att genom tillfälliga åtgärder

avvärja sådan omedelbar fara”? Det står här svart på vitt. Det är ganska dumt att förneka detta.

Anf. 91 ANNICKA ENGBLOM (m):

Herr talman! Jag vill rikta uppmärksamheten mot en av de motioner som behandlas i justitieutskottets betänkande nr 10 om polisfrågor, och det är motion nr 221 om skärpning av ordningslagen.

Jag är, liksom Krister Hammarbergh, glad över justitieutskottets beslut om detta, trots att jag har fått avslag. Jag har nämligen fått en välvillig behandling såtillvida att jag har fått ett instämmande från utskottet i det jag anför.

Vad handlar då motionen om? Jo, den handlar om formerna för vår rätt att demonstrera i det här landet.

Sverige är en rättsstat, och yttrandefriheten och rätten att demonstrera är grundlagsfästa; de är en grundbult i demokratin. Det är någonting vi ska vi vara stolta över och värna om. Låt mig slå fast det från början. Vi har också gemensamma regler för hur demonstrationer och liknande möten ska gå till.

Tyvärr finns det grupper och organisationer, ofta med ett politiskt budskap, som gång efter annan väljer att ställa sig vid sidan av detta regelsystem. Man tar lagen i egna händer, vilket naturligtvis är oacceptabelt.

Varje år runt om i landet hålls marscher och genomförs demonstrationer för vilka arrangörerna medvetet underlåter att söka demonstrationstillstånd. Som svar på frågan varför man inte gör det och faktiskt medvetet begår ett lagbrott anges flera orsaker.

Bland annat vill man inte att motståndargrupperingar ska få vetskap om planerna i förväg. Det är en form av överraskningstaktik med andra ord. Genom att inte söka tillstånd riskerar man heller inte att få avslag. Dessutom anger man faktiskt att man gör samhället en tjänst genom att inte söka tillstånd. I och med att man inte underrättar polisväsendet om sin aktion behöver samhället inte heller ställa upp med en polisstyrka, och på så sätt sparar man pengar åt staten. Det är en något krystad och konstlad förklaring. Det kan vi nog alla vara överens om.

Alla ska ha rätt att demonstrera, och bedömer polisen att det föreligger risk för skada på människor och egendom ska detta också få kosta pengar.

Herr talman! Det har under lång tid genomförts en rad provocativa demonstrationer av olika typer av marginaliserade grupperingar, bland annat i Östergötland och i mitt hemlän Blekinge, bland annat av Nationalsocialistisk front.

Vid i stort sett varje tillfälle anmäls de otillåtna demonstrationerna till polisen. Ärendena går vidare till myndigheter och åklagare. Men tyvärr saknar dessa i många fall en ingående kunskap om hur de här grupperingarna är organiserade och hur de styrs. Brotten rubriceras i regel som förseelse mot ordningslagen, och straffen blir ringa, såsom böter. Brotten behandlas också separat, vid varje tillfälle. Saknar den bötfällde dessutom medel för att betala sina böter faller ju hela saken platt till marken.

Låt mig än en gång slå fast att jag inte på något sätt är ute efter att inskränka några som helst möjligheter för människor att med eller utan tillstånd gå ut på gatorna och demonstrera. Till exempel ska barn och för-

äldrar och personal som är missnöjda med en skolnedläggning eller sjuksköterskor som är missnöjda med avtalet i en löneförhandling fortsatt ha den oinskränkta rätten att säga sin mening på gator och torg. Men när underlåtenheten att söka demonstrationstillstånd sätts i system måste vi från samhället markera att detta inte är okej.

Det är en svår balansgång – det är jag fullt medveten om. Men man skulle kunna tänka sig följande scenario:

Söker du inte demonstrationstillstånd för din *planerade* aktion första gången blir det böter. Söker du inte demonstrationstillstånd för din *planerade* aktion andra gången blir det morr och böter igen. Tredje gången är det fängelsestraff.

Lagutrymmet finns faktiskt redan i dag, men tillämpningen haltar. Det är precis just det som jag vill lyfta fram i min motion.

Vi måste visa att lagen gäller för alla. För att vinna legitimitet och respekt torde väl alla seriösa organisationer och politiska grupperingar, om de så befinner sig till höger eller till vänster på den politiska skalan, vara intresserade av att följa lagen.

Justitiekottet har i sitt betänkande hänvisat till den tillsatta Straffnivåutredningen, som bland annat har till uppgift att se över straffmätningen vid allvarliga våldsbrott, flerfaldig brottslighet och återfall i brott. I de kontakter jag har haft med utredaren ställer han sig dock något tveksam till att den problematik som jag vill lyfta fram ingår i hans uppdrag. Här finns lite olika vinklingar.

Men hur som helst är frågan lyft och belyst. Det är en fråga som berör oss alla. Den sträcker sig över politiska block och bottnar inte i olika syn på samhället eller i olika teoretiska modeller. Den bottnar faktiskt i respekten för varandra. Låt oss arbeta vidare med den frågan just efter den principen!

Jag vill än en gång tacka justitiekottet för att man instämmer i min slutsats.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under 13 §.)

9 § Frågor om s.k. sms-lån och överskudsättning

*Frågor om s.k. sms-lån
och överskudsättning*

Föredrogs

civilutskottets betänkande 2007/08:CU10

Frågor om s.k. sms-lån och överskudsättning.

Anf. 92 EVA SONIDSSON (s):

Herr talman! Vi ska nu behandla civilutskottets betänkande nr 10 där frågor om sms-lån och överskudsättning behandlas. I betänkandet behandlas drygt 20 motioner. Det finns fyra reservationer, och vi socialdemokrater yrkar bifall till våra reservationer.

Sällan har någon konsumentfråga fått så stor uppmärksamhet som sms-lån. Konsumentverkets rapport visade att var fjärde ungdom mellan 18 och 25 år som tagit sms-lån redan har obetalda skulder för indrivning.

Antalet anmälningar till kronofogden är många. Förra året inkom nästan 20 000 betalningsförelägganden om sms-lån. Det är över 20 sms-låneföretag av ca 180 som har skickat in anmälningar till kronofogden om betalningsförelägganden, och det ökar hela tiden.

29 procent av ungdomarna uppger att lånen går till att betala hyra och andra löpande utgifter. Man lever alltså hela tiden på marginalen.

Det är en skrämmande siffra när vi vet att det får konsekvenser när ungdomar ska skaffa lägenhet, söka jobb, köpa bil och så vidare och när vi vet att många inte klarar av att betala lånen på så kort tid som krävs.

Unga som tar dessa snabba lån uppger att de tar lånen därför att det går fort och därför att det är en liten eller obefintlig kontroll av deras övriga ekonomiska situation. Ingen kreditprövning värd namnet sker.

Mobillån Sverige AB anmälde av Konsumentverket förra året och förbjöds av Marknadsdomstolen att marknadsföra sms-lån som en snabb och bekväm lösning på ekonomiska problem. Men det har dessvärre inte hänt mycket.

Företagen på marknaden leker med siffror, säger att det är räntefritt men tar ut en avgift på lånebeloppet som är skyhögt i förhållande till lånebeloppet. Det senaste är att företagen tar ut en del som ränta för att påvisa att det är en låg ränta. Resten är avgifter. Men i själva verket är det samma sak.

En del aktörer tar 600 kronor för att låna ut 3 000 kronor i 30 dagar. Det är inte acceptabelt. Något måste göras, och det måste ske snabbt. Samtidigt säger en del aktörer att det inte är den höga avgiften som stjälper de ungas ekonomi, utan det är deras tidigare skulder. Frågan är: Var är droppen som får bägaren att rinna över för ungdomarna?

En positiv sak i det hela är att konsumentombudsmännen i Norden ska börja samarbeta för att komma till rätta med de konsekvenser som sms-lånen för med sig. Enligt justitieministern kommer frågan om en särskild lagstiftning för sms-lån att behandlas i en översyn av konsumentkreditlagen, vilket vi välkomnar mycket.

Vi anser att detta måste ske skyndsamt och att undantagen i konsumentkreditlagen måste tas bort för att lagstiftningen ska få avsedd effekt. Konsumentverket kom med konkreta förslag på hur man ska komma till rätta med problemen under vår utfrågning den 31 januari. Man har även gjort en hemställan till regeringen där man vill förändra tre paragrafer i konsumentkreditlagen för att få effekt av förändringen.

Överskudsättning till följd av sms-lån är kanske inte den vanligaste följden, men det är ett stort och ett växande problem.

Utredningen om ett samordnat insolvensförfarande, som nu pågår, är angelägen för att skuldsatta ska få möjlighet att komma till rätta med sina ekonomiska problem.

Många lever under knappa förhållanden där de betalar av till olika inkassobolag och inte förmår att söka hjälp. Skulderna växer, och många ser ingen lösning på problemen i tillvaron.

Jag har själv mött många under mina år som konsumentvägledare hemma i kommunen. Det är många som har kommit till mig och velat ha hjälp med skuldsanering. De har vänt ut och in på hela familjen, och det är en otroligt jobbig situation för den enskilde.

Många upplever att skulderna bara växer, eftersom de betalar ränta och avgifter i stället för att betala av på kapitalet.

Överskuldssättningen kan bero på skilsmässa, långvarig sjukdom eller arbetslöshet som fått ekonomin att helt rasera. Den behöver inte alltid bero på att man har konsumerat för mycket.

Jag har en mycket intressant erfarenhet från mitt jobb då jag har mött de människor som verkligen har vänt ut och in på hela sitt liv.

Jag hoppas att utredningen beaktar de förslag som kommer från Konsumentverket, Kronofogdemyndigheten och föreningen Insolvens om hur man ska komma till rätta med denna problematik. Det är många saker som man behöver se över, och jag hoppas att utredningen gör det.

Förbehållsbeloppet är ett av problemen som man måste titta på. Vad ska man räkna in i inkomsten? Vilka räntor ska man ha? Vilken preskriptionstid ska finnas? Finns det lösningar med sociala lån, saneringslån, som finns i andra länder för att lösa den enskildes problem?

Det finns över 400 000 överskuldssatta personer i Sverige. Kostnaderna för samhället är 30–50 miljarder per år. Det är otroligt mycket pengar som man skulle kunna göra mycket annat med om man kunde hjälpa dessa människor i tid. Det handlar naturligtvis inte bara om att ta hand om skulden när den har blivit alltför stor, utan det handlar även om hjälp i förtid i form av information och förebyggande arbete, framför allt till ungdomar.

Konsumentvägledarna i vårt land fyller en otroligt stor funktion med sitt arbete. Det är hela tiden nya grupper som kommer till dem. Antalet fattiga ökar i vårt land, och de som kommer har allt lägre inkomster. De är förtvivlade över att inte klara sig själva. Som Kronofogdemyndigheten sade vill alla göra rätt för sig, och det tror jag.

Vi hoppas mycket på förslagen i den utredning som kommer till hösten. Jag får kanske anledning att återkomma i replik senare.

Anf. 93 EGON FRID (v):

Herr talman! Ledamöter av civilutskottet! I dag liksom andra dagar pågår många aktiviteter samtidigt i riksdagen. Jag håller på med andra saker förutom att delta i denna debatt.

Jag yrkar därför bifall till reservation 4. I övrigt hänvisar jag till våra reservationer och motioner om sms-lån och överskuldssättning. Jag hoppas att utskottets ledamöter har överseende med att jag avviker igen.

Anf. 94 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m):

Herr talman! Jag börjar med att yrka avslag på samtliga motioner och reservationer i betänkande CU10.

Sms-lån och överskuldssättning har debatterats flera gånger i denna kammare. Det har framförts oro över utvecklingen av snabba krediter och ungdomars skuldsättning.

Civilutskottet anordnade därför en offentlig utfrågning den 31 januari. Där deltog departementen, aktuella myndigheter och flera av de mobilansföretag som finns samt intresseföreningar och organisationer. Där

diskuterades den växande överskuldsättningen och orsakerna, och konkreta förslag på åtgärder lämnades.

Problemet är inte nytt. Det framkom att Konsumentverket redan 2003 lämnade en rapport till regeringen där man visade på det växande skuldproblemet.

I dag tar vi upp ett antal motioner från allmänna motionstiden i höstas där det bland annat föreslås en särskild lagstiftning och till och med förbud mot sms-lån och olika åtgärder för att förhindra att människor hamnar i överskuldsättning.

Under 2007 ökade antalet skuldsatta ungdomar, vilket är alarmrande. Med betalningsanmärkningar har man svårt att få hyreskontrakt och svårt att teckna andra avtal. Detta är något som inte alla förstår när de tar ett lån eller handlar på kredit och sedan struntar i eller inte har ekonomiska möjligheter att betala skulden.

Kritiken mot snabba lån i allmänhet och sms-lån i synnerhet har varit massiv. Det handlar om hur kreditprövning och kreditgivning ska gå till. Störst fokus i debatten har kreditgivarens ansvar fått. Sms-lån är så små att de faktiskt faller utanför bestämmelserna i konsumentkreditlagen. Det är alltså inte samma regler som gäller för exempelvis banklån.

Enligt konsumentkreditlagen ska god kreditgivningssed gälla. Det ska alltså inte vara möjligt för en person att ta lån som man inte har rimliga utsikter att betala. Men även vid denna goda kreditprövning hamnar människor i kronofogdens register med obetalda skulder. Det är därför viktigt att också poängtera det egna ansvaret för sin ekonomi.

Jag ska slå fast ett par saker: Det måste finnas en avtalsfrihet i vårt land precis som i andra länder i västvärlden. Det kan innebära att en och annan faktiskt också ingår ett dåligt avtal. Men för att undvika detta måste kunskapen öka om villkoren för och problemen med lån och krediter. Om man inte förstår vad det innebär att ta ett sms-lån med återbetalning av hela lånet inom en månad är risken stor att man hamnar i en skuldfälla där man sedan tar ett nytt lån för att lösa det gamla. Därför borde kraven på tydlig information om villkoren från sms-företagen vara självklara. Samtidigt måste man också inse att den nya tekniken skapar möjligheter att på ett snabbt sätt låna pengar. Det kan finnas många situationer då människor kan behöva några extra hundralappar till oväntade utgifter. Det kan handla om att bilen går sönder, att man har möjlighet att göra ett fördelaktigt köp eller någonting annat. Då är sms-lån kanske en bra lösning.

Herr talman! Det är inte nytt att människor hamnar i kronofogdens register eller hos inkassobolagen. Den trenden ökade långt innan sms-lånen fanns. Redan på 80-talet när jag själv jobbade på bank kom de så kallade blankolånen helt utan kreditprövning. Denna lånekonstruktion var en överenskommelse mellan bankerna och fackföreningsrörelsen, då man ansåg att alla med jobb enkelt skulle få en möjlighet att låna pengar. Man fick över disk låna 30 000–40 000 kronor som sedan skulle betalas av på fem år med en fast summa varje månad. Kruxet var att när räntan steg och fem år hade gått var skulden kvar, och man hade i huvudsak betalat ränta på lånet. Så är det nämligen alltid. Det är räntan och tillkommande avgifter som betalas först. Därefter sker det en betalning av själva kapitalet. Det är en ordning som är internationell och som kan vara svår att ändra.

På 80-talet kom också kontokortskrediterna och andra typer av konsumtionslån. Köp nu och betala sedan, sade man. Det var räntefria lån med mera, och allt lät oerhört lätt och lockande. Detta har fått många att förköpa sig och sedan hamna i en skuldfälla som har varit svår att ta sig ur. Alla har inte förstått vad det innebär att betala tillbaka och vilka kostnader det har varit. Det är alltså inte ny teknik som är orsaken till att många hamnar i skuldfällan. Skillnaden är att sms-lån gör det enklare att låna, och det går snabbare.

När det gäller överskultsättning i allmänhet finns det också en annan sida. Småföretagares personliga ansvar för företagets skulder kan göra det omöjligt att starta om när en konkurs har skett. Därför har regeringen tillsatt en särskild utredning för att se över regelverket för företag i ekonomisk kris och hur man kan göra en skuldnedsättning för företagare efter konkurs samt åstadkomma lättnader för andra överskultsatta. Vi ser fram mot resultatet och de möjligheter som denna utredning ska ge.

Det är ett allvarligt problem för enskilda människor, men också för samhället, när skuldbördorna gör det svårt för människor att leva ett normalt liv. Det finns de som hamnar i utanförskap med sjukskrivning eller kanske i svartarbete därför att om de arbetar vitt och får en inkomst kommer större delen av den att gå till att betala gamla skulder.

En orsak till problemen är att det inte har funnits någon som helst utbildning i konsumentekonomi i skolan. Alla ungdomar har därmed inte fått den kunskap som de behöver för att klara sin ekonomi. Det är min förhoppning att detta kommer att ändras under mandatperioden, så att ungdomar får saklig information och kunskap om privatekonomi och vad det innebär att ta lån och krediter.

Det finns också de som har satt i system att strunta i sina skulder. Obetalda skatter eller stora skulder för parkeringsavgifter är exempel som inte är ovanliga i kronofogdens register. Detta är ett stort problem och visar att det inte alltid är synd om dem som har stora skulder hos kronofogden. Förslag om preskription, alltså att man ska kunna få sina skulder avskrivna, är därför inte så enkelt som det i förstone kan verka. Skulder som uppstått genom brottslig handling eller ren nonchalans kan inte behandlas på det här sättet.

Däremot bör det bli lättare att få skuldsanering efter sedvanlig prövning och efter att man under ett antal år levt på existensminimum. Människor får då möjlighet att visa sin goda vilja att betala sin skuld och får på det sättet en nystart i livet.

Herr talman! Kunskap är makt. Den i särklass viktigaste åtgärden för att människor ska undvika att hamna i en skuldfälla är att höja kunskapsnivån. Man måste ju förstå vilka avtal man går in i. Då får man också större möjligheter att ta eget ansvar för sin ekonomi och man kanske faktiskt avstår från att ta de här dyra lånen.

Samhällets roll ska vara att ge förutsättningar för individen att göra kloka och egna val. Det vore beklagligt med en lagstiftning som inskränker handlingsfriheten för alla de konsumenter som faktiskt kan hantera nya finansiella tjänster, som sms-lån är ett exempel på.

Det pågår ett arbete i regeringen och i EU-parlamentet gällande konsumentkreditdirektivet. Frågor om sms-lån ska särskilt beaktas, har ansvarig minister lovat i denna kammare. Därför menar utskottet att man

bör invänta resultatet av detta arbete och avstyrker därmed samtliga motioner.

Anf. 95 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Alla förstår inte konsekvensen av att ta ett mobillån, ett snabbt lån. Man behöver bara en mobiltelefon för att knappa in de nödvändiga uppgifter som behövs för att kunna få pengar inom en kort tid. Ett sms-lån kan aldrig vara bra. Att betala 600 kronor för att låna 3 000 kronor en månad är helt fel.

Det sägs att överskuldssatta har 35 procent lägre hälsovärden än andra. Överskuldssatta har nio gånger oftare allvarliga sjukdomar än människor som har ett normalt förhållande som vi har. Undersökningar som har gjorts visar att det är 400 000 personer som är överskuldssatta i Sverige. Det är en alldeles för hög siffra.

Aldrig har utbudet av kreditköp varit så stort som i dag. Varje program som visas i tv avbryts av två tre olika inslag som visar att det är billigt och bra att köpa på kredit och betala senare. Det kan aldrig vara hälsosamt för den enskilde, framför allt inte om man har dålig ekonomi.

Anf. 96 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Eva Sonidsson säger att alla inte förstår villkoren för sms-lån, och det är säkert sant. Jag kan tillägga att många inte förstår över huvud taget vad det är för villkor som gäller när man tar lån, handlar med kontokort eller skaffar sig andra typer av krediter. Där finns det faktiskt ett stort problem. Det är synd att man inte har insett detta tidigare, för även i skolan behöver det komma kunskaper tidigt om vad som gäller i fråga om privatekonomin.

Man kan inte förbjuda allt som är farligt. Det är mycket som mobiltelefonerna kan användas till, inte bara för sms-lån. Människor måste ha ett eget ansvar. Men för att kunna ta ett eget ansvar måste man också få kunskap. Jag menar att här är det en brist som den tidigare regeringen helt har bortsett från, just detta att inte ämnet konsumentkunskap finns i skolan. Det hade varit ett sätt att lösa problemet, för jag delar Eva Sonidssons uppfattning att det råder en stor okunskap.

Anf. 97 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Förekomsten av sms-lån började 2006. Det var då de blomstrade. Och fler och fler aktörer finns nu på banan. Det poppar hela tiden upp nya aktörer som vill låna ut pengar. Det senaste är aktörer från Lettland, tror jag att det var, som finns på den svenska marknaden och erbjuder ungdomar och naturligtvis även andra snabba, korta lån.

Information – absolut. Som jag sade inledningsvis fyller konsumentvägledarna en jätteviktig funktion. Konsumentverket kanske behöver mer stöd för att utbilda konsumentvägledare just för rollen att jobba mer förebyggande än vad de har möjlighet att göra i dag. Tyvärr är det många kommuner som inte prioriterar konsumentvägledarverksamheten i dag på det sätt som de borde göra med tanke på hur stora skador hela samhället åsamkas i form av ökade kostnader för skulder.

Vi välkomnar utredningen. Men jag tycker att det går alldeles för långsamt. Regeringen borde ta problematiken på allra största allvar och jobba mer för att vidta åtgärder lite snabbare och förändra konsument-

kreditlagen, precis som Konsumentverket föreslagit. Jag tycker att regeringen ska ta till sig det och jobba lite snabbare än själva utredningen, för den ska presentera sitt resultat i september. Sedan dröjer det naturligtvis ett tag. Direktivet täcker inte in allting. Gränsen ligger vid 200 euro. I direktivet ingår heller inte en ångerrätt för korta lån.

Det här är något som man borde ta till sig. Man borde verkligen jobba för att få ett stopp på detta, för det går alldeles för fort och åt fel håll.

Anf. 98 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Att det går långsamt kan man ju tycka. Jag tycker att det gick långsamt även innan den här regeringen tillträdde. Som jag nämnde kom Konsumentverket redan 2003 med en rapport till regeringen där man påtalade att överskultsättningen redan då ökade ganska dramatiskt. Först 2006 kom en förändring som gjorde att det blev enklare att få skultsanering. Det tog alltså tre år däremellan. Det går inte alltid så fort i vår värld.

Sedan måste vi nog vänja oss vid den nya tekniken. Vi kan inte förbjuda den här typen av lån i Sverige, för då finns det, som vi ser, möjligheter att få lån utomlands. Det är så världen ser ut; den krymper.

Därför tycker jag att det är viktigt med krav på tydlig information från den som ger krediter och lån. När man skriver på ska man förstå vad det är man accepterar. Man ska ha en kunskap som gör det möjligt att inse vilka kostnaderna blir, när lånet ska betalas och hur det ska ske. Det är jätteviktigt. Hade man, som sagt, haft den kunskapen med sig från skolan kanske många hade avstått från att över huvud taget ta de här lånen.

Tydlig information tror jag är väldigt bra och säkert ett av de krav som kommer fram i den nya utredningen.

Anf. 99 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Av förklarliga skäl är det många riksdagsledamöter som föreslår förändringar i lagstiftningen om sms-lån och överskultsättning.

Tyvär finns det ett antal mer eller mindre seriösa kreditgivare och samtidigt ett antal aningslösa låntagare som inte kan bedöma kostnader och konsekvenser av sitt handlande.

Nu tror jag inte att det är så många som blir överskultsatta på grund av sms-lånen eller snabblånen som är ett bättre begrepp. Det är små belopp det rör sig om, och även om det tillfälligt kan vara svårt att betala tillbaka dem knäcker det normalt inte ekonomin. Det är avbetalningsskulder av annan karaktär som kan leda till en skultbörda som är övermäktig. Andra anledningar kan vara skilsmässor, arbetslöshet, sjukdom eller helt enkelt att man har gjort en eller flera dåliga affärer.

Jag upplever att alla partier är överens om att något behöver göras. EU:s konsumentkreditdirektiv uppfattas väl som positivt av alla. Att sedan inte de allra minsta krediterna och inte heller de med de kortaste återbetalningstiderna ingår är kanske inte så konstigt. Det är väl främst av administrativa skäl som dessa undantas men kanske också för att EU bedömer att de inte slår undan fötterna för låntagaren och påverkar negativt i det längre perspektivet.

Jag har några frågor till oppositionen med anledning av skrivningar i reservationen. Först skriver ni: ”Under våren 2008 kommer troligen för-

slaget till det nya konsumentkreditdirektivet att antas.” Sedan skriver ni motsatsen: ”Vi befärad att genomförandet av direktivet i svensk rätt kan komma att ta tid.” Därefter skriver ni att ni ”är tveksamma till om direktivet kommer att få någon större praktisk betydelse”.

När tror ni egentligen att direktivet kommer att antas och vari ligger problemet med en eventuell försening om förslaget ändå inte kommer att spela någon roll?

Herr talman! Finns det fler vägar att angripa problemet än att ställa högre krav på kreditföretagen? Ja, lägger vi till problemen med överskudsättning som också omfattas i detta betänkande har jag själv motionerat om mer privatekonomi i skolorna. Det borde vara självklart att skolan och föräldrarna tar ansvaret för att förbereda ungdomarna för vuxenlivet. I det ingår att sköta sin egen ekonomi. Att kunna räkna ut vad olika affärer innebär för den egna börsen och att veta konsekvenserna av sitt handlande är elementärt och bör naturligtvis klargöras både i hemmen och i skolan. Bra förebyggande insatser skulle spara många bekymmer för många personer. En utredning tidigare i år visade bland annat att svenska elever är sämst i Norden på att räkna ränta. Bara det är ett observandum.

Som centerpartist vill jag, som jag har gjort i andra sammanhang, lyfta upp frågan om den enskildes ansvar för sina handlingar. Även om det finns de som inte har förmågan att bedöma sin ekonomiska situation klarar de allra flesta av det om de har fått rätt förutsättningar och också tänker till själva. De som inte har förmågan sitter klart besvärligare i det, men det finns ju möjlighet att få hjälp med sin ekonomi. Det kan vara allt från att gå till banken och få vägledning till att man kan behöva en god man som ser till att man inte skuldsätter sig över återbetalningsförmågan.

Man kan fundera på om det fortfarande finns skäl att i lagen skilja på ränta och avgifter. Det är väl 35–40 år sedan som avgifterna gjorde sitt intåg på låneavier och liknande. Innan dess levde kreditgivarna i princip enbart på räntorna. Därefter infördes begreppet effektiv ränta som omfattade både ränta och kostnader för att upplysa låntagaren om den verkliga kostnaden. I dag avstår vissa företag från att kalla det ränta, och då får vi kanske anpassa lagen till att kalla det effektiv lånekostnad i stället. Jag är inte främmande för att göra den förändringen. Det ska inte vara möjligt att gömma sig bakom begreppen i informationen till låntagaren.

Herr talman! När det gäller skuldavskrivning är det svåra överväganden att ta ställning till. Det låter rimligt att man ska ha en chans att komma tillbaka efter att ha hamnat i ekonomiskt trångmål. Det gäller både privatpersoner och företagare. Samtidigt finns det de som förlorar pengar när någon inte vill eller kan betala. Hur skyddar vi fordringsägare från oseriösa köpare? Vilka signaler skickar vi till konsumenter om vi gör det lättare att slippa från betalningsansvaret för åtagande som man rent juridiskt har ansvaret för?

Jan Ertsborn utreder överskudsättning och insolvens. Det finns skäl att avvakta den utredningen innan vi tar ställning till eventuella tillkännagivanden. Jag har största förtroende för Jan Ertsborn och är övertygad om att utredningen kommer att vända på alla stenar och därmed också beakta de synpunkter som framförs såväl i motionerna som i debatten.

Jag vill därför yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 100 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Lennart Pettersson tyckte att vi hade lite synpunkter som talar emot varandra. Men det är just denna oro vi har. Även om direktivet genomförs kommer det inte att vara tillfyllest. Kraven för korttidskrediterna blir inte tillgodosedda på det sätt vi hade önskat eftersom man har lagt en gräns på 200 euro. De är inte heller tillämpliga när det ska betalas av på kort tid, och det finns ingen ångerrätt för korta lån. Det är just av den anledningen som vi är oroliga. Vi undrar om direktivet i slutändan verkligen kommer att få den effekt som vore önskvärd utifrån vad som åsyftades när man förändrade direktivet.

Anf. 101 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker att Katarina Brännström redogjorde för det bra. Jag tycker också att jag har klargjort att syftet med konsumentkreditdirektivet inte kan vara att förhindra långivning. Vi har en beloppsgräns som innebär att detta inte är något problem för en privatekonomi. Lånar man under 2 000 kronor kan man inte säga att man blir överskuldssatt.

Det är inte överskuldssättningen i sig som är ett problem när det gäller snabblånen. Det är, som Katarina Brännström tidigare redogjorde för, att låntagarna inte är informerade om vad detta rör sig om. Jag har försökt fånga det i motionen om privatekonomi men också i mitt anförande. Vi behöver lyfta upp dessa frågor i hemmen. Vår generation av föräldrar har av någon anledning misslyckats att överföra en kunskap till våra barn som vi fick med oss från våra föräldrar. Jag kan inte förklara varför, men det är på det sättet.

Skolan har inte heller lyckats fånga in detta ämne i de befintliga ämnen. Man behöver inte ha privatekonomi som särskilt ämne, men i matteböcker och samhällskunskapsböcker skulle man kunna ha ett antal exempel som visar på konsekvenserna av om man inte klarar sin ekonomi. Varför får man inte veta det? Det har jag inte heller något svar på. Men jag konstaterar att det är där vi måste börja.

Anf. 102 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Jag sade också i mitt anförande att det kanske inte är sms-lånet i sig som gör att man blir överskuldssatt.

Tittar man på sms-lån utifrån det nya direktiv som läggs fram omfattas dessa inte av det, även om man fångar in en del andra saker.

Många unga lever i dag under knappa förhållanden. Så sent som i måndags träffade jag en före detta kollega som jobbar som konsumentvägledare i Sollefteå. Hon påtalade att andelen unga fattiga är stor. Det är just precis den gruppen som tar sms-lån och gör snabba köp när de står framför affärernas skyltfönster och vill köpa ett par snygga skor eller något annat eller göra något roligt som att spela poker. Den gruppen borde över huvud taget inte alls ges möjlighet att ta sms-lån. Det är den gruppen som får det jobbigt, och det är den gruppen jag värnar. Det borde inte finnas sms-lån; de borde inte ha något berättigande.

Sitter man framför en människa på banken när man vill ha ett lån har man i alla fall en person som kan förklara hur det kommer att se ut. Men ringer jag ett telefonnummer där det egentligen bara krävs en knapptryckning för att få 3 000 kronor förstår jag kanske inte innebörden. Det

låter enkelt, för man säger att det inte är några räntor. Men det är väldigt hög avgift. Sms-lån är inte bra för ungdomar.

Anf. 103 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Eva Sonidsson rör sig mycket med symtomen men lite med orsakerna. Varför handlar dessa ungdomar fast de inte har råd? Det är elementärt: Har man inga pengar kan man inte handla. Man måste hela tiden anpassa sitt kostnadsläge efter de intäkter man har, oavsett om det är ett enskilt tillfälle eller om man tar det på avbetalning. Varför har varken vi eller skolan lyckats förmedla den informationen och kunskapen till de yngre? Vi måste börja där.

Det finns andra sätt att låna pengar. Även om vi skulle förbjuda sms-lån, vilket inte är möjligt, kommer det dagligen en uppsjö erbjudanden till var och en av oss om att handla tv-apparat eller cd-spelare på kredit. Betala si och så lite per månad, uttrycks det som. Även om sms-lånen skulle försvinna kvarstår problemet. Jag har många exempel på hur folk där hemma skuldsätter sig fast de inte har råd. Men det är andra krediter, och det är de som är problemet.

Andra bekymmer som man också skulle kunna lägga in i detta är faktiskt spelskulder, att man sitter och spelar på Internet. Det är också ett sätt att förbruka pengar. Vi kan inte förhindra detta, utan det är fråga om att vi måste lära våra yngre att vi inte kan göra så.

Anf. 104 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Låt mig börja med sms-lånen, en innovation från hösten 2006 som visar på en väldig kreativitet i vårt samhälle. Men vi skulle naturligtvis alla önska att den kreativiteten hörde hemma bland den mer tillväxtfrämjande näringsverksamheten i landet. Sms-lånen är nämligen till övervägande delen av ondo. Det tycker jag mig kunna ha rätt att slå fast. Lånen drabbar många unga, och de drabbar också många som redan befinner sig i en besvärlig skuldsituation. Men att gå därifrån till att förbjuda dem kräver att vi tänker efter en liten stund.

När jag som ung student på 60-talet i Lund hamnade i penningknipa fanns det möjlighet att gå till nationens lilla kassa och få låna 500 kronor rakt av, utan vare sig säkerhet eller kreditprövning. I förra veckan hörde jag att detta faktiskt fortsätter inom vissa studentkårer. Man kan ge sådana handlån snabbt, och det vill vi naturligtvis inte förbjuda. Vi måste alltså tänka oss för lite grann hur vi ska hantera detta.

Om jag är rätt underrättad kommer EU:s ministerråd i nästa vecka att fatta beslut om det konsumentkreditdirektiv som EU-parlamentet antog i en omröstning i januari. Vi har sedan att implementera detta i Sverige. Från Justitiedepartementet har vi fått reda på att man arbetar fram en departementspromemoria där man ska ta upp de olika frågorna och hur man ska hantera till exempel informationen om effektiv ränta, kreditprövning och ångerrätt. Även skriftligt avtal måste man ta upp och fundera över. Ska det vara ett krav? Man måste också fundera över om vi ska finna oss i den gräns på 200 euro som nu EU har satt. Det är upp till den svenska riksdagen att bestämma om vi ska ha den gränsen eller om det ska vara ett lägre belopp.

Detta måste få lov att ta lite tid. Jag är övertygad om att vi kommer att få en promemoria framåt hösten och att vi då kommer att kunna ta

ställning till de olika delarna och på det viset komma fram till ett bra resultat. Under tiden pågår rättsmaskineriet, och förhoppningsvis sätter det stopp för de skyhöga avgifter som vi har just nu. I varje fall är det min förhoppning.

Även om sms-lånen drabbar folk som redan sitter i skuldfällan är det naturligtvis som Lennart Pettersson sade inte enbart sms-lånen som gör att folk hamnar i en skuldfälla, utan det finns en mängd olika orsaker. Vi har en överskultsättning, även om vi har bekymmer med att definiera vad vi egentligen menar med ordet. Vad handlar det om för grupp? Det har vi inte minst i utredningen om ett samlat insolvensförfarande försökt definiera, men vi har faktiskt inte lyckats med det ännu. 500 000 personer finns i kronofogdens register i stort sett varje dag året om. 400 000 tyckte kronofogden var ett sätt att definiera överskultsatta, när man sade att det var personer som hade ständigt återkommande problem med att betala sina skulder. Vi kan se på dem som har löneutmätning i flera år, år ut och år in. Det handlar om 15 000–25 000 personer i det här samhället. Det är alltså en betydligt mindre grupp.

Hur många vi ska kunna säga är överskultsatta eller evighetsgäldenärer, vilket ord vi nu använder, är en svår fråga, men jag skulle tro och tippa att den grupp som man ska söka åtgärder för är någonstans mellan 50 000 och 100 000 personer. Det är dock en gissning.

Skultsanering är det rätta instrumentet när det gäller överskultsättningen. Vi gjorde 2006 förändringar i lagstiftningen, vilket fick till följd att betydligt fler människor har sökt skultsanering. År 2006 var det ca 3 800. År 2007 hade vi 6 800 sökta skultsaneringar. Men resultatet av det hela, när vi tittar på beviljade skultsaneringar, är faktiskt ganska nedslående. De har inte ökat med mer än ungefär 500 och är nu alltså omkring 2 600. Det är alltså betydligt färre än hälften av dem som söker som verkligen får skultsanering.

Därför är det också min ambition att lägga all kraft på att ändra i skultsaneringslagen. Jag tänker mig när utredningen väl blir färdig framåt hösten att det kommer att öppnas upp rejält så att betydligt fler människor kan söka och få skultsanering på ett lindrigare sätt än i dag. Själva förfarandet ska bli enklare, men framför allt ska rekvisiten för att få skultsanering förenklas. Vår tanke är också att det ska bli en kortare betalningstid – från fem år till tre år.

Detta i kombination med en bra satsning på information både i skola och samhälle och en satsning på budget- och skultsrådgivare tror jag är det allra bästa instrumentet för att komma till rätta med överskultsättningen och de personer som i dag finns i den så kallade skultdfällan. Det är ett väl så stort utanförskap som andra utanförskap i vårt samhälle, även om vi kanske inte brukar kalla det för det. De här personerna, oberoende av hur stor gruppen är, behöver samhällets hjälp för att komma ur sin skultsituation.

Med det, herr talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 105 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Som vanligt är jag sist på talarlistan, och jag har vid ett par debatter här sagt att jag kan hålla med om mina kamraters fina och bra synpunkter, och så har jag kortat ned mitt anförande.

I dag måste jag säga, herr talman, att det finns ett perspektiv som inte har tagits upp så tydligt, och det har förvånat mig. Det slog mig när socialdemokraten Eva Sonidsson talade om att man skulle hindra dessa fattiga unga att ta sms-lån.

Jag har själv en bakgrund som fattig student. Vid ett flertal tillfällen har jag inte haft pengar till dagens mat, även om det inte har handlat om att jag har behövt hamna hos kronofogden. Jag tog möjligheterna till studielån för att betala en bostad och fick förtjäna resten på helger och ferier för att klara av min ekonomi.

När jag var mellan 18 och 25 år hade jag vid några tillfällen tyckt att det hade varit utmärkt om det hade funnits ett sms-lån att tillgå där man inte hade behövt sätta sig hos en bankkamrer och tala om hur stor stadigvarande inkomst man har varje månad och så vidare, utan att det hade räckt att i en kreditprövning uppge att man faktiskt inte hade några skulder. Jag vet att en del av dem som ger sms-lån i dag faktiskt kräver och gör en kreditprövning på tre eller om det är nio timmar. Sedan finns det andra som inte är lika seriösa.

Vad jag skulle vilja öppna för är möjlighet för människor som hamnar i ett snabbt ansträngt läge att få kredit på något sätt, men att de också har möjlighet att betala tillbaka väldigt snabbt. Jag tycker att klimatet har hårdnat gentemot de människor som inte har det så bra ställt som riksdagsledamöter har, som inte har den inkomsten eller framför allt kanske ingen stadig inkomst. Många går på tillfälliga vikariat och förordnanden, för att inte tala om många företagare som hamnar i likviditetsproblem både nu och då. Då kan ett snabblån vara bra.

Det låter nu som att jag står här och tycker att det är jättebra att vi har en teknisk utveckling som ger möjlighet till snabblån, sms-lån och allt var det är. Jag tycker naturligtvis inte att det enbart är av glädje. Det måste regleras och finnas ett ansvar hos kreditgivaren att ombesörja att det blir på ett värdigt och balanserat sätt.

Vad vill jag säga med detta? Teknikens utveckling kommer nu som framöver att ge nya möjligheter inom många områden som vi politiker i lagstiftande församling på ett annat sätt har haft koll på. Vi måste hitta nya vägar att få den balansering vi vill ha. Samtidigt vill vi ha en frihet för människor. Vi måste ge möjligheter oavsett om man har gott om pengar eller mindre gott om pengar att överleva och leva ett hyfsat liv.

Det är viktigt som någon har sagt till mig några gånger och som jag har tagit in. Det säger jag till min kollega här på främsta raden – jag ska inte säga vem – som säger: Man ska ha frihet att också göra mindre bra val. Javisst, så är det. Vi måste någonstans hitta de vägar som gör att människor har möjlighet att ta konsekvenserna av sina val.

Jag tror nämligen att många ungdomar som gör de här valen på kort tid vet om att det är lån. De vet om att det ska betalas tillbaka, men de kan inte tänka sig in i konsekvenserna av detta återbetalande. Vi kommer då tillbaka till både ungdomar och äldre.

Jag tror att vi helt enkelt behöver en folkbildning där man får lära sig och uppmärksammar att nya möjligheter kräver nya insikter och ny förståelse av de konsekvenser som vi möts av.

Även om vi har 200 000 personer i kronofogdens register innebär inte detta att det i första hand är sms-låntagare. Jag hörde vid ett tillfälle att det inte skulle vara så. Jag kan inte uttrycka det väldigt tydligt.

Vi vet mycket väl att det inte enbart är yngre. Jag tror att både yngre och äldre måste på ett nytt sätt få insikt om krediter i alltmer lockande situationer. Man vill ha krediter men inser inte kommande konsekvenser för ens liv.

När det gäller de överskuldssatta är ett bekymmer att så många människor känner sig utanför. De kan inte skriva hyreskontrakt. De kan inte få ett bankkort. De kan inte ha telefon eller åtminstone inte Internetabonnemang, och så vidare.

Det är ett bekymmer. Att hjälpa dessa människor som har varit skuldssatta under väldigt lång tid är en nödvändighet för denna församling och den nya regeringen.

Det är därför väldigt bra att utredningen om ett samlat insolvensförfarande finns och att Jan Ertsborn som leder den utredningen tar in alla synpunkter som kommer från Konsumentverket, Skatteverket, Kronofogdemyndigheten och så vidare.

Ambitionen och målet är att människor ska må bra och leva ett gott liv i samhället. Då måste vi öka möjligheterna till det.

Jag ser fram emot den utredning som ska komma i översynen. Den behövs. Jag tror att det arbetet kommer att behöva ta olika tag helt enkelt därför att teknikens utveckling går väldigt fort. Det är svårt att inse konsekvenserna även om vi följer det.

Vi har en mycket stark och hastig utveckling av hela finanssektorn. Det kommer naturligtvis att innebära ett problem för vissa.

Med detta lilla anförande yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 106 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Att folkbildning är bra kan jag hålla med Yvonne Andersson om, för det är det. Yvonne Andersson tycker att jag ondgör mig över detta och vill förhindra fattiga att ta sms-lån. Jag kan över huvud taget inte se någon fördel med att man ska ta ett lån för att kunna betala ett annat lån eller för att skuldsätta sig ytterligare och framför allt inte med de höga avgifterna.

Det kostar 600 kronor att låna 3 000 kronor. Det tror jag inte ens Yvonne Andersson skulle ha velat göra under hennes tid när hon var fattig student, som hon säger. Vad ska man betala tillbaka med? Om studenter tar ett sms-lån på 3 000 kronor ska de betala tillbaka det när studiebidraget kommer nästa månad. Det blir smärtsamt i sig. Man skjuter problemet framför sig.

Jag tror inte att man riktigt kan jämföra den tiden när Yvonne Andersson var student med hur det är i dag. Utbudet av varor och tjänster är nog betydligt större i dag och också behovet hos ungdomarna än vad det var på den tiden.

Anf. 107 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag ska först gå till frågan om vad jag hade gjort i min egen situation. Visst är jag gammal. Det är helt rätt. Det var nog svårt att ta så mycket lån. Men jag behövde mat för dagen. Jag hade inte några lyxvanor på något sätt. Jag behövde mat och kläder, och jag ville gärna följa med på en och annan språkresa.

Det finns saker som man kan vilja göra. Om nu Eva Sonidsson tänkt sig att man skulle gå till socialen för att få göra det är det inte alla som vill det, åtminstone inte när man är student och inte heller annars.

Europadirektivets ram på 200 euro är väl rätt rimligt. Men jag förstår egentligen inte Socialdemokraterna. Det finns en knepighet i detta. För det första vill man inte se att människor kan ha ett tillfälligt jobb och få in de pengarna och betala tillbaka lite snabbt. Det finns också människor i det här samhället som är fattiga, Eva Sonidsson.

Det andra är att ni i utskottet röstade för 500 euro när EU-direktivet skulle behandlas. Har ni sänkt det beloppet? Ni lägger er på en lägre nivå och halverar beloppet. Av vilken anledning sker detta?

Anf. 108 EVA SONIDSSON (s) replik:

Herr talman! Att det finns fattiga har jag nyss stått i talarstolen och sagt. Det finns en väldigt stor grupp fattiga ungdomar, och den ökar.

Det handlar om alla arbetslösa som får a-kassan sänkt och alla sjuka som får försämringar i sjukersättningen. Även om lönerna ska bli bättre och skatten sänks för en del grupper finns det ändå saker som den här regeringen har bidragit till med höjda andra avgifter. Det gör att den här gruppen inte klarar av de marginaler som man landar på.

Jag ska väl inte här gå in på detta med en språkresa. Jag tror ändå inte att det är en klok lösning att ta ett sms-lån för att åka på en språkresa. Jag hävdar fortfarande att den gräns på 200 euro som det nu är sagt i direktivet inte är tillräckligt.

Jag hoppas att den utredning som Jan Ertsborn sitter med i säger att man ska bli lite hårdare och att 200 euro inte är tillräckligt. Det kanske ska vara en lägre gräns för direktivet som nu ges. Det handlar också om att vi i Sverige ska få lite hårdare krav på ångerrätt och återbetalningstid för att förhindra ökningen av ungdomar som tar sms-lån.

Anf. 109 YVONNE ANDERSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att jag tycker att det är mycket rimligt. Om jag vill följa med på en språkresa i juni och kan ha ett sommarjobb i juli och betala igen de pengarna skulle jag välja det snarare än att sitta på en bank och försöka övertyga dem eller få en rik moster att bli borgensman för ett kort lån och betala en uppläggningskostnad och en ränta.

Eva Sonidsson kan gärna gå hem och räkna ut om det är så otroliga summor för ett kort lån om en sms-kreditgivare ger det eller om en vanlig bank ger ett lån på det sättet. Det ska jag inte gå vidare med.

Jag fick fortfarande inte svar på frågan. När man diskuterade konsumentkreditdirektivet i Europaparlamentets utskott för den inre marknaden och konsumentskydd diskuterades gränserna 200 euro och 500 euro, och Socialdemokraterna röstade för 500 euro. Har ni ändrat er?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2007/08:CU12
Arvsrättsliga frågor.

Arvsrättsliga frågor

Anf. 110 HILLEVI LARSSON (s):

Herr talman! Vi vill inte gärna tänka på den dag då vi ska dö, men det är någonting som händer oss alla förr eller senare. Många gånger tror man att man vet vad som händer den dagen, vad som händer med ens egendomar och hur de fördelas.

Men sanningen är att det kan vara lite komplicerat. Ett exempel är par som har barn från tidigare förhållanden. Man tror kanske att det är som det brukar vara, det vill säga att det är den efterlevande maken som får ta över egendomen när man dör. Och så är det ju, det gäller även när man har biologiska barn tillsammans. Om man däremot har så kallade särkullbarn, alltså barn från tidigare förhållanden, slås den regeln ut. Det är en del som har fått en smärre chock, för detta har inneburit att barnen kommer och ska få sitt rättmätiga arv. I praktiken innebär det att om man till exempel äger en villa gemensamt tillhör halva värdet av villan särkullbarnen. Det kan bli problem för den efterlevande maken. Man kan köpa ut särkullbarnen och ge dem motsvarande värde. Då kan man bo kvar. Men det är inte alla som har de ekonomiska möjligheterna att göra detta.

Någonting som inte är direkt vetenskapligt bevisat men som jag kan tänka mig är att män som regel dör tidigare än kvinnor. Ofta är mannen dessutom i ett förhållande ett par år äldre än kvinnan. Det finns alltså stor risk att mannen dör först. Det omvända finns naturligtvis också, men jag tror att det här är ett vanligt scenario. Dessutom har mannen ofta bättre ekonomi än kvinnan. Det kan alltså bli svårt, inte minst för de efterlevande kvinnorna som inte kan köpa ut särkullbarnen, att bo kvar.

Om man har haft en del egendom i förhållandet som enskild egendom och inte som gemensam slås dessutom de normala reglerna ut. Normalt går ju även enskild egendom in i arvet till den efterlevande maken. Men om det finns särkullbarn från tidigare förhållanden går hela den delen in till barnen. Det kan vara besvärligt, för det är många i dag som har äktenskapsförord. Det är ju bra om man skiljer sig, men man tänker sig kanske ändå att man vid dödsfall, där förhållandet har fungerat fram till döden, vill säkra den efterlevandes ekonomi. Men då uppstår genast dilemmat att det inte bara är hälften av egendomen som går till särkullbarnen utan hela den del av egendomen som är enskild egendom.

Det här är anledningen till att vi har ett särskilt yttrande från Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Detta är ett dilemma som blir allt vanligare med tanke på att drygt vartannat äktenskap slutar med skilsmässa och att många samboförhållanden upplöses. Det tillkommer en del barn under den här tiden – de så kallade särkullbarnen.

Detta är självfallet inga enkla frågor. Det är självklart att barnen ska ha sin rätt också. Men det finns en stor skillnad jämfört med om man har gemensamma barn inom förhållandet. De barnen får vänta till dess att båda föräldrarna har dött. Då kan föräldrarna bo kvar och klara sin eko-

nomi. Men om man har tidigare förhållanden och barn bakom sig kan det bli ett stort ekonomiskt dilemma. Det här är en avvägning som man får göra.

Jag tror att det första och främsta som behövs är information. Det behövs information om att man kan avtala bort i all fall hälften av beloppet. Särkullbarnen kan alltså genom ett testamente få ut bara hälften av sin laglott, alltså motsvarande värdet av en fjärdedel av villan för att ta ett konkret exempel. Först efter det att den andra maken – styvföräldern till särkullbarnen – har dött får särkullbarnen ut hela sin laglott, det vill säga allt från sin biologiska förälder.

Det är viktigt att informera om vilka regler som gäller och att man faktiskt kan avtala och föra över tillgångar till den andra maken också under äktenskapets gång. Men man kanske också ska överväga någon form av skydd med tanke på att verkligheten förändras. Det är många efterlevande makar som drabbas hårt.

Anf. 111 ANDREAS NORLÉN (m):

Herr talman! Arvsrätten, som vi diskuterar här i dag, är en del av den civilrättsliga infrastrukturen som vi tar för given och som har stor betydelse för oss alla eftersom vi alla är en del av det samhälle som den reglerar.

Inledningsvis kan man konstatera att det arvsrättsliga systemet trots allt måste anses fungera tämligen väl med tanke på att det bara är fem motioner med sju yrkanden som vi har att behandla i betänkandet. Och de handlar om justeringar på marginalen av systemet, skulle man kunna säga.

Jag tänkte ändå säga några ord om två av de frågor som behandlas, nämligen särkullbarns arvsrätt och kusiners arvsrätt.

När det gäller särkullbarn finns det, som vi fick höra i föregående anförande, förslag om att jämställa dem med barn inom äktenskapet i arvsrättsligt hänseende. Även särkullbarnen ska alltså få vänta på arv till dess att båda föräldrarna har avlidit – eller någon variant i den riktningen i alla fall. Det föreligger ett särskilt yttrande från oppositionen där man signalerar att man vill ha en sådan förändring.

I betänkandet hänvisar vi till Ärvdabalksutredningens betänkande som bereds inom Justitiedepartementet. Betänkandet heter *Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring*. Det är makes arvsrätt vi talar om här. Det är värt att framhålla att Ärvdabalksutredningen inte föreslår någon förändring när det gäller särkullbarns arvsrätt. Utredningen ägnar i stället ett kapitel åt särkullbarns skydd mot arvsplanering, det vill säga olika åtgärder från föräldrarnas sida – eller rättare sagt från föräldrarnas och den nya styvföräldrarnas sida – för att undandra egendom från särkullbarns arvsrätt. Det har snarare varit utredningens fokus.

Utredaren går igenom de möjligheter som finns att jämka bland annat testamenten, gåvor och bodelningar om särkullbarns rätt kränks och finner att den rådande ordningen inte bör förändras. Utredaren lägger alltså inte fram några förslag vare sig i den ena eller den andra riktningen, utan menar att den rådande ordningen är tämligen väl avvägd.

Utredningen säger på följande sätt apropå ett utökande av särkullbarns skydd: Utredningen anser att det inte finns skäl att ytterligare försöka förstärka det relativt omfattande skydd för särkullbarn som nu finns.

Sedan säger dock utredningen så här: Tvärtom kan sättas i fråga om inte en mer grundläggande genomlysning av bland annat laglottsinstitutet är påkallad i syfte att pröva nuvarande avvägning mellan arvlåtarens och bröstarvingars rätt. Ett sådant uppdrag faller emellertid utanför den nu aktuella översynen.

Utredaren öppnar alltså för förändringar av särkullbarns och makars arvsrätt, men lägger inte fram något förslag i den delen. Beredningen av utredningens betänkande pågår i Regeringskansliet. Vi får se vad resultatet blir.

Det är viktigt att framhålla att frågan inte är så enkel. Det finns två intressen. Det är i efterlevande makes intresse att sitta kvar i orubbat bo och inte behöva vidkännas någon förändring. Samtidigt har också särkullbarnen ett legitimt intresse av att få ut sitt arv inom rimlig tid. Det kan ju vara så att en förälder gifter om sig med en person som är avsevärt yngre – kanske rentav i barnets egen ålder. Då kan det dröja decennier innan det blir tal om att skifta arvet efter den biologiska föräldern. Man kan fundera på om det är rimligt. Det är svåra avvägningar. Det finns två intressen, och båda är skyddsvärda. Det blir intressant att följa det fortsatta arbetet i Regeringskansliet och se vilka förslag som kommer fram.

Herr talman! Frågan om kusiners arvsrätt har behandlats vid flera tillfällen tidigare i kammaren. Förslagen handlar om att ge kusiner, och i vissa motioner också kusiners avkomlingar, rätt till arv. För egen del känner jag stor sympati för de förslagen. I principiellt hänseende måste det vara bättre att egendom finns i privata händer, hos kusinerna, än i en statligt kontrollerad fond, nämligen Allmänna arvsfonden.

Utskottsmajoriteten har dock stannat för att inte förorda någon lagändring därför att det här i praktiken är ett begränsat problem. Dels kan man som arvlåtare skriva ett testamente och på det sättet ge kusiner rätt att ta arv, dels är det trots allt relativt få fall där en avliden person inte har några släktingar närmare än kusiner.

Statistiken från Allmänna arvsfonden för 2007 ger vid handen att det året avled 1 643 som inte hade några arvingar utöver fonden. 1 148 av dem hade skrivit testamente. Fonden behandlade 568 fall där fonden var arvinge. Om man summerar det här blir det inte 1 643, men det beror på årsskiftesproblematik och annat. I hur många fall av dessa 568 där fonden var arvinge som det fanns en kusin finns det ingen statistik över, men man kan konstatera att fonden fick in 95 ansökningar om avstående av arv, och ungefär en fjärdedel av dem kom från kusiner enligt en studie som fonden har gjort. Om man räknar på det sättet är problemet tämligen begränsat om än av principiellt intresse. Utskottet har som sagt stannat för att förorda att den rådande ordningen får bestå.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

Anf. 112 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Det är ett begränsat antal motioner vi har att behandla i dag om arvsrätten, men oaktat det är det frågor som alla kommer i kontakt med vid ett eller flera tillfällen under sin livstid.

Arvsfrågor är också tyvärr ett område där det inte så sällan uppstår konflikter. Därför är det extra viktigt med en väl avvägd lagstiftning där man tar hänsyn till alla inblandade parter.

Den förändring av familjekonstellationerna som har skett över tiden ställer också krav på att vi har en modern lagstiftning.

Två av motionerna handlar om efterlevande makes arvsrätt i förhållande till särkullbarn, och då en förstärkning av makes rättigheter. I dessa situationer finns det, som inom många andra områden, ingen absolut sanning eller optimal lösning för alla tänkbara fall.

Lagen ska dels skydda efterlevande make och så långt möjligt skapa möjligheter för ett fortsatt gott liv för densamma, dels skydda särkullbarnens rättigheter i en relation som kanske inte alltid fungerar. Lite förenklat kan man säga att efterlevande make inte ska behöva gå från hus och hem på grund av ett arvsifte. Samtidigt innebär en lagstiftning som hindrar särkullbarnen från att få ut sin laglott vid förälders frånfälle en markant ökad risk för att behållningen i dödsboet skingras över tiden, och när det blir dags för arvsifte finns inga tillgångar kvar till särkullbarnen. Det är inget önskvärt scenario.

Jag har full förståelse för att Justitiedepartementet tar tid på sig att värdera Ärvdabalksutredningens innehåll. Det är alltid viktigt med noggranna överväganden, men i detta fall är det nog extra viktigt.

Herr talman! Motioner om arvsrätt för kusiner har vi behandlat tidigare, och de har inte föranlett någon åtgärd, och så är inte heller fallet i dag.

Det är ganska lätt som centerpartist och företrädare för ett ökat enskilt ansvar i samhället att avslå dessa motioner. Om det nu är så att man av någon anledning vill att kusiner ska arva i stället för Allmänna arvsfonden går det alldeles utmärkt att skriva ett testamente. Jag föredrar denna aktiva handling som konkret visar den enskildes sista vilja i stället för en slentrian där släktingar ska få del av behållningen i ett dödsbo utan att det finns någon annan relation än ett släktband som parterna faktiskt är oskyldiga till.

Jag vill i det sammanhanget uppmärksamma de motioner som tidigare har skrivits om en regionalisering av Allmänna arvsfonden. Jag tror att en geografisk fördelning av de medel som kommer in till fonden skulle innebära ett helt annat fokus på att man aktivt kan påverka var kvarlåtenskapen ska hamna och på arvsfrågorna över huvud taget.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande innebärande avslag på samtliga motioner.

Anf. 113 JAN ERTSBORN (fp):

Herr talman! Jag hade tänkt inleda det här anförandet med att upprepa vad jag sade våren 2005 i fråga om arvsrätt, men det har faktiskt Hillevi Larsson gjort åt mig. Det var precis samma fall som jag tänkte berätta om. Det visar hur det typiska problemfallet ser ut. Men jag vill betona att jag tycker att man ska begränsa sig till permanentbostaden när man diskuterar motsättningarna mellan särkullbarns rätt till arv och efterlevande makes arvsrätt. Det är det som är problemet. Där tycker vi nog alla att man inte ska ha den effekten att en efterlevande make ska bli tvungen att avyttra en villa eller en bostadsrätt.

Det är möjligt att man kan lösa det med någon särreglering av en modell som liknar den så kallade basbeloppsregeln som bara gäller mindre bon eller på något annat sätt. Jag inbillar mig att det är en särreglering beträffande bostaden som är det väsentliga och det vi vill uppnå.

Vi får inte heller glömma särkullbarnens rätt. En del av oss fick kanske under vintern ett mejl från en förtvivlad dotter som i princip hade blivit arvlös därför att hennes far med sin nya hustru hade planerat bort hela arvet, vilket är fullt lagligt och möjligt.

Jag hoppas att vi ska komma vidare och att vi också ska få lite mer tryck i den här frågan så att folk verkligen skriver testamente. Kanske kan vårt arbete med att skapa ett frivilligt testamentsregister göra att detta är något som folk tar till sig lite mer. Jag har hört alldeles för många som har sagt att det är klart att de ska skriva testamente, men som aldrig blir färdiga att göra det.

Sedan vill jag övergå till punkt 3 i vårt betänkande. Jag tycker att det är en mycket stor och viktig angelägenhet för oss.

Jag tänker börja med att berätta om ett fall som jag upplevde för ett antal år sedan i min advokatverksamhet. En kvinna i 35-årsåldern kom till mig och bad om hjälp för att skiljas. Hon hade då varit gift ungefär sju åtta år. I 20-årsåldern hade den här kvinnan ärvt ett fritidshus efter sin far som omkommit i en trafikolycka. Det var inte skrivet något testamente från faderns sida. När hon gifte sig hade hon naturligtvis inga tankar på äktenskapsförord. Det innebar att det här fritidshuset, som med tiden blev värt rätt mycket pengar, var giftorättsgods och att hon blev tvungen att dela detta med sin man i bodelningen. Mannen hade studerat vid högskola och hade studiemedelsskulder på några hundratusen. Dem fick han dra in i bodelningen och räkna hälften till godo alltså. Den här kvinnan blev av med hälften av sitt fritidshus och fick betala hälften av mannens studieskulder.

Det är inte ett rimligt resultat av en bodelning i Sverige på 2000-talet. Jag tycker att vi måste trycka på nu – jag försöker för min del så mycket det går – så att vi får till stånd ett resultat av de nordiska överläggningar som har pågått ett antal år. Norge har infört ett system där all egendom som man äger innan man gifter sig och all egendom som man erhåller i arv och gåva inte ska ingå i en bodelning. Detta är också den rekommendation som de professorer som har tagit fram utredningsmaterial till Nordiska rådet har gett till de nordiska länderna. Jag tycker att vi ska sätta all kraft bakom att få igenom detta. Detta om arv och gåva ansluter till punkt 3 i betänkandet.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 114 YVONNE ANDERSSON (kd):

Herr talman! Jag står bakom det som Jan Ertsborn och mina kolleger tidigare har sagt här. Jag finner inte att vi är oeniga i de här sakfrågorna. Att vi sedan principiellt avvaktar de utredningar som finns tycker jag är givet.

Också jag skulle vilja ta ett exempel med en släkting, relativt nära, som jag satt och diskuterade detta med. I det förhållandet hade han två barn och gifte sig med en kvinna som var barnlös. När de köpte en relativt dyr lägenhet utgick de ifrån att hon i vilket fall får finnas kvar i den alldeles oavsett vad som händer.

Så funderar man på vad som egentligen gäller, och då blir jag lite fundersam. Känner folk till de förhållanden som gäller i ett läge där vi i år, 2008, trots allt likställer äktenskap med samboförhållande och registrerat

partnerskap? Oavsett form tror människor att ärvdabalken gäller på samma sätt.

Jag tror att det är väldigt viktigt att i avvaktan på att regeringen bereder detta också ge ut ytterligare information och kunskap om det här. Jag kommer åter och åter tillbaka till det här. När jag har suttit i civilutskottet den här perioden har jag väldigt ofta tänkt på mina rötter i utbildnings-sammanhang. Det finns mycket som vi behöver utbilda mer om så att människor blir medvetna om vad som faktiskt gäller så att de inte står där och inte riktigt vet.

Jag vill med de orden öka uppmärksamheten på vikten av kunskap och att man informerar sig om vad som gäller. Jag hoppas på att regeringen kommer tillbaka med ett förslag som passar det vi tycker här.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 13 §.)

11 § Den nya inskrivningsmyndigheten, m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2007/08:CU16
Den nya inskrivningsmyndigheten, m.m. (prop. 2007/08:54).

Anf. 115 CHRISTER ADELSBO (s):

Herr talman! Ja, då står jag här i talarstolen igen för att tala om vikten av att vi äntligen borde ha modet att fullfölja det beslut som faktiskt Sveriges riksdag fattade den 30 november 1989. Det jag pratar om är friköp av historiska arrenden.

Tyvär har utskottet avvisat detta. Den hållning man har tyder på att man inte har förmått sätta sig in riktigt i vad det handlar om. Vad det handlar om är nämligen en befolkningsgrupps rätt till självständighet från tidsfrämmande bindningar och en feodalrättslig ockupation, skulle jag vilja säga, som ännu härskar över landsbygdsbefolkningen.

Frågan om friköp av historiska arrenden är för den berörda befolkningsgruppen en medborgarrättslig angelägenhet och en samhällsfråga mer än en ren arrendefråga. Såväl sociala som politiska och medborgarrättsliga skäl talar fortfarande starkt för införande av laglig rätt till friköp av historiska arrenden. Inget annat land i Europa har sedan demokratin infördes tillåtit fortsatt osjälvständighet för en jordbruksbefolkning under feodalt grundade ägarsystem – inget annat land i Europa förutom Sverige.

Herr talman! I dag är Sverige ett av världens mest utvecklade länder när det gäller demokrati, jämställdhet, offentlig insyn och andra saker som vi förknippar med ett modernt samhälle. Men man måste fråga sig: Är vi ett så modernt och demokratiskt land som vi tror när regler från 1700-talet ännu 2008 blockerar rätten till ett enskilt ägande för befolkningen i hela bygder? Att detta system fortfarande existerar i Sverige är inget annat än en skam för vår demokrati.

Regeringen skriver också: ”Jordbruksarrendatorerna har emellertid själva valt en sysselsättning som ofrånkomligen medför ett ekonomiskt risktagande.” Detta avslöjar tyvärr att man inte har uppfattat att det handlar om något helt annat än ett vanligt, enkelt, tidsbegränsat hyresförhållande gentemot en enskild. Vad vi pratar om är historiska arrenden, minst 100 år gamla arrenden, som har gått i arv generation efter generation. Det handlar om mark som adel och storgodsägare i princip aldrig själva har brukat. Arrendatorerna har själva fått svara för samtliga investeringar och för hela riskkapitalet och har därmed fått bära den totala företagsekonomiska risken för växtodling, djurhållning med mera. Det värde som arrendegårdarna representerar för jordägarna har alltså till stor del skapats genom det arbete som arrendatorerna och deras släkt har utfört generation efter generation.

Herr talman! Denna fråga har stötts och blötts i Sveriges riksdag under lång tid, men tyvärr har lite hänt. Som jag sade inledningsvis: Den 30 november 1989 fattades dock ett beslut i riksdagen med stor majoritet om att avskaffa denna kvarleva, ett beslut som också väckte förhoppningar inte minst hos den yngre generationen arrendatorer.

1990 års arrendekommitté följde upp 1989 års riksdagsbeslut genom att enhälligt förorda en friköpslag som skulle omfatta bönder under adeln, kyrkan, Domänverket samt universiteten. Vad vi nu, 18 år senare, kan konstatera är att trots riksdagsbeslut och klara förord för friköpsrätt från arrendekommittén har någon sådan fortfarande inte införts. Det är ett tecken på att det finns väldigt starka lobbyister på den ena sidan av den här frågan.

Regeringskansliet gav våren 2000 en ensamutredare i uppdrag att utreda frågan om historiska arrenden på nytt. Utredningen fastslog att det inte finns tillräcklig anledning till att lagstiftningsfrågan ska utredas på nytt. I detta kan jag definitivt instämma, för frågan har blivit ordentligt utredd många gånger, och den har stötts och blötts i riksdagen under redan alldeles för lång tid.

Utredningens slutsats, däremot, kan jag definitivt inte instämma i. Att hänvisa till att de som drabbas är så få att vi inte behöver göra någonting är oerhört tveksamt. Detta tar inte på något vis bort den orättvisa som arrangemanget med historiska arrenden faktiskt skapar. Skulle vi föra samma resonemang så fort det handlar om minoritetsgrupper undrar jag vad vi skulle få för samhälle i Sverige.

Ett argument som ofta förs fram i debatten är att Europarådskonventionen om de mänskliga fri- och rättigheterna skulle vara ett hinder. Det här stämmer ju inte, utan det är snarare tvärtom. Det som hindrar är vår vilja att tolka vad som anses vara ett angeläget allmänt intresse. Det är upp till riksdagen att pröva om det är ett angeläget allmänt intresse att lösa en fråga som har diskuterats och påtalats i över 300 år, något som man också gjorde någonting åt i Danmark redan 1919.

Herr talman! Det har också framkommit nya, alarmerande saker, tycker jag, efter att den här utredningen kom. Jag vill nämna några saker.

- Jordägare har på flera håll chockhöjt sina arrendeavgifter. Krav på både 50- och 100-procentiga höjningar av avgifter har förekommit.

- Under senare år har det i inte ringa utsträckning förekommit indragning av åkermark till storgodsen från arrendeställen, även med välrustade ekonomibyggnader med mera, i det uppenbara syftet att komma i åtnjutande av EU-bidrag.
- Många jordägare försöker komma åt kontrollen av de stödrätter som är till brukare och inte till jordägare.
- Banker har börjat kräva högre säkerhet för kredit, och detta har drabbat flera arrendatorer som inte äger sin fastighet.
- Det har kommit en mycket häpnadsväckande dom mot en arrendator som har haft sin gård i fyra generationer och ville överlåta verksamheten till sin son, som hela livet har varit inställd på detta. Av någon anledning motsatte sig greven detta, och han fick också, överraskande, rätt.

Denna aggressiva attityd hos adeln och storgodsägarna är djupt oroande. Det gör inte att de blir angelägna att självmant bevilja friköp, utan det ger snarare signalen att inte ens godkänna släktövertagande längre, som man tidigare åtminstone alltid gjorde.

Herr talman! Det är hög tid att vi vaknar och börjar reagera på det som håller på att ske. Tiden håller definitivt på att rinna ifrån oss. Ska det finnas några kvar att rädda till enskilt ägande är det hög tid för riksdagen att slutligen besluta om friköp av historiska arrenden. Det är alls inget konstigt beslut, det som riksdagen alltså fattade redan 1989. Denna fråga kan tyckas liten, och man kanske inte bryr sig särskilt mycket om att sätta sig in i den. Vi får emellertid inte glömma att för dem som berörs har den oerhört stor betydelse.

Avslutningsvis skulle jag vilja vädja till civilutskottets ledamöter, och inte minst till mina egna kamrater: Låt inte denna fråga sopas under mattan, framför allt inte med den motivering som utredningen gav, nämligen att det bara är ett fåtal som berörs. Det är inte acceptabelt att gå på den linjen.

Jag skulle vilja säga att detta i allra högsta grad är en klasskampsfråga. Här pratar vi om den lilles kamp mot den starke greven och storgodsherren. Det är dags att vi i Sverige vågar göra det som redan 1919 gjordes i Danmark, det vill säga ser till att vi får en laglig rätt till friköp av historiska arrenden.

Anf. 116 LENNART PETTERSSON (c):

Herr talman! Betänkandet *Den nya inskrivningsmyndigheten, m.m.* inrymmer även ett par motioner om historiska arrenden som Christer Adelsbo nyss beskrivit. Jag tänkte också uppehålla mig vid dessa även om det är ett enigt utskott som ställer sig bakom betänkandet.

I motionerna föreslås att arrendatorer till historiska arrenden ska ha rätt till friköp. Den ena avser dock enbart arrenden under fideikommiss. Utskottets förslag är att motionerna avslås, och det ställer jag mig bakom.

Det finns i dag en möjlighet för arrendatorer att anmäla intresse för att köpa arrendestället med den effekten att jordägaren normalt då inte kan sälja vidare till någon annan utan att först ha erbjudit det till arrendatorn. Detta gäller även historiska arrenden. Ersättning för investeringar som arrendatorn har gjort på fastigheten regleras delvis i lagstiftningen, delvis i civilrättsliga avtal mellan jordägare och arrendator.

En kartläggning som gjorts visar att innehavare av historiska arrenden inte har en sämre ställning än andra arrendatorer. Det finns ett besittningsskydd för arrendatorer, men det finns också, och ska finnas, ett egendomsskydd för jordägaren. Att fideikommissen är en gammal institution förändrar inte min bild av ett starkt egendomsskydd. Det är inte rimligt att tvinga en jordägare att lämna ifrån sig egendom till en arrendator. Även Sveriges Arrendatorsförening ställer sig bakom denna uppfattning.

Om det nu är så att arrendatorer tycker att det är bättre att äga än att arrendera frågar jag mig varför man under åren inte valt att köpa en jordbruksfastighet. Jag kan förstå, och har stor respekt för, att det kan finnas mycket känslor i gamla släktgårdar även om de är arrenderade, men det är ändå ett eget val – ett eget val där värdet av att bo kvar på gården har vägt tyngre än värdet av att äga en egen fastighet. Ingen ny arrendator kan heller säga att förutsättningarna har förändrats och att man inte visste vad som gällde vid kontraktsskrivandet.

Herr talman! Det känns bra att frågan nu kommer till ett avgörande efter många års diskussioner. Jag vet att det finns några som är besvikna, men samtidigt är det bättre att få ett besked än att leva i ovisshet och med förhoppningar som kanske ändå inte varit helt realistiska.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på motionerna.

Anf. 117 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Både Lennart Pettersson och jag kommer från Skåne. Med tanke på den plats Lennart kommer ifrån är det intressant att höra hans hållning. Normalt borde han stödja dessa tankar, men det är en personlig reflexion. I Skåne är det lite speciellt. Det gäller inte minst mina hemtrakter i nordöstra Skåne men även Lennarts hemtrakter kring Svalöv. Där har vi problem med detta. Vi har sett avarterna. Även LRF i Skåne, där en hel del röster borde ligga på Lennart, står bakom förslaget att vi borde se till att fatta beslut om friköp av historiska arrenden. Och i Danmark gjorde man det, som sagt, redan 1919.

Grundbulten i detta är lite grann att det är en kvarleva från ett helt annat samhällssystem. Vad skulle problemet vara? Redan inför beslutet 1989 tittade man på eventuella problem. Fyra höga jurister var inblandade. De tittade på konsekvenserna, vände på frågan hit och dit och kom fram till att det var fullt möjligt att göra så.

Varför skulle vi nu inte kunna ta chansen och lägga fram ett förslag om friköp av historiska arrenden?

Anf. 118 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Jodå, jag är väl bekant med frågan. Vi har gods även i mina hemtrakter, och där finns också arrendatorer. Det kanske gör att vi har en hyfsad inblick i detta med avtal mellan arrendatorer och jordägare.

Det innebär att de investeringar som är gjorda regleras mycket tydligt i avtal, beroende på vilken typ av investeringar det är fråga om. Om det handlar om nya stallar och dräneringar samt investeringar i bostadshusen finns det mycket tydliga avskrivningsregler för hur detta ska regleras när man lämnar ett arrende.

Jag vill komma tillbaka till att varje arrendator har frihet att välja bort detta och köpa en annan fastighet om vikten av äganderätten är starkare än släktbanden vid gården. En tidigare ordförande i Sveriges Arrendatorsförening råkar bo i Svalöv. Jag har pratat med honom om detta, och det är inga diskussioner om saken. Även de bedömer att egendomsskyddet är viktigare än rätten för arrendatorn att friköpa fastigheten.

Christer Adelsbo nämnde att det var en kvarleva från 1700-talet. Det må så vara, men ibland måste man lämna historien bakom sig. Jag kan känna att det är så i detta sammanhang. Om de en gång i tiden mer eller mindre fick fastigheterna eller fideikommissen, rätten att bruka dem, må det vara så för min del. Det är inte de som i dag brukar eller äger fastigheterna som är orsak till att de finns. Det skedde inte heller på något illegalt sätt, utan klart och tydligt enligt svensk lagstiftning. Låt oss därför bejaka det och en gång för alla komma till ett avslut i ärendet.

(forts. 14 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 mars

UbU10 Vuxenutbildning

Punkt 1 (Inriktningen på vuxenutbildningen)

1. utskottet
2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

153 för utskottet

144 för res. 1

52 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 87 m, 24 c, 25 fp, 17 kd

För res. 1: 114 s, 16 v, 14 mp

Frånvarande: 16 s, 10 m, 5 c, 3 fp, 7 kd, 6 v, 5 mp

Punkt 3 (Resurser till vuxenutbildningen)

1. utskottet

2. res. 3 (s, mp)

Votering:

161 för utskottet

131 för res. 3

13 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 25 c, 25 fp, 18 kd, 5 v

För res. 3: 117 s, 14 mp

Avstod: 13 v

Frånvarande: 13 s, 9 m, 4 c, 3 fp, 6 kd, 4 v, 5 mp

Punkt 5 (Svenska för invandrare [sfi])

1. utskottet

2. res. 4 (s, v, mp)

Votering:

157 för utskottet

151 för res. 4

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 25 c, 25 fp, 19 kd

För res. 4: 118 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 4 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU4 Efterkonvertering av personbilar för alternativbränslen, m.m.

Punkt 2 (Ekonomiskt stöd till efterkonvertering)

1. utskottet

2. res. 1 (s, v, mp)

Votering:

158 för utskottet

149 för res. 1

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd

För res. 1: 116 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 14 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Jasenko Omanovic (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 4 (Ändrade krav vid efterkonvertering m.m.)

1. utskottet
2. res. 2 (mp)

Votering:

270 för utskottet

16 för res. 2

22 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 113 s, 88 m, 26 c, 25 fp, 18 kd

För res. 2: 2 s, 14 mp

Avstod: 2 s, 1 kd, 19 v

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU6 Väg- och fordonsfrågor

Punkt 1 (Avgifter på Öresundsbron)

1. utskottet
2. res. 1 (mp)

Votering:

291 för utskottet

14 för res. 1

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 114 s, 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd, 19 v

För res. 1: 14 mp

Frånvarande: 16 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 6 (Missförhållanden inom taxinäringen)

1. utskottet
2. res. 2 (s, v, mp)

Votering:

159 för utskottet

149 för res. 2

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd

För res. 2: 116 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 8 (Åtgärder mot överlast)

1. utskottet
2. res. 3 (s, v, mp)

Votering:

159 för utskottet

150 för res. 3

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd

För res. 3: 117 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Carina Adolfsson Elgestam (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 18 (Cykelstrategi)

1. utskottet
2. res. 7 (mp)

Votering:

292 för utskottet

15 för res. 7

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 88 m, 25 c, 25 fp, 19 kd, 18 v

För res. 7: 1 s, 14 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 4 c, 3 fp, 5 kd, 4 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU9 Statligt tandvårdsstöd

Punkt 1 (Avslag på propositionen m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (v)

Votering:

285 för utskottet

21 för res. 1

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 116 s, 88 m, 26 c, 24 fp, 18 kd, 13 mp

För res. 1: 1 s, 19 v, 1 mp

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 4 fp, 6 kd, 3 v, 5 mp

Bodil Ceballos (mp) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Statligt tandvårdsstöd)

1. utskottet

2. res. 2 (s)

Votering:

158 för utskottet

118 för res. 2

33 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd

För res. 2: 118 s

Avstod: 19 v, 14 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 4 (Allmänt tandvårdsbidrag)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Votering:

275 för utskottet

15 för res. 5

19 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd

För res. 5: 1 s, 14 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 5 (Höjt tandvårdsbidrag)

1. utskottet

2. res. 6 (s)

Votering:

159 för utskottet

118 för res. 6

31 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd, 1 mp

För res. 6: 118 s

Avstod: 19 v, 12 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 6 mp

Punkt 11 (Förbättring av tandhälsan hos vissa grupper m.m.)

1. utskottet
2. res. 9 (s)

Votering:

172 för utskottet
118 för res. 9
19 avstod
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd, 14 mp

För res. 9: 118 s

Avstod: 19 v

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU5 Särskild utlänningskontroll

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Polisfrågor

Punkt 9 (Breddad rekrytering till polisyrket)

1. utskottet
2. res. 5 (s, v, mp)

Votering:

159 för utskottet
150 för res. 5
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd, 1 mp

För res. 5: 118 s, 19 v, 13 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 17 (Ordningsvakter, m.m.)

1. utskottet
2. res. 11 (s, v, mp)

Votering:

158 för utskottet
151 för res. 11
40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd

För res. 11: 118 s, 19 v, 14 mp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU10 Frågor om s.k. sms-lån och överskultsättning

Punkt 1 (Sms-lån)

1. utskottet

2. res. 1 (s)

Votering:

171 för utskottet

118 för res. 1

19 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd, 13 mp

För res. 1: 117 s, 1 mp

Avstod: 19 v

Frånvarande: 13 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Punkt 2 (Överskultsättning)

1. utskottet

2. res. 3 (s)

3. res. 4 (v)

Förberedande votering:

124 för res. 3

19 för res. 4

163 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Anna Kinberg Batra (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

173 för utskottet

115 för res. 3

19 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 s, 88 m, 26 c, 25 fp, 19 kd, 14 mp

För res. 3: 115 s

Avstod: 19 v

Frånvarande: 14 s, 9 m, 3 c, 3 fp, 5 kd, 3 v, 5 mp

Hans Hoff (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

CU12 Arvsrättsliga frågor

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 119 CHRISTER ADELSBO (s) replik:

Herr talman! Du nämnde bland annat att man ska glömma historien, Lennart. Det är lätt att säga. Vi pratade om historiskt arrende. Det har vi pratat om hela tiden. Det handlar om arrende som har gått från generation till generation i över 100 år. Det är mark som i princip aldrig har brukats av jordägarna själva. Arrendatorerna har ju byggt upp hela verksamheten.

Beslutet att gå på den här linjen tog man i stor majoritet här i riksdagen 1989, så det känns givetvis hårt.

Du nämnde att de ju kan köpa loss och undrade varför de inte har gjort det. Det är ju också lätt att säga. Det har förbättrats en del på de här områdena, som du nämnde.

Som jag nämnde i mitt anförande kan vi se att det fortfarande är stora problem, och de accelererar. Den aggressivitet vi kan se från jordägarna – grevar och storgodsägare – har vi inte sett tidigare. Man börjar ifrågasätta släktövertagande. Det måste ju du också reagera på, Lennart, eftersom du kommer från de här trakterna. Det är inte acceptabelt. Det handlar mycket om att komma över EU-bidrag och annat.

Det är oroväckande. Man chockhöjer också arrendeavgifterna.

Jag har svårt att se varför det ska vara så besvärligt. Varför kan vi inte gå med på detta och tillåta friköp av historiska arrenden?

Anf. 120 LENNART PETTERSSON (c) replik:

Herr talman! Christer Adelsbo säger att ägarna inte själva har brukat fastigheterna. Nej, det har de inte gjort. Arrendatorerna har brukat mot en viss avgift. Det innebär att arrendatorerna också har fått intäkterna för brukandet. De har också fått intäkter på grund av de investeringar de har gjort. Om en investering inte ger merinkomster ska man avstå från den om man är en normalt fungerande företagare. Rimligtvis har huvuddelen av intäkterna kommit arrendatorerna till godo. För mig är det inte något konstigt.

Det handlade också om släktövertagande. Jag har det på nära håll hemma. Jag känner också arrendatorn som har velat låta det gå över till nästa generation. Det har inte gått. Det berodde på att staten i form av länsstyrelsen inte ansåg att den fastigheten var bärande.

Jag kan inte förstå det heller. Man kan driva fastigheter på olika sätt. Vederbörande har skött det alldeles utmärkt med alternativa brukandeformer och andra inriktningar.

Egendomsrätten är viktig för mig och för oss i Centerpartiet. Om man skulle inkräkta på den genom att tillåta att vissa människor själva ska få bestämma om man ska ta egendomen i anspråk tror jag att vi hade hamnat i en juridisk situation som hade varit fullständigt ohållbar.

Det som skedde på 1700-talet skedde med lagliga medel. Låt oss då också acceptera att nu är det 2000-talet. Livet går vidare och var och en har att göra sina val.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 april.)

*Den nya inskrivnings-
myndigheten, m.m.*

Anf. 121 MIKAEL DAMBERG (s):

Herr talman! I dag debatterar vi utbildningsutskottets betänkande UbU9 om högskolan. I betänkandet redovisar vi socialdemokrater vår syn på bland annat högskolans framtida utveckling, behovet av ett nytt resursfördelningssystem som prioriterar kvalitet, krav på uppföljning av studenterna efter avslutad utbildning för att driva fram en bättre koppling mellan högskolan och arbetsmarknaden, behovet av att satsa på breddad rekrytering och en hård kritik av regeringens beslut att avskaffa 25:4, vilket i framtiden kommer att göra det svårare för människor med arbetslivserfarenhet att studera vidare med mera.

Vi socialdemokrater står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer, men jag vill för tids vinnande yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 8.

Herr talman! Allt fler unga människor i vårt land ser högre utbildning som en investering – en investering i större kunskaper, ett bättre jobb och ett rikare och friare liv. Allt fler länder i världen resonerar på liknande sätt. De ser högre utbildning och forskning som en investering för framtiden, ett sätt att behålla och attrahera nya företag till landet och ett sätt att bli en vinnare i den knivskarpa internationella konkurrensen. Det gör inte Sverige.

Den svenska regeringen har valt en helt annan väg. I stället för att investera i högre utbildning satsar man stora summor på att subventionera städning i hemmet hos välbeställda. I stället för att ge unga människor chansen att förverkliga sina utbildningsdrömmar drar man ned på utbildningsmöjligheterna, både i högskolan och i komvux.

Lite tillspetsat skulle man kunna säga att vi har gått från visionen om att vara en ledande kunskapsnation till att sträva efter att bli en ledande städnation. Vi har gått från visionen om en öppen högskola där begåvade unga människor från alla samhällsklasser skulle ges möjlighet att förkovra sig till viljan att hårdare ransonera högre utbildning.

Herr talman! Sverige har valt fel väg.

I tidigare debatter med högskoleministern om detta har Lars Leijonborg mer eller mindre gett Socialdemokraterna rätt, men inte nu utan på lång sikt. Först måste den borgerliga regeringen tydligen dra ned för att sedan erbjuda fler utbildningsplatser. Först måste de tydligen prioritera städningen, sedan forskningen.

Vi socialdemokrater menar att Sverige inte har råd att vänta på att den borgerliga regeringen ska göra det som är rätt och riktigt. Vi har inte råd att vänta på att man ska göra det som stärker både människor och svenskt näringsliv, nämligen investera för framtiden.

Häromdagen inledde utbildningsminister Jan Björklund sina kommentarer till Gymnasieutredningen med följande ord: Alla vill inte bli akademiker och samhället fungerar inte om alla är akademiker.

Det är nog sant. Alla vill heller inte bli servitörer, dokusåpastjörnör eller utbildningsministrar. Därför känns det både roligt och viktigt att vi i

dag ska prata om just högskolan och om alla dem som faktiskt vill studera på universitet och högskola och som vill bli akademiker. De är rätt många.

Den socialdemokratiska regeringen satte upp ett mål om att 50 procent av en generation ska ha möjlighet att gå vidare och påbörja en högskoleutbildning innan de fyller 25 år. I ett internationellt perspektiv är det inte särskilt radikalt. OECD räknar med att över hälften av dagens unga kommer att göra det. Tio OECD-länder, däribland alla de övriga nordiska länderna, högskoleutbildar redan i dag fler än Sverige. Det är faktiskt bara Sverige och Nya Zeeland som minskat andelen högskoleutbildade de senaste åren.

TCO presenterade för någon vecka sedan en rapport som visar att 76 procent, mer än tre fjärdedelar, av svenskarna anser att Sverige bör ha en topposition när det gäller att ha en välutbildad befolkning. Två av tre tror att fler behöver ha högskoleutbildning i framtiden. Det är också vad Svenskt Näringsliv säger om de får frågan. Statistiska centralbyrån har frågat dem som verkligen berörs, dagens ungdomar. Av dem säger 60 procent att de vill ha en högskoleutbildning.

Inte alla vill bli akademiker, upprepar regeringen likt en papegoja. Vem påstår det? Allt fler vill skaffa sig en högre utbildning, men allt färre får chansen med regeringens politik. Det är en kortsiktig och tillväxtfientlig politik som regeringen bedriver.

Vi socialdemokrater är tydliga på den här punkten. Vi vill att Sverige ska vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. Vi är övertygade om att de människor och de nationer som är bäst förberedda för att möta den allt snabbare globaliseringen kommer att klara sig bättre i framtiden.

Utbildning, utbildning, utbildning och forskning har därför en helt central betydelse för jobben och välfärden.

Herr talman! Socialdemokraternas budgetalternativ som vi diskuterade för en tid sedan innehöll därför kraftfulla satsningar på högre utbildning och forskning. Totalt investerar vi nästan 3 miljarder kronor mer än regeringen på högre utbildning och forskning de kommande åren. Det handlar bland annat om 400 miljoner kronor mer till grundforskning varje år. Det handlar om fler högskoleutbildningar där vi särskilt pekar ut olika bristutbildningar. Det handlar om riktade pengar för att arbeta med breddad rekrytering och pedagogiskt utvecklingsarbete.

Vi är övertygade om att allt detta behövs om Sverige även fortsättningsvis ska lyckas vara en ledande kunskaps- och forskningsnation. För det krävs insatser både från det offentliga och från näringslivet.

För att lyckas måste också kvaliteten höjas. Vi vet att utbildningskvaliteten kan höjas genom tydligare profilering, ökad samverkan och koncentration av vissa utbildningar. Det behövs verkligen ett förändrat resurstilldelningssystem som förstärker kvaliteten i den högre utbildningen i hela landet.

Jag hoppas verkligen – vi kan komma tillbaka till det senare – att de borgerliga ledamöterna ger besked här i dag om att den utlovade kvalitetssatsningen kommer som man talade om i valrörelsen och som Resursutredningen nu har lagt grunden för.

I vår budgetmotion och med våra reservationer här i dag lyfter vi socialdemokrater särskilt fram ett antal viktiga kvalitetsfrågor för den högre utbildningen: fler disputerade universitetslärare, mer tid för undervisning, bättre arbetslivsanknytning i all utbildning och krav på samtliga universitet och högskolor att systematiskt följa upp tidigare studenter för att kunna höja kvaliteten i utbildningen. Det handlar också om en satsning på breddad rekrytering och jämställdhet för att öka utbildningens kvalitet samt en fortsatt internationalisering av högre utbildning.

Herr talman! Om man funderar lite grann på att vi har olika perspektiv på vad som är viktigt för Sverige tycker jag ändå att det värsta med regeringens utbildningspolitik när det gäller högskolan i dag är att man sade en sak då och gör någonting helt annat nu. I valrörelsen stod inte minst Folkpartiet, högskoleministerns eget parti, och lovade miljardsatsningar på högre utbildning. Det skulle komma fler Nobelpris till Sverige. Det skulle ske en höjning av studiemedlen och göras förbättringar för studenterna. Vi har inte sett någonting av de kvalitetsförstärkningarna än så länge.

Nu har vi en utredning som ligger på vårt bord men också på regeringens bord som handlar om ett nytt resursfördelningssystem för kvalitet i högre utbildning. Jag vill fråga samtliga borgerliga partier: Kommer det nu en ordentlig kvalitetssatsning på högskolan i höstens budget, det som lovades inför valet, det som högskolevärlden har väntat på, som man har varit så besviken på inte har kommit? Blir det en sådan satsning nu, eller kommer den att utebli?

Vi är ute och reser och ska besöka nästan samtliga universitet och högskolor under det här året. När vi möter universitetsledningarna säger de att de kvalitetspengar som de har fått av regeringen har ätits upp av annat, inte minst av löneökningar. I verkligheten innebär många av de satsningar som det talas om i den här kammaren minus ute i verkligheten. Det är verkligheten.

Då undrar man om man får besked. Kanske vi inte får något besked i dag. Jag är inte så optimistisk, herr talman, därför att jag noterade att Sulf, Sveriges universitetslärarförbund, i en kommentar till högskoleministern sade att Lars Leijonborg inte verkar förstå allvaret i de hot som riktas mot högskoleutbildningen. Man menade att resurshushållningen leder till för lite lärartid.

För bara några veckor sedan – jag ska runda av, för jag ser att tiden har gått – presenterade Saco rapporten *Kunskapens läge 2008*. I rapporten görs en internationell jämförelse mellan Sverige och andra länder. Sammanfattningsvis konstaterar man att Sverige fortfarande satsar relativt mycket på högre utbildning och forskning, men att Sverige går bakåt på alla de tre områden rapporten granskat: andelen högskoleutbildade i befolkningen, satsningen per student och utgifter för forskning och utveckling.

Herr talman! Jag vill avsluta med Sacos avslutning i deras rapport. De skriver så här: ”Det är en utveckling som inte kan fortsätta om vi vill vara en ledande kunskapsnation och en framstående forskningsnation och hävda oss i en globaliserad tillvaro.”

Anf. 122 EVA OLOFSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 8, 11 och 16. Självklart står jag bakom alla Vänsterpartiets reservationer, men jag vill lyfta fram enbart de här tre i kammaren för att vinna tid.

Jag är en av de många som har haft en oförlömlig läsoplevelse när jag läste Åsa Linderborgs barndomsskildring *Mig äger ingen*. Den handlar om hur hon på 70-talet växte upp hos sin pappa. Hennes pappa hade sjuårig grundskola, jobbade sedan tidiga tonåren som härdarmästare i Västerås fram till avsked och förtidspensionering. När Åsa Linderborg var 14 år flyttade hon till mamman som hade sex års grundskola men hade gjort karriär inom offentliga sektorn.

I en skrift om utbildning som TCO har gett ut intervjuar man Åsa Linderborg. Då säger Åsa Linderborg så här: Min klassresa började med utbildning. Jag tror på utbildning, fortsätter hon. När jag vet vad den har betytt för mig förstår jag vad den kan betyda för alla andra, och jag har en tillvaro som totalt skiljer sig från min pappas. Hon var den första i pappans familj som läste på universitet. Hon har doktorerat i historia och är i dag författare, kulturskribent på Aftonbladet och debattör.

Det är egentligen så här vi i Vänsterpartiet vill att det ska vara. Det ska finnas en möjlighet för alla att bilda sig, växa, skaffa sig kunskaper, att genom utbildning få valmöjligheter i livet när det gäller yrkesval och bättre förutsättningar om man vill eller måste byta jobb.

Självklart är utbildningen viktig, som sades här tidigare, för varje ung människa, eller äldre människa också för den delen, men utbildningen är också viktig för samhällsutvecklingen, för att vi ska få aktiva medborgare som har bra förutsättningar att vara med och diskutera, debattera och tycka till.

Vi behöver fortsätta investera i utbildningen som en del i en fortsatt utveckling av välfärden. Universiteten är ju också omistliga när det gäller analys, nya kunskaper och kritisk debatt. Därför ser vi i Vänsterpartiet med oro att möjligheterna för många att gå vidare till högskoleutbildning smalnar av med alliansens politik.

Det livslånga lärandet startar egentligen redan i förskolan. Nu får vi vårdnadsbidrag som gör att de barn som allra mest behöver gå i förskolan kanske inte kommer att göra det och får en sämre start i skolan.

Gymnasieskolan delas upp i yrkesinriktade program som inte ger behörighet att söka högskoleutbildningar. Som sades tidigare vill sex av tio gå högskoleutbildning. Det är lite intressant att se att på omvårdnadsprogrammet, som är ett yrkesförberedande program, vill 75 procent av dem som går där fortsätta på högskoleutbildning. Det är samma nivå, till och med lite högre än för dem som går samhällsvetarprogrammet.

Vuxenutbildningen får mindre pengar, och svenska för invandrare satsar på dem som väldigt snabbt kan ta sig igenom och lämnar de andra efter sig. Alltså smalnar den högre utbildningen av.

För oss är det en demokratisk fråga att alla får en chans till utbildning, också till högre utbildning. Livslångt lärande måste vara något man kan varva med arbete och studier. Men det här är också väldigt mycket en kvalitetsfråga, anser jag. Får vi en utveckling där alla läkare kommer från övre medelklass, har föräldrar som är läkare, är välutbildade och har bra ekonomi, och alla jurister, lärare och socialarbetare ser likadana ut får vi faktiskt sämre verksamheter. Då kommer vi att ge sämre stöd och

bemötande av människor med alla de olika erfarenheter som människor har som kommer att möta de här yrkesgrupperna.

I måndags presenterades Gymnasieutredningen, som ett exempel på den här avskalade politiken. Som jag sade tidigare kommer de som går de yrkesförberedande programmen inte att kunna gå vidare eller få högskolebehörighet. Jag delar TCO:s, Tjänstemännens Centralorganisations, kritik. Vi behöver många som kan gå vidare till högre utbildning. Vi behöver höga ambitioner, för förändringsfaktorn är så hög på arbetsmarknaden, och kraven på förnyelse är så stora. Det ställs stora krav på att människor ska kunna utvecklas i jobbet, ta eget ansvar, lära sig jobbet, ta till sig nya kunskaper. Mer utbildning gör det också lättare att kunna byta jobb och livsbana.

Dessutom är det ju så att gymnasieskolan och utbildning inte är till bara för att producera arbetskraft. Den är också till för att ge oss alla bra förutsättningar att vara aktiva medborgare, att delta i det demokratiska samhället och påverka. Vi ska vara föräldrar, kunna ge stöd till våra barn. Vi ska över huvud taget fungera på ett bra sätt ute i samhället, och vi vet att det är lättare att göra sig hörd om man har en bra utbildningsbas.

Den sociala snedrekryteringen till högskolan riskerar att öka när man ska göra så tidiga val av vad man ska utbilda sig till. Det är inte de högt utbildades barn som kommer att gå på omvårdnadsprogrammet eller fordonsprogrammet. Vårt alternativ är att i stället satsa på fler lärare i skolan, väl utbildade lärare och tidiga insatser på pedagogik och hur utbildningen läggs upp.

25:4-regeln nämndes tidigare av Mikael Damberg. Den har varit ett sätt att få människor att läsa på högskola när de har blivit lite äldre och fått arbetslivserfarenhet. Det har nu alliansen tagit bort. Vi i oppositionen är eniga om att regeln bör vara kvar.

Studiemedel är också viktigt för att ge tillgänglighet för många. Det kan upplevas ekonomiskt betungande att läsa på högskolan om man inte har föräldrar som kan sticka till extra pengar eller om pengarna inte finns på banken. Då kanske man drar sig för att börja en lång utbildning.

I dag är studenternas ekonomi katastrofal. 7 367 kronor i månaden räcker inte så långt. Sveriges förenade studentkårer har visat att studenterna har 22 procent lägre köpkraft i dag än vad de hade 1980.

För oss är det självklart att om man pluggar på högskolan ska man plugga på heltid. Man ska inte vara tvungen att både plugga och jobba för att få det att gå ihop. Vi vill alltså höja studiemedlet med 1 200 kronor i månaden, och vi har det med i vår budget.

Jag tänkte också fråga vad en satsning är. Är det som regeringen säger, det vill säga att tillföra universitet och högskolor 360 miljoner för att höja kvaliteten och samtidigt minska antalet platser och ta bort 200 miljoner, och som lök på laxen ersätta en lönehöjning och prishöjning på 3–3,4 procent med 0,77 procent? Precis som det sades tidigare är det klart att man ute i verkligheten inte upplever att det har gjorts någon satsning. Man har inte mer pengar att förbättra undervisningen med.

Vi från Vänsterpartiet har avsatt 1,3 miljarder mer till forskning och utbildning för högskolorna. Vi har gjort det bland annat genom att vi inte vill ha färre platser. Vi ska inte minska antalet platser på högskolan. Vi behöver dem. Vi har också satsat på att kompensera för lönehöjningar, och vi har satsat 500 miljoner för att stärka högskolelärares forskning.

Det är viktigt att forskning och utbildning går hand i hand. Det är viktigt att vi får fler disputerade lärare, och det är viktigt att de finns på högskolorna runt om i landet.

Utan högskolan stannar Sverige – i alla fall det Sverige jag vill ha med höga ambitioner när det gäller utbildning och forskning. Det är också viktigt att det finns möjligheter till högskoleutbildning runt om i hela landet. Många människor kommer inte att välja att åka till de stora universitetsorterna utan de kommer att avstå från högskoleutbildning. Många delar av Sverige kommer inte att kunna utvecklas på ett bra sätt om det inte finns tillgång till högskolan och dess resurser att samarbeta och utveckla tillsammans med näringslivet. Det kommer också att innebära att alla delar av Sverige får bättre tillgång till arbetskraft med högre utbildning. Det är ganska vanligt att man när man har läst färdigt faktiskt stannar på orten man har pluggat vid.

Det finns alltså ingen anledning att sänka ambitionerna. Det finns anledning att göra tvärtom.

Anf. 123 LAGE RAHM (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att vi i Miljöpartiet står bakom alla våra reservationer, men för att slippa sitta och votera till tidsände tänkte vi yrka bifall till bara reservation 8 och reservation 14.

Det här betänkandet innehåller en mängd olika förslag på högskolans område. Jag tänkte beröra några av de reservationer vi har. Till att börja med tänkte jag prata om arbetsmarknaden. Vi föreslår att man faktiskt ägnar mer tid i högskolorna åt att följa upp studenterna efter högskolan. Det är ett sätt för högskolan att kvalitetssäkra utbildningen för sin egen skull och för studenternas skull. Det är viktigt att ta reda på hur många som får arbete efteråt och vilken typ av arbete de får – om det är något som har bäring på den utbildning de har eller om det är svårt att få den typen av jobb. Det är också viktigt att få reda på om de har haft någon annan användning av den kunskap de har fått på högskolan. Det borde redovisas för de studenter som sedan ska söka till utbildningen, så att de kan få en bra möjlighet att se vad utbildningen kan förväntas ge.

Det är också viktigt när det gäller arbetsmarknaden att få titta på övergången till arbetsmarknaden för studenter. Här borde högskolan jobba mer med att få tag på bättre praktikplatser. Man borde på fler utbildningar åläggas att anordna praktikplatser.

Det är också viktigt med kontaktytorna. Jag skulle vilja lyfta fram ett exempel på detta som vi har sett. Miljöpartiet ordnade ett seminarium för ett tag sedan, Miljöbron. Det är ett utmärkt exempel. Här handlar det om miljödelar i högskolan, men det skulle kunna tillämpas på många andra delar. Studenterna får då möjlighet att via en praktikplats komma ut på olika små och medelstora företag och dela med sig av sin kompetens. De små och medelstora företagen får då en bra miljökompetens. Det är ovanligt i dagsläget. Det är konstiga siffror på detta. Ungefär 98 procent av företagen och studenterna är nöjda. Man kan undra om de har fuskat, men de bedyrar att de verkligen har kontrollerat noggrant. Ingen är negativ. Det vore något att ta efter i andra delar än rena miljödelar – även om det är extra roligt att det finns med där.

Låt oss prata om något mindre roligt, nämligen att regeringen har tagit bort 25:4-regeln. Jag vill inte säga att det är den bästa regel som någonsin har funnits, men den har varit ett sätt att bredda rekryteringen och få in människor med yrkeserfarenhet.

Jag kan göra en personlig jämförelse. I höstas var det sista gången 25:4 användes. Då kom jag in på juristprogrammet i Göteborg. Jag kom visserligen inte in med hjälp av 25:4-regeln eftersom jag hade jobbat i bara fyra år och åtta månader. Jag nådde inte upp till femårsgränsen, men jag lyckades ta mig in ändå. Jag var intresserad av att se vilka som hade kommit in på vilka kriterier. Betygsantagningen ligger högt, ungefär 19,4 för utbildningen. Det är fråga om många yngre. Det har varit betygsinflation. Därför är det mest yngre som kommer nästan direkt från gymnasiet. Vi har jobbat mycket i grupp. Det har visat sig att det ibland har funnits med äldre människor i grupperna. Då såg jag att en stor andel av dem hade kommit in med hjälp av 25:4-regeln. Min erfarenhet är att det i grupparbetena är en tillgång att ha med människor med yrkeserfarenhet.

Juristprogrammet har i mycket anknytning till vad som händer i verkligheten, att tillämpa regler, och det är en stor brist om det bara finns människor som kommer direkt från gymnasiet. Det är utmärkt med sådana också, men det krävs en blandning. Jag tror att nuvarande system har omöjliggjort detta. Det är sorgligt. Jag hoppas att den borgerliga majoriteten kan omvärdera detta eller skapa en annan regel så att det går att uppnå samma effekt.

Jag hoppar helt i ämnena. Vi har en reservation om utomhuspedagogik. Vi tycker att det borde vara bra att få in det tydligare i lärarutbildningen. För att lyckas bra i skolan krävs att man använder många av sina sinnen. I dagens skola är det ofta så att man bara lyssnar och ser när man i stället borde känna, lukta och i vissa fall smaka. Framför allt möjligheten att känna och uppleva saker är större utomhus. Man borde därför se över hur man kan få in det i utbildningen. Det är lätt att bara gå på rutin som lärare om man inte har fått kunskap om hur man använder sig av en större del av verkligheten än den som finns i klassrummet.

Nästa ämne är tolkar. Vi föreslår att tolkutbildningen ska ses över. Det måste bli fler tolkar. I dagsläget är det i vissa fall problem med rätts-säkerheten i till exempel asylprocessen eftersom det inte finns tillräckligt många tolkar. Regeringen har sagt att man ska titta på det här och återkomma. Jag skulle vilja veta när, om man tänker dröja länge med det.

Ett annat viktigt område gäller kunskaper som till exempel lärare och läkare kan ha, och det är kunskaper om HBT-personer. Man kan då fråga sig varför de ska ha det. Inom sjukvården måste till exempel läkare och andra i dagsläget ha kunskaper om människors olika problem när de ska möta människor, och de har då varit beroende av enskildas initiativ. Det är enskilda människor som utanför sin utbildning har haft kunskap och kunnat föra den med sig in i sjukvården. Det är väldigt bra, men det borde inte vara det som vi förlitar oss på. Det finns fall där man inte har kunnat möta upp med denna kompetens. För sjukvården är det en kompetensfråga, och det borde därför tas in i beskrivningen av vad man måste kunna för att ta examen.

I skolan är det endast 2 procent som anser sig ha kompetens att undervisa om HBT-frågor. Det är skrämmande lågt.

Då frågar man sig varför den borgerliga majoriteten inte vill ha det här. Denna gång hänvisar man inte till en utredning som kanske är på gång, utan det är bara nej.

Vad är då motiveringen? Det står att man inte ska ha specifika grupper och att det ska vara en generell giltighet.

Jag tycker att till exempel barn är en specifik grupp. Ska man inte ha kunskap om barn? Det blir väldigt konstigt. Det argumentet faller lite grann.

Vi kan titta på ”generell giltighet”. Jag tänkte: Vad menar man egentligen med det? Jag slog upp ”generell” i Svenska Akademiens ordbok, och den betydelse som passar bäst in här är en grupp av personer, att det ska vara en giltighet för en grupp av personer, inte bara för en enstaka.

Jag tycker att det är väldigt tydligt att det här handlar om det, så därför faller argumenten. Jag skulle gärna vilja få något annat argument för att man är emot det här om det är möjligt.

Jag vill slutligen säga något kort om jämställdhet – på övertid – och lyfta fram indikatorer som någonting som behövs i högskolan när det gäller utbildningen. Det står att det här kanske ska tas in och så vidare, och jag undrar: När kommer det här? Det håller på att utredas, om jag har förstått det hela rätt.

Sedan borde det finnas större kunskap om genus i lärarutbildningens examensordning. I svaret står det att det finns allmänna skrivningar för jämställdhet, mot diskriminering och sådant. Men det borde vara mycket tydligare, för det finns många fall där man knappt ens går igenom den typ av kunskap som behövs i skolan.

Det var kort om några olika reservationer. Vi står, som sagt, bakom alla. Jag hoppas få några svar från företrädarna för majoriteten.

Anf. 124 BETTY MALMBERG (m):

Herr talman! Kunskap och kompetens är några av de viktigaste hörnstenarna i ett samhälle eftersom de utgör själva grunden för samhällets utveckling och välstånd. Det är också därför som det är så många partier, organisationer och enskilda människor som har följt de senaste årens rapporter om tillståndet i svensk utbildning med en mycket stor oro.

På något sätt känns det ändå som om vinden har vänt. Reformerna genomförs nu, och en förbättringskultur sveper över Utbildnings-Sverige. Kunskap och kvalitet har hamnat i fokus, och insikten om att möta alla elever med höga förväntningar börjar få ett allt större genomslag.

Med tanke på det utredningsförslag som presenterades senast häromdagen och den efterföljande debatten tycks det ändå som om det är fler som uppfattar klokheden i att varje del av det livslånga lärandet måste ta ansvar för sin delsträcka i den här utbildningsstafetten.

Det vi debatterar i dag är ett motionsbetänkande. Det är ett 80-tal motioner som behandlas, och som vi har hört är det en mångfald av olika ämnesområden som lyfts fram.

Det handlar om att införa nya utbildningar eller nya ämnesområden i utbildningar. Att verka för ökad mångfald och genusperspektiv har vi hört om. Vissa ledamöter har också velat riktigt uppmärksamma sin regionala högskola. Det är också ämnesområden som social snedrekrytering och avskaffandet av kårobligatoriet.

Många goda förslag och tankar finns. Men likafullt har utskottet beslutat att avstyrka dessa yrkanden. Man gör det med hänvisning till bland annat gällande bestämmelser. En del av de frågeställningar som har lyfts fram har vi helt enkelt inte förfoganderätt över här i riksdagen. Glädjande nog gör en hel del av planerade eller redan vidtagna åtgärder att vi slår in öppna dörrar. Regeringen har gått före, och en hel del reformer har genomförts.

Det har också tillsatts många utredningar. Det känner vi alla till – det finns ett otal. Vi måste också i sann demokratisk anda ge dem tid att få utvecklas och att få presentera förslagen, och sedan begär man remissrundor och ger en chans till eftertanke, klokhets och funderingar kring vad som är det bästa i förslagen.

Även om vi inte har verkställighet i allt har regeringen slagit in på en målmedveten och en prioriterad linje för att skapa en god kvalitet i universitet och högskolor.

Jag sade tidigare att man har fått en insikt om värdet i detta med höga förväntningar. Och precis samma sak gäller här: Det finns mycket höga förväntningar på den politik som regeringen ska presentera för universitet och högskolor. Vi tar ett steg i taget.

Vi har hört några tidigare talare fråga vad som händer och när det kommer att hända. Men vi går målmedvetet och successivt fram.

Det regeringen har lagt fokus på är ökade frihetsgrader för universitet och högskolor, höjd kvalitet i högre utbildning, att universitet och högskolor ska vara attraktiva arbetsplatser – det är en nog så viktig fråga – och även utökade resurser till forskning och forskarutbildning. Men den frågan har debatterats tidigare, så den tänker jag inte uppehålla mig vid.

Då det gäller den ökade friheten spelar universitet och högskolor många viktiga roller. Det som man kanske först tänker på är bildning: Jag ska utbilda mig. Det handlar om forskning och om att kunna garantera den vetenskapliga kvaliteten. Dessutom finns det ett krav på samverkan med näringslivet.

Men en faktor som regeringen också vill slå vakt om handlar om det självständiga och kritiska tänkandet, som universitet och högskolor måste svara för i vår samhällsutveckling.

Det här är någonting som man har slagit fast på Europanivå. Rektorer från alla länder har sagt att politik och ideologier inte får styra universitet och högskolor. Därför måste vi respektera detta. Det är särskilt viktigt i ett land där staten direkt och genom sina myndigheter står för ungefär 90 procent av verksamhetens finansiering.

Regeringen har i alla fall uttalat att den politiska detaljstyrningen ska minska. Det kan vara nog så viktigt – vi har en högskoleförordning på 111 A 4-sidor. Att minska regelkrångel måste vara ett steg.

Steg 1, som redan har genomförts, handlar om en avpolitiserings av högskolornas styrelser.

Steg 2 har genomförts i samband med budgetpropositionen 2008. Man har förenklat anslagsfördelningen och lättat upp det, och man har inte den strikta utformningen som var tidigare, att ett anslag måste gälla på just ett speciellt konto.

Steg 3 är en utredning som har tillsatts för att se över på vilket sätt vi kan förbättra och öka frihetsgraderna. Den ska presenteras i december 2008.

Höjd kvalitet var en annan nyckelfråga som jag nämnde. Det här är en fråga som alla säger sig vilja värna. Men ändå kan man konstatera att de anslag till grundutbildningen som har givits under de senaste tio åren har urholkats till en femtedel – minus 20 procent på tio år. Då räknar jag lågt.

Det här beror bland annat på en kraftig expansion av platser – antalet har fördubblats sedan 1990 – men man förde aldrig med tillräckligt med resurser för att klara kvaliteten i detta.

Det här är ingenting som bara vi uttrycker. Det här uttrycker den tidigare universitetskanslern, rektorer och studenter från SFS.

Konsekvensen har blivit att lärartätheten har sjunkit. Tidigare kunde lektioner hållas i lite mindre grupper. Nu handlar det kanske om föreläsningar inför 400 studenter. I vissa fall kanske den lärarledda undervisningen sker en handfull timmar per vecka, och andelen disputerade lärare är mindre än hälften vid de flesta universitet och högskolor.

Det här gör, mina vänner, att den vetenskapliga kvaliteten sjunker. Och detta sker samtidigt som studenterna investerar tid, pengar och kraft i det här.

Kan vi då tala om den attraktiva arbetsplatsen? Vi står inför en globalisering. Vi står inför en hård konkurrens om personal, och vi måste ha en chans att få de främsta forskarna och de främsta lärarna till oss.

Likaså ser åldersfördelningen sådan ut att en stor andel lärare på högskolorna i dag måste nyrekryteras. Regeringen har tydligt deklarerat att det handlar om kvalitet, och kvalitet ska sättas framför kvantitet. Därför har man ökat anslagen med totalt 360 miljoner under åren 07–08.

Kvaliteten har också granskats via Högskoleverket. De här granskningarna har varit drivande och främjat kvaliteten. Det vi ser nu är också att man kommer med en ny kvalitetsform där utvärderingarna kompletteras med att man utnämner framstående utbildningsmiljöer. Jag måste då ta chansen att faktiskt framhålla att två av de här framstående utbildningsmiljöerna finns i mitt hemlän, nämligen vid Linköpings universitet. Två av fem framstående utbildningsmiljöer finns alltså där.

Tillträdesfrågorna kan vi heller inte bortse från. Jag kommer att återkomma till det i debatten. Men vad det handlar om är att vi har höjt kraven på förkunskaper. Vi har gett möjligheter till meritpoäng. Vi har skickat signaler till eleverna om att det faktiskt spelar roll vad och hur mycket de lär sig i ungdomsskolan. Det här tror vi är signaler som också kommer att medföra att fler faktiskt ser värdet i att redan från början satsa på till exempel en naturvetenskaplig utbildning. Detta har jag också fått vidimerat, senast från Linköpings universitet.

Fru talman! Jag avrundar här. Jag vill peka på att internationaliseringen också är en stor fråga för regeringen. Det visade man tidigt i och med Globaliseringsrådets tillkomst.

Med de steg som har tagits, med de förbättringar som nu sker i ungdomsskolan och med de högre förkunskapskraven när det gäller universitet och högskolor ser vi med stor tillförsikt fram emot en förbättrad kvalitet i undervisningen och en förbättrad möjlighet för våra studenter som läser på universitet och högskolor.

Jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i utbildningsutskottets betänkande nr 9.

(Applåder)

Anf. 125 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att ge Betty rätt i en sak. Det finns förväntningar ute på universitet och högskolor, eftersom ni i de borgerliga partierna före valet lovade oerhört stora satsningar på universitet och högskolor. Det har inte infriats.

Jag ställde en väldigt konkret fråga i min inledning. Kommer den stora kvalitetssatsningen på högre utbildning till hösten, eller blir det ingenting av kvalitetssatsningarna på högre utbildning?

Det är en ganska viktig fråga därför att när man lyssnar på Betty Malmberg kan man få intrycket av att allting redan har gjorts.

Man har gjort kvalitetssatsningarna. Man har levt upp till det här. Man har ökat anslagen, som det heter.

Men då lever man inte i verkligheten. Man kan fråga Universtitetsläraryrkesförbundet. Man kan fråga högskolorna själva. Man kan fråga rektorerna. Då svarar de på en direkt fråga: Det här är ett tricksande med anslag.

Ni gav 240 miljoner kronor. Ni tog 200 miljoner. Det här täcker inte ens löneökningarna på universiteten.

Räknar man in löneökningstakten blir det väl någonstans runt 500 miljoner kronor minus för universitet och högskolor. Då säger man: Jo, men det kommer forskningssatsningar och så vidare. Ja, men det kan väl inte rädda hela grundutbildningen? Och där ligger Socialdemokraterna 400 miljoner kronor över den borgerliga regeringen.

Det finns alltså väldiga problem med logiken i att man är så nöjd. Jag tycker inte att man kan vara nöjd. Jag hoppas att Betty Malmberg kan ge besked om att det nu kommer stora satsningar på grundutbildningen och kvaliteten, för verkligheten är inte den att lärartätheten ökar, att kvaliteten ökar och att undervisningsgrupperna minskar.

Avslutningsvis vill jag ställa en fråga. Vad säger Moderaterna och den borgerliga regeringen till de unga människor, 60 procent av ungdomarna, som i dag drömmer om att studera vidare på universitet och högskolor? Vad är ert svar till de ungdomarna?

Anf. 126 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Vårt svar till de 60 procent av 15-åringarna som vill gå vidare till universitet och högskolor är att deras drömmar äntligen kommer att infrias.

Senast i går hade vi ett seminarium här i riksdagen där vi talade om de framgångsrika skolorna. Framgångsfaktorn handlar om de tidiga insatserna. Det handlar om statusen på lärarnas utbildningar. Det handlar om rektors utbildning och den pedagogiska utvecklingen. Det är framgångsfaktorer som faktiskt kommer att rusta de här eleverna med bättre förkunskaper som de sedan kan föra med sig i de nya steg som de hela tiden ska ta i sitt livslånga lärande. Med de satsningar som vi också har gjort på ungdomsskolan rustar vi dem klart bra.

Du talar om förväntningar. Jag vet att de finns. De förväntningarna har ju uppstått eftersom högskolor och universitet visste vad de hade. De visste hur deras budget hade utarmats år från år. De visste om de rationaliseringskrav som låg i löne- och kostnadsuppräknningar. När det gäller just den delen har vi fortsatt, men det är ingenting som vi införde. Det infördes under en socialdemokratisk regering 1997, och det har legat kvar.

När det gäller den här kvalitetssatsningen vill jag icke säga att vi har gjort allt. Det har vi inte gjort. Men vi har tagit många steg i rätt riktning. Med de riktade anslagen, framför allt till humaniora, har vi faktiskt höjt anslaget per studentplats med 10 procent, och det är inte att förakta.

Prot. 2007/08:87

2 april

Högskolan

Anf. 127 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Först vill jag bara säga att det är bra att regeringen har fullföljt den förra regeringens påbörjade satsningar på Humsamområdet. Där tror jag att vi är överens. Men det som hände i valrörelsen var ju att det lovades miljardsatsningar på högskolan, som inte har kommit. Det är därför folk är besvikna, och jag får fortfarande inga besked om den här miljardsatsningen kommer nu till hösten. Det är vad folk väntar på.

När det gäller 15-åringarna och deras utbildningsdrömmar är det lite tråkigt att höra att den enda rustningen de ska få är en bättre skola och gymnasieskola. Vi är överens om att vi ska titta på framgångsskolor och att vi ska jobba mycket med de kvalitetskriterier som kan leda till en bättre skolutveckling. Problemet är att ni skär ned ungdomars möjlighet att studera vidare på högskolan. Det är det som händer.

Sverige och Nya Zeeland är de enda två länderna i OECD-området, som är jämförda, där man minskar andelen av befolkningen som får en högre utbildning. Det går på tvärs mot hela den internationella utvecklingen. Ni gör detta, och ni säger att ni ska satsa på kvalitet. När man frågar högskolorna säger de: Det har inte blivit någon kvalitet.

Vart har pengarna då tagit vägen? Jo, kan de ha gått till de stora skattesänkningarna? Kan det ha varit så att Moderaterna behövde högskolans pengar för skattesänkningar? Det kanske är så enkelt, Betty Malmberg. Då kan man säga det rakt och öppet och tydligt i stället.

Svaret och beskedet till 15-åringarna är: Under den här regeringen kommer det att bli en generation som sviks, som inte får samma möjligheter som sina äldre syskon att studera vid universitet och högskolor, något som de själva vet och som vi vet är en väldigt viktig del. Det handlar om att etablera sig på arbetsmarknaden och stärka Sverige på lång sikt.

Det är tragiskt att vi har en regering som inte har högre ambitioner än så för dagens unga som lever och bor i Sverige.

Anf. 128 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Jag vill understryka att vi och alliansregeringen har höga ambitioner med vår universitets- och högskolepolitik. Men det handlar också om att se på de studenter som faktiskt ska komma dit, och det handlar om vilken kvalitet vi kan garantera, som de sedan kan få i utbildningen.

Det man kan undra och det jag skulle ha velat ha besked om är hur Socialdemokraterna egentligen tänker i dag. Man oroar sig för denna utveckling.

I dagsläget finns ca 20 000 tomma platser på universitet och högskolor. I Socialdemokraternas förslag vill man ha ytterligare 7 500. På vilket sätt hade det genererat en bättre kvalitet? På vilket sätt möjliggör det drömmarna? Det kostar också pengar.

Vi vill prioritera kvaliteten. Det handlar också om att betala tillbaka. Du tar upp förslaget och undrar vart pengarna tar vägen och om pengarna har gått till skattesänkningar. Så är inte fallet.

Det är precis som när universitet och högskolor har fått ett förskott utbetalat och det visar sig att de hade färre studenter på högskolorna än vad detta förskott genererade. I sann ärlig anda ska de pengarna då betalas tillbaka.

Det är precis som om jag skulle låna ut pengar till dig. Jag förväntar mig att jag får pengarna tillbaka. Det argument som förs fram håller inte. Den satsning som vi nu har gjort på 360 miljoner är friska pengar in i ett nytt system.

Anf. 129 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att de friska pengarna också fick gå till att betala lönehöjningar. Det var väl bättre att de kom än ingenting. Men det hade varit bättre om man kompenserat både för lönehöjningar och prishöjningar och dessutom gjort en kvalitetssatsning.

Det var en annan fråga jag tänkte ta upp här. I måndags var det en debattartikel i Göteborgs-Posten, som är mitt husorgan. Den hade rubriken "Därför satsar vi på nya lärosäten". Det var en lång rad branschorganisationer från näringsliv, TCO, KK-stiftelsen, Teknikföretagen etcetera som gick ut och var oroliga. Det gäller också till exempel Borås stad, som har en av de nyare högskolorna hos sig.

Det man funderade över var alla de utredningar som Betty Malmberg talade om. Nu finns utredningar som diskuteras, och det finns en diskussion. Ska vi koncentrera resurserna? Ska det vara de gamla stora universitetet som ska ha dem? Hur ska det gå med de mindre universitetet?

Det finns diskussioner om kvalitetsindikatorer och annat. Den oro som finns här gäller helt enkelt att högskolorna och universitetet runt om i landet ska bli förlorarna i detta system och att man inte bygger på möjligheterna för dem att utvecklas när det gäller utbildning och forskning och att samarbeta med näringslivet.

Vänsterpartiet har också en reservation om att hela Sverige ska leva och hur viktigt det är med universitet och högskolor runt om i landet för att man ska kunna bo kvar och leva på landsbygden. En samverkan med universitet och högskolor är en motor i det lokala näringslivet.

Jag vill därför gärna fråga Betty Malmberg: Hur ser Moderaterna på detta? Vill ni se till att det också kommer forskningspengar så att det kan ske en utveckling av de högskolor som ligger lite runt om i olika delar av Sverige?

Anf. 130 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Jag har ingen annan uppfattning än Eva Olofsson i det här läget, och det har inte heller regeringen. Dessa högskolor har ett oerhört stort värde. Vi har sett det på att de har rekryterat fler studenter från närområdet.

Vi talar även om samverkan och profilering som en kvalitetsdrivande faktor och ser också positivt på att högskolor, utbildningar eller lärosäten tar till sig det. Vi försöker hitta synergier och att syntetisera så att man får mervärden.

Det finns inget som säger att vi sedan skulle slå undan benen på de regionala högskolorna. Det har regeringen och högskole- och forskningsministern uttalat. Där finns ingen annan åsikt.

Jag skulle vilja passa på att fråga lite. Jag tycker personligen att en hel del av reservationerna slår in väldigt många öppna dörrar.

Läser man utskottsbetänkandet står det på pränt att det inte är regleringar och sådant som vi måste få till. Man tar upp frågeställningar om jämställdhet och mångfald, och alltihop ska det lagstiftas om eller på något vis bli nya uppdrag.

Regeringen har ju gett uppdrag. Jag undrar hur ni definierar ordet uppdrag. Högskoleverket har fått uppdragen, regleringsbrevet och återrapporteringskraven. Är det inte bra? Är det inte tillräckligt med den typen av uppdrag? Varför måste man reservera sig på de här punkterna?

Anf. 131 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Givetvis är det bra att det finns med i regleringsbrevet. Det hade varit skandal om det inte hade funnits med.

Den erfarenhet som finns på många håll är att det har funnits en tröghet i att få genusperspektivet att få genomslag i utbildningar där det måste finnas. Man får i socialtjänst, på skolor och i hälso- och sjukvård även utbilda personal som nyligen har gått färdigt sin utbildning.

I Göteborg finns till exempel en genusgrupp bland studenterna på medicinarutbildningen som kräver att det ska vara bättre än det är. Det finns en likadan på institutionen för socialt arbete.

Vad vi vill betona är att det inte kan vara rimligt på de utbildningar där dessa kunskaper måste finnas att man har gjort den kunskapen frivillig eller tillgänglig på kortare kurser. Man kan välja till den.

Man har väldigt lite integrerat den i undervisningen. Det beror antagligen på att man saknar kunskap om hur man ska integrera ett genusperspektiv. Det krävs att man själv har genuskunskaper för att till exempel som lärare kunna göra det.

Vi har lyft fram det för att vi tycker att det ska framgå tydligt i examensordningarna att det ska finnas med.

Jag tänker ställa en fråga till Betty Malmberg. Om man tittar på vart forskningspengarna går i dag ser man att nästan 90 procent går till de äldre universiteten.

Jag vill gärna fråga om ambitionerna att se till att det blir en förändring så att även de andra högskolorna och de nya universiteten får möjligheten att kombinera forskning och grundutbildning.

Jag tycker att det är en förutsättning för en bra kvalitet på utbildningen, och jag tror att vi alla gör det. Vi har i Vänsterpartiet satsat 500 miljoner i vårt förslag för fler disputerade lärare så att fler lärare ska kunna forska.

Vi har bland annat tänkt oss att det ska kunna hjälpa till att höja kvaliteten på de högskolor som inte har så mycket forskningspengar och disputerade lärare.

Anf. 132 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med examensordning och varför man vill ha det inskrivet. Jag tycker att det är lite olyckligt att det kommer i ett sådant läge. Examensordningarna diskuterades med Bologna-processen. Det

är lite olyckligt att en sådan central fråga kommer in i ett sådant sent läge. Man borde ha lyft fram det då eller åtminstone när man remissbehandlade det i vederbörlig ordning, men man fick inte med det. Det känns lite märkligt.

Lite måste man ändå yvas över den utveckling som har varit inom högskolevärden. I dag är 59 procent av dem som studerar kvinnor och 41 procent män. Jag såg de senaste siffrorna för antalet examina som nu hade tagits ut. Jag tror att det var 40 000 nya akademiker som hade tillkommit. Två tredjedelar av dessa examina har plockats ut av kvinnor. Det är lite intressant. Vi får se vart den utvecklingen tar vägen.

Huruvida det kommer att gå forskningspengar till regionala högskolor kan jag inte svara på i dagsläget. Det beror just på att utredningen *Resurser för kvalitet* har lagts fram. Den har precis remissbehandlats en första omgång. De svaren kommer man nu att granska på olika sätt för att se att det blir så optimalt som möjligt för Utbildnings-Sverige.

Anf. 133 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Betty Malmberg nämnde här tidigare att vissa reservationer slår in öppna dörrar. Hon specificerade inte vilka det var, men det kanske vi får reda på senare.

Jag undrar vad Moderaterna och även övriga i majoriteten har för anledning att avstyrka det yrkande som vi hade gällande HBT-kunskap i examensordningarna på läkarprogrammet och lärarprogrammet.

Jag tycker inte alls att det framgår av betänkandet. Det tycker jag i sig är beklagligt, men det kanske kan rättas till här.

Jag skulle också vilja veta vad regeringen eller den borgerliga majoriteten i riksdagen avser att göra åt sitt avskaffande av 25:4-regeln. Den har nu avskaffats, och man kan naturligtvis säga att det hela är färdigdebatterat. Jag tycker inte att man måste hålla sig kvar vid den specifika modellen. Men faktum kvarstår; modellen innebar en större och lite breddad rekrytering till högskolan. Det fanns möjligheter till ett livslångt lärande och till att komma in som äldre.

Jag skulle vilja veta vad den borgerliga majoriteten, Betty Malmberg eller regeringen avser att göra för att på något sätt lätta upp den situation som nu ändå har åstadkommit av dem själva.

Anf. 134 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! 25:4-regeln har som sagts debatterats tidigare. Den har ersatts. Möjligheterna att dra nytta av sin yrkeskompetens är inte borta. Detta har ersatts med bedömning av reell kompetens. Den vägen kan man också vinna tillträde till högskolorna. Möjligheterna kvarstår alltså.

Det vi vände oss mot var just detta vad det var i en speciell ålder som var meriterande. Bara för att man hade fyllt 25 år och hade de yrkesverk samma åren bakom sig var man alltså meriterad framför den som gick direkt från gymnasiet, till exempel.

Jag kan se på HBT-frågorna på två sätt. Vi har inte direkt diskuterat detta som sådant med Utbildningsdepartementet. Det handlar om att examensordningen, som jag sade tidigare, togs i samband med att man diskuterade det som Eva Olofsson tog upp om jämställdheten. Det diskuteras i samband med Bologna-processen. Därför förutsätter jag, som inte själv var med, att en hel del av frågorna lyftes fram i samband med detta.

Som lekman förväntar jag mig att när jag vänder mig till läkare eller lärare som har långa utbildningar – femåriga högskoleutbildningar – bakom sig måste man kunna ställa kravet att de tar ansvar även för HBT-personer och bemötandet av dem. Det tycker jag som skattebetalare är ett anständighetskrav att kunna ställa på den som har gått så många år i utbildning.

Anf. 135 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Betty Malmberg anser att man ska kunna ha rätt att bli bra bemött även som HBT-person.

Men jag undrar lite grann: Om vi nu ska ställa krav på det här – är det då inte rimligt att vi ger dessa möjlighet att få en utbildning i detta? Eller förväntas det att de ska skaffa det själva på sin fritid i någon form av icke kvalitetssäkrat perspektiv? Då kan man ju undra vilka andra delar av lärarutbildningen eller läkarutbildningen som folk ska skaffa sig själva för att vi sedan ska kunna begära av dem att de ska kunna det ena och det andra? Universiteten ska väl ändå tillhandahålla ett utbildningspaket som är tillräckligt för att åtminstone gå ut med i början. Sedan måste man kanske komplettera när man har varit ute i yrkeslivet ett tag.

Jag skulle vilja veta om det finns någon anledning till det här. Jag inser att examensordningarna kanske har tagits tidigare. Jag har inte varit med på det här området så länge, men jag menar ändå att man måste bedöma förslag varje gång. Det går inte att hänvisa till att vi tidigare inte har haft någon anledning, om det nu har varit så. Om vi tidigare hade en anledning så kanske man kan ta upp den.

Jag kan ha missat någonting, men om jag har förstått det hela rätt handlar bedömning av reell kompetens om vilka faktorer som ska gälla när man blir bedömd när det gäller om man har behörighet att gå en utbildning. Det handlar inte om vilka kriterier som gäller när det finns en konkurrenssituation, vilket var vad 25:4-regeln gällde. Om det råder konkurrens kan man i viss mån få in något kriterium för att bredda utbildningen. Jag kan hålla med om att detta kanske inte var den bästa lösningen. Men det var *en* lösning, och om man tar bort en lösning borde man kunna införa någon annan.

Anf. 136 BETTY MALMBERG (m) replik:

Fru talman! Lage Rahm frågar mig hur vi kan garantera att HBT-frågorna lyfts in i utbildningarna. Jag vill svara att det faktiskt inte finns något som hindrar lärosätena att göra dessa kurser. Det är också deras ansvar. Det är där som ansvarsfördelningen kanske blir lite oklar ibland när vi motionerar. Jag är inte felfri när det gäller det. Man motionerar om frågeställningar som berör en djupt, men man har kanske inte hela processen klar för sig. Här har faktiskt lärosätena ett ansvar för att utrusta sina studenter till högt professionella deltagare i samhällslivet efter examen. Just en sådan här fråga kan vara ett steg på vägen.

Men jag tycker att det är lite förmätet att allting ska behöva skrivas in i en examensordning. Vi har ju också FN:s mänskliga rättigheter och diskrimineringslagar att falla tillbaka på. De signalerna måste ändå kunna vara givna.

När det gäller delen med reell kompetens har vi nu öppnat möjligheterna för ett alternativt urval där högskolan och lärosätet själva får en

möjlighet att se på vilka urvalskriterier man tycker är viktiga för vissa studenter. Det vi har gjort är att dela upp det hela så att det är en tredjedel som tas in på betyg, en tredjedel på högskoleproven och en tredjedel som lärosätet självt har möjlighet att förfoga över och sätta sina kriterier för. Som regeringen också har sagt är det viktigt att vi får fram möjligheterna som garanterar rättssäkerheten och en god ordning på det. Också där har vi begärt in utvärderingar och uppföljningar på området.

Anf. 137 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Sedan början av 90-talet har den svenska högskolan byggts ut kraftigt. Vi var många som tyckte att det var positivt på många sätt. Det är positivt att fler får möjlighet att studera vid högskolan. Men det är inte positivt om det sker på bekostnad av kvaliteten.

Socialdemokraterna hade som bekant ett mål – hälften av alla ungdomar ska börja vid högskolan före 25 års ålder. Det ledde till att den gamla s-regeringen fokuserade alltför mycket bara på hur många som började högskolan. Det handlade inte om hur det gick för dem, hur lång tid det tog att ta sig igenom utbildningssystemet eller vad det fick för följd för undervisningssituationen. Genom att tvinga fram fler platser men inte skicka med tillräckligt med pengar till högskolorna tvingade man fram den utveckling som flera har beskrivit.

Om man pratar med studenter i dag, inte minst inom humaniora och samhällsvetenskapliga ämnen, hör man att de är missnöjda med att det är stora grupper, storföreläsningar, grupptentor och så vidare. Precis som Betty Malmberg sade visar flera genomgångar att på tio år, ungefär från 1995 till 2006, har resurserna till utbildning minskat och urholkats med 20 procent. Uppgifterna styrks av bland andra Sulf, Sveriges universitets- och lärarförbund, men också av Högskoleverkets årsredovisningar.

För mig, som var med och debatterade detta förra perioden, när Socialdemokraterna hela tiden förnekade det är det intressant att nu höra bland andra Mikael Damberg stå upp och tala om vilka stora grupper det är på universiteten och vilka problem man har med att det är alltför lite undervisningstimmar.

Min fråga till Socialdemokraterna och till de andra partierna som var med i majoriteten är: Hur kunde ni låta det här hända? Hur kunde ni vara med på att stödja den utvecklingen och underminera resurserna med 20 procent? Hur kunde ni tillåta att antalet disputerade lärare minskade och att tiden för handledning minskade?

Det är naturligtvis väldigt uppskattat om ni nu vill vara med och försöka rätta till det här, men det vore kanske klädsamt om ni själva ställde er frågan: Vad gjorde vi för fel under den här perioden?

Fru talman! Målet på 50 procent var feltänkt. Jag kan inte säga om det är 40 procent eller 60 procent av en årskull som ska gå på en högskola. Jag tycker att alla med intresse och fallenhet för akademiska studier ska studera, men det är inget självändamål att det blir just 50 procent. Därför satte alliansen i valrörelsen kvalitet framför kvantitet.

Vi har en sett en successiv förstärkning av resurserna till utbildning nu. Jag hoppas verkligen att det blir mer, men vi har ändå sett att resurserna till utbildning har ökat med ca 360 miljoner på två år. En del av det har varit öronmärkt just för humanister och samhällsvetare.

Även basresurserna till forskning har ökat. Det var lite diskussion här om huruvida de hade ökat eller inte. I går, eller om det möjligen var i förrgår, kom Statistiska centralbyrån, SCB, med en sammanfattning där man konstaterar att efter år av urholkning ökar nu för första gången resurserna till forskning. De använde formuleringen ”efter år av nedgång”. Vi hoppas naturligtvis att det kan bli ännu mer, men vi kan konstatera att i en mycket svår situation där både utbildningsresurser och forskningsresurser har urholkats har regeringen vänt utvecklingen. Det tar naturligtvis tid innan det ger ett tungt resultat, men utvecklingen har i alla fall vänt.

I år får högskolorna 11,5 miljarder till just forskning, och det är en ökning med 6 miljarder jämfört med förra året.

Fru talman! Det har talats mycket om kopplingen mellan gymnasieskola och högskola. Både vi i Folkpartiet och hela alliansen har stått för vår grundinställning, och den är att högskolan inte ska repetera gymnasiekurser i till exempel matematik eller språk. Gymnasieskolan ska förbereda för högskolan. Det kommer förändringar. Redan nu har regeringen infört att det ska räknas som en extramerit om man har läst en längre kurs i ytterligare ett främmande språk eller om man har läst en längre kurs i matematik. Det är ett tydligt budskap till gymnasieeleverna att vill de satsa på akademiska studier ska de välja ämnen som förbereder för akademiska studier.

I debatten om huruvida man ska få poäng för arbetslivserfarenhet har jag däremot väldigt lätt att hitta argument mot att man med automatik ska premieras för att man har fyllt 25 år och har arbetet i ett antal år, 25:4-regeln. Om det är ont om platser vid våra högskolor och universitet är det väl självklart att det inte är någon särskild merit att ha jobbat med vad som helst om man ska läsa till exempel praktisk filosofi eller engelska. Däremot kan det finnas relevant yrkeskunskap, och den har man möjlighet att ta hänsyn till. Varför ska man göra en särskild grupp för en viss ålder med erfarenheter som inte har med studierna att göra?

Sedan ska vi komma ihåg att antalet platser på högskolan som tillsätts genom urval är 9 procent. Det är läkarutbildningar och vissa mycket svåra utbildningar. Dessutom finns det många sätt att komma in på högskolan. Minst en tredjedel ska till exempel antas genom högskoleprov, och då konkurrerar man inte alls med betyg.

Vi har också en valideringsdelegation vars rapport är ute på remiss. Där föreslår man att Högskoleverket ska få en samordnande funktion för att validera utländsk utbildning och relevanta yrkeskunskaper. Det tycker jag är mycket viktigt. Det jobbar vi vidare med.

Fru talman! Alla vill inte bli akademiker, citerade Mikael Damberg, och det är alldeles sant. Alla vill inte bli det. Alla vill inte heller skaffa sig ett praktiskt yrke, men det är väldigt många som har velat gå vidare i ett praktiskt yrke men som inte har känt att skolsystemet har hjälpt dem med det. Både i gymnasieskolan och i den eftergymnasiala utbildningen har vi i Sverige glömt bort det här med praktisk yrkesutbildning. Därför välkomnar vi verkligen den utredning om en ny yrkeshögskola som nyligen har lagts fram.

Gymnasieskolan kommer att förändras nu. Den har haft stora brister. Även där skulle jag vilja att oppositionen ställer sig frågan: Vad gjorde vi för fel under den förra perioden som lät det gå så långt att fyra av tio gymnasieelever inte klarade gymnasieskolans mål? Så har det varit, och

så är det i dag. Då kan man tala om att det är jättebra att alla ska bli högskolebehöriga, men om fyra av tio misslyckas med att antingen bli högskolebehöriga eller vara förberedda för yrkeslivet är det ett mål som man verkligen har misslyckats med och som man inte kan leva upp till.

Vi kan se fram emot att vi får gymnasieelever som är bättre förberedda för högskolan eller bättre förberedda för yrkeslivet och som samtidigt har möjlighet att frivilligt läsa högskoleförberedande kurser samtidigt som de skaffar sig sin yrkesutbildning i gymnasieskolan.

Fru talman! Vi talade om kvalitet i valrörelsen. Vi gör nu en medveten satsning på det. Vi talade också om större frihet för högskolorna. En reform som redan är genomförd och som har uppfattats positivt är just de nya styrelserna där högskolorna själva nominerar styrelser. Tidigare var det regeringen som gjorde det. Det har lett till en öppnare process, ett deltagande och en diskussion bland lärare och studenter om vilka som ska vara med i styrelsen. Det visade sig också att högskolorna i flertalet fall inte valde om de ordförande som den gamla regeringen hade tillsatt. I några fall, bland annat vid mitt hemuniversitet, gjorde man det, men i flertalet fall, oavsett vilket parti de här personerna tillhörde, blev de inte omvalda.

Vi ska fortsätta den här utvecklingen mot friare universitet och högskolor och även betona att förändringar när det gäller profilering och samverkan ska komma nedifrån högskolorna och inte styras uppifrån.

Det finns ett antal motioner här, men jag kommer kanske att få repliker om det. Även jag har överskridit talartiden här, så jag avslutar med att säga att det vi ser nu är en tydlig satsning på kvalitet i utbildningen samtidigt som vi ökar friheten för lärosätena att anordna kurser, påverka antagningen och som helhet styra verksamheten.

Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 138 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att ge Ulf Nilsson rätt i en sak. Det är bra att forskningsresurserna ökar i Sverige i dag. Det är först och främst ett resultat av den förra forskningspolitiska propositionen som den förra majoriteten lade fram. Sedan har ni lagt på en del, men vi har fortfarande en forskningsbudget som ligger ungefär 2 miljarder över regeringens forskningsbudget. Det är viktigt att satsa på forskning. Där kan vi vara överens.

Sedan blir det intressant när man talar om kvalitet. Ulf Nilsson hänvisar till Sulf och säger att de har kritiserat den förra regeringen. Vi kan diskutera vad som hände för fyra år sedan eller för två år sedan. Just nu diskuterar vi vad den sittande regeringen gör. Sulf är inte nådig i sina kommentarer om era så kallade kvalitetssatsningar. De säger så här: Regeringens påstådda satsningar på kvalitet inom högre utbildning och forskning är bara tomma ord.

Sveriges förenade studentkårer säger: Det går inte att fiffla med kvaliteten. Det är långsiktighet som krävs, inte kreativ bokföring.

Göran Bexell på Lunds universitet säger: Om vi ser från den totala universitetssynpunkten blir det att staten åter upp på ett håll, och så får vi bidrag för att täcka upp på ett annat håll.

Det är det här högskolevärlden säger om regeringens politik i dag. Det blir inga kvalitetssatsningar. Jag får fortfarande inga besked om den stora kvalitetssatsningen som Folkpartiet lovade högskolorna kommer. Kommer den till hösten? Blir den det stora svaret på Resursutredningen? Kommer det en stor satsning på kvalitet i högre utbildning? Det var det ni lovade inför valet. Nu skulle den stora satsningen ske.

Vi kan inte säga, säger Folkpartiet, om det ska vara 40 eller 60 procent av en årskull som ska gå vidare till universitet och högskolor. Har Folkpartiet inga ambitioner när det gäller att rikta sig till unga människor och säga: Vi ser en framtid för er! Vi vill förverkliga era ambitioner!

Det är märkligt att den borgerliga regeringen bara ser de tomma platserna och inte ser bristyrkena. City hade i dag en lista över de mest sökta platserna. Titta på den! Där kan man göra mycket för att ge unga människor möjlighet att studera.

Anf. 139 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Faktum kvarstår: Under tio år har påfrestningarna på kvaliteten vuxit. Grupperna har blivit större och lärartimmarna färre, och urholkningen har varit ca 20 procent. Det är ett tungt arbete att bryta det, och ingen har lovat att vi ska kunna byta tio års nedgång till en återställare efter ett och ett halvt år.

Mikael Damberg använde uttrycket "långsiktighet". När vi nu har haft en långsiktig neddragning av resurserna till utbildningen under den socialdemokratiska regeringen hälsar jag välkommet att ni nu är med på en långsiktig uppbyggnad igen. Men det är där vi är.

Ambitioner talar Mikael Damberg om. Ja, ambitioner är väl att ha bra kvalitet och bra undervisning och att många av de studenter som satsar på utbildning får en bra utbildning och klarar sig bra? Det är väl inte särskilt ambitiöst att prata om 50 procent oavsett vad det är för kvalitet i undervisningen och oavsett hur många studenter som klarar sig? Jag tycker att hög kvalitet, och i det här fallet, eftersom vi talar om högskolan, hög akademisk kvalitet, det är att ha hög ambition.

Sedan är det naturligtvis så, när det gäller budget, med vår regering som med alla tidigare regeringar i modern tid, att innan en stor forskningsproposition lämnas – den lämnas vart fjärde år – kommer inga löften om vad den innebär rent ekonomiskt, utan det får vi se längre fram. Det är förhandlingar inom regeringen och så vidare, och så var det i er regering också. Ingen kan stå här och nämna några exakta siffror för forskningsbudgetar de närmaste fyra åren. Men att fokus kommer att ligga på kvaliteten och på att resurserna fördelas där det finns kvalificerad forskning och kvalificerad utbildning och inte efter något slags kvantitetstänkande, det är helt tveklöst.

Anf. 140 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Först ska jag säga att det inte var forskningspropositionen jag frågade om, utan det var de högskolesatsningar som Folkpartiet lovade inför valet, det stora kvalitetslyftet för högskolan, som jag väntade på i höst.

Jag tror säkert att ni kommer att komma fram med en forskningsproposition som har hyggliga ansatser. Men frågan är: Hur blev det med kvaliteten i högskolan? Det var det jag frågade om, inte det andra.

Urholkningen togs upp igen. Folkpartiet påstår och försöker insinuera att det har med utbyggnaden att göra. Det kan man förstå från borgerliga partier, som på något sätt alltid har varit tveksamma och bromsat: Nu ska vi inte ge fler chansen till högre utbildning!

Fråga Sulf igen! De har tittat på vad urholkningen har berott på. Den beror på den löneomräkningsfaktor som vi har – som vi har i vår budget och som ni har i er budget. Men påstå då inte att det är kvalitetssatsningar som ni genomför, om det ändå blir ett netto som är negativt för högskolorna. Det är ju det som blir så skevt för högskolorna. Ni påstår att det är ett guldregn över högskolorna, och de ser att det blir minus i bokföringen hemma, att det blir större grupper och färre lärarledda lektioner. Ni lo-vade ett kvalitetslyft.

Vi säger att man måste klara två saker i regeringsställning. Om man är ett ansvarigt parti som vill landet väl måste man dels klara av att satsa på kvalitet, dels inte svika en hel ungdomsgeneration.

Jag läste i dag i City en artikel som säger att på sjukvårdsprogrammet i Göteborg är det 57 sökande på varje plats. På psykologprogrammet på Karolinska Institutet är det 53 sökande på varje plats. På dietistprogrammet är det 51 sökande – och så vidare. Flera av de här områdena är områden där det råder akut brist på personal. Att satsa på de här områdena ger unga människor framtidsmöjligheter, men det kortar samtidigt köerna i vården och förbättrar vårt välfärdssamhälle.

Tänk om Folkpartiet sade så här: Oj, vi har en del tomma platser. Låt oss utnyttja det utrymmet för att satsa på de utbildningar där det är brist!

Men nej, då tar man de pengarna och så sänker man förmögens-skatten för 6 eller 7 miljarder, eller så inför man ett avdrag för kratning av gräsmattor. Det är också en prioritering som Folkpartiet får ta ansvar för.

Anf. 141 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det var synd att Socialdemokraterna inte tänkte lite grann på de yrken och utbildningar där det faktiskt är brist och inte gjorde några satsningar på dem förra perioden, utan i stället bara räknade för att försöka få upp de här 50 procenten.

Faktum är att den borgerliga regeringen på ett och ett halvt år har höjt det riktade anslaget med öronmärkta pengar, framför allt till humanister och samhällsvetare men även naturvetare, med 360 miljoner. Jag skulle gärna se att det blev mer, men det är ändå en tydlig markering.

Vi har också, vilket Socialdemokraterna borde ha gjort för länge sedan, höjt andelen platser för läkarutbildningar och tandläkarutbildningar. Jag bor i Skåne. Där far folk över till Danmark för att de inte får plats på den svenska läkarutbildningen. Det har alltså varit en kvalitetssatsning som borde ha varit gjord för länge sedan. Så även om det totala platsantalet minskar, framför allt för att ungdomar väljer att inte läsa på högskolan, görs det riktade satsningar på viktiga bristyrken som läkare och tandläkare.

Anf. 142 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Ulf Nilsson ställde lite frågor i sitt anförande. Det handlade bland annat om varför man gick med på en urholkning. Det var ju ett retoriskt sätt att uttrycka sig.

Jag kan börja med att påpeka att vi tyvärr inte satt med i den förra regeringen. Jag hoppas att Ulf Nilsson har uppfattat det.

Sedan har jag också fått uppfattningen att det här inte ingår i betänkandet. Jag har full respekt för att man kan diskutera annat än det som ingår i betänkandet, men jag tänkte ändå hålla mig till det som ingår i betänkandet.

Det gäller även när Ulf Nilsson lyfter upp gymnasiebehörigheten. Det ingår inte här, men det är väldigt intressant ämne där man kan säga väldigt mycket. Jag tror inte att det är bara Ulf Nilssons bild som skulle kunna vara gällande där.

Jag vill göra liten intressant sidoreflexion när det gäller att inte repetera gymnasiekurser. Jag har fått uppfattningen att i stort sett alla ekonomutbildningar repeterar gymnasiekurser, alltså sådant som ingår i gymnasiet på till exempel natur- och samhällsprogrammen. Det finns olika sätt att se det hela. Men det är självklart att man i gymnasiet ska få den kompetens som krävs för en högskoleutbildning.

Jag går över till 25:4-regeln. Jag har tidigare sagt att jag håller med om att de här kriterierna kanske inte var de absolut bästa. Problemet är att när man tar bort dem och inte inför något annat relevant så har man försämrat situationen totalt, även om kriterierna inte var de bästa. Det är givetvis så att man kan tycka att betyg är bättre, men betyg är inte rätts-säkra heller och är egentligen inte något som man kan garantera är helt rättvist. Vi kommer inte till ett sådant system, tyvärr. Då kan det också vara relevant att se på resultatet. Därför skulle jag vilja veta vad ni anser och om ni tänker införa någonting annat för att komma till rätta med snedrekryteringen med några medel.

Anf. 143 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Det är svårt att dra gränser. Det är ju väldigt mycket inom utbildningspolitiken som går ihop och hör ihop, och väldigt många av de andra debattörerna före mig nämnde bland annat förändringarna i gymnasieskolan och resurserna och kom med angrepp om det, så det var naturligt att svara på det. Jag kan hålla med om att det inte ingår i betänkandet, men det hör tydligt ihop.

Miljöpartiet säger att man inte var med i regeringen, och det är ju helt riktigt. Men Lage Rahm får ändå komma ihåg att ni hade gemensamma budgetförslag. Ni hade gemensamt ansvar för de statsbudgetar som antogs förra perioden och på det sättet också ansvar för utbildningsbudgeten.

När det gäller 25:4-regeln får man påminna om att vi har ganska många möjligheter att komma in på högskolan redan i dag. Som sagt var: Minst en tredjedel ska högskolorna anta på urval på grund av betyg. Sedan har vi en tredjedel som ska antas via högskoleprovet, alltså oavsett betyg. Och högst – där är det inte minst utan högst – en tredjedel får högskolorna själv bedöma bland annat utifrån relevanta yrkeskunskaper och så vidare. Det finns alltså väldigt många möjligheter, plus att det bara är 9 procent av samtliga högskoleutbildningar där det över huvud taget sker någon konkurrens och något urval.

Det viktigaste för att få människor som kanske kommer från miljöer där det inte finns en studietradition, där man inte förväntas läsa vid högskolan och så vidare, är att ha en bra skolutbildning och ett fungerande

studiestödssystem. En bra skolutbildning gör att människor inte slås ut redan i grundskolan genom att valfriheten att välja teoretiska studier är borta när man kommer till åttan och nian.

Att via genvägar släppa in människor för att de har sämre förkunskaper tror jag inte på.

Anf. 144 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Jag kan inte verifiera de nio procenten men jag kan hålla med Ulf Nilsson om att man till många utbildningar inte antas i konkurrens. Däremot finns de utbildningarna, och det kan vara relevant att diskutera urvalet där. Det har vi gjort, och jag anser att det är problematiskt eftersom man i viss mån segregerar utbildningarna från varandra.

Jag håller givetvis med om att det är mycket viktigt hur studiestödssystemet ser ut. Det ingår inte riktigt i detta betänkande, och därför har vi inte diskuterat det vidare. Jag hoppas dock att Studiesociala kommittén ska kunna komma fram till någonting.

Om man inte är behörig från grund- och gymnasieskolan medför det förstås problem för att komma in, och då kan det vara viktigt ha en vuxenutbildning som kan hjälpa människor till rätta. Jag ska inte kommentera det ytterligare, men ni kan väl tänka på vad det skulle kunna signalera.

Det är viktigt att människor som går i skolan, oavsett om det är grundskola, gymnasieskola eller högskola, känner lust inför lärandet och att den lusten inte dödas genom olika regleringar. Också lusten att lära kan vara en faktor som får folk att gå vidare.

Det finns många olika saker att tänka på, och jag tycker fortfarande att det är konstigt att man tar bort en regel, trots att man kunnat se att den haft effekt, och samtidigt inte sätter in något annat. I stället menar man att det nog löser sig.

Jag håller med Ulf Nilsson om att högskolorna har tredjedelsmöjligheten. Men det finns svårigheter. Högskolorna kan vara rädda för att bli stämnda om de har kriterier som inte är allmänt godkända och så vidare. I stället borde man från den politiska sidan tydligt markera vilka typer av extra kriterier som kan vara möjliga att ta till. På så sätt skulle högskolorna själva inte behöva ta på sig hela ansvaret för urvalsprocessen. Därför struntar de också i många fall att göra det och tar endast in på betyg.

Anf. 145 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Den här gången tog Lage Rahm upp en hel del som egentligen inte ingår i betänkandet. Det har jag ingenting emot, men för att koncentrera mig på huvudfrågan, som gällde 25:4-regeln, vill jag upprepa att det, för det första, redan finns många olika sätt att komma in på högskolan som inte handlar om att man tävlar med gymnasiebetyg.

För det andra tycker vi att vuxenutbildningen är viktig. Regeringen förbereder en lag med ökad rätt att kunna genomgå vuxenutbildning om man inte har högskolebehörighet.

För det tredje finns det ett regleringsbrev som säger att högskolorna ska arbeta för att bredda rekryteringen, och det arbetet ska redovisas i årsredovisningen.

För det fjärde finns, som sagt, Valideringsdelegationen som lämnat sin slutrapport. Den remissbehandlas för närvarande och kommer så

småningom att beredas för att därefter leda till någon form av handlande från regeringens sida. Man har alltså gett Valideringsdelegationen ett tilläggsdirektiv och visat att man tar dess arbete på allvar. Det pågår således ett arbete om hur vi bättre ska validera dels reell yrkesverksamhet och kompetens, dels det som inte minst är viktigt och som ingen egentligen talat om i dag, nämligen de utländska utbildningarna.

Det måste bli ett slut på att människor som kommer från andra länder och har bra utbildningar ska läsa om hälften fastän de egentligen inte skulle behöva det. Också det är en viktig utmaning där Valideringsdelegationen pekar på möjligheter att jobba med. Vi jobbar alltså med dessa frågor.

Anf. 146 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Ulf Nilsson kom lite grann in på den sociala snedrekryteringen, och jag undrar just vad Folkpartiet egentligen vill göra för att bryta den. Ulf Nilsson kanske har fler förslag. Han nämnde studiemedlen. Vi vet att de är alldeles för låga och har urholkats. Vi fick igenom en höjning med 300 kronor när vi samarbetade med s och mp, men vi skulle vilja ha en höjning med 1 200 kronor. Tänker Folkpartiet se till att det händer något konkret på det området?

Låt mig ta upp en annan fråga, nämligen det som handlar om studentinflytandet. I betänkandet behandlas två moderata motioner om att avskaffa kårobligatoriet. Det har kommit en utredning om avskaffande av kårobligatoriet och i stället göra det frivilligt. För Vänsterpartiets del behöver vi inte ha kvar kårobligatoriet; däremot är studentinflytandet viktigt. Vi tror på aktiva studenter som kan vara med och granska, påverka, tycka till om utbildning, utveckla kvaliteten i högskolan. Jag tror att ni liksom jag blivit inbjudna till era studentkårer på hemorten för att diskutera dessa frågor med dem.

Utredningen har lagt fram ett förslag om att man ska fortsätta att vara oberoende av lärosätena, vilket är viktigt om det ska finnas en kritisk granskning från studenternas sida. Detta ska kopplas till att man från nationell nivå finansierar allt utom jag tror det är 20 procent. Jag skulle vilja höra om man är villig att garantera att det aktiva studentarbetet och studentinflytandet kan finnas kvar i oberoende form.

Anf. 147 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! När det gäller studiemedlen har utbildningsministern vid några tillfällen sagt att han hoppas kunna höja dem under mandatperioden. Vi har också tillsatt en studiesocial utredning som ska lämna ett förslag; det gäller särskilt studenter med barn, alltså studerande föräldrar. Vi får återkomma till den frågan. Det var ju en mycket blygsam höjning, som för övrigt Folkpartiet stödde, som åstadkoms under förra mandatperioden.

Vad beträffar studentinflytandet är det i allra högsta grad viktigt att det behålls och utvecklas även om kårobligatoriet avskaffas. Vi på allianssidan har arbetat aktivt för att avveckla kårobligatoriet, och de riktlinjer som gavs i direktiven från regeringen handlade om att just försöka hitta en lösning där man kan fortsätta att ha ett oberoende studentinflytande och oberoende kårer, och i Lunds och Uppsala nationer, som får möjlighet att leva vidare.

Jag kan bara säga att den utredning som nu är på remiss har lämnat ett antal förslag; det gäller även förslag till finansiering av godkända kårer och nationer. Jag väntar på att remissvaren ska komma in. Sedan kommer jag att tillsammans med mina alliansvänner, och naturligtvis även andra, fundera över hur det ska utformas på bästa sätt.

Vi har en utredning som trots allt har kommit med ett antal ganska bra förslag till hur man ska kunna avskaffa obligatoriet och ändå garantera att det finns organ för studenter att kunna utöva demokratiskt inflytande, studie- och utbildningsbevakning, skriva remisser på de förslag som kommer och så vidare. Det är en viktig fråga. Den är under arbete, och jag hoppas att alla, även Vänsterpartiet, deltar i dialogen när den kommer upp.

Anf. 148 EVA OLOFSSON (v) replik:

Fru talman! Det kommer vi att göra. För oss är förutsättningarna för att ställa upp på att obligatoriet avskaffas att man helt enkelt garanterar ekonomiskt oberoende studentinflytande på nationell nivå. Vi vet att det är viktigt för att man ska kunna fungera som en oberoende, kritiskt granskande och utvecklande kraft. Och det ska man kunna göra på alla lärosäten.

Jag tänkte ställa ytterligare en fråga till Ulf Nilsson. Vi pratade tidigare om att många kvinnor studerar. Så är det. Sedan krymper antalet i toppen på universiteten. När studenterna blir doktorander är andelen kvinnor 50 procent, andelen forskare är 40 procent, och när vi kommer till kvinnliga professorer har andelen krympt till 17 procent. Sedan 1995 har andelen kvinnliga professorer ökat med 9 procent. Vi kan knappast ropa hurra till hur det ser ut på toppen vid våra universitet. Hur det ser ut bland studenterna är en fråga som kräver en ganska bred diskussion.

Jag skulle vilja veta vilka förslag Folkpartiet har för att öka antalet kvinnliga professorer och få ordning på toppen.

Anf. 149 ULF NILSSON (fp) replik:

Fru talman! Toppen och botten är olyckliga ord för dem som nöjer sig med en filosofie magisterexamen – om man kallar det för botten. Jag förstår att Eva Olofsson inte menar så.

I dag har vi kommit till den situationen att betydligt fler än 50 procent av dem som studerar på grundnivå är kvinnor. Sedan blir de hälften, och när det gäller professorer är andelen väldigt låg. Det är naturligtvis något som hela regeringen är mycket medveten om, och därför arbetar vi nu bland annat med Tjänsteutredningen. Den blev färdig för någon månad sedan och är nu ute på remiss. Den har ett antal förslag för att underlätta karriär och även en viss trygghet vid tjänstetillsättningar för alla människor, inte minst för kvinnor.

Det finns många förslag som jag är beredd att peka på. Jag kan inte komma på alla nu, men ett förslag är att man till exempel när man har barnledigt ska få förlänga tidsbegränsade tjänster som man har för att kunna meritiera sig till att söka andra tjänster. Universitetet är väldigt gammalmodigt när det gäller sådana bestämmelser.

Vi är medvetna om problemen. Jag har själv inte hunnit läsa utredningen, men vet att det finns en hel del förslag och tycker att det är en väldigt viktig fråga. Det kommer naturligtvis hårda förslag från regering-

en. Det är därför man har avslutat utredningen och sänt ut den på remiss. Jag kan från hela alliansen, inte minst från Folkpartiet med vår tradition, garantera att vi verkligen kommer att göra vad vi kan för att öka jämställdheten i karriärvägarna på universiteten.

Prot. 2007/08:87
2 april

Högskolan

Anf. 150 EVA JOHNSON (kd):

Fru talman! Först och främst vill jag gärna börja med att yrka bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner.

På många av våra svenska lärosäten finns studentcentrum. Det är en sektion inom lärosätet som ska vara studenterna behjälplig genom hela studieprocessen. Studentcentrum ska ge bästa möjliga administrativa stöd före, under och efter studietiden. Jag tycker personligen att studentcentrum, studenten i centrum, är en bra bild av alliansens och Kristdemokraternas högskolepolitik. Vi ser hela lärosätet som ett studentcentrum. Hur ska lärosätena på bästa sätt möta studenterna? Kristdemokraterna vill lyfta fram några saker.

En viktig grund är tillräckliga förkunskaper. Vi får inte ägna oss åt falsk marknadsföring eller åt att ge studenterna förhoppningar som inte infrias. I en alltmer internationaliserad värld kan vi inte ha lägre förkunskaper än omvärlden. Högskolan får inte gymnasifieras, utan en hög akademisk kvalitet måste finnas. Regeringens politik har detta som mål av hänsyn till eleverna.

Den förra regeringen slog fast ett 50-procentigt mål för hur många studenter i en årskurs som ska försas in i högskolan. Men hur många är det som tar sig ut? För det har vänsterkartellen inte satt några mål. Väl i högskolan lämnas studenten åt att lyckas efter egen förmåga. Det finns undersökningar som pekar på att de från studieovana hem är de som i högre utsträckning väljer att avsluta sin utbildning i förtid. Detta är ett problem. Det är inte bra, och det är inte tillräckligt.

Vi ser gymnasieskola och vuxenutbildning, betyg och validering som viktiga instrument för att säkerställa att studenterna har rätt saker i ryggsäcken när de väl kommer till högskolan eller universitetet. Vi tror till exempel att validering är ett mer verkningsfullt instrument än den generella så mycket diskuterade och debatterade 25:4-regeln i dag – inte för lärosätena eller andra som säkert tycker att det är praktiskt med en enkel standardiserad formel, men för dem det är till för, nämligen studenterna.

Varje individ måste ses och värderas som en individ. Den högre utbildningens viktigaste uppgift är att förmedla och skapa kunskap. Det kräver kompetenta lärare och forskare, en stimulerande arbetsmiljö och studiesocial trygghet. Vår vision är ett kunskapssamhälle där ingen hålls tillbaka eller lämnas efter. Kristdemokraterna har därför under många år pläderat för en bromsad utbyggnadstakt och en ökad fokusering på kvalitet per plats för studenterna.

Fru talman! Ett viktigt skäl till att vi gärna sätter studenterna i centrum i vår högskolepolitik är subsidiaritetsprincipen, som är ett bärande element i den kristdemokratiska ideologin. Besluten ska fattas på lägsta och effektivast möjliga nivå. Det är också en utgångspunkt för högskolepolitiken som helhet.

Högskolan är inne i ett intressant skede. Flera utredningar bildar underlag för framtiden. Kanske kan man till och med tala om ett brytnings-

skede. Högskolepolitiken har haft en inriktning som inte längre tycks helt framkomlig. Det gäller allt från resultatutdelningssystem till högskolelandskapet i stort. Här är subsidiaritetsprincipen central.

Vad gäller exempelvis högskolelandskapet har vi stor tilltro till lärosätenas vilja och intresse av att möta utmaningarna genom samverkan. Vi tror nämligen att lärosätena är mest lämpade att finna vägar och hitta de samarbetspartner som man för stunden ser behov av på den lokala nivån.

Fru talman! Oppositionen gör sitt jobb och opponerar sig på en lång rad punkter i betänkandet. Tiden räcker naturligtvis inte till för att bemöta alla. Det skulle bli alldeles för tröttsamt och kanske lite tjatigt. Jag ger i alla fall en kort kommentar utifrån just subsidiaritetsprincipen.

Socialdemokraterna driver än en gång kravet att regeringen ska utse flertalet av högskolans styrelseledamöter. Det gör mig ganska förvånad, eftersom det betyder att man inte heller på detta område lär av sina egna misstag.

Jag vill bara påminna kammaren om att den socialdemokratiska regeringen KU-anmälades för sitt sätt att tillsätta personer som bevisligen verkat inom socialdemokratin. Ett gynnande, en klapp på axeln – tack för trogen tjänst! Det rörde sig inte om 10 procent för många socialdemokrater i förhållande till valresultatet 2002, inte heller om 20 procent. Det var varken 30 eller 40, utan faktiskt 50 procent. Det är inte förvånande att riksdagen 2005 i voteringen biföll den kristdemokratiska anmälan.

Jag vill också påminna om att det under den förra borgerliga regeringen i högskolelagen fanns ett krav på att allmänhetens representanter skulle ha relevant kompetens för att sitta i högskolestyrelsen. Det var en av de första saker som regeringen Persson tog bort 1994, vilket lade grunden för en utnämningsspolitik som bevisligen gick vilse.

I stället för en lagreglering, och utifrån subsidiaritetsstanken, har vi nu lagt frågan på styrelsernas egna bord. Vi anser det vara relevant att ha med i styrelsen. Det har visat sig att en del av de ledamöter som regeringen utsett bedömts ha sådant positivt värde att de fått sitta kvar, oberoende av partifärg, på grund av kompetens. Det tycker vi är viktigt.

Fru talman! Jag har stor förståelse för oppositionens otålighet. Jag delar den. Med så mycket igångsatt inom högskolesektorn är högskolepolitiken ett av de roligaste områden man kan delta i. Men det kan ändå ibland kännas som att det blir en lite långsam färd. Till oppositionen kan jag trots allt säga: *Take it easy!* Eller som vi säger på svenska: Ta det lugnt! Innan mandatperioden är slut kommer vi att se mer konkreta resultat.

Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande.
(Applåder)

Anf. 151 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Eva Johnsson nämnde i sitt anförande en del olika saker. Jag tänkte inte kommentera vänsterkartellen, eftersom jag inte tycker att jag tillhör någon vänsterkartell. Däremot är jag intresserad av att höra lite om att högskolorna ska se till individen. Det tycker jag låter jättebra. Jag undrar om Kristdemokraterna är beredda att garantera att högskolor kommer att se till individerna vid antagningen. Det skulle jag tycka vara hemskt bra.

Jag kan hålla med om subsidiaritetsprincipen, att det är viktigt att man för ned besluten. Problemet är att en rättssäkerhet för studenterna måste garanteras. Då gäller det att man garanterar rättigheten uppifrån. Jag är intresserad av att höra om Kristdemokraterna kan göra det.

Jag kan också hålla med Eva Johnsson om att tiden inte räcker till i talarstolen för att kommentera alla olika reservationer. Därför hade det varit väldigt bra att ha en tydliggjord argumentation i betänkandet. För texten borde ändå räcka till, kan man tycka. Men nu finns inte det till exempel när det gäller HBT-kompetensen som borde finnas hos läkare och lärare som vi anser och som nu inte finns. Jag skulle vilja veta vad ni har för argument för att inte se till att läkare och lärare ska kunna få en sådan kompetens för att kunna möta verkligheten när de kommer ut efter sina utbildningar.

Anf. 152 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tillåter mig att kommentera det som Lage Rahm har tagit upp vid ett antal tillfällen, nämligen 25:4-regeln. Vi plockar bort den. Glada och nöjda plockar vi bort den och ersätter den med ett annat antagningssystem. Det är ett exempel på hur vi ser till individen.

Vi har vid ett flertal tillfällen i replikskiftena fått höra beskrivningen av det nya antagningssystemet, vilka principer det kommer att bygga på. Det tycker vi är mycket bra. Det handlar om att vi tittar på individen ur olika perspektiv, och framför allt plockar vi bort det godtyckliga antagningssystem som bland annat 25:4-regeln har stått för.

Lage Rahm undrar hur vi ska kunna tillvarata olika gruppers intressen, framför allt hur de olika yrkeskompetenserna ska klara av det. I hela det svenska samhället har vi en grund, en bas av mänskliga rättigheter som är en självklarhet för oss allihop. Vi har olika diskrimineringslagar som ser till att bevaka att de mänskliga rättigheterna tillvaratas oavsett om man är läkare, lärare, undersköterska eller rörmokare och att det inte begås övergrepp mot våra medmänniskor i Sverige.

Jag tycker att detta är självklart, och det är naturligtvis något som kommer att gälla och fungera i alla utbildningar.

Anf. 153 LAGE RAHM (mp) replik:

Fru talman! Om vi börjar med 25:4 kan jag hålla med dig om att vi har debatterat det ganska mycket. Det var därför jag inte gick in på det i detalj. Jag frågade i stället om Kristdemokraterna kunde garantera att man kommer att se till individen, att man vid antagningarna kommer att utnyttja de lokala kriterierna för att göra bra satsningar. Det skulle jag fortfarande vilja veta. Jag tyckte inte att jag fick svar på det.

När det gäller godtycke kan man tycka mycket om 25:4-regeln men att det skulle vara godtycke blir väldigt konstigt. Det har varit en tydlig regel som har tydliga kriterier. Hur det skulle kunna lämna utrymme för godtycke förstår jag inte alls.

När det gäller HBT-kunskapen skulle inte jag vilja kalla det olika gruppers intressen. Det handlar om grupper som faktiskt existerar. Det handlar inte om deras intressen, utan det handlar om hur de är och att vi ska bemöta dem på det sättet.

Det handlar också, som du säger, om mänskliga rättigheter. Vi har lagar om mänskliga rättigheter. Problemet uppstår sedan. Lagarna garante-

rar inte att det kommer att vara på ett visst sätt. Lagarna garanterar att det blir en påföljd, eller, rättare sagt, säger att det borde bli en påföljd om man inte följer lagarna.

Vi ska i det politiska systemet även se till att satsa resurser på till exempel utbildning för att man ska ha kompetens att göra det här. Det är viktigt att det kommer med i utbildningarna. Det spelar ingen roll hur många antidiskrimineringslagar man har om inte personalen vet vad den ska göra och har kompetensen att bemöta människor utifrån deras förutsättningar som kan variera mellan olika människor.

Anf. 154 EVA JOHNSON (kd) replik:

Fru talman! Lage Rahm vill att jag ska lova i talarstolen att satsningarna kommer att få det önskade resultatet. Det kan vi naturligtvis inte göra på något område. Det kan vi inte göra. Det har inte ni kunnat göra heller. Vi har också sett resultatet med de grava kunskapsluckor som har funnits trots den höga svansföring som ni har haft när det gäller såväl grundskolan, gymnasieskolan som högskolan.

Garantier är ett vackert ord, men det är väl ändå den praktiska verkligheten som är det viktiga. Här tycker jag att vi skapar förutsättningar som är helt annorlunda än vad ni gjorde under er tid.

Du funderar lite stillsamt kring 25:4-reglerna. De skulle inte vara godtyckliga. Jag tycker att det i allra högsta grad är ett strålande exempel på godtycklighet. Om man var 24 år och 11 månader hade man inte tillräckliga kunskaper, eller vad man nu ska kalla det. Man platsade inte för att komma in i den kvotgruppen. Uppfyllde man bara åldersgränsen ansågs man plötsligt behörig till ett och annat program.

Jag tycker att ålder knappast ska vara ett kriterium för om man kommer in eller inte på en utbildning. Det är väl helt andra kriterier, kunskapskriterier, som för elevens bästa borde vara gällande.

Jag upprepar: Mänskliga rättigheter gäller i Sverige. Det gäller för alla grupper.

Anf. 155 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c):

Fru talman! Från Centerpartiets sida har vi i varje debatt och diskussion klart deklarerat att vi på viktiga områden kommer att göra ytterligare satsningar för att stärka den högre utbildningen och stärka Sveriges position som kunskapsnation. Vi vill förbättra kvaliteten. Vi har redan börjat med att göra det på de samhällshumanistiska programmen. Resursutredningen ger ytterligare förslag. Den ska givetvis behandlas i gängse ordning.

Vi vill att högskolor och universitet ska vara attraktiva arbetsplatser. Befattningsutredningen är en del där vi ser på olika karriärvägar som ökar attraktiviteten.

Vi vill se självständigare lärosäten. Vi har tagit ett första steg på vägen när det gäller styrelserna. Och vi vill ge utökade resurser till forskning och forskningsanknytningen.

Vi anser också att högskolor och universitet behöver samverka med varandra i allt större utsträckning. Det kan gälla grundutbildning liksom forskarutbildning men också den forskning som bedrivs vid högskolor och universitet.

Vi vill samtidigt att utbildningen ska finnas tillgänglig på många ställen i vårt land, utbyggd över hela landet. I den samverkan som vi vill se blir det också möjligt för lärosäten att profilera sig inom sina starka profilområden och därmed ytterligare stärka också sin internationella konkurrenskraft.

Jag vill nämna några ytterligare punkter.

Vi vill se samverkan som en oerhört viktig del också som kvalitetskriterium vid resurstilldelning och att man kan mäta den på olika sätt.

Vi vill se att de satsningar som ges tidigt i skolan också ger resultat i höga och goda kunskaper. Genom att främja goda kunskaper hos alla barn i Sverige minskar vi den sociala snedrekryteringen till högre utbildning. Om man har fått goda kunskaper med sig från grundskola och gymnasieskola ökar möjligheten att gå vidare till högre utbildning.

En annan fråga som är av största vikt och som har berörts tidigare i debatten handlar om den könsmässiga snedrekryteringen. Den ser ut på två sätt. På vissa program är kvinnor definitivt överrepresenterade på andra är män överrepresenterade. Här har högskolor och universitet ett uppdrag att se över hur situationen ser ut och ett uppdrag att göra något åt det och återrapportera resultaten. Vi ser fram emot att få höra vad man har gjort och vad man avser att göra.

Fru talman! Den högre utbildningen är oerhört viktig. Vi har varit inne på kvaliteten som en oerhört viktig del. I går hade vi en hearing i utbildningsutskottet där vi pratade om framgångsrika skolor. Jag vill lyfta fram några kriterier. Det har också gjorts tidigare i debatten.

Det är oerhört viktigt att det gäller hela utbildningssystemet. För att skapa framgångsrika skolor också inom den högre utbildningen krävs det en god utbildning av lärare. Det krävs många disputerade lärare med goda kunskaper. Det krävs ett tydligt ledarskap som kan ta alla de roller man behöver ha i ledningen av högre utbildning.

Genom det ger vi människor möjlighet att våga satsa på den högre utbildningen. Man kan se att det blir en bra investering för individen och en bra satsning för hela samhället.

Fru talman! Centerpartiets ser det som oerhört viktigt att stärka den högre utbildningen i hela landet. Vi vill se samverkan som ett kriterium för resurstilldelning i kvalitetssystemet. Vi vill minska den sociala snedrekryteringen och på olika sätt garantera att alla barn och ungdomar i den svenska skolan kan tillgodogöra sig goda kunskaper.

Jag yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 156 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Jag delar mycket av Ulrika Carlssons beskrivning av verkligheten. Jag tycker att det var roligt att du ägnade tid åt samverkansuppgiften som är viktig för högskolorna runt om i Sverige. Några av oss har varit oroade över att Centerpartiet har haft lite låg profil utåt som när universitetskanslern talade om att vi bara behöver fem universitet i Sverige.

Det kom ett regeringsbeslut som fördelade forskningspengar. Det utgick bara från Vetenskapsrådets historiska bedömningar, vilket kanske inte sporrar det senaste av kvalitetsutveckling och forskning. Det miss-

gynnar också ett antal universitet och högskolor som samverkar med industrin och har samverkansuppgiften högt upp på dagordningen.

Ska jag tolka det du sade om samverkan i resurstilldelningssystemet som att man i det nya forskningstilldelningssystemet kommer att bygga in samverkansuppgiften och att det inte blir som förra gången regeringen tilldelade pengar utan att även högskolor med mycket samverkan med näringslivet kommer att vara med och konkurrera om tilldelningen på ett rimligt sätt? Ska jag också tolka det som att Ulrika Carlsson och Centerpartiet tycker att det är viktigt att man har en forskningsanknuten del knuten till grundutbildningsbeloppet för att garantera forskningsanknytning i utbildning i hela landet? Är det något som ni driver?

Jag tror att det blir väldigt svårt att rekrytera duktiga forskare och disputerade lärare till exempel till Skövde om man lyssnar för mycket på regeringens och Högskoleverkets tidigare retorik som går ut på att begränsa forskningsresurserna på högskolorna och inte satsa något på utvecklingen i hela landet.

Anf. 157 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! För Centerpartiet är det självklart att det finns god utbildning i hela landet. God utbildning sker många gånger i samverkan med det omgivande samhället, i samverkan med andra lärosäten och i samverkan med forskningen. Därför är det viktigt att alla delarna finns med i ett resurstilldelningssystem.

Ja, Centerpartiet arbetar hårt för att samverkan ska bli en faktor när det gäller kvalitetsutvärdering. Man får givetvis också mäta kvalitet i samverkan. Vi säger ofta att vissa saker är så svåra att mäta. Vi måste börja och försöka utveckla kriterier för det så att vi kan göra det på ett trovärdigt sätt.

Forskningsanknytningen är viktig. I bred politisk enighet lyfter vi fram behovet av att profilera. Det innebär inte att all forskning ska finnas vid varje lärosäte. En väl utbyggd infrastruktur för forskning, en väl utbyggd samverkan mellan olika kompetenscentrum, forskningscentrum och grundutbildningen ser vi som oerhört centralt.

Jag vill än en gång lyfta fram att det för oss är viktigt att den högre utbildningen är tillgänglig för alla som vill och har möjlighet att läsa en högre utbildning. Genom att satsa tidigt i utbildningssystemet främjar vi möjligheten för alla som vill att välja en akademisk utbildning lika väl som andra utbildningar. Vi ser vikten av ett livslångt lärande.

Anf. 158 MIKAEL DAMBERG (s) replik:

Fru talman! Det sista har vi varit inne på förut. Jag får inte logiken att gå ihop. Om man verkligen tycker att alla som vill och har behörighet till högre utbildning ska få det kan man fundera över varför man drar ned på antalet platser och inte bygger ut de bristutbildningar som vi har i Sverige. Det finns alla möjligheter att göra det, särskilt när 60 procent av de unga säger att de vill studera vidare på högskolan. Den svenska regeringen gör tvärtom. Den debatten har vi varit inne på flera gånger.

Jag vill återknyta till en annan diskussion som vi hade uppe lite kort här förut om kårobligatoriet. Det är ju studenternas dag i dag. Kårerna håller öppet hus och är ute på stan och försöker informera om sin viktiga verksamhet på universitet och högskolor. Vi hade en fråga förut som jag

tyckte att de borgerliga partierna inte svarade på riktigt. Jag hoppas att du kan svara på den.

Innebär regeringens ambitioner att ni, när ni i höst kommer tillbaka med någon form av förslag om att eventuellt avskaffa kårobligatoriet, kommer att låsa resurser för att finansiera kårernas studiesociala verksamhet från nationell nivå och att de pengarna inte tas från högskolesektorn? Erfarenheterna hittills är att varenda reform ni diskuterar – till och med yrkeshögskolan – ska finansieras av högskolan. Det vore intressant om ni kunde ge ett klart besked om att det är nya pengar som ska finansiera studentkårernas fortsatta verksamhet, om ni kommer tillbaka med ett förslag om att avskaffa kårobligatoriet. Det vore spännande att få ett besked. Jag tror att studenterna runt om i Sverige väntar på ett sådant besked.

Prot. 2007/08:87

2 april

Högskolan

Anf. 159 ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik:

Fru talman! Tack för frågan. På min korta tid hann jag inte beröra studenternas situation. Kårobligatoriet är en viktig del, om vi diskuterar studentinflytande av olika slag. Det är oerhört viktigt för oss att säkra studentinflytandet på olika sätt framöver. För Centerpartiets del ser vi inte att vi i dagsläget kan fortsätta att dra ned på antalet platser inom högskolan utan vi vill stärka kvaliteten på annat sätt.

Vi har gjort satsningar inom vissa program där vi ser att det finns bristyrken och krävs ytterligare satsningar. Vi har gjort det för tandläkare och läkare. Det kommer säkert, beroende på konjunkturerna, att finnas andra bristyrken som vi är beredda att satsa på. Samtidigt måste vi ha modet att ta bort de utbildningar där platser står tomma och det inte finns en efterfrågan. Det måste finnas i ett flexibelt system och en flexibel planering att man kan satsa på utbyggnad men också dra ned på antalet platser om det visar sig behövt. Det behöver vi lyfta fram på olika sätt.

När det gäller studenternas situation är jag glad att den studiesociala utredningen nu har kommit i gång. Vi ser positivt på att på olika sätt få fortsätta att lyfta upp frågorna om studenternas situation. I kriterierna har man lyft fram studenter med barn och studenter som får barn under utbildningen. Det finns många olika grupper. Studenter i högskolan är ju ingen homogen grupp. De har många olika behov. Om vi genom den studiesociala utredningen och satsningar på det området och om vi, när det gäller kårobligatoriet, framför allt kan diskutera och stärka studentinflytandet vill vi givetvis vara med och bidra till det.

Mikael Damberg undrade om det finns någon logik i att diskutera som jag gjorde. Logiken blir att ha en flexibilitet i systemet som gör att alla barn och ungdomar kan få de utbildningsplatser de har behörighet till.

Anf. 160 LENNART HEDQUIST (m):

Fru talman! Jag hade förra mandatperioden anledning att engagera mig en del i just frågan om nations- och kårobligatoriets framtid. Jag reagerade då mycket starkt mot själva tankegången att riksdagen skulle ta ett beslut innan det förelåg ett färdigt förslag. Den tågordning som regeringen nu har valt är på det viset riktig, det vill säga att man inte fattar något beslut förrän det föreligger en färdig proposition som vi kan ta ställning till här i riksdagen.

Man kan naturligtvis säga att regeringen hade kunnat vara något öppnare i sina direktiv till den utredning som tillsattes. Jag tror att det viktiga var att man lät en erfaren utredare ta sig an problematiken och belysa de ganska komplicerade frågor som det trots allt är, även om det utifrån kan förefalla vara en ganska enkel sak. Men det är uppenbarligen betydligt mer komplicerat än många föreställer sig. Vi som har varit engagerade i studentvärlden en gång i tiden känner väl till det.

Jag har för egen del alltid varit för att man ska avskaffa obligatoriet reellt men menat att det kanske är viktigt att i någon form bevara både nationernas och studentkårernas offentlighetsrättsliga ställning på det sättet att man kan vidmakthålla deras skatterättsliga status. Den utredning som nu Erland Ringborg har lagt fram måste jag för egen del säga att han har lyckats mycket väl med i just det avseendet genom att han på ett elegant sätt har byggt in studentkårerna och nationerna i högskolelagen och vidmakthållit deras offentlighetsrättsliga ställning. För studentnationerna i Uppsala och Lund är detta av fundamental betydelse. För studentnationerna har ju inte lagts in någon form av offentlig finansiering, möjligen att de ska kunna få betalt av universitetet när de gör vissa tjänster.

Däremot tycker jag att den här utredningen på ett något försåtligt sätt har tagit fram en finansiering av studentkårernas verksamhet som enligt min uppfattning är närmast motsatsen till att ge dem en oberoende ställning. Det är ju fråga om en direkt skattefinansiering av de framtida studentkårerna. Man kan självklart fundera på om studentkårerna också ska ha betalt för vad de gör gentemot högskolorna och universitetet. Däremot kan man verkligen ifrågasätta om det är staten som ska betala för den delvis studentfackliga verksamhet som studenterna i dag betalar för genom sina kåravgifter. Jag tror att diskussionen måste föras huruvida det är rimligt att gå vidare med utredningens förslag till finansiering på det sätt som har skett.

Det är självklart att studentkårerna kommer att kunna utvecklas på ett sådant sätt att de har kvar en stor medlemsstock eftersom det kommer att vara förenat med förmåner att till exempel ha en studentlegitimation. Jag tror att det är viktigt att studentkårerna genom sin avgiftsättning fortfarande kan vara oberoende och att studentinflytandet också den vägen kan utvecklas.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 april.)

16 § Företagsfrämjande insatser

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2007/08:NU7
Företagsfrämjande insatser (framst. 2007/08:RRS9, redog. 2007/08:RRS7).

Anf. 161 KARIN ÅSTRÖM (s):

Herr talman! Vi ska nu behandla betänkandet om företagsfrämjande insatser. Men jag skulle först vilja passa på att från talarstolen tacka alla

de företrädare, ingen nämnd och ingen glömd, som har besökt oss i utskottet för att berätta hur de jobbar med att främja företagande med såväl finansiering som rådgivningsinsatser. Det har varit mycket intressant, och framför allt har det faktiskt tillfört oss mycket kunskap.

Herr talman! Det är mycket glädjande att det har gått så bra för Sverige det senaste decenniet. Nutek skriver i sin årsbok för 2008 att Sveriges tillväxt mätt i bruttonationalprodukt under perioden 1997–2006 var klart högre än för EU. Den var också högre än i USA. Vi kan alltså igen konstatera att den svenska välfärdsmodellen har varit mycket framgångsrik och har medfört sysselsättningsökningar. Det är mycket positivt och glädjande.

Under den här perioden har Sverige inte heller behövt sänka a-kassan, försäma i sjukförsäkringssystemen eller fördjupa orättvisorna i Sverige. Men nu kan vi skönja en avmattning i den högkonjunktur som vi alla fått glädjas åt. Finansoro och flera vinstvarningar kommer från näringslivet. För en vecka sedan rapporterade bland annat skogsnäringen om en minskad efterfrågan och överkapacitet som gör att industrier kan tänkas komma att läggas ned.

Ams rapporterade i februari att antalet varsel faktiskt hade ökat något och prognostiserade en ökning av arbetslösheten under senare delen av 2008, samtidigt som vi naturligtvis har en stor brist på arbetskraft inom vissa områden.

Sysselsättningen börjar alltså stagnera, och regeringen misslyckas gång på gång med att uppfylla sina vallöften. I stället för att sänka arbetsgivaravgiften för småföretag höjs den med 37 000 kronor per år. Vallöftet att sänka skatter för tjänsteföretagen har totalt havererat. I stället väljer regeringen att vidta en enormt dyr åtgärd, nämligen sänkningen av arbetsgivaravgiften för ungdomsgruppen 18–26 år, 7 miljarder.

Finansminister Borg hänvisar till forskning som säger att det ska ge fler jobb. Samtidigt säger marknadsekonomen att det faktiskt inte finns några sådana vetenskapliga belägg via forskningen. I stället bör man satsa på koncentrerade arbetsmarknadspolitiska insatser till unga i tid.

Sammantaget, herr talman, är det så att vi socialdemokrater är djupt oroade eftersom regeringen bedriver en tvärtompolitik som successivt trappar ned en aktiv näringspolitik. Vi tycker faktiskt att det är mycket olyckligt att regeringen tror att massiva skattesänkningar, där hela 75 miljarder går till dem som redan är rika, ska uppväga brister i näringspolitiken. Det verkar vara så att regeringen helt har tappat bort eller inte förstår vilken dynamik det ger när samhälle, fackföreningar och näringsliv i stället krokas arm med varandra. Regeringen har faktiskt slösat och slarvat bort den kraftigaste högkonjunktur som vi någonsin har haft i Sverige.

Herr talman! Regeringens särskilda kvinnosatsning är faktiskt något i rätt riktning, men den är långt ifrån tillräcklig. Riksrevisionen har ifrågasatt verkan av denna tidsbegränsade satsning på 100 miljoner som löper över tre år. Vi socialdemokrater tycker att det är lite i jämförelse med hela paketet för företagsfrämjande insatser. Tidsbegränsningen gör även att verksamheterna kan komma att upphöra i samband med att de öronmärkta pengarna tar slut.

Jag har träffat representanter för Nationellt resurscentrum för kvinnor. Det är den organisation som har hand om pengarna. Jag har träffat

dem i riksdagen, i utskottet, på ett frukostmöte och i mitt hemlän Norrbotten. De är naturligtvis glada för pengarna, men det är för lite pengar. Dessutom ska det beviljas nya pengar varje år. Det här ska göras vid årsskiftena. Det har fått till följd att första kvartalet varje år har de 19 regionala kontoren inte en enda krona att bedriva verksamhet för. Det är olyckligt och dålig planering av de 100 miljonerna.

Dessutom sker kvinnosatsningen i ett sammanhang där vi har en avmattning i konjunkturen. Regeringen har, som vi alla känner till sedan tidigare, skurit ned de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, däribland starta-eget-bidraget. Det nyttjades till stor del av kvinnor och personer med utländsk bakgrund.

Det är glädjande att vi i våra diskussioner i partiet inför framtiden har lyft upp frågan om att bland annat se om det finns möjligheter och förutsättningar att ge de många kvinnor som har företag vid sidan om sin vanliga anställning att på heltid under ett halvår prova på att driva företaget med någon form av ersättning under tiden.

Vi vill se så mycket mer, och vi anser att det måste tas ett bredare grepp på statens samtliga företagsfrämjande insatser. Dessa insatser måste följas upp av regeringen, och alla måste garanteras att de behandlas lika och erbjuds likvärdiga företagsfrämjande stöd oavsett kön och etnicitet. Det här måste genomsyra alla myndigheters arbete. Regeringen måste också ge tydliga instruktioner till de berörda myndigheterna och verken.

Herr talman! En av småföretagarnas viktigaste frågor handlar om det sociala trygghetssystemet. Trygghet för den som blir sjuk eller trygghet för den som är förälder är viktigt för att våga satsa framåt. Vi tycker att småföretagarna i så stor utsträckning som möjligt ska omfattas av motsvarande trygghet som andra anställda har till exempel vid sjukdom och föräldraskap.

Det var därför vi startade en översyn av trygghetssystemen för småföretagare när vi satt i regeringsställning. Enligt de direktiven skulle detta ha varit klart redan 2007. Fortfarande finns ingen översyn klar utan regeringens sjabblande med att avsätta utredaren när halva utredningstiden hade förflutit och att sedan vänta ytterligare flera månader innan en ny utredare tillsattes har kraftigt försenat utredningen. Jag kan bara konstatera att småföretagarens trygghet inte är mycket värd för regeringen.

Nu väntar företagarna på att regeringen skyndsamt ska presentera förslaget på åtgärder. Vi socialdemokrater har tillsammans med företagarnas olika organisationer fört en dialog. Inom en mycket snar framtid kommer vi att presentera förslag som vi tycker kan vara lämpliga. En bärande del i detta är att steget till företagande ska bli lättare att ta med hjälp av den ökade tryggheten. Jag har förhoppningen att vi senast den 12 maj på vårt jobbtoppmöte ska kunna lämna ett sådant förslag.

Herr talman! Samverkan och gemenskap är viktiga beståndsdelar för att utveckla svenskt företagande. Vi anser att det är bra att vara måna om mångfalden i företagandet. Vi vill därför främja olika verksamheter inom den sociala ekonomin. Det bör också vara lättare att starta och driva företag inom den sociala ekonomin.

Socialt företagande bör ges samma tillgång till rådgivning och kompetensutveckling. Tyvärr är det fortfarande stor brist i kunskaper inom exempelvis Almi om vilka de sociala företagen är och vilka behov och

förutsättningar de har. Vi bör ta steget ut och anmoda regeringen att utarbeta en nationell handlingsplan för det sociala företagandet.

Vi socialdemokrater driver en jobbpolitik för fler och växande företag samt ett konkurrenskraftigt och kunskapsintensivt svenskt näringsliv. Vi vill så mycket mer, och tiden rinner i väg i talarstolen. Jag vill därför rekommendera alla att läsa vår reservation i betänkandet. Där finns massor av förslag som vi vill se.

Herr talman! Jag yrkar bifall till vår reservation.

Anf. 162 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2.

Betänkandet handlar om vissa företagsfrämjande insatser, och jag tänker beröra två frågor i mitt anförande, dels frågan om statligt riskkapital, dels trygghetssystem för småföretagarna.

I måndagens Svenska Dagbladet kunde vi läsa att svensk miljöteknik lockar riskkapital från USA. 48 svenska miljöteknikföretag kommer nu under våren att presenteras för amerikanska riskkapitalister. För ett år sedan presenterades 30 objekt, och bakom initiativet står den amerikanska ambassadören i Sverige Michael Wood. En av hans uttalat viktigaste uppgifter är att para ihop svenska miljöinnovationer med amerikanska riskkapitalister. Det är fråga om satsningar på produktion som mycket väl kan komma att hamna i USA.

På samma sätt har viktiga solenergisatsningar framtagna på Ångströms i Uppsala med hjälp av statliga medel hamnat för produktion i Tyskland eftersom intresset från svensk sida inte har varit stort nog.

Det här visar på två saker. Det finns ett stort kunnande i Sverige med många innovatörer, men det är få riskkapitalister som är intresserade av att förverkliga drömmarna framför allt i Sverige. Invest in Sweden kom i januari i år med en rapport där det framgår att Sverige halkar efter vad gäller *life science*-sektorn. Det handlar om läkemedel, bioteknik och medicinteknik. Ingen ny forskning eller tillverkning av betydelse av ett utländskt företag har etablerats i Sverige under de senaste 20 åren. Det är allvarligt och kan leda till stora problem för denna sektor i framtiden.

En annan sida av samma mynt, framtiden för svensk hightechproduktion, är den brist på satsningar inom miljöteknik som vi just nu upplever.

Sverige i stort har ingen brist på riskkapital. Staten, som står för en mindre part, satsar genom olika fonder och myndigheter, Industrifonden, Innovationsbron och Almi, en del kapital på olika sätt. Privata riskkapitalister står för merparten och har gått in med kapital i ett stort antal branscher. Men som vanligt finns vita fläckar för staten och för samhället i stort. Det är viktiga framtidssatsningar som inte kommer till stånd. Det kan bero på att riskerna upplevs som för höga, att man sitter fast i gamla föreställningar om vad som är värt att satsa på, att privata riskkapitalister har en tendens att springa i flock, vilket betyder att vissa branscher är på modet för tillfället och andra inte, och det kan slutligen bero på att satsningen är för långsiktig och att uthålligheten bland privata riskkapitalister inte är så stor.

Herr talman! När marknaden inte fungerar måste staten träda in och ta sitt ansvar. Med den regering vi har för tillfället verkar inte någonting hända. Inga initiativ kommer. Jag funderar över varför ingenting händer.

Den enda slutsats jag kommer fram till är att regeringen är fullt upptagen med att sälja ut vår gemensamma egendom, föreslå försäljningar i försäkringssystemen och avreglera marknader.

Man förlitar sig helt på det privata kapitalet, att det ska träda in. Vi kan inte se att det historiskt har visat sig speciellt framgångsrikt, i ett skede som miljötekniken är för tillfället. Det är just mot den bakgrunden som Vänsterpartiet menar att staten genom en miljö- och teknikfond bör satsa både på den tidigare såddfasen, då det krävs djärvhet och långsiktighet, och på den senare fasen när produktionen är på väg att starta och det oftast krävs stort kapital i igångsättningskedet och under den första kommersialiseringsfasen.

Ett sådant exempel är svartlutsproduktionen i Piteå, där restprodukter från massatillverkning ger ersättningsbränsle till fossila bränslen.

Inom miljö- och energisidan står vi inför ett teknikskifte som Sverige kanske inte skådat sedan järnvägen och elektriciteten förändrade Sverige. En satsning i en miljö- och teknikfond måste därför ha en höjd utöver det vanliga.

När ni nu nyligen har sålt ut en av våra gemensamma tillgångar har staten fått in 55 miljarder. Det finns möjligheter här och nu att satsa och använda de pengarna till kreativa investeringar som gynnar sysselsättningen och svensk framtid.

Herr talman! Den andra frågan som jag vill beröra är trygghetssystem för småföretagare. Vänsterpartiet medverkade tidigare till att tillsätta en utredning som skulle ta fram ett underlag till beslut i denna fråga.

Personer som driver eget företag med F-skattsedel, alltså enskild firma eller handelsbolag, ska ha samma rätt till socialförsäkringssystem som anställda. Det är Vänsterpartiets utgångspunkt.

Efter lång väntan, och förhållande från regeringens sida, har regeringen nu tillsatt en utredning som ska behandla företagares sociala trygghet och regler som rör a-kassan. Att regeringen förhållat frågan innebär osäkerhet för många som står inför beslut om sin framtida verksamhet.

Jag menar att man måste få en lösning där människor som driver eget företag inte får en sämre försäkring än anställda. Det kan lösas genom en speciell försäkring, där en genomsnittslön kan vara grund för beräkning av ersättning i stället för nettovinsten.

I direktivet till utredningen menar regeringen att det ska finnas ett starkare samband mellan den avgift som betalas in och den ersättning som erhålls. Jag har svårt att tro att det på ett avgörande sätt skulle förbättra företagarens trygghet men återkommer när utredningen presenterat sitt förslag.

Avslutningsvis noterar jag att utskottsmajoriteten i sitt betänkande kräver att regeringen skyndsamt presenterar åtgärder för att stärka småföretagarnas trygghet. Det är på tiden, herr talman.

Anf. 163 PER BOLUND (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation nr 3.

Miljöpartiet har en mycket positiv syn på företagande och entreprenörskap. Vi ser företagandet som en möjlighet för människor att förverkliga sina idéer, att bidra positivt till samhällsutvecklingen och att möjliggöra en kreativ och skapande sysselsättning för sig själva.

Ökat företagande kan också skapa de nya varor och tjänster som är en förutsättning för att Sverige ska kunna klara de stora omställningar som väntar i framtiden, och då inte minst omställningen på miljöområdet.

Vår syn är därför att politiken aktivt ska skapa så goda förutsättningar som det bara är möjligt för människor som vill starta och driva företag.

En aktiv företagarpolitik måste ha flera olika beståndsdelar. I grunden krävs ett gynnsamt samhällsklimat med sunda statsfinanser och god tillgång till välutbildad arbetskraft. Samhället måste också organiseras på ett sådant sätt att företagsamhet och entreprenörskap uppmuntras i stället för att motverkas.

Vi är av den anledningen oroade av regeringens politik så här långt under mandatperioden. Vi ser hur beslut efter beslut går emot företagare, speciellt småföretagare. Sänkningen av arbetsgivaravgiften har tagits bort så att man har höjt avgifterna för småföretagaren med 37 000 kronor. Man har misslyckats med regelförenklingen, som är en väldigt viktig förutsättning för att småföretagare ska ha lust och kreativitet i arbetet. Man har inte kommit med några förslag för att förbättra trygghetssystemen för företagare. Allt det här är väldigt oroande.

Vi behöver en samhällsstruktur som ger stabila och gynnsamma villkor för företag. Vi tycker att det är befogat att från statligt håll göra särskilda satsningar för att stödja företag under vissa faser av deras livscykel. Det kan gälla ekonomiskt stöd, som är speciellt motiverat i det tidigaste skedet, när en idé ska omsättas till att bli ett företag. Men också i senare skeden i ett företags utveckling kan det behövas insatser i form av stöd, information och andra tjänster.

En mycket viktig tidpunkt när ett sådant stöd är extra viktigt är den absoluta uppstartsfasen av ett företag, när såddkapital i någon form ofta behövs. I en motion har Miljöpartiet föreslagit att regeringen ska göra en utvärdering av den satsning på såddfinansiering genom Almi som man har gjort. Anledningen är att vi tror att det behövs statlig finansiering i mycket tidiga skeden av ett företags utveckling, därför att osäkerheten är då väldigt stor och det är ofta svårt att få tillgång till privat såddkapital och riskkapital via det vanliga finansieringssystemet.

För Miljöpartiet är tillgången till såddfinansiering mycket viktig för att nya produkter ska kunna komma ut på marknaden och för att de ska bilda grund för framgångsrika företag. Vi tycker därför att en satsning på såddkapital inom Almi är väldigt välkommen.

Det är viktigt att satsningen utvärderas kontinuerligt för att vi ska kunna se att de här medlen ger den effekt som det var tänkt. Regeringen borde därför ge Almi i uppdrag att redovisa effekterna på ett sådant sätt att jämförelser kan göras med andra typer av såddfinansiering. Regeringen bör återkomma till riksdagen med en sådan utvärdering av såddkapitalsatsningen så att vi kan få ett underlag för att se om resurserna prioriteras riktigt.

Herr talman! Jag vill också lyfta fram vikten av att stödja ökat lokalt ägande av företag. Lokala ägare med ett engagemang för orten tror vi kan bidra till en ökad stabilitet genom att de inte är lika benägna att flytta ut arbetstillfällena, på så sätt som globala koncerner till exempel är. Vi kan se att lokala ägare ofta har ett mycket mer långsiktigt perspektiv på sin investering och att beslut oftare fattas lokalt i viktiga frågor.

För att stödja en utveckling med ökat lokalt ägande anser Miljöpartiet att man bör utreda möjligheten att införa ett system med offentliga lån med låg ränta till lokala investmentbolag. Sådana investmentbolag tror vi kommer att utveckla det lokala näringslivet på ett väldigt positivt sätt.

Från Miljöpartiets synvinkel är det också viktigt att öka möjligheten för de grupper i samhället som hittills har haft svårt att kunna starta företag. Det handlar till exempel om att förbättra möjligheten för kvinnors företagande. Det är väl känt att kvinnor i dag startar företag i mindre utsträckning än män. Ökningen av andelen kvinnor som är företagare har skett mycket långsamt, och fortfarande är i dag bara hälften så många kvinnor som män företagare.

Vi är övertygade om att det går att göra någonting åt detta. Vi tror att man kan skapa mycket bättre förutsättningar för kvinnor att starta företag.

Här har Nutek bedrivit ett framgångsrikt arbete genom utbildning och nätverksskapande, forskning och andra åtgärder för att skapa möjligheter för kvinnor att starta företag. Det program som Nutek har startat inbegriper information, rådgivning och affärsutveckling men också finansiering och arbete med att förändra attityder och skapa nya förebilder för kvinnligt företagande.

Från Miljöpartiets sida ser vi att det är viktigt att det här inte bara blir ett kortvarigt projekt som sedan tar slut. Vi har sett många sådana projekt som har tagit slut, och sedan har de goda ambitionerna och de resultat som har kommit ut av dem försvunnit.

Vi tror att de erfarenheter och kunskaper som har utarbetats inom Nuteks arbete kan bli ett naturligt arbetssätt även för andra statliga myndigheter som arbetar med företagare och deras verksamheter.

Vi är också övertygade om att det snabbt behövs många olika insatser som sammantaget kan få stor betydelse för kvinnors företagande.

Det handlar till exempel om att förändra trygghetssystemen.

Det handlar om att ändra beräkningsgrunden för sjukpenninggrundande inkomst.

Det handlar om, som jag var inne på, om att sänka arbetsgivaravgiften för de allra minsta företagen. Vi vet att de i stor utsträckning drivs av kvinnor.

Det handlar om att öka stödet till sociala och kooperativa företag. Vi vet att många av dem också drivs av kvinnor.

Det handlar om att förlänga tiden med vilande sjukpenninggrundande inkomst för att öka företagarnas trygghet – någonting som vi vet värdesätts extra mycket just av kvinnliga företagare.

Det handlar om att kunna ge kvinnliga företagare – och även manliga – möjlighet att ha flera personer som kan ta hand om barnen och ta ut tillfällig föräldrapenning.

Herr talman! Även kooperativt företagande är en prioriterad fråga för Miljöpartiet. Varje år startas ungefär 500 nya kooperativa företag, och flertalet av dem har sitt ursprung i offentlig sektor. Det kan till exempel handla om äldreomsorg som ägs av brukarna, om sociala arbetskooperativ eller om kooperativ inom hälso- och sjukvårdsområdet.

Det finns nu i dag också en stark trend av att även andra verksamheter, som hantverkare, revisorer och småföretagare, sluter sig samman i kooperativ form för att man ser att man kan hjälpa och stödja varandra. I dag finns det ungefär 25 kooperativa utvecklingscentrum där nya kooperatörer kan få råd och stöd.

För Miljöpartiet har den sociala ekonomin mycket stora värden i form av ett ökat lokalt inflytande och ökade möjligheter för människor som annars står väldigt långt från arbetsmarknaden att få ett arbete.

Vi anser att kooperativt företagande bör stödjas mer än det görs i dag och har därför föreslagit att stödet till den sociala ekonomin, som kommer genom Nutek, ska ökas från 35 till 65 miljoner kronor per år. Det här stödet anser vi ska gå till exempel till kooperativa utvecklingscentrum och annan stödstruktur för att utveckla socialt företagande.

Miljöpartiets reservation innebär sammantaget att man utvärderar satsningen på såddfinansiering så att den kan få en ökad stabilitet för framtiden, att man utvärderar Nuteks program för ökat kvinnligt företagande och ser till att vi kan få en fortsättning och att det blir långsiktigt och att man stöder den sociala ekonomin mer än vad man gör i dag. Vi ser att alla de här åtgärderna kommer att bidra till ett tryggare och stadigare företagande i Sverige.

Anf. 164 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Företagandets villkor är naturligtvis helt avgörande för vår framtida möjlighet att ha ett gott välbefinnande och att människor ska kunna förverkliga sina drömmar och sina idéer och få en god vardag. Det är också helt avgörande att vi ser framtiden an med tillförsikt i globaliseringens tidevarv men inte med några armar i kors. Det går inte att vinna några framtida tävlingar med gamla medaljer, utan det är bara ny träning och att ständigt bli bättre när konkurrenterna blir bättre som gäller för att klara uppgiften.

Utan att lägga ned så mycket mer tid på sådana här allmänna exposéer och på utvecklande av idéer tänkte jag bara be att få påpeka att det i grunden är entreprenörerna som gör det, ingen annan. Alla företagets vänner, som vi nu kommer att diskutera i själva debatten om betänkandet, kan vara med och hjälpa till. Men det är som det sägs i det gamla kinesiska ordspråket: Du kan leda en häst fram till vattnet, men den måste dricka själv.

Det är väldigt viktigt att vi kommer ihåg det när vi pratar om företagsfrämjande insatser. Det är bara om enskilda personer, du och jag, bestämmer sig för att de faktiskt vill omsätta en idé om en födkrok eller en idé som kan bli en innovation, det vill säga en upptäckt, eller har en affärsidé som också omsätts i kommersiell verksamhet som det händer någonting.

Företagsfrämjandet kan vara uppmuntrande eller stötta där det finns brister eller kanske täppa till någon lucka i marknaden som inte täpps till av sig själv, ett så kallat marknadsmisslyckande, men det kan aldrig starta några företag.

I det här betänkandet som handlar om företagsfrämjande insatser har vi haft att behandla två rapporter från Riksrevisionen. Man har granskat en del av statens företagsfrämjande insatser. I en rapport har man grans-

kat Almi Företagspartner. I en rapport har man granskat de särskilda insatserna för vissa prioriterade grupper, främst invandrare och kvinnor.

När man ska utforma sådana här företagsfrämjande insatser måste man först bestämma sig för vilket mål man har. När man har bestämt det måste man bestämma sig för vilken metod och vilka medel man tror leder fram mot det målet. Sedan måste man välja vilken aktör som man tror är bäst på att använda medlen och genomföra metoderna. När det är gjort är det bra med en granskning och en utvärdering av insatserna. Nådde de till målet? Men det handlar också om andra frågor: Var målet bra? Var det rätt tänkt? Sedan drar man sin slutsats.

I de här granskningarna har Riksrevisionen kommit fram till, när det gäller Almi Företagspartner, att de har en rätt omfattande kritik mot det sätt som samhällsuppdraget utförs på. De har kritik när det gäller stora brister i regeringens styrning av det här. Det här är inte den första, utan det är en av många återkommande kritiska granskningar av regeringens styrning av de statliga bolagens samhällsuppdrag som Riksrevisionen har kommit med.

Nu riktar sig de här kritiska granskningarna mot den föregående regeringen, vill jag påpeka. Det finns ingenting som säger att det inte kan komma nya granskningar som kritiserar den nuvarande regeringen, men så har ännu inte skett. Men den här ganska förödande kritiken gäller då hur den föregående regeringen har skött de här frågorna.

När det gäller både de företagsfrämjande insatserna för prioriterade målgrupper och Almi har regeringen redan innan vi tar ställning till de här rapporterna i dag dragit slutsatser och initierat förändringar. Man tyckte nämligen också att det här var befogad kritik. Det handlar exempelvis om att ge Nutek tydligare direktiv på området när det gäller att redovisa och tänka igenom hur de här prioriterade målgrupperna ska nås och om att det sker vissa förändringar i uppdragen till Almi.

Men den viktigaste frågan är egentligen inte: Hur sköter man specifikt de här enskilda uppgifterna? Som vi vet finns det en hel uppsjö av åtgärder, program, främjanden och aktörer. Utvärderas de var och en för sig får man ingen samlad bild. Jag tycker redan de föregående talarnas inlägg visar just på det. Man har väldigt många idéer. Man ser en lucka någonstans, och så sätter man dit en ny åtgärd i någon form och tar gärna in en ny aktör.

Det sammanlagda lapptäcket måste man sätta ett ganska stort frågetecken för. Hur ändamålsenligt är det egentligen? Förmår man att nå målen? Och, framför allt, vad var det för mål vi hade? Det är rätt ofta ganska oklart.

I samband med att utskottet behandlade det här bad vi, som tidigare nämnts, tolv olika aktörer på området att komma och berätta om sin verksamhet. Utifrån den typen av föredragning och korta frågor går det inte att dra några slutsatser om hur man borde göra i stället. Men det är ganska uppenbart utifrån den redogörelsen och genom att man tar del av olika rapporter och årsredovisningar och så vidare att det är en väldig överlappning. Det är väldigt många aktörer. Uppdragen är ganska oklara. Det är många olika typer av aktörer. En del handlar om olika typer av finansieringsinsatser. Andra handlar om andra typer av främjandeinsatser. En del har rådgivning. En del har både-och. Staten äger en del. Staten ger bidrag till en del andra och så vidare.

Därför tycker vi från utskottets majoritet – utskottet är faktiskt till och med helt enigt – att det inte räcker med den utredning som regeringen redan har initierat när det gäller statens finansieringsinsatser, som alltså inte bara ska beröra Almi, som Riksrevisionen föreslog. Den behöver beröra samtliga aktörer för att vi ska se hur de kan komplettera och i viss mån kanske, ifall det är befogat, också konkurrera med varandra till gagn för den enskilde. Det behövs också en samlad översyn av de här rådgivningsinsatserna.

Vad är rimliga behov? Vad är marknadsmisslyckandet, det vill säga vad är statens uppgift? Vilka befintliga aktörer och modeller är funktionella och verksamma och når vettiga mål? Var finns överlappningarna? Var finns luckorna?

Först när en sådan är gjord är det lämpligt att gå in och renodla och förtydliga uppdragen och också se vilka olika typer av aktörer som det är lämpligt att använda statens insatser för.

Många av de förslag som ändå finns i de här tre reservationerna är, om man ska vara ärlig, ganska allmänt hållna. De förslag som man vill tillkännage för regeringen är, åtminstone så som de beskrivs här, ganska lika mycket av det som redan pågår.

Jag vet inte riktigt hur stor skillnad man kan säga att det är på ett nationellt handlingsprogram och på ett tvärsektoriellt nationellt program för socialt företagande. Det kanske är någon semantisk skillnad som är jättestor. Men det framgår inte riktigt, om man tittar på det här, vad den helt avgörande skillnaden mellan ett tvärsektoriellt nationellt program och ett nationellt handlingsprogram är. Men det kanske är jätteviktigt. Jag tror att det i stor utsträckning är så att vi vill tala om hur väl vi vill företagandet.

Då vill jag ändå på något sätt backa tillbaka till att det inte är företagets vänner – vi i den här församlingen är faktiskt en av de här vännerna – som startar och driver företagen, utan det är företagarna själva. Det är entreprenörerna själva.

Jag vill bara snabbt kommentera en specifik frågeställning. Det gäller programmet för kvinnors företagande. Jag tycker att det som framförs i Miljöpartiets reservation är väldigt viktigt, nämligen att programmet nog måste utvärderas.

Jag tycker att det på hela det här företagsfrämjande och näringslivsfrämjande området är alldeles för mycket åtgärder och program som genomförs och som sedan inte utvärderas. När man upptäcker att det finns brister ute i samhället lägger man på ett program till utan att man har någon aning om ifall det förra över huvud taget gav något resultat och om det i så fall var positivt eller kanske tvärtom mest störde.

Evidensbaserad pratar man väldigt mycket om i sjukvården.

Det är ingen som skulle få för sig att man i den vanliga sjukvården skulle skriva ut ny medicin efter den gamla ifall man inte hade en aning om att det gamla över huvud taget var till någon nytta. Men när det gäller näringspolitiken är evidensbaseringen ganska eftersatt.

Karin Åström nämnde tidigare att det var några marknadsekonomer som sade si eller så. När det gäller näringspolitiken är det tyvärr så att man fördjupar sig alldeles för lite i utvärderingar och forskning som finns, vad som fungerar och vad som är lämpligt.

Herr talman! Utöver de specifika frågeställningar som vi tar upp här vill jag säga följande. Om vi ska få ett gott företagsklimat i Sverige med många människor i Sverige som vill driva företag, äga företag och vara med och äga andras företag är det otroligt viktigt att vi förbättrar de generella villkoren.

Under många decennier har vi i det här landet missgynnat inhemska ägare gentemot utländska och missgynnat privata ägare gentemot institutionella. Det är en av de viktigaste förklaringarna till att vi har få lokala ägare, som Per Bolund nämnde. Jag vet inte riktigt vad en lokal ägare är. Vi är väl alla lokala just där vi befinner oss. Men det handlar om ägare som är baserade här i Sverige.

En viktig åtgärd som regeringen har gjort och som vi har röstat igenom här i riksdagen är att ta bort förmögenhetsskatten. Det kan innebära att betydligt mer av de sparpengar som finns i det här landet också kommer att användas i landet.

Den översyn och utredning som regeringen ska tillsätta när det gäller skatteincitament för riskkapital tror jag är minst lika viktig som den andra översynen som gäller de statliga insatserna. Det är ändå alltid så att riskkapital är kapital som kan riskeras, och det är ändå alltid bäst att det är den som äger pengarna som också bedömer om risken är värd att ta. Det är viktigt att människor har mer egna pengar att riskera.

Herr talman! Jag yrkar bifall till majoritetens förslag och avslag på reservationerna.

Anf. 165 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag kan ge Karin Pilsäter rätt i att det behövs en genomgång. Det gäller för oss att få en överblick över alla aktörer, vad de gör och vad resultatet av deras verksamhet är. Det instämmer jag i.

När vi diskuterar näringspolitik talar vi om framtiden inte bara för företagande utan framtiden för Sverige som nation, hur den ska utvecklas, hur och var sysselsättningen ska vara och vad vi ska leva av i framtiden.

Det är givetvis väldigt intressant hur vi hanterar alla nya innovationer som finns och hur de förhoppningsvis ska kommersialiseras och medverka till en utveckling i Sverige.

Karin Pilsäter refererar här till ett gammal kinesiskt ordspråk. Man kan leda hästen fram till vatten, men hästen måste dricka själv. Problemen uppstår när vattnet har sinat och det inte finns något vatten kvar. Vem ska då hjälpa till?

Det är vad jag menar när vi talar just om innovationer som ska kommersialiseras, när den hjälpen kommer utifrån. Jag skulle helst se att de innovationerna kunde kommersialiseras och bli en verksamhet i Sverige där det finns svenska intressen med att bygga upp det.

När de nu inte vill vara med måste staten träda in och gå in med riskkapital. Jag förstår inte varför inte regeringen ser det som håller på att hända och gör någonting åt situationen. Jag skulle vilja höra din synpunkt på det.

Anf. 166 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Jag förstod inte riktigt liknelsen med vattnet och bristen på riskkapital. Det var möjligen så att om man kunde leda någon fram till ett riskkapital kunde det gå bra om det bara fanns något.

Innovation är något som per definition är kommersialiserat. En god idé som inte blir realiserad är en värdelös idé. Däremot är en halvbra idé som blir realiserad och genomförd en god idé, som Håkan Lans sade en gång.

Man kan när det gäller miljöteknik fråga sig: Varför är det brist på riskkapital, och var är det brist på riskkapital? Det finns väldigt mycket kapital. Frågan är: Var finns det marknadsmisslyckande? Var finns det matchningsproblem? Vad är det lämpliga för staten att gå in och göra?

När det gäller den här typen av större investeringar talas det om att skapa fonder. Det finns enorma fonder. Problemet finns i de allra tidigaste skedena.

När det gäller just miljöteknik finns det en hel del som tyder på att det kan vara så att det skiljer sig mellan miljöteknik och andra typer av tekniska områden. Men det gör det inte på ett så avgörande sätt att man ska särbehandla den frågeställningen eller den typen av företagsidéer.

Det är väldigt viktigt med en översyn av just var de statliga insatserna ska sättas in så att man inte onödigtvis använder statligt kapital där det redan mycket väl kunde finnas annat privat kapital.

Framför allt tror jag att de statliga insatserna betydligt mer än i dag behöver fokuseras på de tidigaste skedena där riskerna är alldeles för stora.

Just på miljöteknikområdet tillkommer utöver de risker som alltid finns med den typen av nya innovationer att det också finns en politisk risk som är större än annars. Man vet inte hur regelverken kommer att utveckla sig framöver. Det blir en tillkommande politisk risk som skiljer sig där.

Det finns heller ännu inte någon förklaring som skulle säga att Sverige skulle komma sämre ut än andra länder på det området. Där skulle det behövas mer fakta på bordet.

Anf. 167 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Verkligheten i dag är att det är utländskt kapital som går in och gör satsningarna på de innovationer som finns. Svenska riskkapitalister har uttryckligen sagt: Detta är inte vårt bord. Det här måste staten sköta om. Det sades i en debatt med näringsministern för cirka ett år sedan.

Det var en upprörd historia där näringsministern var klar och tydlig med att det var marknadens uppgift, och marknaden sade: Nej, det är inte vår uppgift. Då uppstår ett problem. Ingen gör någonting, och idéerna försvinner.

Det handlar om vad vi talade om, nämligen vad vi ska leva av i framtiden. Här finns det enorma möjligheter för Sverige att skapa en ny nisch, ny sysselsättning och exportindustri. Men regeringen gör ingenting här.

Det finns flera exempel på detta misslyckande. Man drar ned på Exportrådets stöd som skulle kunna hjälpa till för att få till exempel miljöteknikföretag ut på marknaden. Det är situationen i dag i Sverige.

När man leder en häst fram till vattnet som den ska dricka och leva av och det har sinat så måste man tillföra det. Det är vad jag menar med riskkapitalet. Jag tror nog att Karin Pilsäter förstod den liknelsen.

Anf. 168 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det är som om det vore så att riskkapitalisterna, det vill säga alla människor som har något riskkapital att satsa, var med i någon sorts förening som sedan hade haft årsmöte, röstat på det årsmötet och unisont kommit fram till: Vi tänker inte satsa på någonting som har något med miljöteknik att göra. Sedan utsåg de ett ombud som fick föra en debatt med näringsministern och meddela det. Om det vore så skulle det som du säger kunna vara korrekt, men så är det inte.

Riskkapital finns i alla möjliga upptänkliga former och med alla möjliga upptänkliga ägare. Det satsas massor i dag. Det är inte så att det satsas någonting. Det satsas massor. Möjligen skulle det kunna behövas mer utifrån de affärsidéer och innovationer som finns.

Det tycker jag att man ska titta på. Dessutom är de statliga insatserna på det här området inte alls försumbara. Det satsas en hel del även genom de olika statliga fonderna. Det gäller exempelvis Innovationsfonden och Industrifonden, och så vidare.

Vi har AP-fonderna som också kommer in här genom sina satsningar på onoterade bolag. Frågan är om det behövs en särskild inriktning utöver det som redan görs i de riktigt tidiga skedena. Jag tycker att man ska titta på om det finns ett särskilt marknadsmisslyckande som gäller detta område.

Såvitt jag är rätt underrättad efter att ha läst era förslag talar ni om 200 miljoner kronor. Dessa 200 miljoner skulle kunna vara mycket pengar i fall man satsade i riktigt tidiga skeden. Det skulle kunna vara rätt mycket som tillkommer.

Men om man talar mer generellt i riskkapitaltermer är 200 miljoner ingenting. Det räcker kanske till ett företag som har ett finansieringsbehov.

Detta är mycket större frågor än att hålla på och tjafsa med så kallade pressmeddelandepengar i det här sammanhanget. Jag tycker att vi även på det här området ska veta lite noggrannare vad det är vi gör innan vi sätter i gång med några stora saker.

Jag vet inte vad ni mer tänker er för fonderingspengar. Det låter lite som att ni tyckte att man skulle ta pengarna från försäljningen av Vin & Sprit, som vi först inte tyckte att man skulle sälja över huvud taget. Men nu när det väl är gjort ska man bygga upp någon statlig fond.

Vi får säkert höra mer av Vänsterpartiet på den punkten. Men tills vidare tycker jag nog att vi ska arbeta vidare efter de riktlinjer som redan är givna.

Anf. 169 MARIA PLASS (m):

Herr talman! I näringsutskottet har vi haft förmånen att få träffa ett antal aktörer som arbetar med företagsfrämjande insatser såsom finansiering och rådgivning. Dessa aktörer verkar dels generellt gentemot företagen, dels gentemot specifika grupper såsom nyföretagare, det sociala företagandet, kvinnors företagande med mera.

Samtliga har sagt att de arbetar med rådgivning, och hälften med finansiering. Det gör att det kan förekomma överlappningar i deras verksamheter. Det är därför med tillfredsställelse jag kan konstatera att näringsutskottet enhälligt är överens om att regeringen bör komplettera den beslutande utredningen om finansieringsinsatser för små och medelstora företag med en utvärdering och en översyn av rådgivningsinsatserna för företag.

I många avseenden har Sverige goda förutsättningar för företagande. Vi har en välutbildad befolkning. Vi tar snabbt till oss ny teknik. Näringslivet visar på uppfinningsrikedom och bred verksamhet inom forskning och utveckling. Men det finns trösklar att ta sig över som företagare och faktorer som upplevs som hämmande för företagande och entreprenörskap. Detta kan särskilt gälla kvinnor, unga, personer med utländsk bakgrund eller personer inom den sociala ekonomin som vill starta och driva företag.

Alliansregeringen vill så långt det är möjligt minimera de faktorer som försvårar för personer som vill förverkliga sina drömmar och ambitioner om att starta, driva och utveckla sitt företag. Sverige behöver fler entreprenörer och fler företag som vågar anställa. Jag kan nu konstatera att antalet nystartade företag ökade med ungefär 10 procent mellan år 2006 och 2007, vilket är mycket glädjande och visar att Sverige är på rätt väg.

Alliansregeringen gör och har gjort betydande insatser för företagen, särskilt i prioriterade grupper. Låt mig få ge ett par exempel. Företag som drivs av utlandsfödda personer är en viktig del av den svenska ekonomin. I Sverige startas i dag vart femte företag av en utlandsfödd person. Egenföretagandet är vanligt exempelvis bland dem som är födda i Asien, men mer ovanligt bland dem som är födda i Afrika eller Sydamerika. Variationer i vistelsetid, utbildningsnivå, arbetslivserfarenhet, ålder och personliga förutsättningar påverkar för utlandsfödda såväl för dem som är födda i Sverige när det gäller huruvida man är företagare eller anställd.

Alliansregeringen har gett Nutek i uppdrag att ta fram ett nationellt program för att främja invandrares företagande. Syftet med programmet är att invandrare ska få förbättrad möjlighet att starta och utveckla sitt företag eller ta över ett befintligt företag. Programmet har 20 miljoner per år i tre år och beräknas starta i sommar.

Det finns en stor potential för ökat företagande bland kvinnor som regeringen vill ta till vara. Regeringen lanserade därför i budgetpropositionen 2007 en omfattande satsning för att främja samt öka forskningen och kunskapen om kvinnligt företagande. 100 miljoner kronor per år under tre år satsas därför på att öka antalet kvinnliga företagare. Programmet genomförs och samordnas av Nutek och verkar inom fyra delprogram, nämligen

- Information, rådgivning och affärsutveckling

- Entreprenörskap, mentorskap och ägarskiften
- Utveckling av finansieringsmöjligheter och
- Attityder och förebilder.

I det sistnämnda vill jag lyfta fram de nyligen utsedda ambassadörerna som ska verka som goda exempel och inspirera kvinnor att våga ta steget att bli företagare. Att ändra och förbättra kvinnors attityd till företagande är viktigt, så att fler kvinnor kan identifiera sig själva som företagare och inte bara se företagare som män i näringslivet.

Många kvinnor arbetar inom kommun och landsting. Enligt en undersökning som Svenskt Näringsliv har genomfört tillhör kvinnliga offentliga anställda, till exempel barnskötare, vårdbiträden och undersköterskor, den grupp som är mest intresserad av att starta företag. Tyvärr är det också den gruppen som har svårast att övervinna de konkreta hindren till exempel vid en upphandling.

Nutek har via Socialstyrelsen fått ett uppdrag gällande utveckling av en modell för bidragsgivning i syfte att stödja entreprenörskap inom hälso- och sjukvården samt omsorgen. Detta är en del av den satsning som regeringen gör för att stödja vårdpersonal – och då givetvis inte bara kvinnor – som vill ta över driften av verksamhet som drivs i offentlig regi, så kallat avknopningsstöd.

Sverige har ett av världens mest omfattande trygghetssystem – om man är anställd. Både manliga och kvinnliga företagare har lägre sjukfrånvaro än vad anställda har. Kvinnliga företagare tar bara ut hälften av den föräldraledighet som kvinnliga anställda tar ut. Man kan som egenföretagare vara medlem i a-kassan, men möjligheten att få ersättning vid arbetslöshet är begränsad av ett antal villkor. Skillnader finns i de stela regler som omsluter trygghetssystemen och som indirekt motverkar nyföretagandet.

Regeringen har nu tillsatt en utredning, och vi ser fram emot de förslag till förändringar som den särskilda utredaren kommer att lämna i augusti i år.

De sociala företagen upplever specifika problem, till exempel bristande kunskap hos rådgivare, svårighet att få tillgång till kapital eller lån utan säkerhet, hinder i upphandlingsprocessen, kunskap om vad socialt företagande är och så vidare.

Regeringen har gett fyra myndigheter – Nutek, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Socialstyrelsen – i uppdrag att ta fram förslag på insatser som ska stimulera till att fler sociala företag startar och växer. Dessa inbegriper att skapa myndighetsövergripande lösningar och en genomgång av vilka ersättningar som kan ges från olika trygghetssystem som de personer som arbetar i sociala företag kan få del av. Man ska också titta på finansieringsmöjligheterna och se över möjligheten för sociala företag att delta i offentliga upphandlingar.

Jag vill också nämna kreditgarantiföreningar och garantifonder som växer fram. Det är positivt.

I måndags presenterades ett förslag till överenskommelse mellan regeringen och idéburna organisationer inom det sociala området, vilket innebär att man har startat ett arbete med att utveckla relationer mellan det offentliga och den sociala ekonomin. Detta ska präglas av dialog,

delaktighet och samverkan. Under perioden april till och med juni inbjuds organisationer att lämna synpunkter på förslaget.

Därmed, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

Anf. 170 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Maria Plass säger att ni har minimerat de situationer som försvårar för start av eget företagande. Men så är det faktiskt inte. Det är mycket ord och lite handling, skulle jag vilja säga. Det ni beslutar stämmer inte med den verklighet som vi möter ute i bygderna.

Jag har en kort kommentar till socialförsäkringssystemet. Det var vår regering som startade översynen av det sociala försäkringssystemet för småföretagare. Bland det första ni gjorde var att lägga ned den översynen. Sedan har ni fördröjt tillsättandet av en utredare. Det är en procedur kring det också. Ni har fördröjt hela processen, och det ger signalen att ni inte är intresserade av att småföretagare ska få den tryggheten.

Jag ska kort beröra någonting annat också – det sociala företagandet. På Sunderbyns folkhögskola uppe i Norrbotten fanns det folk som ville börja med socialt företagande alldeles i skarven när ni tillträdde regeringsmakten. Det var en grupp som höll på att lära sig, och de var jätteglada att de hade fått komma ut och skulle få den här möjligheten.

Vad hände vid årsskiftet? Ni drog bort de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Många av de här människorna fick gå hem. Där satt många av dem i sina egna lägenheter och isolerades igen. Det här är människor som har handikapp av olika slag. De såg den här början på det sociala företagandet som den kanske största drömmen i deras liv. Det skulle stärka deras framtida möjligheter till studier eller kanske fortsatt eget företagande.

Vad är det du säger, Maria Plass? Vad är det ni ser till att ni gör bättre?

Anf. 171 MARIA PLASS (m) replik:

Herr talman! Precis så säger jag, Karin Åström. Vi gör det bättre. Det tar mer än två minuter att räkna upp de åtgärder som vi har vidtagit och som ni inte vidtog.

Jag blev lite fascinerad när jag läste den här reservationen när det gäller trygghetssystemen. Er reservation handlar bara om historia och inte om vad ni vill att man ska göra.

Vi har tillsatt en utredning. Jag sitter själv med i referensgruppen. Ett arbete har påbörjats. Det ska redovisas i augusti. Socialdemokraterna har, precis som alla andra partier, med en representant. Det pågår ett arbete som jag tror kommer att bli väldigt bra. Ni koncentrerar er på att prata om historia. Nu gäller det väl ändå att få till det här arbetet.

När det gäller starten och besluten förstod jag inte riktigt vad du menar. Vi försöker minimera situationerna så att en person som ska starta företag också gör det, men inte på det sätt som ni gör det. Ni vill ha stöd, stöd och stöd. På något sätt diskvalificerar ni människors egen vilja att komma i gång. Det viktigaste för att ett företag ska bli lyckat är inte stödet utan människans drivkraft och den idé som man har om att starta ett företag och utveckla det.

Anf. 172 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Om jag ska tolka det Maria Plass säger så säger hon att marknaden helt ska sköta företagandet och även det sociala företagandet. Det vi menar med socialt företagande är företag där handikappade och grupper som normalt har det svårt i samhället får en möjlighet att komma in. Vi tror inte på er lösning. Vi vill se en annan lösning på det sociala företagandet.

Jag måste koppla tillbaka igen. För vilka gör ni det bättre? Det är min fråga. För vilka gör ni det bättre? Verkligheten ser helt annorlunda ut ute i bygderna när vi träffar företagare och människor som har varit inne i sociala kooperativ och har en helt annan tillvaro i dag. För vilka gör ni det bättre? Ni har ju försämrat för småföretagarna. Ni har höjt arbetsgi-
varavgiften för dem med 37 000 per år. Ni har tagit bort att soloföretagare hade möjlighet att anställa en extra under ett år för att utveckla verksamheten. Ni har tagit bort det. Ni har tagit bort de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som gagnade de småföretagare som behövde dem.

Ni har också sett till så att det har blivit mer regelkrångel. När kan man tänka sig att översynen av regelkrånglet kommer? När kommer förslagen på vad ni tänker göra?

Vi har en helt annan verklighetsuppfattning du och jag, Maria Plass. Jag kan bara konstatera att er regering kommer med väldigt många ord och budskap men väldigt lite handling. Det är en tvärtompolitik som bedrivs.

Anf. 173 MARIA PLASS (m) replik:

Herr talman! Vi har skilda verklighetsuppfattningar tror jag, Karin Åström. Vi ser olika saker, och vi för en annorlunda politik. Men jag känner inte igen den beskrivning som du ger av min verklighet. 10 procent fler företag har startats 2006–2007. Det är kanske inte en slump. Socialdemokraterna gjorde ingenting under sina tolv år. Jag såg ingenting för det kvinnliga företagandet under dessa tolv, men nu har man plötsligt vaknat och börjat prata om det i opposition.

Jag vet inte vilken typ av bidrag som du var inne på nu, men du nämnde starta-eget-bidraget tidigare. Starta-eget-bidraget finns faktiskt kvar för dem som är arbetslösa eller arbetssökande och också i olika typer av stödområden. Men faktum är att det är färre som söker jobb nu. Det är färre som är arbetslösa. Då är det inte lika många som söker det här bidraget. De har kanske fått ett arbete och övergett tanken på att starta eget.

Vi kan konstatera att vi har olika verklighetsuppfattning, men jag tror faktiskt på den verklighet som jag ser när jag kommer ut. Både företagen och Svenskt Näringsliv säger att det har blivit betydligt mycket bättre att starta och driva företag sedan alliansregeringen kom till makten. Förut hände ingenting. Nu händer det väldigt mycket, och det ser man bara som positivt.

När det gäller den sociala ekonomin och det sociala företagandet vet du sedan tidigare att jag har ett stort engagemang för det. Däremot kan jag inte kommentera någon folkhögskola eller något annat i Norrland. Men jag konstaterar att vi jobbar för att se till att personer som arbetar i de sociala företagen ska få det bättre och få del av ändrade regelverk. Man ska titta på finansieringsmöjligheter och se till att de kan få vara

med i de offentliga upphandlingarna. Det är en styrka för de sociala företagen.

Prot. 2007/08:87
2 april

Anf. 174 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag vill ta upp två frågor om kvinnors företagande som Maria Plass också tog upp i sitt anförande. Den första gäller det här förslaget om ambassadörer för kvinnligt företagande som man nu håller på att genomföra. Till att börja med vill jag säga att jag tycker att det är ett bra förslag. Jag tror att det kan göra en stor och positiv skillnad. Det blir fler förebilder för kvinnor som ser att man faktiskt kan starta företag och förverkliga sina idéer.

Däremot har det kommit till min kännedom att de här kvinnorna som ska bli ambassadörer inte får någon ersättning för det arbete de lägger ned. De förväntas alltså arbeta gratis för att sprida kunskapen om kvinnligt företagande. Jag ser det som ett stort problem. Jag hävdar att manliga företagare aldrig skulle behandlas på det sättet. Man skulle aldrig förvänta sig att de skulle arbeta utan ersättning för att utföra arbete för regeringens räkning.

Jag tycker att man i förlängningen kan säga att här är att förvärpa klyftorna mellan könen. Man utnyttjar kvinnors solidaritet med varandra för att spara pengar för regeringens räkning. Det tycker jag är otidsenligt. Jag tycker att ska man genomföra en sådan här reform måste man också betala de kvinnor som ställer upp och gör det här viktiga arbetet. Det är ändå kvinnor som driver egna företag runt om i landet. I vissa fall är det småföretagare som kommer att prata för andra kvinnor och tvingas att avstå från att arbeta i sitt företag. De blir kanske tvungna att anställa en ersättare för att få verksamheten att gå runt. Att förvänta sig att de ska göra det oavlönat tycker jag är ganska upprörande. Jag vill gärna höra om du inte ser det som ett problem, Maria Plass, att ni fortsätter att behandla kvinnors arbete så att det ska vara oavlönat.

Sedan undrar jag också över det här med kvinnliga företagare och trygghetssystem, som du var inne på. Vi är överens om att det är ett stort problem att trygghetssystemen inte är anpassade för företagare. Ser du det då inte som ett problem att ni har försenat utredningen? Ni har försenat att det kommer konkreta förslag på hur man kan förändra trygghetssystemen så att de blir bättre anpassade för kvinnor.

Anf. 175 MARIA PLASS (m) replik:

Herr talman! Det var nästan som ljuv musik i öronen när jag läste den första delen av reservationen. Sedan kanske vi delar på oss lite grann, men vissa synpunkter delar vi och tydligen också det här med kvinnliga ambassadörer. Jag måste få trycka på detta med attityden mot företagande och kanske speciellt när det gäller kvinnor. Vi måste få en förändrad attityd. De här ambassadörerna är en del av detta.

Jag vet inte om män skulle arbeta gratis eller inte. Jag tänker nog inte ta ställning till det heller. De här kvinnorna har anmält sig frivilligt. Det är inte så att man har pekats med hela handen. Det systemet har inte vi inom alliansen. De har anmält sig frivilligt. De vet också villkoren för det.

*Företagsfrämjande
insatser*

Man kan dra parallellen med många av oss som har varit fritidspolitiker och inte har tjänat några pengar på att berätta om vår politik. Vi har inte gnällt speciellt mycket över att vi inte har fått betalt. Det har vi i alla fall inte gjort det i Moderaterna.

Jag vill inte föregå de konkreta åtgärder som kommer i utredningen som pågår. Jag konstaterar att det här arbetet pågår. Jag tror att det kommer att bli väldigt bra. Man gör ett skyndsamt arbete. Låt oss se vad resultatet blir av det.

Anf. 176 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad Maria Plass tror. Jag sade till att börja med att jag var positiv till själva förslaget. Jag tycker att reformen är bra. Jag tror att de här ambassadörerna för kvinnligt företagande kan göra en väldigt viktig insats. Men jag tycker att det är omoraliskt att förvänta sig av dem att de ska arbeta utan någon som helst ersättning. Vi skulle självfallet inte heller ha tvingat kvinnliga företagare med något slags piska, som det lät som i ditt anförande. Vi skulle självfallet också ha uppmuntrat det. Men jag tycker också att man har ett ansvar när man genomför en sådan här reform att se till att det finns en ersättningsmöjlighet så att man kan få ersättning för uteblivna inkomster. Så ser det faktiskt ut för fritidspolitiker. Som fritidspolitiker kan man få en ersättning för uteblivna arbetsinkomster på grund av att det politiska uppdraget. Ett sådant system hade varit rimligt på det här området också, när det gäller kvinnliga ambassadörer.

Jag står fast vid att jag tycker att det tyder på en förlegad kvinnosyn att man, just när man har att göra med kvinnliga företagare, förväntar sig att de ska ställa upp gratis. De ska göra det här arbetet utan att få någon ersättning. Men när man har med manliga företagare att göra tror jag att man aldrig skulle ha löst det på det sättet. Då skulle man självklart ge en ersättning för den arbetstid som de lägger ned.

Just därför tycker jag att det är ganska upprörande att man använder sig av de här kvinnornas solidaritet. Det är ju det som det handlar om. De är villiga att ställa upp för att de vill hjälpa sina systrar att starta företag också. Men jag tycker inte att det är rimligt att man ska begära av dem att de ska göra det utan att få någon rimlig ersättning, just därför att det faktiskt försvårar deras situation. I stället ska man ju uppmuntra den här solidariteten och stödja dem genom att ge dem en rimlig ersättning för den arbetsinsats som de lägger ned. Just det här att man inte gör det och därmed inte behandlar män och kvinnor på samma sätt är tyvärr ett tecken på att problemen med ojämställdheten kvarstår och att regeringen tyvärr inte gör tillräckligt mycket för att upphäva den.

Anf. 177 MARIA PLASS (m) replik:

Herr talman! Jag håller absolut med om att det ska vara lika villkor för män och kvinnor. Det tror jag inte ens att vi behöver diskutera. Hade det varit manliga ambassadörer så hade det nog varit samma villkor för dem.

Jag vet inte vilken tidpunkt det är fråga om. När det gäller företagare och arbetstider har man ju inte något nio-till fem-jobb direkt, och jag vet inte vid vilken tidpunkt det är tänkt att de ska ställa upp.

Jag säger det igen: Jag tycker att det här är ett jättebra förslag, och den synpunkten delar vi tydligen. Jag tror att det kommer att vara viktigt för dem också och att de kommer att känna tillfredsställelse över att vara ute, annars hade de nog inte anmält sig till detta. Man känner att det här är något man kan bidra till med sin kunskap. Jag tror att det kommer att bli bra för den attitydförändring som vi behöver när det gäller kvinnors företagande.

Anf. 178 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! På vägen upp får jag glada tillrop av mina kolleger att hålla mig kort och koncis i det här anförandet. Jag ska till och med glädja församlingen med att säga att jag i nästa debatt, som handlar om angränsande frågor, ämnar stryka mig, därför att jag kommer att ta upp mycket av det som skulle ha kunnat sägas där i anförandet på det här området.

Oppositionen försöker nu utmåla en bild av att det är rätt krisigt och illa ställt för svensk del. Ja, visst finns det väl orosmoln, inte minst på ställen där vi själva inte har så stor påverkan, och då tänker jag på andra sidan Atlanten, till exempel.

Trots detta är det tveklöst så att det går bra för Sverige. Det går bra för svenska företag. Jag vill påminna om diskussionen före valet. Mycket av valet handlade om jobben. Det handlade om att det skulle löna sig bättre att vara i arbete. Det handlade om att bryta utanförskapet för mängder av människor, som på olika sätt varaktigt hamnade utanför arbetsmarknaden. Det var en tydlig signal, både till människor i arbetsför ålder och till våra företag och företagare.

När jag säger att det går bra för Sverige och för svenska företag vill jag också säga att jag tycker att regeringen har lyckats väldigt bra med uppdraget att bryta utanförskapet. Vi har i dagsläget någonstans runt 160 000 färre i utanförskap än vi hade när regeringen tillträdde. Det har för företagen betytt att det finns människor att anställa. Det har också betytt att företagen har kunnat växa. Det har betytt att människor har kunnat växa just som människor, därför att de har fått ett vanligt jobb att gå till. Det har varit oerhört betydelsefullt för många.

Vi har haft ett fokus på att göra folk anställningsbara. Det finns exempel när det gäller instegsjobb, nystartsjobb och så vidare som vi har använt för detta. Det andra fokuset har självklart legat på att göra det enklare och roligare att vara företagare. Jag ska nämna några av de åtgärder som i och för sig inte ligger under betänkandet om företagsfrämjande och i de pengar som Nutek eller andra myndigheter har att hantera, men som trots detta har jättestor betydelse för vilka villkor och möjligheter man har som företagare att driva ett företag.

Vi jobbar systematiskt med att genomföra regelförenklingar. Målsättningen är en kostnadsreducering med 25 procent under mandatperioden. Vi har en förlängd momsredovisningsperiod till tre månader. Vi tittar på att ta bort revisionsplikten för mindre företag. Vi återställer förmånsrätten i företagsinteckningen, vilket gör att tillgången på kapital för företag förbättras. Vi slopar förmögenhetsskatten, vilket förhoppningsvis kommer att göra att vi får bättre tillgång till riskkapital. Vi gör en översyn av konkurslagstiftningen. Vi skapar en effektivare konkurrenslag. Det här var ett axplock av de åtgärder som regeringen har vidtagit allmänt för att förbättra företagsvillkoren.

Tittar vi specifikt på Riksrevisionens granskning kan jag, precis som Karin Pilsäter, konstatera att granskningen gäller den gamla s-regeringen. Jag tycker för all del att det finns delar av granskningen som skjuter över målet, och det finns delar som är väl värda att beakta, men jag ska inte grotta ned mig i det som har varit.

Jag nöjer mig med att konstatera att alliansregeringen nu har tagit tag i ett antal åtgärder på det här området för att förbättra de företagsfrämjande åtgärderna. Med detta vill jag yrka bifall till förslaget i betänkan-

Anf. 179 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! När man lyssnar på Jan Andersson får man en bild av Sverige där allting är lycka och allting är bra. Men om vi nu vänder på det här myntet och tittar på den andra sidan, vad kan vi då se?

Ni pratar om det minskade utanförskapet och att det skulle vara regeringens förtjänst. Ja, allt fler experter hävdar att det inte så mycket är regeringens förtjänst, utan det är världskonjunkturen som bär upp den svenska sysselsättningen i dag och svensk ekonomi över huvud taget.

Det handlade väldigt mycket om att göra folk anställningsbara. Ja, det har man ju gjort genom att göra försämringar i a-kassan och försämringar i försäkringssystemen överlag. 70 000 går deltidsarbetslösa, är den senaste uppgiften från TCO, 70 000 som i dag inte har heltidsjobb och som regeringen dessutom har planer på att försämma för ytterligare genom att göra det svårt för dem att stämpla upp till heltid. Det är ju den andra sidan av det mynt som Jan Andersson pratar om.

Den tredje delen i det här är det regelförenklingsarbete som ska minska med 25 procent. Men sanningen är ju den att alla hävdar – alla! – att regelproblematiken har förvärrats under tiden med den borgerliga regeringen. Det är ju det som är sanningen. Dels beror det på EU:s regel-system, det ska jag villigt erkänna, men också på regeringens handhavande av regelförenklingsarbetet. Det är inte färre regler i dag, utan det är faktiskt flera.

Anf. 180 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! När det gäller deltidsarbetslöshet förekommer det, som Kent Persson vet, mer i vissa branscher och sektorer än i andra, exempelvis inom handel och offentlig sektor. Som jag ser det handlar det inte bara om försäkringssystem utan också om ett samspel mellan arbetsmarknadens parter. Arbetsgivare har hittills haft ett ganska smidigt system och kunnat använda detta som gummiband. Det gäller den privata sektorn men också den kommunala, och det gäller både kommuner som är alliansstyrda och kommuner styrda av vänstersidan. Där finns ingen större skillnad. Det ger en tydlig signal till parterna att se över systemet så att det inte utnyttjas på det sätt som hittills skett.

Vad beträffar regelförenklingsarna gjorde Karin Pilsäter en hänvisning till ett kinesiskt ordspråk. I Hávamál finns nordisk visdom nedtecknad från sådär tusen år sedan. Där står bland annat att dagen ska prisas om kvällen. Låt oss därför vänta till slutet av mandatperioden innan vi avgör om vi lyckats med regelförenklingsystemet eller inte. Vi kanske lyckas med det som vänstersidan inte lyckades med under sina tolv år vid mak-

ten. Låt oss vänta tills vi är i slutet av perioden innan vi säger att regel-förenklingsarbetet är lyckat eller misslyckat.

Prot. 2007/08:87
2 april

*Företagsfrämjande
insatser*

Anf. 181 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! I väntan på den kommer regeringen att lägga fram förslag som ytterligare ökar regelbördan. Det är sanningen. Senast häromdagen hörde vi i utskottet att det förslag som nu finns om fjärrvärme ytterligare kommer att öka regelbördan för företagen.

Det måste till någon form av samordning i Regeringskansliet, mellan de olika departementen, om det ska fungera över huvud taget. Jag har ingen annan uppfattning än att det finns ett behov av att minska regelbördan. Faktum kvarstår dock. Under nuvarande regering ökar den väsentligt snabbare än tidigare. Det är sanningen.

Beträffande att arbetsmarknadens parter ska hantera frågan om deltidsarbetslösa vill jag säga: Ge dem då lugn och ro att jobba med den frågan. Försämra inte ytterligare för dem som är deltidsarbetslösa. Det är ju det som är er politik i dag. Ni kan inte med enbart piskan försöka få ut folk i arbetslivet. Ni måste också ha en morot och stimulera efterfrågan exempelvis genom att ge kommunerna och landstingen de förutsättningar de behöver.

Nu lägger ni fram en politik där ni fryser statsbidragen till kommunerna och landstingen för 2009 och 2010. Det är sanningen om regeringspolitiken.

Anf. 182 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! När det gäller regelförenklarna tar Kent Persson upp fjärrvärmepropositionen som exempel. Detta handlar ju om helheten, och som jag sade ska vi göra en utvärdering i slutet av mandatperioden, inte efter 18 månader.

Om ledamoten Persson har goda idéer om hur fjärrvärmepropositionen ska ändras så att regelbördan blir mindre är han välkommen att ta upp dem i den fortsatta behandlingen.

Anf. 183 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Ja, det går bra för Sverige. Det gör det verkligen. Jag är glad att jag som socialdemokrat fått vara med under de tolv åren då vi byggde upp det välstånd som vi nu har i landet. Som jag redovisade i mitt huvudanförande går det väldigt bra tack vare de tolv åren vi satt i regeringsställning.

Men det vänder. Så säger Konjunkturinstitutet, Ams etcetera. Vi behöver bara se på hur det varit. 2006 fick vi 156 000 nya jobb. 2007 redovisades 80 000 nya jobb. Siffran för 2008 är 20 000 nya jobb. Konjunkturinstitutet rapporterade dessutom nyligen att inflationen inte varit så hög som nu på 14 år. Om man går tillbaka 14 år inser man att detta inte är bra.

Skogsnäringen rapporterar, vinstvarnar och kommer eventuellt att varsla om uppsägning av folk. Fler företag har vinstvarnat och varslat, så det är klart att det är oroande. Ams rapporterar att de mot slutet av året ser att vi kan få en viss ökning av arbetslösheten. Det som nu händer är alltså oroande. Självklart är det så.

Låt mig så gå över till frågan om regelförenklingarna. Småföretagarna och även de större företagen ropar: Var är regelförenklingarna? Faktum är att regelkrånglet ökat avsevärt under den tid alliansen suttit i regeringsställning. Jag skulle vilja fråga: När kommer regelförenklingarna?

Anf. 184 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! På tolv år har Socialdemokraterna bygg upp välståndet i landet. Smaka på den inledningen! Det är självförtroende, eller vad vi nu ska kalla det.

När det gäller skogsnäringen säger Karin Åström att det finns tecken på varsel. Vi har i kammaren haft några interpellationsdebatter som handlat om skogsnäringen. Vi ska givetvis vara medvetna om att vi även i skogsnäringen har en produktivitet utveckling. Om vi jämför vad en arbetare i skogsindustrin producerade för 25 år sedan med vad han producerar i dag ser vi att produktionen per anställd i princip fördubblats. Det är klart att det ska hämtas någonstans, och eftersom det är biologiskt material som processas finns det vissa begränsningar i resursen. Det kunde vara intressant att höra hur Socialdemokraterna exempelvis ser på tillgången på råvara.

Beträffande regelförenklingarna tycker jag att det är jättebra att näringslivet ropar efter dem. Det är vidare jättebra att de kommer med goda förslag till regelförenkling. Vi håller på med ett systematiskt arbete där alla departement är involverade i att ta fram förslag på regelförenkling som gör att vi kan minska kostnaderna med 25 procent vad gäller hanteringen av regelverket.

Jag är övertygad om att vi kommer att lyckas med förenklaringsarbetet under mandatperioden.

Anf. 185 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Herr talman! En av Centerns hjärtefrågor har alltid varit skogen. Även jag tillhör dem som gillar skogen väldigt mycket, och så pass mycket har jag lärt mig för länge sedan att vinstvarningar inom skogssektorn och skogsindustrin är ett av de första tecknen på att man är på väg mot sämre tider inom företagandet. Det är en ganska tidig skoluppgift som jag haft med mig. Men debatten om skogen kan vi säkert ta någon annan gång. Jag ser fram emot den.

Låt mig kommentera en sak som du nämnde i ditt inlägg, Jan Andersson, och som jag inte riktigt får att gå ihop. Du sade att en eventuell nedgång i ekonomin – och jag förstår att du menar den totala ekonomin, alltså även här hemma – beror på händelser utanför Sverige; bland annat nämndes USA. Däremot beror sysselsättningsökningen enligt dig på den borgerliga regeringen. Jag får inte logiken att gå ihop i det resonemanget. Förklara gärna för mig hur det går ihop.

Jag vill åter ta upp regelförenklingarna. Det har pratats om dem, och jag vet inte hur många gånger vi fått beskedet att det snart är dags, att ni snart lägger fram ett förslag. Sedan kommer en skrivelse att det hela blivit fördröjt. Skulle jag och småföretagarna i Sverige nu kunna få ett besked av Jan Andersson som företrädare för Centern? Kommer regelförenklingarna före 2010?

Anf. 186 JAN ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag är väldigt imponerad av Karin Åströms tilltro till alliansregeringen när det gäller regelförenklingssystemet. Det känns skönt att du har en sådan tilltro till vad vi skulle kunna uppnå.

Ja, vi har målsättningen att minska kostnaderna för regelbördan med 25 procent under mandatperioden. Det är ett mycket tydligt vallöfte som vi har åtagit oss.

Men jag vill också påminna om att det under den period på tolv år som det tidigare har refererats till inte har uppnåtts några regelförenklingar. Jag tycker att det haltar lite när man sätter den stora tilltron till alliansregeringen medan man själv har haft fullständigt blankt på papperet när det gäller regelförenklingar.

Anf. 187 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jan Andersson har i sitt anförande en lång lista med eget beröm över regeringens förträfflighet. Tyvärr glömmer han samtidigt andra reformer som han kanske inte är lika mån om att skryta med, till exempel att regeringen har höjt arbetsgivaravgifterna för småföretag generellt med 37 000 kronor. Man kan förstå att han inte vill skryta med en sådan sak.

Detta kan vara väldigt betungande för många småföretag. Det lär knappast vara uppmuntrande för nya företagare och för potentiella företagare och få dem att ännu mer vilja starta företag när de får en ökad kostnad på 37 000 kronor. Det tror jag att Jan Andersson håller med om.

Man förvärrar problemet ytterligare när man tar pengarna för alla småföretag och pytsar ut dem till vissa företag, nämligen till dem som har yngre arbetskraft, under 26 år. Genom att vara inne och pilla i systemen på det klåfingriga sättet förändrar man konkurrensen mellan företagen på ett väldigt oroande sätt. Företag som sitter med arbetskraft som är över 26 år får bara en ökad kostnad, medan de som sitter med arbetskraft som är under 26 år får en sänkning. Det kan mycket väl vara samma branscher. Det kan vara grannföretag som jobbar med exakt samma saker och som får otroligt olika kostnadsbild på grund av att regeringen är inne och försöker styra på det sättet. Vore jag företagare skulle jag vara mäkta upprörd över det sättet att gå in och ändra konkurrensen mellan företag på befintliga marknader, det kan jag tala om.

Jag måste också ta upp regelförenklingen. Miljöpartiet drev på den förra regeringen i regelförenklingsfrågan. När vi inte tyckte att vi kom fram på den sidan gjorde vi en överenskommelse över blockgränsen med de borgerliga partierna. Det var då vi kom fram med 25-procentsmålet, att man skulle minska regelbördan med 25 procent.

Just av den anledningen att vi har drivit detta så konsekvent är vi väldigt besvikna på hur regeringen har skött frågan. Än så länge har vi inte sett någonting. Det enda vi har sett är att regelbördan har ökat snarare än minskat. Det var verkligen inte vad alliansen utlovade när den gick in i valrörelsen och tog över makten. Det är väldigt befogat att begära att vi snart måste få se verkliga regelförenklingar.

Anf. 188 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! När det gäller den 5-procentiga nedsättningen framställs det hela som om detta skulle ha varit en överraskning för företagarna. Men det var välkänd materia före valet. Det är definitivt inte fråga om några överraskningseffekter. En av anledningarna till förändringen var att vi insåg att detta gav ganska få nya jobb i förhållande till de kostnader vi hade.

När det gäller nedsättningen för ungdomar är det så att ungdomar är en av de grupper som har haft svårast att ta sig in på arbetsmarknaden. Nedsättningen ska ses i ljuset av strävan att minska utanförskapet. Jag tycker att det är en korrekt åtgärd.

Under 18 månader har vi suttit i regering. Det är lite svårt att få klart för sig vad oppositionen vill. I vissa fall går det alldeles för fort och är inte tillräckligt utrett. I andra fall går det alldeles för sakta. När det gäller regelförenklarna gäller utfästelsen över mandatperioden. Den står vi definitivt fast vid, så de 25 procenten i minskade kostnader gäller.

Anf. 189 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Jan Andersson säger att det var väl känt från alla håll och kanter att man skulle höja arbetsgivaravgiften för småföretagare. Det är inte den bild jag får från de småföretagare som ringer till mig och beklagar att de har fått en chockhöjning av avgifterna. Jag tror att den tydlighet som Jan Andersson upplevde att man pratade om de här frågorna i valrörelsen inte upplevs av väljarna, framför allt inte av småföretagen.

Det vi får höra är att det är en betungande avgiftshöjning, speciellt om det är ett företag som har dålig lönsamhet från början. Man går in och tar 37 000 kronor extra av dem. Det är klart att det blir en väldig belastning för en småföretagare. Miljöpartiet har i stället föreslagit att man ska öka detta, just för att vi har sett vilken betydelse det har för småföretagen, de allra minsta företagen, som alla säger sig värna, men som regeringen uppenbarligen inte tar särskilt stor hänsyn till.

Vi har föreslagit att man fördubblar sänkningen, så att man ska kunna få upp till 74 000 kronor i lägre arbetsgivaravgift. Jag tycker att ni borde gå ut och fråga företagarna. Vilket tror Jan Andersson ger bäst effekt för en småföretagare, att man får 74 000 kronor i sänkning eller att man inte får någonting alls? Det är det som det står emellan.

Jag hör också från företagare att de är väldigt oroliga över att man förändrar konkurrensvillkoren på marknaden så allvarligt som man gör genom att ta in avgifter från småföretag och sedan fördela dem till vissa, lite godtyckligt, beroende på om man har anställt unga eller har äldre arbetskraft. Det är klart att det inte är något bra sätt att skapa stabilitet och förutsägbarhet, vilket alla företagare alltid säger att de vill ha. De vill ha stabila villkor, så att de vet vad som gäller.

När det gäller regelförenklningar är det så att det fanns ett förarbete innan den nuvarande regeringen kom in. Man kom faktiskt till ett dukat bord. Vi hade redan satt i gång med flera olika utredningar, där man hade tagit fram förslag och uppgifter om vilka regler som var kostsamma inom många olika områden. Det fanns en möjlighet att sätta i gång med att åstadkomma konkreta åtgärder. Den möjligheten tog man inte, utan man har bara dragit detta i långbänk. Man har fortsatt att utreda i det oändliga.

Inte ens nu efter ett och ett halvt år har man kommit med konkreta förslag.

Prot. 2007/08:87
2 april

Anf. 190 JAN ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Om 18 månader är en oändlighet eller inte låter jag andra bedöma.

När det gäller tydligheten i 5-procentsnedsättningen är det definitivt så att detta inte var någonting okänt för företagare. Sedan är det alltid så i valrörelser att man gärna vill nå ut ännu bättre med sin politik. Det vet Per Bolund också. Vi ska tänka på det till nästa valrörelse.

*Företagsfrämjande
insatser*

Anf. 191 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Fru talman! Först yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner och reservationer.

När vi nu debatterar ett betänkande som heter *Företagsfrämjande insatser* känns det bra att kunna konstatera att svenskt företagsklimat har förbättrats sedan regeringsskiftet hösten 2006. Flera viktiga beslut har tagits som har bidragit till att underlätta för företagande och entreprenörskap.

Regeringen ärvde ett system där företagens intressen sällan lyssnades till, där företagande inte ansågs vara en prioriterad fråga. Det synsättet är numera ett minne blott. Företagsfrämjande insatser är en prioriterad och mycket viktig fråga för regeringen. Det blir extra tydligt när man frågar företagare i landet. En stor majoritet anser att dagens regering är betydligt bättre för företagen än den förra socialdemokratiska regeringen.

Det är intressant att socialdemokrater och vänsterpartister nu plötsligt börjar intressera sig för företagsklimatet. När man läser oppositionens reservationer förundras man över deras nyvunna intresse. Tolv års regerande räckte uppenbarligen inte för att någonting skulle hända, utan det är först efter ett och ett halvt år i opposition som idéerna börjar strömma till.

I reservationerna kan man läsa att riskkapital är viktigt. Gott så. Samtidigt lovar samma opposition att återinföra förmögenhetsskatten om den kommer tillbaka till makten. Snacka om dubbla budskap! Avskaffandet av lex Uggla var oppositionen också emot, trots att det är en viktig åtgärd för företagens riskkapitalförsörjning.

Utöver slopandet av dessa skadliga skatter avser regeringen att förstärka bankernas förmånsrätt. En utredare ser nu över systemet med statliga finansieringsinsatser, då risken för bland annat överlappning av de många system som finns i dag är överhängande.

För regeringen är frågan om riskkapitalförsörjning för landets företag jätte viktig.

Att vi äntligen fått bort lex Uggla och förmögenhetsskatten är mycket viktigt. Nu går vi vidare för att se hur vi ytterligare kan öka riskkapitalet i Sverige. En fråga som vi kristdemokrater driver är att införa ett riskkapitalavdrag som skulle möjliggöra ett skatteavdrag för riskkapital upp till en viss nivå. Det är något som skulle kunna vara mycket viktigt, inte minst för många familjeföretag som behöver riskvilligt kapital.

Andra viktiga åtgärder som underlättar nystartandet av företag är förklarade regler för att få F-skattsedel som är på gång liksom bildandet av

nystartskontor. Dessa åtgärder införs för att underlätta för fler att våga och kunna starta företag.

För 2007 satsade regeringen 100 miljoner kronor för att främja kvinnors företagande och öka kunskapen kring frågan. Nutek har fått ett treårigt uppdrag att främja kvinnors företagande. Målet är bland annat att minst 40 procent av samtliga nystartade företag ska drivas av kvinnor. Även Vinnova och SCB har fått uppdrag som härrör till kvinnors företagande.

Även satsningar på företagande bland personer med utländsk bakgrund ökas. 20 miljoner kronor satsas 2008 för att stödja företagande i denna grupp.

En annan viktig fråga för bland annat invandrarägda företag är hur offentliga aktörer sköter lagen om offentlig upphandling. Enligt en rapport från Internationella företagarföreningen i Sverige missköts den offentliga upphandlingen med en alltför stor andel direktupphandlingar. Inte heller dessa sköts som de ska. Invandrarägda företag anses vara särskilt drabbade av detta.

Det finns all anledning att vara vaksam över detta så att mindre och nystartade företag också kan få ta del av den stora omsättning som offentlig upphandling trots allt utgör. Enligt beräkningar är det uppemot 400 miljarder kronor.

Som kristdemokrat vill jag verkligen lyfta fram de sociala företagen. De utgör en ovärderlig del av svensk arbetsmarknad. Min förhoppning är att denna kategori företag i större utsträckning än i dag kan bidra till att bryta utanförskapet för den grupp människor som står allra längst från arbetsmarknaden.

Därför är jag glad att regeringen tillsatt en utredning vars syfte är att komma med förslag som kan öka antalet sociala företag. Jag ser fram emot utredningens resultat.

Fru talman! År 2007 var ett rekordår när det gäller nyföretagandet. Totalt startades 62 563 nya företag, vilket är en ökning med 10 procent på ett år. Sysselsättningen slår alla tiders rekord. Arbetslösheten har inte varit så låg sedan 1980-talet, och den positiva utvecklingen ser ut att fortsätta.

Därför blir det så besynnerligt att ta del av oppositionens reservationer där exempelvis Socialdemokraterna påstår att Sveriges konkurrenskraft kraftigt försämras med regeringens politik. Statistiken visar tvärtom att svensk konkurrenskraft gentemot omvärlden ökat det senaste året från en sjundeplats till en tredjeplats enligt World Economic Forum. Bara Finland och Schweiz ligger före oss.

Regeringens politik för arbete och företagande har gett tydligt resultat. Ändå är arbetet med att förbättra företagsklimatet bara igångsatt. Flera åtgärder kommer att levereras. Det är ett arbete som jag och den kristdemokratiska riksdagsgruppen ser fram emot.

Anf. 192 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Enligt Världsnaturfonden kan svenska företag som arbetar med miljöteknologi bli exportsuccéer. De har tillsammans låtit svenska, kinesiska och indiska experter studera tolv svenska företag samt analysera deras möjligheter att med rätt förutsättningar kunna växa på den internationella marknaden. Rapporten har mätt hur stor företagens

produktion och export skulle kunna bli. Om potentialen är så stor kan man fråga sig varför det inte har kommit ett genombrott.

Rapporten säger följande: Orsaken enligt företagarna själva är att det råder brist på riskkapital. Ingen vågar satsa stort förrän vinsten är garanterad i ett längre perspektiv. Vidare anser de i rapporten att det behövs ca 4 miljarder kronor om vi ska lyckas med utvecklingen, kommersialisering och export av energilösningar.

Det visar på en sak, att det inte är intressant, att riskerna är för stora. När marknaden inte vill ta de riskerna, vem ska då gå in och ta dem om det inte är staten via någon form av riskkapitalfond? Vem ska annars göra det? De här möjligheterna försvinner ut i intet om ingenting händer.

Det här är ju en del av lösningen av våra klimatproblem. Det är därför det är ett så stort behov av riskkapital. Det räcker inte med någon förmögenhetsskattesänkning när inte privata personer är beredda att ta de riskerna. Ge mig ett svar på det!

Anf. 193 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är roligt med Kent Perssons engagemang för riskkapital och viljan att företag ska få möjlighet att få de pengar de behöver. Då vill jag fråga först: Kommer förmögenhetsskatten och lex Uggla att återinföras om oppositionen får bilda regering? Hur bidrar detta i så fall till tillkomsten av riskvilligt kapital?

I Finland har man avskaffat det. Där stöddes det av socialdemokraterna. Jag vet inte hur vänsterpartiet ställde sig där. Men hur ställer sig Vänsterpartiet här nu?

När man talar om företagande är den tanke jag får: Hur ser egentligen Vänsterpartiet på företagande? Har vi rätt andel statligt ägande i Sverige, eller ska det öka? Jag vet att Vänsterpartiet har haft en intern debatt om att det borde vara mer av förstatligande. Jag tycker att det är viktigt att få reda på hur ni står i den frågan.

Anf. 194 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Nu försöker Mikael Oscarsson slingra sig ur den frågeställning som jag tog upp från början. Hur ska vi göra med de innovationer som finns i Sverige, med den potential som de här företagen har att växa ytterligare på exportmarknaden? Ska de få något stöd eller inte?

Inte hjälper det med en sänkning av förmögenhetsskatten. Det är inte lösningen på det när det privata kapitalet inte vill satsa på de här idéerna. Vem ska då göra det? Ska vi sitta med armarna i kors som regeringen gör nu, eller ska vi gå in och satsa? Det finns kapital i Sverige. Staten är oerhört rik och har goda finanser, har haft det länge med stora överskott i statsbudgeten och intäkter från utförsäljning av företag.

Vad ska vi leva av i framtiden? Vi kan inte klia varandras ryggar. Det är inte det som ger oss möjligheten att finansiera vår välfärd på sikt. Vi måste faktiskt bygga upp någonting som står sig internationellt med nya innovationer, göra den satsningen. Här finns det möjligheter. Varför inte ta den chansen att göra någonting som vi kan ha nytta av i framtiden för våra barn och barnbarn, så vi kan försörja oss här i Sverige, försörja vår välfärd och se till så att även generationerna i framtiden har möjlighet att utveckla sig?

Anf. 195 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Det är tydligt att Kent Persson har en väldig tro på att det är staten som ska fixa allt. Det är staten som ska ha riskkapital. Det är staten som ska lösa det här. Jag konstaterar att den enkla frågan hur Vänsterpartiet ser på företagande, om vi behöver mer av förstatligande i Sverige eller inte, lämnar Kent helt obesvarad.

Vad gäller riskkapitalet i Sverige satsar regeringen på en översyn för att ytterligare förbättra det. Jag nämnde i mitt anförande behovet av att införa ett riskkapitalavdrag. Det fanns under den förra borgerliga regeringen. Det är något som vi har slagit fast i Bankerydsuppgörelsen att vi ska arbeta för. Nu är det på gång att regeringen ska utreda det.

Jag är förvissad om att det kommer mer av förstärkningar till företag som vill exportera ännu mer, för detta är jätteviktigt. Inte minst när det gäller miljökunnandet har vi en jättemöjlighet. Den ska vi ta. Jag är övertygad om att det kommer en hel rad med förbättringar med riskkapital i vårt land.

Anf. 196 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag har en kort fråga till Kristdemokraterna. I ditt anförande sade du, Mikael Oscarsson, att du hyllar företagsfrämjande insatser som något väldigt bra. Din allianskollega folkpartisten Karin Pilsäter liknade de företagsfrämjande insatserna vid bidrag och jag tolkade det som att det är en underprioriterad fråga.

Har ni olika syn på företagsfrämjande insatser? Vilken är Kristdemokraternas syn?

Med risk att upprepa mig måste jag säga det igen: Det går ju faktiskt skapligt bra för Sverige. Det har gått jättebra under våra tolv år i regeringsställning. Vi har byggt välståndet. År 2006 hade vi 156 000 nya jobb. År 2007 dippade det ned till 80 000 jobb. För 2008 är prognosen 20 000 nya jobb. Konjunkturinstitutet rapporterar att vi inte har haft en så hög inflation på 14 år.

Amsrapporterna säger samma sak. Man kan se varsel komma. Man har förvarnat om att det kan bli en ökning av arbetslösheten i slutet av året. Det är självklart oroande. Vi socialdemokrater är jättebekymrade när vi ser att ni slösar bort och slarvar bort det välstånd som vi har byggt upp.

Jag vill också fråga Kristdemokraterna: Vilka småföretag tjänar på att ni har tagit bort förmögenhetsskatten?

Anf. 197 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! När det gäller engagemang för företagande är vi i alliansen rörande överens om att på alla tänkbara sätt se till att få ett bättre företagsklimat. I en översyn av vad som har hänt under de här ett och ett halvt åren konstaterar man att vi har lyckats betydligt bättre i arbetet än vad Socialdemokraterna gjorde under tolv år.

Det är en väldig skillnad i engagemang och det är en väldig skillnad i att leverera.

Jag vill ställa samma fråga till Karin Åström: Kommer förmögenhetsskatten och lex Uggla att återinföras om oppositionen får bilda regering? Hur bidrar det i så fall till ökad tillkomst av riskvilligt kapital?

Hur förklarar oppositionen Sveriges kraftiga klättring vad gäller den konkurrenskraft som har skett under det senaste året om den inte beror på regeringens ekonomiska politik? Konjunkturen kan knappast vara svaret eftersom hela världen har upplevt en kraftig konjunkturuppgång.

Anf. 198 KARIN ÅSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag skulle gärna vilja läsa den där översynen som du berättar om, Mikael Oscarsson. Vad är det för översyn du hänvisar till hela tiden som säger att företagandet går bra i Sverige? Jag skulle gärna vilja veta vilken översyn det är och vilka siffror ni pratar om. Jag är väldigt nyfiken på utvärderingar av olika saker. Jag är tacksam om jag får veta det.

De översyner och det som jag har läst handlar om att småföretagen är jättemissnöjda med allianspolitiken. Det är verkligheten. Det kan vi läsa i medierna och det finns rapporter om det. Småföretagen är faktiskt missnöjda. Ni har höjt arbetsgivaravgiften med 37 000 per år. Ni har krånglat till det med en massa regler. Ni kan inte lämna besked om när ni ska göra förbättringar när det gäller regelkrånglet.

Det är en mängd saker som är sämre.

Frågan om förmögenhetsskatten och vad vi tänker göra med den är jätteintressant, men jag ber att få passa. Vi har just nu väldigt intressanta diskussioner i vårt parti. Jag är alldeles säker på att vi kommer tillbaka längre fram med vad vi tänker göra med vår politik och hur vi vill göra för att öka företagandet i Sverige och ge jobb åt människor.

Jag har inte fått något svar ännu. Vad är det för forskning och vetenskapliga belägg du har när du säger att småföretagen tjänar på förmögenhetsskatten? Det vill jag veta.

Anf. 199 MIKAEL OSCARSSON (kd) replik:

Fru talman! Karin Åström ber att få passa på frågan om förmögenhetsskatten och lex Uggla kommer att återinföras om oppositionen får bilda regering. Det blir intressant att se. Jag hoppas att ni kan lyssna på systerpartiet i Finland som har varit med och avskaffat den. Det ska bli intressant att se. Än så länge har ni varit hårdnackade motståndare. Det är märkligt att ni inte förstår sambandet. Förmögenhetsskatten är en skatt som har drivit ut hundratals miljarder från vårt land. Pengar som drivs från Sverige skulle naturligtvis kunna arbeta här i stället. Det är självklart att det har en påverkan på riskvilligt kapital.

Vad regeringen har gjort för företagsklimatet har flera av talarna före mig räknat upp. Det är skatteavdrag för hushållsnära tjänster, förlängd redovisningsperiod för moms, arbetsgivarnas sjuklöneansvar efter andra sjukveckan har slopats, rätten till heltid har slopats.

Det är ett kraftfullt arbete på gång när det gäller att minska regelbördan. EU har slagit fast att man ska minska bördan med 25 procent till 2012. Vi har sagt till 2010. Alla statliga myndigheter och departement har fått rapportera vad man kan göra. Ett regelråd är på gång. Man kommer att göra det som er regering sade sig göra, men ni kom aldrig till skott. Vi kommer att leverera. Var så säker!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 april.)

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2007/08:NU8
Vissa näringspolitiska frågor.

Anf. 200 BERIT HÖGMAN (s):

Fru talman! Detta betänkande behandlar några politikområden för utveckling av företagande och därmed tillväxt och sysselsättning.

Det är med tillfredsställelse vi läser att regeringspartierna avslår en moderatmotion angående vidareförädling av skogsråvara med hänvisning till att det finns ett fantastiskt branschprogram på området. I andra dokument säger man att branschprogram inte är något att ha, och det ska vi inte ha i fortsättningen. När de väl finns är de väldigt bra.

Jag tänker inte prata mer om branschprogram för skogen utan uppehålla mig vid besöksnäringen och turismen eftersom det är på det området vi har flertalet av våra motioner och vår reservation.

Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1.

Sverige är konkurrenskraftigt som turistland. Det konstaterar World Economic Forum som för andra året i rad jämför 130 länders konkurrenskraft inom rese- och turistbranschen. Enligt den rankingen hamnar vi på plats 73 när det gäller marknadsföring och varumärkesbygge. World Economic Forum konstaterar vidare att regeringen inte har prioriterat området. Därför halkar vi ned på plats 88 när det gäller samhällets syn på turismen och besöksnäringen.

Vad säger oss det?

För mig och oss socialdemokrater blir det tydligt att den politik för utveckling som vi redovisar i vår motion är helt rätt medicin för att utveckla den här sektorn. Det är egentligen anmärkningsvärt hur tysta de borgerliga partierna har blivit i den här frågan.

Jag tror att väldigt många av oss kommer ihåg hur kd:s representant i näringsutskottet i slutet av förra perioden stod i talarstolen och högljutt utlovade 100 miljoner till marknadsföring av svensk turism. Var är de pengarna nu, Mikael Oscarsson? Vad var det löftet värt?

Genom att lägga pengar på marknadsföring skulle vi kunna uppnå många av de andra mål som Mikael Oscarsson tidigare stod i talarstolen och sade sig vilja uppnå, nämligen fler kvinnliga företagare, bättre integrering av människor födda i andra länder och så vidare. Det visar sig nämligen att servicesektorn och besöksnäringen är väldigt bra på det.

Ett annat löfte var ju sänkningen av arbetsgivaravgiften. Det har vi talat om här i kväll. Frågan är om man ska skratta eller gråta när vi har facit i hand. Personligen tänker jag på Martin Ljung som sade: Vad bidde det? Jo, det bidde en fingertutt. Det blev väl praktiskt taget ingenting av det.

Det som händer är i stället att små företag får höjd arbetsgivaravgift. I besöksnäringen finns det gott om små företag. Det är framför allt de som är verksamma i exempelvis naturturismen, som är en väldigt viktig livsnerv i glest befolkade trakter.

Det säger oss också att det vi från vår sida brukar kalla för armkroken, samspelet mellan samhälle och näringsliv, är särskilt viktig på ett område som besöksnäringen. Bra kollektivtrafik, infrastruktur, en alle-

mansrätt som fungerar, jakt- och viltvårdspolitik – det finns många områden som det offentliga ansvarar för som har direkt bäring på hur det går för företagen i besöksnäringen.

I vår motion N353 beskriver vi vad som behöver göras väldigt konkret. Vi hävdar att statliga myndigheter och verk måste beakta besöksnäringen i sitt utvecklingsarbete. Vi vet att Nutek nu satsar 5 miljoner på utvecklingsprojekt. Det handlar bland annat om bokningssystem, hur man kan utveckla Dalarna som besöksort mycket bättre och sådana saker. Men det räcker inte. Det krävs ett mycket mer strategiskt program. Det beskriver vi också i motionen.

För någon vecka sedan kunde vi för en samlad idrottsrörelse beskriva vår idé och konkreta handlingsplan för att också stötta större internationella arrangemang. Inte heller på det området har allianspartierna kommit längre än till tomt prat. Men genom att bilda ett dotterbolag under Visit Sweden och avsätta pengar har vi i vårt fall konkret 50 miljoner, och vi förutsätter att motsvarande resurser kommer från andra intressenter, idrottsrörelsen själv och näringslivet. Det kan bli en rejäl pott som kan utgöra grunden för att vi fortsättningsvis ska kunna satsa på fler internationella idrotts- och sportevenemang och därmed stärka varumärket Sverige.

Vi är konkreta. Vi är handlingsinriktade. Men vad gör regeringen? Vi ser inga förslag.

Vi kräver också i motionen att Exportrådet får ett tydligt uppdrag att främja besöksnäringens tjänster i sitt arbete. Handelsministern åker till turistriksdagen och praktiskt taget läser innantill ur en turistbroschyr därför att regeringen inte har någon politik på det här området.

Näringsministern tar i interpellationsdebatter avstånd från sina egna förslag, som alliansens partier lade fram före valet. Och företagarna är väldigt besvikna på att vallöften inte infrias, särskilt med tanke på den högljuddhet omkring dessa vallöften som vi kunde höra före valet. Var hittar vi er politik?

Det var mycket prat men vi ser ingen handling. Vi ser det inte i betänkande NU8 och vi ser det inte i regeringens politik. Men i kväll får ni ännu en chans att beskriva var den finns, för besöksnäringens fromma.

Anf. 201 KENT PERSSON (v):

Fru talman! I det här betänkandet har Vänsterpartiet yrkat bifall till två reservationer. Reservation 2 gäller en motion från Hans Rothenberg som vi i utskottet har yrkat bifall till. Jag kommer inte att här yrka bifall till den men står givetvis bakom den. Jag ser att Hans skakar besviket på huvudet. Däremot kommer jag att yrka bifall till reservation 5, företagande och brottsförebyggande verksamhet.

Skatteverket presenterade nyligen den så kallade skattefelskartan. Undersökningen ska ge en uppfattning om var man kan finna de största troliga skattefelen och skattefelens omfattning och orsaker. Här inkluderas alltså både medvetet fusk, skatteplanering som går utanför regelverkets ramar och oavsiktligt uppkomna misstag. Det handlar årligen om ca 133 miljarder kronor i uteblivna skatteintäkter för staten.

Skatteverket redovisar tre huvudsakliga typer av fel. Det är fel som har internationell anknytning. Det kan röra sig om utländska personer med inkomster i Sverige, personer i Sverige med inkomster från utlandet

eller olika former av transaktioner mellan Sverige och något annat land. Det kan röra svartarbete som avser ersättning för utfört arbete som inte redovisas. Det gäller såväl svarta löneutbetalningar och svart försäljning i ett företag som oredovisat uttag och privata kostnader som dragits av i företaget.

Andra typer av fel som inte är svartarbete och som uppkommit oavsiktligt kan till exempel gälla felaktiga deklarationsuppgifter och annat som kan ha sin förklaring i ett komplicerat regelverk.

Fru talman! Det är allvarligt att staten går miste om stora skatteintäkter varje år. På sikt kan det få betydelse för välfärdssystemet i stort eftersom det är pengar som rättmätigt skulle användas till just välfärdssystemen och för insatser till att utveckla företagande.

Det är också så att skatteundandragande snedvrider konkurrensen och riskerar att slå ut seriösa, effektiva och välskötta företag och företagare samtidigt som svartarbete innebär en tillvaro i trygghet och utan rättigheter för den anställde. Det är alltså allvarligt att krångliga skatteregler minskar människors möjligheter att göra rätt.

Regeringen har nyligen infört skattereduktion för hushållstjänster. Ett av syftena var att stimulera nyföretagande i Sverige. Men det är åtgärder som också skapar gränsdragningsproblem, mer krångel och ökat uppgiftslämnande. Detta har påtalats bland annat av Skatteverket. Risken är därför stor att dessa förslag kan medverka till ökad regelbörda och ytterligare gränsdragningsproblem, alltså tvärt emot regeringens intentioner att underlätta för företagandet i Sverige.

Vänsterpartiet har tidigare medverkat till att införa regler som ska förhindra skattefusk. Det gäller bland annat krav på personalliggare för vissa näringsidkare, att ställa större krav på kassaregister och åtgärder för att förhindra momsfusk. Jag menar att vi måste gå vidare och föreslå ytterligare åtgärder. Där kan arbetsmarknadens parter spela en större roll än i dag. Det finns goda exempel att lyfta fram, bland annat inom hotell- och restaurangbranschen och byggbranschen, där just samverkan mellan arbetsmarknadens parter har gett bra resultat.

Avslutningsvis anser jag i motsats till majoriteten i utskottet att staten och regeringen har ett ansvar i det brottsförebyggande arbetet. Det är faktiskt riksdagen som är den beslutande församlingen. Det kan inte vara bara upp till arbetsmarknadens parter att ta ansvar, utan regeringen måste också visa lite handlingskraft i denna fråga.

Anf. 202 PER BOLUND (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 4.

Fru talman! Jag vill fokusera mitt anförande på miljötekniksektorn. Anledningen till det är att miljöteknikbranschen är en bransch med en oerhört stor utvecklingspotential. OECD har i en rapport pekat ut miljöteknikbranschen som den viktigaste framtidsbranschen efter IT-sektorn. Man uppskattar att världsmarknaden för miljöteknik kommer att vara hisnande 6 000 miljarder kronor år 2010.

Enligt Exportrådets beräkningar exporterar Sverige redan i dag miljöteknik för 25 miljarder kronor årligen. Det gör miljöteknik till landets åttonde största bransch, lika stor som pappersmassa och möbler tillsam-

mans. Dessutom har miljöteknikexporten ökat med ungefär 8 procent per år, vilket de flesta andra branscher inte ens är i närheten av. Vi vill därför hävda att Sverige inte har råd att halka efter i den internationella konkurrensen på miljöteknikområdet, utan vi måste ligga i den absoluta framkanten.

Det är intressant att analysera vad det beror på att Sverige har en framträdande position inom miljötekniken. Studier visar att det till stor del beror på den aktiva miljöpolitik som har bedrivits i Sverige, inte minst under Miljöpartiets tid som stöd- och samarbetsparti för regeringen.

Genom att vi inledde en omställning av samhället i en hållbar riktning, och genom de tuffa miljökrav och de styrmedel som vi drev igenom, har en hemmamarknad för svenska miljöteknikföretag kunnat skapas. Det är en förutsättning för att företag ska kunna utvecklas, och det har gett dem en möjlighet att konkurrera på en internationell marknad. I en Nutekrapport som handlar om miljöteknikexport till bland annat Kina konstaterar man att styrmedel och lagstiftning på miljöområdet har varit den främsta drivkraften för svensk miljöteknisk innovation. Industrin har anpassat sin produktion till de krav som har funnits, och det har skapat en hög kompetens bland konsulter och underleverantörer av miljöteknik.

Ett tydligt exempel på området är omställningen av uppvärmningssektorn. Användningen av olja till uppvärmning och varmvatten i bostäder och lokaler minskar nu med ungefär 40 procent varje år. Även användningen av direktverkande elvärme har minskat kraftigt. Orsaken till omställningen står att finna i den gröna skatteväxlingen som gjordes under den förra mandatperioden genom att Miljöpartiet var en del av regeringsunderlaget. Omställningen bort från fossila bränslen och fossila energislag har i sin tur gjort att företag som säljer och installerar värmepumpar, pelletspannor och olika former av bibränslen har fått en stor hemmamarknad och utvecklingsmöjlighet. Därför har man utvecklat en unik kompetens och teknik som nu säljs på en global marknad. Den viktiga omställningen, marknadsmöjligheterna och arbetstillfällena som omställningen ger, skulle aldrig ha kommit till stånd utan en tydlig och kraftfull miljöpolitik med långsiktiga ekonomiska styrmedel.

Det är på grund av denna bakgrund som vi med stor oro ser på de brister som finns i den miljöpolitik som den borgerliga regeringen driver. Om svensk miljöteknik ska fortsätta att ligga i framkant måste den svenska omställningen till en hållbar utveckling fortsätta. Vi ser hur andra regioner, till exempel Kalifornien och Storbritannien, aviserar ett mycket högre tempo i miljöomställningen. Det gör man till följd av en aktiv miljöpolitik. Då är risken överhängande att de regionerna tar över den svenska tätpositionen och att Sverige tappar marknadsandelar. Samtidigt ser vi hur den borgerliga regeringen i Sverige inte kan enas om basala miljömål, ännu mindre om de åtgärder som ska driva fram miljömålen. Avsaknaden av en långsiktighet och tydliga spelregler för företagen är total. Sveriges möjligheter som föregångsland inom miljöteknik utarmas.

Effekterna av detta ser vi bland annat i att viljan hos riskkapitalister att investera i miljöteknik i Sverige är lägre än i andra länder. Uppenbarligen känner man från marknadssidan inte en trygghet och tilltro till att

utvecklingen av miljöteknik på sikt kommer att vara positiv i Sverige. Det är oroande.

Från Miljöpartiets sida anser vi att man måste fortsätta satsningen på miljöteknik och att man måste göra det från offentlig sida eftersom den privata inte är beredd att gå in på det stadiet. Miljöpartiet har därför föreslagit en statlig satsning på miljöteknikbranschen. Regeringen har också gjort det, men vi tycker att det är olyckligt att regeringens satsning har en snäv inriktning på miljöteknikexport och att regeringens fokus ligger snävt. Man satsar alla resurser på fordons- och flygplansindustrin, vilket för oss är oförståeligt när det finns ett stort antal miljöteknikföretag inom många olika områden som har goda förutsättningar att skapa miljövänliga och framgångsrika produkter. Vi tycker att regeringens fokus på miljötekniksatsningen borde ändras så att alla de tekniker som har en stor effekt i kampen mot klimatförändringarna får stöd. Insatserna på miljöteknikområdet borde vägledas av att man ska skapa ett brett branschprogram som inte väljer ut vissa separata teknikområden utan fokuserar brett. Ett sådant branschprogram ska tas fram i samarbete mellan staten, näringslivet och de fackliga organisationerna. Då är det störst möjlighet att nå framgång.

För att få till stånd ett sådant brett branschprogram tycker vi att regeringens satsning är för låg. Vi föreslår därför att man utökar miljötekniksatsningen så att den omfattar totalt 200 miljoner kronor.

Miljöpartiet har också föreslagit en separat fond för investeringar på energiområdet för att satsa på innovationer inom förnybar energi. Om vi gör de satsningarna tror vi att vi tillsammans kan skapa så goda förutsättningar att vi kan få med oss det privata kapitalet och skapa en positiv trend för miljö- och energiteknik på det förnybara energiområdet. Vi kan bara beklaga att regeringen inte verkar visa samma ambitioner när det gäller miljöteknikföretag. Vi tycker att det är sorgligt att de på det sättet förlorar en unik chans att lyfta fram en ny bransch i Sverige som skulle kunna få en fantastisk framtid.

Anf. 203 HANS ROTHENBERG (m):

Fru talman! Betänkandet är minst sagt fascinerande i sitt omfång vad gäller ämnen. Det är turism, rymdverksamhet, mode och design, nanoteknik, vidareförädling av skogsråvara, neutronforskningsanläggningen ESS och miljöteknikföretagande. Man kan inte annat än känna vibrationer av att det här är ett uppsamlingsheat efter motionsfloden.

Nya näringar representeras i det här betänkandet. Det är näringar som är stadda i utveckling, och många av dem är i stor omvandling. Vi talar här i många fall om kvalificerad teknik och växande tjänster inom inte minst upplevelsenäringen. Många av näringarna har en inneboende affärskultur där man inte sitter fast i gamla traditionella mönster utan kräver flexibilitet, kunskap och samverkan. Det är samverkan mellan stat och näringsliv samt samverkan mellan olika näringar och branscher som vi kanske tidigare inte har sett lika många exempel på.

Det är framtidsinriktade näringar med brett engagemang. Det är näringar som i sitt nyföretagande också har stor prägel av kvinnor och nya svenskar. Det är näringar som verkar nationellt och på en internationell arena.

Vad kan vi då göra på hemmaplan? Vad kan vi göra för att ge förutsättningar för dessa näringar? Som har sagts i tidigare inlägg och i den föregående debatten är nyckeln ett bra företagsklimat. Det är ett näringsklimat som gör det intressant och attraktivt att driva verksamheter inom områdena. Regeringen har i det sammanhanget satsat på många generella insatser för att stimulera entreprenörskapet, att lägga grunden för många näringar att växa, inte bara de som det här betänkandet omfattar utan även många andra.

Vi har anledning att se fram emot två mycket intressanta propositioner som kommer i höst. Den ena handlar om forskning och utbildning, att lägga ut en färdriktning för vad vi i vårt samhälle, både inom och utanför våra gränser, behöver skaffa och bygga mer kunskap och kompetens om för att möta morgondagens utmaningar, för att lägga grunden för att näringar, som de vi har nämnt här, ska kunna växa och utvecklas, men också näringar som vi kanske inte i dag vet namnet på. Det finns många produkter i våra hem i dag som inte existerade för 10–15 år sedan. Begreppet upplevelseindustri var ett begrepp som knappt någon förstod vad det handlade om.

Den andra propositionen jag tänker på är infrastruktur. Inte minst när vi talar om besöksnäringen och turismnäringen är infrastrukturen en av de viktigare frågorna – att ta sig till och från, och under den tiden däremellan spendera så mycket resurser som möjligt.

En framgångsrik turistpolitik bör bestå av ökade satsningar på marknadsföring av Sverige som turistland. Ökade satsningar kan innebära mer pengar. Men det kan också innebära bättre nyttjande av de resurser man har.

Företag inom den här näringen efterfrågar, de liksom många andra, enklare regler och avregleringar.

Vi har att se fram emot en framtid där konkurrensen på den internationella arenan om idrottsevenemang och andra kulturevenemang är stenhård. Vi har bara sett början på detta. Sverige kan med sina nio miljoner invånare fortfarande kämpa på mer än lika villkor med stora jättar som Spanien, USA, Storbritannien med flera.

Turismen som näring har en stor potential. Det kan vi nog alla enas om i den här kammaren. Det finns en potential när det gäller att förvalta det svenska natur- och kulturarvet, där allemansrätten är en viktig del och en faktor som gör att vi faktiskt kan sälja Sverige utomlands.

Det ska vårdas. Det ska man ta ansvar för. Allemansrätten är inte som plockgodis där man håller i sig hektovis av fria tillgångar, utan detta är någonting som vi på ett förnuftigt sätt ska använda till Sveriges fördel.

Men även inom den här näringen är ett fördelaktigt företagsklimat det som ger goda förutsättningar för små och medelstora företag att växa. Det turistpolitiska området är komplext. Det finns många aktörer. Det finns varierande önskemål för att främja företagandet inom den här sektorn. Hur vi än gör kommer det förmodligen alltid att finnas de som ser framåt och ser att vi från politiskt håll borde ta ytterligare initiativ. Det gäller att vara med sin tid här.

Politiska insatser av mer riktat slag på turismområdet kräver således ofta betydande samordning mellan offentliga aktörer på flera nivåer. Med det i åtanke är det enligt vår mening rimligt att de förslag på det turistpo-

litiska området som nu ligger på regeringens bord noggrant diskuteras med berörda, privata och offentliga, aktörer.

Vi förutsätter att regeringen därefter redovisar sin syn på hur den ställer sig till de utredningsförslag, vilka upprepas i motionerna i det här betänkandet, som för närvarande alltså bereds inom Regeringskansliet.

När det gäller idrottsevenemang har regeringen uttalat sin avsikt att aktivt verka för att fler stora internationella idrottsevenemang ska arrangeras i Sverige. Det pågår även här ett arbete inom Regeringskansliet.

För att inte föregripa den pågående beredningen om tillväxt genom turistnäringen, där det föreslås en nationell strategi för stora internationella evenemang, är utskottets förslag att man ska avslå motionerna på det området.

Kulturministern kommer som bekant också att bjuda in representanter för idrottsorganisationerna för att få en klar och tydlig bild och också kunna formera en gemensam handläggning när det gäller hur vi även på flera decenniers sikt ska kunna få stora evenemang till Sverige.

Fru talman! Det här betänkandet omfattar även designpolitik. Vi kan ju inte stå här i talarstolen och gå igenom nanotekniken. Det är mycket spännande. Men med tanke på kammarens och ledamöternas kanske begränsade kunskap ska vi låta det vara. Däremot skulle jag vilja nämna några ord om designfrågorna.

Design handlar inte bara om att skapa en snygg yta. Design handlar väldigt mycket om funktionalitet, och design finns i så gott som alla produkter. Det finns faktiskt till och med, i många fall, i tjänster.

Ljudet vi hör när vi slår igen en bildörr är en frukt av ingenjörskonst och designkunnande. Det handlar även om att kunna designa ljud.

Fru talman! Det är ett fascinerande och spännande betänkande, och den allmänna motionstiden har denna gång levererat ett antal motioner som ger oss anledning att förhoppningsvis kunna komma med spännande och intressanta repliker.

Jag vill passa på att yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 204 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Ja, inte tycker jag att betänkandet är ett uppsamlingsheat, utan det är kanske en hop goda idéer för framtiden.

Hans Rothenberg hänvisar till kommande propositioner som kommer att ha stor betydelse för besöksnäringen. Han nämner infrastrukturpropositionen.

Om jag förstår det rätt åker infrastrukturministern redan nu ut och pläderar för att regionerna måste göra ekonomiska insatser när det gäller vägarna. Är de regioner där vi har den bästa turismen i övrigt ekonomiskt bärkraftiga regioner? Nej, så är det naturligtvis inte.

Jag funderar på om det med det tänkesättet över huvud taget blir någon mer bit asfalt på vägen upp till Idre eller om det över huvud taget finns någon idé om hur turismen skulle utvecklas i Hemavan eller någon annanstans, alltså med ett sådant marknadstänkande.

Med ett sådant marknadstänkande kommer infrastrukturen att förbättras kraftigt i befolkningstäta områden men inte nödvändigtvis där turismen utvecklas. Kan Hans Rothenberg ge mig försäkringar om motsatsen är jag tacksam.

Sedan gäller det forskningen. Vi är säkert väldigt överens om att tjänstesektorn behöver mer forskning. Men vi kan se vilka universitet och högskolor som i dag ägnar sig åt besöksnäringen, väldigt handfast. Det är högskolor och små nya universitet. Vad jag förstår kommer alliansens partier att se till att mycket mer av forskningspengarna går till de stora gamla universiteten. Kan Hans Rothenberg lova mig att jag har fel även på den punkten?

Sedan undrar jag: Vilka är de där förslagen som ligger på regeringens bord? Nu har jag hört det i snart ett år. Jag vet fortfarande inte vilka förslag det är. Berätta det, så blir det mycket lättare att ha debatt!

Anf. 205 HANS ROTHENBERG (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Berit Högman tar upp frågan om infrastruktur, för om det är någonting som vi faktiskt har fått arva från tidigare regering så är det ett oerhört stort underskott vad gäller underhåll av svensk infrastruktur. Det finns många hål i vägar, framför allt i vägar som ligger utanför storstadsregionerna.

Det är en utmaning att lappa ihop det som inte har blivit gjort, som borde ha gjorts, men det handlar också om att bygga ut. Alla har vi ju en valkrets hemma som vi på något vis ska försöka blidka genom att tala om vägar i närregionen.

Det vore förmätet av mig som riksdagsledamot att lova saker och ting som regeringen ska komma med när det gäller att precisera exakta förslag. Jag tror inte att någon i den nuvarande oppositionen gjorde motsvarande utfästelser under föregående mandatperiod. Vi kan vara förvissade om att det arbetet pågår.

Sedan gäller det forskningen. Ja, det är spännande att det är många universitet som sysslar med forskning och utveckling inom turism- och besöksnäringen. Det är en snabbt växande marknad, näring, som i allra högsta grad behöver ha tillförsel av systematiskt vetenskapligt kunnande.

Det finns många institut också. Vi har Turismens utredningsinstitut som minst sagt kan matcha det som Nutek gör på det här området. Turismens utredningsinstitut är kopplat till Göteborgs universitet.

Vi har all anledning att se fram emot de här propositionerna, för det kommer att påverka även turism- och besöksnäringen.

Anf. 206 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det finns ett hemlighetsmakeri kring vad regeringen avser att göra med besöksnäringen. Vi får leva i ovisshet när det gäller det.

Men före valet lade ni fram ett förslag. Jag utgår från att det var ditt parti, Hans Rothenberg, som drev den frågan. Det gällde att allemansrätten skulle inskränkas till förmån för äganderätten. Man skulle inte kunna bedriva naturturism utan ägarens samtycke.

Detta är naturligtvis ett väldigt stort hot mot den växande naturturismen. Väldigt många goda idéer finns om hur man skulle kunna bedriva den turismen. Den turismen ligger också helt i samklang med en hållbar utveckling. Det handlar om att utveckla viltsafarin, cykelturism, kanotism och så vidare.

Om vi inte vet vad regeringen har för sig kan vi ändå fråga här i riksdagen om Hans Rothenberg har för avsikt att driva denna valfråga i Sveriges riksdag.

Anf. 207 HANS ROTHENBERG (m) replik:

Fru talman! Ibland får man intrycket att man från oppositionens sida vill vränga till verkligheten lite värre än vad den är för att argumenten ska kunna hänga ihop.

Allemansrätten är unik för Sverige. Det är en lång tradition, och vi har att fortsätta att värna allemansrättens fortlevande. Men allemansrätten liksom många andra företeelser, lagar och förordningar är också någonting som understundom behöver sättas under omprövning.

Förhållningssättet är att en ägare av mark inte ska ta sitt ansvar och att det skulle gå stick i stäv med allemansrätten. Jag tror snarare att det om någon är ägaren som har anledning att värna denna natur och miljö. Det är ofta känslig miljö som ligger i anslutning till vattenområden.

Man menar att en ägare skulle vara mindre angelägen att värna detta. Jag tror tvärtom. Om det är någonting som verkligen engagerar är det just ägande. Ägande förpliktigar. Det har vi diskuterat här inte minst när vi tidigare talat om statens ägande.

Allt ägande förpliktigar. Därmed följer ett ansvar. Jag tror att allemansrätten i kombination med markägarens ansvar är en väldigt god fördel och en viktig ingrediens för att kunna ge upphov till en utökad marknad för svensk naturturism.

Låt oss se ägandet och allemansrätten hand i hand. Det kan vara en styrka. Allemansrätten ensam kan också emellanåt vara anledning till att vi tittar över och förbättrar.

Anf. 208 KARIN GRANBOM (fp):

Fru talman! Detta betänkande är som sagt ett svar på alla möjliga motioner om näringspolitik och spretar således en hel del. Jag tänker hålla mig till två områden som har lyfts fram här av Vänsterpartiets och Miljöpartiets representanter och som de också har skrivit reservationer om.

Världen står inför en stor omställning för att klara klimatförändringarna. Omställning betyder förändring, nytänkande och också möjligheter. Regeringen är fullt medveten om att miljö- och klimatutmaningarna kan vara en ekonomisk hävstång för Sverige eftersom vi i vårt land har ett stort kunnande på detta område.

Miljöteknik spelar också en stor roll för i hur hög grad vi kan behålla den livsstil vi har i dag och samtidigt klara av klimatutmaningarna.

Staten, näringsliv och akademien med forskning och utbildning behöver alla agera både enskilt och i samarbete. Jag tänker nu redogöra något för vad regeringen gör för att främja möjligheterna för miljöteknikföretagande.

Pengar har öronmärkts. I vårpropositionen för ungefär ett år sedan avsattes 530 miljoner kronor för utveckling av miljöteknik. I budgetpropositionen för år 2008 avsattes 340 miljoner för att främja hållbart systemtänkande i städer.

Av de 530 miljonerna går en betydande del till forskning och utveckling av mindre miljöpåfrestande transporter. Transportsektorn står i dag

för en stor del av klimatpåverkan. Samtidigt måste också människor i framtiden kunna transportera sig.

Vi sätter stor tilltro till att forskningen kan få den ekvationen att gå ihop. De avsatta anslagen är en del i att få fram forskningsresultat. Inom ramen för de 530 miljonerna finns det också utrymme för andra miljöteknikinitiativ.

När det gäller satsningen på hållbara städer är det värt att påminna om att världen blir alltmer urbaniserad och att städerna behöver ett helhets-tänk för att bli mindre klimatpåfrestande.

Temat för världsutställningen i Shanghai år 2010 är just *Better City, Better Life*. Det blir ett viktigt tillfälle för exportfrämjande för den som kan presentera goda lösningar.

Satsningen Hållbara städer handlar om att lyfta teknikhöjden i byg-gandet och skapa ett systemtänkande. Större referensobjekt ska kunna byggas upp med statligt stöd för att kunna visas för potentiella kunder.

Näringsdepartementet har inlett en dialog – låt oss om ni så vill kalla det en branschdialog – med den del av näringslivet som inryms i begreppet miljöteknik. Detta har till syfte att höra efter vad branschen vill att staten ska bidra med.

Det hölls ett möte i oktober. Då framkom det önskemål om ökade satsningar på exportstöd. Regeringen gav efter detta Exportrådet ett sär-skilt uppdrag att främja miljöteknikexport. Ytterligare sådana samtal ska genomföras nu under året.

Ett flertal samarbetsavtal för teknikutveckling av förnybar energi har ingåtts med andra länder, bland annat USA och Brasilien. Statsråden gör löpande resor tillsammans med företagare.

Ett exempel är att miljöministern nyligen var i Indien tillsammans med en stor delegation med representanter för mer än 30 miljöteknikföretag. Det sammanföll med näringsutskottets resa till Indien. Delar av utskottet är därför redan bekant med detta arrangemang och blev också en del av det.

Sverige planerar också att ta chansen att under våra internationella ordförandeskap lyfta fram miljöteknik. Under ordförandeskapet i Nordiska rådet avser Sverige att genomföra miljöteknikdagar för att bistå företag att hitta kunder. Under EU-ordförandeskapet hösten 2009 ska hållbar utveckling och miljöteknik bli prioriterade områden.

Regeringen och riksdagen ska självklart samordna och på olika sätt främja miljöföretagande. Den allra viktigaste uppgiften är att skapa lagstiftning som ger drivkrafter till företag att vilja satsa på utveckling och riktigt bra produkter.

Sverige ska gå före med tuffa men nåbara krav på utsläpp och på så sätt skapa en tydlig hemmamarknad. Statens uppgift är inte att peka ut vissa tekniker som ska uppnå de mål som vi vill se.

Vi politiker kan inte veta vad som är hållbara tekniker. Vi måste lita till att marknaden får fram bästa teknik för att uppnå uppställda mål. Politiker har dock i uppgift att se till att marknaden präglas av stabila spelregler så att investerare vågar satsa.

Jag tycker inte att vi ska blunda för att det finns indikationer på att *cleantech*-branschen i Sverige har haft vissa svårigheter att finna riskkapital i Sverige. Det behöver analyseras vidare om det är så och vad det i så fall kan bero på.

En hypotes till varför *cleantech*-företagarna ha svårt att hitta kapital är att marknaden är utsatt för en större politisk risk än andra marknader.

Denna risk handlar om att det snabbt kan uppkomma stöd eller hot om regleringar som påverkar förutsättningarna. För långsiktig hållbarhet måste politiker därför hejda sig från att göra snabba, välvilliga men i längden ohållbara marknadspåverkande insatser.

Det finns också förklaringar som går ut på att riskkapitalisterna inte har tillräcklig kunskap om den nya branschen. Staten kan göra insatser för att föra ihop riskkapitalister, företagare och potentiella kunder.

Swentech och Energimyndigheten måste arbeta vidare med nätverksbyggande och mötesplatser. Jag har till exempel hört talas om att det finns en framgångsrik modell i Storbritannien för att underlätta kommunikationen mellan olika aktörer. Den kanske är värd att titta på.

Det finns i dag pengar inom statliga program och fonder för utveckling av teknikföretag. Ibland kan det nästan låta som om det inte alls gör det. Men i vissa fall kan de nog uppfattas som svåröverskådliga och otillräckliga. Regeringen har nu tillsatt en utredning som ska se över statens insatser för riskkapitalförsörjning. Om den kan visa på brister, överlappning och behov av nya stöd ska vi förstås agera och förändra.

Till Kent Persson vill jag säga att det är viktigt att man är aktsam med att köpa aktieposter för skattebetalarnas pengar. Vi politiker ska inte gå in och göra riskkapitalisternas jobb om marknaden verkligen skulle fungera eller om den skulle göra det med några smärre justeringar. Om vi skapar stora riskkapitalfonder kommer bankerna att hurra om de slipper ta de stora riskerna och i stället kan "casha" in stora pengar på låga risker.

Det behövs mer drivkrafter för att generellt få fram riskvilligt kapital i Sverige. Ett steg togs i samband med avskaffandet av förmögenhets-skatten. Regeringen bör gå vidare för att se vad som kan göras för att främja så kallade affärsänglar så att lyckad företagsamhet inte leder till sköna dagar på golfbanan och en swimmingpool utan till att företagarna satsar pengar och kunskap i nya bolag.

I globaliseringens tid behöver Sverige generellt satsa mer på kunskap. Den förra regeringen och stödpartierna misslyckades brutalt på utbildningsområdet. Det går inte för ett land att långsiktigt vara en stark miljötekniknation om det är svaga matematikresultat i skolan och få som vill eller kan studera på ingenjörsutbildningar på universitetsnivå. Nu gör regeringen olika insatser för att sätta kunskap i fokus i skolan.

Som folkpartist vill jag också lyfta fram frågan om att införa skatteincentament för forskning i mindre företag. Det kan till exempel handla om minskade arbetsgivaravgifter för forskartjänster i små bolag. I många andra länder finns möjligheten att göra avdrag på investeringar i forskning. Det kan vara ett viktigt redskap för att behålla företag som verkar på en internationell marknad i Sverige.

Nu ska jag gå över till Vänsterpartiets reservation om brottsförebyggande arbete. Vänsterpartiet skriver i denna att man anser att regeringen ska inleda en dialog med företagarna för att företagarna ska bli medvetna om sitt ansvar i det brottsförebyggande arbetet. Vänsterpartiet skriver också att näringslivet är en dåligt utnyttjad resurs när det gäller att komma till rätta med brottslig verksamhet.

När det gäller företagarnas medvetenhet och ansvar för brottsbekämpning vet de flesta företagare oerhört mycket mer än vi politiker om vilka risker för brott som företag är utsatta för och hur man ska handla för att förebygga detta på olika sätt. Det är en felaktig utgångspunkt att som Vänsterpartiet gör indikera att företagarna inte tar sitt ansvar. Många gör mycket. Det handlar om allt från den lilla butiksägaren som flyttar kassadisen för att minska snatterier till ett stort bostadsbolag som byter ut entrédörrar och anlitar landskapsarkitekter för att få en tryggare omgivning kring husen.

I de flesta brottsförebyggande råd runt om i Sverige finns näringslivet representerat. Det betyder mycket för att stärka det brottsförebyggande arbetet lokalt. I utskottsbetänkandet nämns Näringslivets säkerhetsdelegation som ett exempel på ett öppet nätverk för säkerhetsfrågor för både det privata och det offentliga.

För att minska risken för att företagare blir brottsoffer har initiativ som näringslivets intresseorganisationer har tagit fram haft en betydande roll. Ett exempel är Svensk Handels varningslista, som har betytt mycket för att sprida kunskap om fakturabedragare och oseriösa annonsförsäljare. Men visst kan näringslivet och företagarna göra mer i det brottsförebyggande arbetet. Särskilt viktigt tycker jag att det är att de är med i samlade aktioner för att möta den systemhotande organiserade brottsligheten som behöver bemötas både av rättsväsendet och av andra myndigheter, kommuner och av näringslivet.

Tack vare alliansens satsningar på rättsväsendet kan det offentliga gå i bräschen och höja ambitionen för att förebygga brott mot företagare och oss andra. Då är det trist att se att Vänsterpartiet i sitt budgetalternativ vill motverka detta genom att göra massiva nedskärningar på polisväsendet – totalt minus 1,8 miljarder kronor från och med i år fram till 2010. Vänsterpartiets engagemang i det brottsförebyggande arbetet för företagare och andra brottsoffer har inte riktigt någon helhet.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 209 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Karin Granbom pratar mycket och stort om satsningar på miljöteknik som regeringen har gjort. Jag tycker att det i sammanhanget också är intressant att tala om varifrån man tog pengarna för att göra satsningarna. Regeringen tar tyvärr med den ena handen och ger med den andra. Man kan skryta med det man ger, men man kanske också ska tala om vad man tar.

Samtidigt som man gjorde de satsningar som Karin Granbom pratade om minskade man kraftigt satsningarna på till exempel biologisk mångfald. Man har tagit bort stödet för solenergiinvesteringar i offentliga byggnader och för energieffektivisering. Man har tagit bort stödet för installation av effektiva fönster och bibränsle i småhus och så vidare. Det finns många exempel.

Att ta med ena handen från miljötekniksektorn och ge bidrag med den andra handen kanske inte är en så stor reform som man får det att låta när man står och räknar upp miljonbelopp i talarstolen.

Ur den synvinkeln skulle det vara intressant att höra Karin Granboms synpunkter på detta. Om nu regeringen gör så mycket för att skärpa och hjälpa miljötekniken, vad tror Karin Granbom att det beror på att viljan hos svenska riskkapitalister att investera i miljötekniksektorn är så oerhört mycket mindre än den är i många andra länder? Den minskar till och med år från år; man har mindre investeringar i miljöteknik än man hade året innan. Om det nu var en så kraftfull satsning borde riskkapitalisterna rimligtvis ha uppfattat signalen. Men det har de uppenbarligen inte gjort. Svenska investeringar i miljötekniksektorn från riskkapitalet ligger långt under vad de gör i många andra länder. Vad tror Karin Granbom att det beror på?

Anf. 210 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Jag nämnde faktiskt några hypoteser i mitt anförande för vad det möjligen kunde bero på. En sak jag tror att vi måste jobba mer med är att riskkapitalister, företagare, forskare och potentiella kunder behöver hitta mötesplatser att träffas på. Jag tror att mer av det arbetet skulle kunna ge effekter. Där har jag ett svar i alla fall.

Jag är inte så säker på att investeringsviljan har gått ned, som Per Bolund säger. Det vill jag nog lämna öppet. Jag har också hört att den skulle gå åt andra hållet. Samtidigt vet man att när börsen faller minskar också viljan att investera. Det gör att det därför generellt kan finnas mindre av riskvilligt kapital nu.

Jag hade ett antal förslag på hur vi skulle kunna öka möjligheterna att skapa mer riskkapital. Detta ses också över. Jag sade att om det finns bra förslag på hur staten kan främja företagande utan att vi gör riskkapitalisternas och bankernas jobb så är jag öppen för att se över goda lösningar.

Anf. 211 PER BOLUND (mp) replik:

Fru talman! Till skillnad från Karin Granbom tror jag att det finns mer strukturella effekter som ligger bakom detta. De siffror som jag har sett visade att man hade en minskning av investeringar från 2006 till 2007 i miljöteknik från riskkapitalet. Jag tror att det beror på att man har sett att de politiska villkoren för miljöteknikbranschen helt enkelt inte finns där. Man litar inte på regeringens vilja och intresse att skapa goda villkor för den nya energiteknik och för den nya miljötekniken. Jag tror att det beror väldigt mycket på att regeringen inte har den långsiktighet och ger de stabila spelregler som behövs för att man ska ha en tilltro till miljöteknikbranschen i Sverige. Det tycker jag är väldigt tråkigt.

På energisidan ser man hur regeringen stöder investeringar i gammal teknik. Man ger frikostiga bidrag inom handelssystemet för fossilgasutbyggnad i Malmö och Göteborg. Man stöder effektutbyggnaden av kärnkraften. När man satsar på den gamla tekniken får inte marknaden den uppfattningen att man kommer att ha goda villkor för den nya tekniken.

Jag tror att det beror väldigt mycket på att näringslivet har ganska noggranna känselspröt ute för att analysera vad som är på gång inom politiken, speciellt på ett sådant här område som är i utveckling och där det behövs tydliga politiska styrmedel och en politisk vilja. När man inte

känner av den viljan kommer inte heller investeringarna. Jag tror att det beror på det. Jag tycker att det är väldigt tråkigt.

Sverige håller på att missa den unika chans man har haft att bli världsledande på miljöteknikområdet. Om det inte kommer en tydlig miljöpolitik, om det inte kommer fram tydliga ambitioner på miljöteknikområdet och på miljöområdet över huvud taget kommer inte heller marknaden att följa efter. Det är den risken jag ser med regeringens nuvarande miljöpolitik.

Anf. 212 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Jag talade också om vikten av att vi har stabila spelregler. Det är så regeringen arbetar. Visst investeras det i Sverige, och självfallet kan det investeras mycket mer. Det finns nog inget övre tak för det. Vi har samma ambitioner på det området. Vi ska naturligtvis främja ny teknik men också gammal teknik. Befintlig teknik kan också göras mycket bättre. Därför måste vi satsa på investeringar även i sådana branscher som redan är välutvecklade i Sverige.

Anf. 213 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag har några kommentarer till Karins anförande. Hon pratade om den reservation som jag gav mitt stöd till tidigare, om det brottsförebyggande arbetet. Jag har aldrig påstått att näringslivet inte medverkar i detta. I mitt anförande tog jag fram näringslivets roll tillsammans med de fackliga organisationerna som ett gott exempel på det.

Samtidigt gav hon mig en bekräftelse på att jag hade rätt när jag sade att det går att göra mer och att näringslivet också kan göra mer. Det var kul.

Det är riktigt att ni har satsat mer på miljöteknikexport, men det rimmar väldigt illa med att ni har dragit ned på medlen till Exportrådet som verkar ute i världen och ska hjälpa till just vid export. Jag har ingen logisk förklaring till den kullerbyttan.

Karin Granbom pratar också lite grann om att det är marknaden som ska ta fram tekniker, inte politiken. Så kan det väl vara i början, men politiken måste också någon gång sätta ned fötterna och tala om vad som ska gälla. Vilket bränsle ska vi ha? Eller är det så att vi ska ha olika typer av bränslen totalt sett? Ska etanolen komma från vete och havre eller från de skogliga resurserna eller ska vi utveckla elbilar? Marknaden behöver klara signaler. Det är det de efterfrågar när de säger att de inte vågar satsa på den här tekniken eftersom de inte vet vilka vinster de kan få ut i framtiden. Det är sanningen.

Anf. 214 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! När jag skrev mitt anförande kände jag inte till vad Kent Persson skulle säga i sitt anförande. Därför utgick jag från den motion som Vänsterpartiet har skrivit och från reservationen. Det som jag sade att Vänsterpartiet har sagt har ni också skrivit ordagrant. Därför utgick jag från det. Mer kan man inte göra.

Kent Persson ägnade större delen av sitt anförande åt att tala om att vi måste minska svartarbetet i samhället. Det har han rätt i. Det ska vi ha insatser för. Sedan är det alltid så att man måste ha en balansgång mellan

ökade regler och kontroll, och vi är inte alltid överens om hur den balansgången ska se ut.

Jag välkomnar samarbetet för minskat svartarbete tillsammans med branscherna. Byggbranschen har själv tagit ett initiativ till att göra en utredning tillsammans med Brå, om jag minns rätt, för att se över vad de skulle kunna göra och ge ett förslag. Vad jag minns handlade det bland annat om att de skulle införa något som liknar en hotellgäster och något mer kontrollerade momsinsbetalningar. Jag tycker att det är utmärkt om de tycker att balansen fungerar. De får lite mer regler, men de företag som verkar på ett ärligt sätt drabbas inte av konkurrensnackdelar. Om de vill ta detta ska vi politiker svara upp mot det och göra så gott det går enligt de förslag som de har lagt fram, om de är bra.

Anf. 215 KENT PERSSON (v) replik:

Fru talman! Men det är inte fler regler som behövs, utan det behövs ett klarare regelverk. Då klarar man ut en hel del av den här problematiken.

Jag återkommer till satsningen på miljöteknikexport. Jag tycker att den är bra, men jag förstår inte det logiska i att ni samtidigt drar ned på möjligheterna genom att minska anslaget till Exportrådet. Du skulle kunna ge mig en förklaring till det, Karin Granbom.

I ditt anförande tog du också upp att du helst såg att det fanns någon form av skatteincitament för forskning och utveckling i småföretag. Det är jättebra. Vänsterpartiet hade ett förslag om det. Vi har motionerat i den här frågan. Vi har tagit upp den år efter år men inte fått något gehör. Om vi återkommer med en separat motion på det här området i höst, får vi då ert stöd i den frågan? Man kan ha det som i Norge eller andra europeiska länder. Det finns olika modeller för det här.

Anf. 216 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Fru talman! Det har varit ett förslag som Folkpartiet länge har haft att vi måste se över vilka skatteincitament vi kan ha för forskning i mindre företag. Det är tydligen inte helt lätt att få till ett sådant system eller bestämma sig för vilket man ska ha. Det pågår ett arbete för att se över det här. Mina och Folkpartiets förhoppningar är att vi kan få fram ett system som är bra och som gör Sverige konkurrenskraftigt på det här området.

Anf. 217 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Fru talman! Det är sent, men jag måste ändå ställa några frågor till Karin Granbom. Det som fick mig att begära replik var när Karin sade att regeringen gör stora insatser för kunskap. Vilka insatser är det? Ja, det är väl att dra ned på den kommunala vuxenutbildningen, att ta bort arbetsmarknadsutbildningen och att dra ned resurserna till Forska och väx för småföretag. Genom sänkta ersättningsnivåer ser man i stället till att den kortutbildade arbetskraften tvingas att ta vilket jobb som helst.

Riktigt bekymrad blir jag när Karin Granbom säger att det är regelverket som är problemet för konkurrensen och att det är en konkurrensnackdel. Men den stora konkurrensnackdelen måste ju ändå vara att vi har oseriösa arbetsgivare som anställer svart arbetskraft. Det måste ändå vara det absolut största problemet om vi vill uppnå konkurrensneutralitet, att det ska vara helt och rent.

Jag vill gärna ha ett förtydligande från Karin Granbom på det området och ett förtydligande om att hon tydligen är beredd att nu hjälpa byggbranschen, både byggarbetsgivarna och facket, med deras jobb, det som tidigare har skett i restaurangbranschen.

Anf. 218 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Det är ett känt faktum att skolresultaten i grundskolan och på gymnasiet har sjunkit kraftigt de senaste åren. Inte minst har man sett att matematikresultaten har försämrats kraftigt. Utan goda matematikkunskaper är det svårt att bli ingenjör och få fram goda miljötekniklösningar.

Man kan säga till exempel att om vi börjar från en riktigt tidig början är en läsa-skriva-räkna-garanti någonting vi har gjort för att sätta in insatser tidigt i skolan. Vi gör om gymnasiet för att skapa incitament för att fler ska klara sig, antingen genom att man går ett tydligt yrkesinriktat program eller genom att man får en riktig teoretisk utbildning där man också ges incitament att välja tuffa, fördjupande kurser. Tidigare var det ju inte så att det var en fördel när man skulle in på högskolan att ha läst de sista kurserna i till exempel matematik. Nu har vi gjort om systemet så att man får meritpoäng för att man ska satsa på att göra de svårare kurserna.

Det här är bara några av de insatser som vi gör för att främja kunskap som kan gagna framkomsten av miljöteknik.

När Berit Högman sade att jag skulle förtydliga någonting som hade med konkurrensneutralitet att göra hade jag lite svårt att uppfatta vad det var, men det är självklart så att det ska vara helt och rent på byggmarknaden. Det var ju vad Berit Högman sade själv, och jag kan inte annat än instämma i det. Det är så som konkurrens ska bedrivas, att alla följer spelreglerna.

Anf. 219 BERIT HÖGMAN (s) replik:

Herr talman! Svaga resultat i skolan, vad är receptet mot det? Borde inte svaret vara mer utbildning, inte mindre utbildning? Men det ni hittills har presterat är ju faktiskt mindre utbildning och färre chanser för människor att ta igen det man har missat av ett eller annat skäl. Det är en otroligt elitistisk syn när det gäller att se på både människor och deras förmåga och möjligheter att komma vidare eller starta om. Det minskar rörligheten på arbetsmarknaden. Det minskar möjligheten att ta nya jobb och att gå in i det nya.

Varenda åtgärd som den här regeringen har vidtagit under ett och ett halvt år har slagit mot en grupp, nämligen den grupp som har svag anknytning till arbetsmarknaden. De som har varit långtidsarbetslösa har blivit ännu fler, och det är inte de långtidsarbetslösa som har tagit sig ur arbetslösheten, tvärtom. De är fast, mer fast än någonsin. Och det beror på denna elitistiska människosyn som gör att man inte är beredd att ge dem chansen, utan det är åt dem som redan har som ska varda givet. Det är det som är så upprörande med alliansens politik.

Jag skulle uppskatta om jag också kunde få en försäkran att alliansen, med samma frenesi som barnen ska lära sig matte, kan driva en politik som också gör att det är okej att lära om och lära nytt. Får vi se mer

kommunal vuxenutbildning? Får vi se arbetsmarknadsutbildning? Är det så att verkligheten börjar komma i kapp också den här regeringen?

I en mening säger Karin Granbom apropå miljöteknik att det *kanske* är så att om företagen vill ha samhällets stöd så ska de få det. Långt före regeringsskiftet var Svenskt Näringsliv väldigt tydliga med att finns det något område där de behöver samhällets stöd och push för utveckling så är det just inom miljöteknikens område. Och först nu, nästan två år efter det, börjar regeringen lyssna på det örat.

Anf. 220 KARIN GRANBOM (fp) replik:

Herr talman! Berit Högman säger att regeringen gör fel och att vi skulle främja mindre utbildning i stället för mer. Vi är besjälade av att fler ska lyckas i den utbildning som de går. Det är väl helt tokigt att man ska gå grundskolan och sedan gå flera år efter det därför att man inte fick det stöd som man förtjänade att få under den tid då man gick i skolan. Det är där det stora problemet ligger i dag, att ungdomar inte längre når resultat i den ordinarie utbildning som de har gått eller går. Det är mitt svar på den frågan.

Sedan är det här inte en debatt om utbildningspolitik, utan det handlar om näringspolitik, så jag stoppar där.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 april.)

18 § Vissa energipolitiska frågor

Föredrogs
näringsutskottets betänkande 2007/08:NU10
Vissa energipolitiska frågor.

Anf. 221 ALF ERIKSSON (s):

Herr talman! Då ska vi, ackompanjerade av fiskmåsarnas strömmingsfest här utanför, debattera energipolitik – eller bristen på energipolitik. När jag pratar med folk i allmänhet och i synnerhet personer som arbetar med energieffektiv verksamhet hör jag att de är mycket oroliga för framtiden. De är inte oroliga för att det är omöjligt att lösa energiförsörjningen. Nej, de är oroliga för att det inte finns några besked och inga långsiktiga spelregler.

Det fanns planer redan från den här tiden under förra mandatperioden, när vi socialdemokrater samarbetade med Centern om energipolitik, om att med den utbyggnad vi hade i tankarna plus de effektiviseringar som är tänkta på de befintliga kärnkraftverken skulle vi enligt både min och nuvarande näringsministerns bedömning sannolikt få ett elöverskott i framtiden. När jag berättar om det får jag svaret ”Nja, kan man lita på det?” eller ”Det tror jag inte på”.

Herr talman! Allt detta misstroende utgör en stor fara för framtidstron och investeringarna. Orsaken är att regeringen har en mängd olika uppfattningar, och ingen vet vad den nuvarande regeringen vill göra efter

2010. Det är snart bara två år dit, och ingen vet som bekant vad som gäller.

Ni som representerar regeringsunderlaget har vid flera tillfällen sagt här i kammaren – senast Karin Granbom, och jag kan instämma i mycket av vad hon sade om långsiktiga spelregler här i talarstolen för en stund sedan – att det finns få områden där behovet av långsiktiga spelregler är så stort som i energipolitiken. Men det enda besked regeringen har lämnat om energipolitiken är att inga större beslut ska fattas under mandatperioden. Nu har snart halva mandatperioden gått, och ingen vet vad som egentligen ska hända efter 2010 eller vad regeringen vill göra efter 2010.

Näringsministern bedömer att vi har ett elöverskott. Folkpartiet håller presskonferens och anser att vi behöver bygga ytterligare fyra kärnkraftverk för att klara elförsörjningen. Moderaterna har, vad jag har hört, ingen officiell uppfattning, men visst talas det mycket om nya kärnkraftverk ute i landet. Kristdemokraterna brukar hålla på den uppfattning där opinionen ligger för tillfället.

Nu har ni möjligheten. Jag ser att alla fyra regeringspartierna finns på talarlistan. Berätta vilka bedömningar ni gör och vad som ska gälla när borgarfreden upphör efter 2010!

Herr talman! Vi behandlar här en rad motioner som bland annat handlar om förnybar energi. Intresset är stort, men många tvekar därför att de inte vet vad som ska gälla i framtiden.

Vi är världsledande på flera områden när det gäller förnybar energi men kan mycket snabbt tappa den positionen om marknaden tror att det ska byggas flera nya kärnkraftverk efter 2010 eller att andra än vi ska göra åtaganden.

Självklart kan förvirringen bli stor, men vi har stora möjligheter att behålla vår tätposition. Vi har troligen Europas bästa förutsättningar för att framställa förnybar energi. Vi har mycket vatten som ger vattenkraft. Vi har en mycket stor andel av Europas skogar och kan använda skogsavfall som biobränsle. Vi har mark i träda som vi kan odla bioenergi på. På alla dessa områden har vi kommit ganska långt, men det finns en hel del mer att hämta framför allt från outnyttjad mark, den som ligger i träda.

När det gäller vindkraften har vi mycket kvar att hämta. Vi ligger långt efter Tyskland, Danmark och Spanien vad gäller vindkraftsutbyggnaden. Vi har kommit upp i en produktionskapacitet på 1,4 terawattimmar. Tyskland har nära 30 terawattimmar. Vi har alltså långt kvar till den nivån.

Vi har redovisat vår syn på dessa frågor i reservation 3 och reservation 7. När det gäller biobränslen är det tid att gå från ord till handling. Marknaden behöver smörjmedel för att få i gång pilotanläggningar för biobränslen. I vårt budgetalternativ har vi avsatt 1 miljard för utveckling av alternativa bränslen.

Vad gäller vindkraften i Sverige behöver vi smörjmedel för att få i gång investeringarna ordenligt. Tillståndsprocessen är alldeles för trög. Vi behöver se över överklagandemöjligheterna, om det ska vara möjligt att överklaga i alla möjliga instanser, alltså utifrån både plan- och bygglagen och miljöbalken.

Det råder tydligen krav på detaljplaner även för vindkraft som sätts upp i skogsbygderna. När reglerna upprättades kunde man inte sätta upp

vindkraftverk i skogen, men med dagens teknik bygger man vindkraftverk som är så stora att det är mycket möjligt att sätta upp dem där. En komplikation i det sammanhanget är att det på detaljplanlagt område inte finns någon jakträtt. Det har ganska stor betydelse vad gäller markägarnas vilja att upplåta mark för vindkraftverk.

Vi har i vår reservation också sagt att det finns behov av ett branschprogram för vindkraften. Vi har i Sverige många leverantörer av detaljer till vindkraftverken, men vi har ingen samordning av dem. Vi har också ett stort kunnande, och där behöver vi ett branschprogram som gör att vi kan förbättra vår position på detta område. Det råder i dag stor brist på vindkraftverk. Det gäller inte endast planerna, utan det fördröjer också utbyggnaden och därmed naturligtvis priset på dem.

Herr talman! För tids vinnande ska jag inte gå längre i detta anförande. Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag alltså bifall endast till reservation 3 och reservation 7.

Anf. 222 KENT PERSSON (v):

Herr talman! Jag ska försöka vara föredömligt kort, trots att vi behandlar en oerhört viktig fråga. Jag börjar med att yrka bifall till reservation 1. Givetvis står jag även bakom övriga reservationer från Vänsterpartiet.

Låt mig göra en kommentar. Klimatberedningen har nyligen lämnat sitt förslag. Det är beklagligt att vi inte kunde få ett enligt förslag, men det finns i Klimatberedningens förslag ändå en hel del ståndpunkter som beredningen är överens om. Det är gott nog. Regeringen har också lagt stor vikt vid att resultatet ska ligga fast vid bedömningen av en kommande proposition. Därför blir det mycket märkligt att utredningen redan i samband med presentationen havererar. Regeringen går nämligen ut och sågar den totalt och säger att den inte kan genomföras. Det är uppseendeväckande.

För att vinna tid kapar jag fyra minuter av mitt anförande och går direkt in på de areala näringarnas möjligheter i energiomställningen. Om vi ska lyckas ställa om energisystemen på ett framgångsrikt sätt är vi beroende av att de svenska bioresurserna utvecklas på ett hållbart och effektivt sätt. Det finns inga hållbara argument för att vi ska invänta vad andra länder tänker göra i den här frågan eller invänta EU:s direktiv när de någon gång kommer.

Hur ska vi använda de skogliga resurserna, och på vilket sätt kan åkergrödorna bidra till energiomställningen? Det borde regeringen ha någon idé om. Trots en ökad satsning på att använda åkergrödor som biobränsle bidrar åkermarken endast med energi motsvarande 1 ½ terawattimme per år. Enligt många bedömare skulle jordbruket kunna bidra med 10–20 gånger mer om det fick de rätta förutsättningarna. Detta visar beräkningar av energiutbyte från åkergrödor utförda av Institutet för jordbruks- och miljöteknik.

Från Vänsterpartiets sida har vi framhållit behovet av en nationell strategi för hur bioenergin ska utvecklas. Det har vi gjort med tanke på en alltmer hårdnande konkurrens om de skogliga resurserna. Ska de användas till bränsle i våra pellets pannor? Ska vi säga upp dem för att bygga hus? Ska vi göra papper av dem? Eller ska vi använda dem till att utveckla alternativa energikällor? Marknaden väntar på någon form av

besked om detta, och mot den bakgrunden behövs det alltså något slags strategi.

Med detta tackar jag för ordet.

Anf. 223 PER BOLUND (mp):

Herr talman! Till att börja med vill jag säga att jag självklart står bakom samtliga Miljöpartiets reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 2.

Det är välkänt att klimatsystemet är utsatt för stor påverkan och på god väg att förändras. Elva av de tolv varmaste år som någonsin uppmätts har inträffat under de senaste tolv åren. Vi ser hur polarisarna i både Arktis och Antarktis försvinner med oroväckande hastighet. Världens glaciärer smälter snabbt vilket på sikt kan hota dricksvattenförsörjningen för miljarder människor. Havsnivåerna stiger allt snabbare vilket kan tvinga hundratals miljoner människor att lämna sina hem och bli klimatflyktingar. Listan över klimatförändringarnas fruktansvärda konsekvenser kan göras lång.

Det verkar nu finnas stor enighet i riksdagen om att klimatproblemet är verkligt, vilket är glädjande. Det är inte länge sedan vi tvingades stå i talarstolen och försvara klimatproblemen mot klimatförnekare, som hävdade att problemen inte fanns. Både statsministern och miljöministern har vid många tillfällen uttalat att Sverige ska vara ett föregångsland när det gäller klimatomställningsarbetet. Från Miljöpartiets sida delar vi självfallet den målsättningen, men till skillnad från regeringen är vi också beredda att fatta de konkreta beslut som krävs för att Sverige verkligen ska gå före, att vi verkligen ska minska våra koldioxidutsläpp så kraftigt som behövs.

Under den tid Miljöpartiet samarbetade med den socialdemokratiska regeringen ökade ekonomin i Sverige med 44 procent. Samtidigt minskade koldioxidutsläppen med 9 procentenheter. Det är just den utvecklingen vi visade att vi kunde genomföra, och vi kan genomföra den även i framtiden.

Det världen desperat behöver i dessa tider av svåra klimatförändringar är föregångsländer. Det räcker inte med prat om klimatpolitiken. Nu krävs handling. Det har vi emellertid hittills sett mycket lite av från regeringens sida – tyvärr.

Herr talman! Transporterna står i dag för en stor del av Sveriges klimatpåverkan. Transportsektorns klimatpåverkan fortsätter dessutom att öka, till skillnad från många andra sektorer. Det behövs konkreta åtgärder för att påskynda utvecklingen av moderna miljöbränslen och effektiva transporter.

Vi har tidigare föreslagit kraftigt utökade anslag för att stödja pilotanläggningar och demonstrationsanläggningar för nya biodrivmedel. Tekniken för biomassaförgasning är till exempel inne i ett avgörande skede, och förgasningen av både svartlut och ved behöver demonstrationsanläggningar för att tekniken ska få ett genombrott. Tyvärr avvisades vårt förslag om satsning av regeringspartierna. I stället fick vi en liten rännil av satsning som inte alls är tillräcklig.

Vi kan inte heller bara förlita oss på nästa generations biodrivmedel, utan vi måste vidta åtgärder redan i dag. Om vi ska kunna lösa trafiksystemens klimatpåverkan måste vi få fram en mångfald av förnybara drivmedel. Här ser vi biogasen som en väldigt stor potential.

Vi har i vår motion lagt fram ett antal förslag för att skynda på produktion, distribution och användning av biogas i Sverige. Vi föreslår att en utredning snabbt tillsätts för att föreslå konkreta åtgärder för att snabbt öka produktionen och användningen av biogas.

Vi vill ha ett nationellt biogasprogram, där alla kommuner tar fram planer för produktion och distribution av biogas. Vi vill se ett ökat stöd till biogas, som bland annat bör innefatta investeringsbidrag för biogas-anläggningar och ökad ersättning till producenter av råmaterial till rötning till biogas.

Vi vill att man tillsätter ett biogassekretariat, som har till uppgift att i samarbete med kommuner och regioner skapa minst 100 storskaliga biogasfabriker i Sverige till 2015. Ett sådant sekretariat kan också tillsammans med Energimyndigheten genomföra riktade upphandlingar med ny teknik, så att det tas fram bättre biogasfabriker, biogasbilar och biogasbussar.

Genom att genomföra de här många åtgärderna som vi föreslår på biogasområdet tror vi att man kan åstadkomma mer än 15 terawattimmar biogas inom en tioårsperiod, vilket är en kraftig ökning.

Däremot anser vi att fossilgasen, till skillnad från biogasen, inte är någon uthållig energikälla. Miljöpartiet tar därför bestämt avstånd från en utbyggnad av naturgasnäten i Sverige. En sådan utbyggnad av naturgasen anser vi skulle tränga undan både biobränslen och vindkraft och därigenom göra det väldigt svårt att uppnå de svenska klimatmålen. Vi anser också att nya gasledningar hotar den satsning på biogas som vi i stället vill se och generellt försvårar utvecklingen av ett hållbart energisystem.

När det gäller naturgasen är regeringens tystnad närmast monumental. Det skulle behövas tydligare signaler om vad regeringen egentligen vill göra med naturgasen i Sverige.

Herr talman! Vi anser att Sverige har unikt goda möjligheter och förutsättningar för att skapa ett energisystem som helt baserar sig på förnybara energikällor. En sådan energikälla är vindkraften, och möjligheterna att öka produktionen av vindkraft i Sverige är mycket stora. Vindkraften är tillsammans med solkraften den mest miljövänliga energikälla som finns tillgänglig i dag.

För att en stark utbyggnad av vindkraften ska bli möjlig behöver man vidta ett antal åtgärder. Det finns ett stort behov av att förenkla och påskynda tillståndsprocessen och att se över stödet till vindkraften och hur det är utformat.

Miljöpartiet har som enda parti i riksdagen hittills föreslagit att vi ska införa ett fastprssystem för vind- och solel. Det är väldigt tydligt i Europa att man har sådana fastprssystem i alla länder där den förnybara energin växer snabbt i dagsläget. Det gäller till exempel Tyskland och Spanien. Sverige måste lära sig av det här och införa ett liknande system även här.

Vi tror också att man kan genomföra snabbare åtgärder, som att genomföra förstärkningar av elnätet för att möjliggöra en kraftig utbyggnad av vindkraftsproduktionen i hela landet. Vi föreslår i vår motion att regeringen ger Affärsverket svenska kraftnät i uppdrag att anpassa elnätet för en stark utveckling och utbyggnad av vindkraften.

Dessutom anser vi att Affärsverket svenska kraftnät bör ändra sin praxis, så att man underlättar för ökad anslutning till vindkraft i det redan befintliga nätet och att Affärsverket svenska kraftnät ska få i uppdrag att ta fram en plan för hur miljövänlig reglerförmåga kan byggas upp för att möta de behov som uppstår i en kraftigt ökad produktion av vindkraftsel.

Även solenergin stora potential när det gäller energiförsörjningen och omställningen av energisystemet måste tillvaratas. Vi har tidigare föreslagit ökade medel för att främja både solcellsteknik och solvärme i Sverige. Men detta har tyvärr avslagits av regeringspartierna.

Sverige ligger långt framme när det gäller teknikutvecklingen på solcellsområdet, och det är viktigt både för klimatet och för en miljövänlig tillväxt att Sverige ökar stödet, så att man får en storskalig etablering av solcellstekniken. Investeringstöd till solceller på offentliga byggnader har enligt min uppfattning betytt väldigt mycket för utvecklingen av solel i Sverige.

Vi tycker också att statsmakterna mer aktivt ska främja de näringspolitiska förutsättningarna för forskning, produktion och lagring av solenergi som ett led i kampen mot klimatförändringarna och miljöförstöringen. Av den anledningen har vi också stött en moderat motion, N214, som går ut på samma sak. Vi hade hoppats på att regeringspartierna skulle stödja den också, men så blev tydligen inte fallet.

Avslutningsvis, herr talman, går Miljöpartiets politik på energiområdet ut på att Sverige ska vara en verklig föregångare på klimatområdet, inte bara i ord utan i handling. Med Miljöpartiets politik får vi ett energisystem som baseras helt på förnybara energikällor. Vi har där en kraftig utbyggnad av vindkraften, som vi i dag ser i många andra länder. Sverige ligger efter. Vi har där en kraftig utveckling inom solenergin och effektiviseringen på energiområdet.

Anf. 224 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Som någon har sagt här tidigare är timmen sen. Det är lite förundrande att jag alltid står här uppe och talar väldigt sent om kvällarna sedan jag kom till näringsutskottet. Jag vet inte om det är någon tradition att man ska lägga näringsutskottets debatter så här sent på kvällen. Det stimulerar kanske inte till den allra friskaste idédebatten i den här sena timmen, men jag ska försöka så gott jag kan att hålla mig så kortfattad som möjligt.

Inledningsvis yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

Energin får en alltmer central roll i vårt samhälles utveckling. De gamla energikällorna, som vi har använt för vår välbefinningsutveckling, är inte oändliga utan måste ersättas med nya. Utvecklingen i Asien, Afrika och Sydamerika kräver enorma nya energimängder. Ovanpå detta finns hotet om att vår miljö och vårt klimat försämras om vi inte hittar energiformer som gör att vi i framtiden kan både leva och utvecklas på vår jord.

Det har blivit tydligt för alla att vårt klimat håller på att förändras och att vi alla måste hjälpas åt för att komma till rätta med det problemet. En central del i arbetet mot klimathotet är just vår energipolitik. Det handlar om den energi vår industri behöver och som vi använder för att köra våra fordon och värma våra hus och för alla de olika apparater vi har i hemmet, så att de fungerar.

Därför är en minskning av utsläppen från energianvändning, inte minst inom transportsektorn, en avgörande utmaning för energi- och klimatpolitiken. Användandet av fossila energislag måste minska, vilket bland annat innebär en övergång från fossila till förnybara drivmedel vid transporter. Sverige har mycket goda förutsättningar för produktion och användning av förnybar energi i form av biobränslen, vilka redan i dag svarar för en betydande del av den totala energitillförseln i Sverige.

Herr talman! Inom transportsektorn står bioenergin dock fortfarande endast för en liten del av energianvändningen. Inom ramen för det europeiska samarbetet har vidtagits en rad åtgärder i syfte att öka användningen av biobränslen såväl generellt som inom transportsektorn.

I det förslag till direktiv om främjande av förnybara energikällor som EU-kommissionen presenterade i slutet av januari 2008 föreslås dels en fördelning av det övergripande målet om 20 procent förnybar energi i EU mellan de olika medlemsstaterna, dels ett bindande mål för andelen förnybar energi i transportsektorn om 10 procent. Vi ser det som angeläget att EU:s medlemsländer tar ett gemensamt ansvar för att klara klimatutmaningen och menar att Sverige ska ha en framträdande roll i processen, vilket också statsministern har poängterat vid ett flertal tillfällen.

Men, herr talman, diskussionerna kring alternativa drivmedel förs ofta med förnybara bränslen som enda utgångspunkt. Det verkar ibland som att det är utvecklingen av förnybara energiformer som i sig själv är målet, och inte att lindra den klimatpåverkan som transportsektorn orsakar. Utgångspunkten för diskussionen måste naturligtvis vara att vi ska minska transportsektorns negativa klimatpåverkan på ett snabbt, billigt och effektivt sätt.

Vi har generellt, om man jämför med andra europeiska länder, ett gott utgångsläge i Sverige för de förändringar i energianvändning som måste ske. Vi har en förhållandevis stor koldioxidneutral energikonsumtion, både inom industrin och inom bostadssektorn, mycket tack vare att vi tidigare byggde ut vattenkraften och framför allt kärnkraften.

Däremot har vi, precis som i övriga Europa, ett stort problem med energianvändning inom transportsektorn där vi nästan uteslutande använder olika oljeprodukter som diesel och bensin. Enligt EU:s miljöbyrå har transportsektorns utsläpp i Europa ökat med närmare 30 procent de senaste 15 åren. Det är naturligtvis helt ohållbart med en sådan utveckling.

Med det i tankarna är det oroande att debatten nästan uteslutande handlar om att vi ska övergå till biobränsle. Självklart är det bra att vi på alla sätt utforskar möjligheten att komma till rätta med det klimatproblem vi ser. Men vi får inte stirra oss blinda på endast ett sätt att tänka och en lösning på problemet.

I vår miljövänliga energianvändning finns det fortfarande en stor potential. Vi har i dag en väldigt väl utbyggd koldioxidneutral elproduktion. Tyvärr använder vi den inte fullt ut. Det finns fortfarande mycket kraft

att ta ut från våra installationer, både när det gäller vattenkraft och kärnkraft.

Därför borde alternativet att göra el till ett standarddrivmedel i våra transporter lyftas upp mer än vad det görs i dag. Vi ser en nästan explosiv utveckling på marknaden när det gäller hybridbilar. Vi går från att i dag använda elmotorn som ett hjälpmedel i stadstrafiken till att elmotorn blir huvudmotor med en liten bensinmotor som hjälpmedel.

Den stora fördelen med elhybrider är att elektriciteten redan finns här, och det finns en väldigt stor utvecklingspotential i våra redan uppförda installationer. Så låt oss satsa på en möjlighet som redan finns här och som infrastrukturen redan är lagd för.

Herr talman! Vattenkraften är en av de viktigaste energikällorna för förnybar elproduktion i Sverige. Den har varit till stort gagn för Sveriges elkonsumenter och kommer även i framtiden att spela en central roll för landets elförsörjning.

En viktig del i arbetet med att motverka klimatförändringarna och uppnå det mål för förnybar energi som ställts upp är att bibehålla en hög produktion av vattenkraft. Miljöprocessutredningen har också fått i uppdrag att identifiera behov av regeländringar för att främja en så hög produktionskapacitet som möjligt i vattenkraftverken.

Anf. 225 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har ett par korta frågor till Björn Hamilton. I slutet av januari informerade EU-kommissionen om sitt förslag till bördefördelning för att komma fram till att unionen till 2020 ska ha en energiproduktion som ska bestå till 20 procent av förnybar energi. Kommissionens beslut föregicks av en dialog med medlemsländerna. I efterhand har tjänstemännen på kommissionen berättat att den svenska regeringen var mycket aktiv för att försöka förhandla ned det svenska åtagandet.

Jag nämnde tidigare att vi kanske har de bästa förutsättningarna i Europa för att nå det målet. Vi har tidigt byggt ut vattenkraften som är en förnybar energikälla, och vi har mer att göra.

Varför intog regeringen den uppfattningen? Vad var det som låg bakom att regeringen ville förhandla ned det svenska åtagandet? Det var den ena frågan.

Den andra var den som jag ställde i mitt huvudanförande. Vilken bedömning gör Björn Hamilton när det gäller det eventuella svenska elöverskottet under kommande mandatperiod? Har vi det, eller behöver vi bygga ut kärnkraften som ett annat av partierna föreslår?

Anf. 226 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Att vi i Sverige skulle ha ett lågt satt mål för förnybar energi kan jag inte hålla med om. Jag tycker att vi ligger väldigt högt enligt det beslut som EU-kommissionen tog. 49 procent är väl det högsta värde som något land har fått kan jag tänka mig. Jag kan inte alla siffror, men jag skulle tänka mig att det är så. Även ökningen är relativt väl tilltagen, från 44 procent i dag till 49 procent.

Den ambition som regeringen har är naturligtvis att vi ska ha så mycket förnybart som möjligt, men det måste ske inom ekonomiskt rimliga villkor. Sverige ligger i bräschen, Sverige kommer att ligga i bräschen och går i bräschen för det här. Men som jag sade i mitt anförande

finns det andra drivmedel som inte går under benämningen förnybara drivmedel. Jag kan ta etanol som exempel och att man då kan använda el i större omfattning. Det är också förnybart i sig, men det är en viktig kraftkälla i framtiden. Det är kanske den viktigaste kraftkällan inom transportsektorn så småningom.

Den andra frågan handlade om överskottet av elproduktionen. Jag ser inte det som ett problem om vi skulle få ett överskott av elproduktion. Det är väl bra. Vi har då förutsatt att det är en ren elproduktion så att den inte är klimatförstörande. I så fall har vi linor till andra länder, till våra grannländer och så vidare. Vi byter ju energi med varandra hela tiden. Det tycker jag inte kan vara ett problem.

Anf. 227 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Vi ligger någonstans på 40 procent förnybar energi i dag. EU-kommissionen hamnade på 49 procent för vårt åtagande. Men enligt tjänstemannen fanns det ett förslag med högre andel från kommissionen ursprungligen som den svenska regeringen tyckte var för högt och ville förhandla ned.

Min frågeställning var: Vad fanns det för motiv bakom det? Jag nämnde tidigare att det nog inte finns något annat land i Europa som har så bra förutsättningar för att göra förnybar energi som Sverige har. Det var mot den bakgrunden jag ställde frågan.

Man kan ju misstänka att om man får ett för högt åtagande när det gäller förnybar energi omöjliggör det en utbyggnad i det närmaste av den icke förnybara energin, exempelvis kärnkraften. Då får man höja andelen ytterligare av de förnybara för att komma upp till de 49 eller 50 procenten. Var det det som var bevekelsegrunden?

Självklart är det inget problem med att ha ett elöverskott. Det viktiga i den bedömningen är att om vi har ett elöverskott och genomför de planer som ligger behöver vi väl inte satsa och bygga fyra nya kärnkraftverk nästa mandatperiod? Det är en signal som är negativ för dem som ska satsa på teknik för att framställa förnybar energi. Som vi tidigare har talat om här har vi stora exportinkomster från den. Vi har stimulerat med villkor och smörjmedel för att få fram den tekniksatsning som har gjorts som vi lever gott på i dag och som jag hoppas att vi kan leva gott på även i framtiden. För vi ska fortsätta att ställa dessa krav.

Anf. 228 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Herr talman! Vi har tydligen olika uppfattningar, Alf, om vad som är en hög nivå eller inte. Jag tycker att 49 procent är en hög nivå. Jag är alldeles övertygad om att även det är en utmaning för Sverige, att vi har fått de direktiven från EU-kommissionen. Jag tror nog att det räcker. Man måste ju se allting utifrån ett ekonomiskt perspektiv också. När vi 49 procent har vi lyckats väldigt väl. Vi ligger då i topp i EU med sådana siffror.

Ingen regering har i dag talat om att bygga ut fyra nya kärnkraftverk framöver. Jag tycker att den effektivisering som vi gör vid de nuvarande kärnkraftverken är välgrundad och bra. Vi har redan ersatt den kärnkraft som föll bort när man lade ned Barsebäck. Det är en förhållandevis miljövänlig energi utifrån ett koldioxidperspektiv.

Anf. 229 JAN ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja den energipolitiska diskussionen vid EU-valvet 1994. Jag förespråkade ett medlemskap i Europeiska unionen. Jag gjorde det av två anledningar. Den ena var säkerhetsfrågor, den andra var miljöfrågan.

Som politiker funderar man en och annan gång över om man förespeglade väljarna rätt förutsättningar och rätt framtidsutsikter. När det gäller säkerhetsfrågorna tror jag att jag förespeglade rätt. Vi har sett ett EU som har utvecklats. Flera länder har kommit med, länder som tidigare fanns på andra sidan järnridån.

Alldeles extra gläder det mig på miljöområdet när jag ser EU:s miljö- och klimatpaket. 2020-målsättningen har redan nämnts, det vill säga att vi ska minska koldioxidutsläppen med 20 procent och på europeisk nivå ha 20 procents andel förnybar energi i systemet till år 2020. Det gläder mig av två anledningar. Den ena är att jag inte hade fel i EU-valrörelsen. Jag gläder mig också i sakfrågan. När en stor sammanslutning som EU beslutar sig för kraftfulla åtgärder har det en rejäl påverkan på klimatarbetet.

För svensk del kommer vi att ha det som ett viktigt ramverk i våra energipolitiska diskussioner. Betinget för Sverige när det gäller förnybart är ytterligare 9 procentenheter om kommissionens förslag blir slutligt fastställt.

Det är bra att vi har ett ramverk där vi vet att vi rör oss med samma utmaningar som andra länder i Europa. Ingen kan smita undan och få konkurrensfördelar på andras bekostnad när det gäller miljö- och klimatarbetet.

För svensk del är det oerhört betydelsefullt med långsiktiga spelregler när det gäller energifrågorna. Det är investeringar som kanske har 20, 30 eller 40 års avskrivningstid. Då gäller det att politiken inte ändrar sig över mandatperioderna. Därför är det ärligt menat när alliansen säger att vi vill ha en överenskommelse som är bredare än enbart de fyra regeringspartierna. Det kommer att ha stor betydelse för svensk industri, för både användare av energi och producenter av energi, om vi kan nå en uppgörelse som är bredare än blocken.

Jag hoppas verkligen att oppositionen är beredd till en sådan diskussion när inbjudan kommer.

Med det vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 230 CARL B HAMILTON (fp):

Herr talman! Det här betänkandet är ju baserat på motioner. Det här dokumentet är fascinerande. Det skrivs motioner, och vi har behandlat det i utskottet. Det är ett ord som inte finns med, nämligen det ord som karaktäriserar 50 procent av den svenska elproduktionen – ordet kärnkraft. Kärnkraften behandlas inte. Det är väldigt konstigt att man kan skriva om svensk energipolitik utan att gå in på kärnkraftsfrågan i ett sådant här betänkande.

Jag tycker att det illustrerar en verklighetsflykt och en beröringsångest i den allmänna debatten, men ärligt talat även i Sveriges riksdag, att vi inte kan analysera denna fråga.

Jag ska tala om min egen politik. Ni behöver inte vara oroliga, men den första frågan till oppositionen är naturligtvis: När ni nu har motionerat, varför har ni inte motionerat om när ni vill avveckla kärnkraften? Ni har ju alla tre den frågan på programmet. Varför finns inte det motionsyrkandet med här?

Det vore bra att ha en preciserad och väl utmejslad ståndpunkt redovisad i en motion till Sveriges riksdag.

Herr talman! Man kan ju gå igenom de olika energislagen. Apropå biodrivmedlen och drivmedel inom transportsektorn måste vi fundera på el och elhybridbilar. Det kommer bort här. Det finns en allmän tendens i energidebatter att man ser elanvändning som något ont, och bilen som något ont. Men det är ju i själva verket utsläppen som vi tycker är icke önskvärda, och det är elenergi producerad på ett sätt som leder till koldioxidutsläpp som vi tycker är fel. Det försvinner ofta i den allmänna debatten. Det är ett trivialt påpekande när det väl görs, men det är faktiskt ofta förbisett i den allmänna debatten.

Vi är emot en storskalig introduktion i Sverige av fossilgas. Däremot ska man veta att man i vissa industriella processer använder kol som är ett sämre energislag. Det vore bättre att i de fallen ersätta det med fossilgas. Det innebär inte att man gör en storskalig introduktion.

Jag ska inte tala om gasledningen under Östersjön, även om det är lockande ur många aspekter. Det händer en del saker i denna fråga hela tiden, senast i Europaparlamentet.

När det gäller vindkraft finns det som bekant ett certifikatsystem. Det gäller inte bara vindkraft utan förnybar energi. Det står alliansen bakom. Det ska ge en ökad produktion av förnybar energi enligt vissa prognoser enligt den utformning som det har. Det ska gå i mål år 2017, om jag minns rätt.

Flera har tagit upp att överklagandeprocesserna tar för lång tid. Jag håller helt och hållet med om det. Det finns ingen oenighet i den frågan. Det finns en otrygghet i rättssystemet om man ska behöva vänta fem, sex eller sju år på att få veta om man får eller inte får en vindkraftanläggning.

Det finns ett planeringsmål om 30 terawattimmar som Energimyndigheten har lagt fram. Jag är skeptisk till det så länge det inte har utretts mycket mer omsorgsfullt. Skälet är att vi inte har någon aning om vad det innebär i ökade energipriser för hushållen. Det är en väldigt stor ökning. Om man lägger på ett krav att en viss kvantitet ska produceras på ett visst sätt har vi släppt hela kontrollen över prisutvecklingen. Vi måste ha bättre uppfattning om effekten på elpriserna och ekonomin hos hushållen innan vi går in för detta. Det är skälet till att regeringen vill remsbehandla detta och utreda saken vidare.

Sedan kommer man in på det som Per Bolund också var inne på, nämligen att om man ska ha denna volym måste man också göra ganska stora investeringar i näten. De investeringarna tar också mycket lång tid. Det kanske tar mellan 15 och 20 år i vissa fall om man ska göra riktigt stora investeringar över längre tid.

Någon har tagit upp Euratomfördraget. Det vore jättebra om det togs bort. Det gick inte eftersom så många i Europa var oroliga för att man skulle ändra Europas energipolitik på något avgörande sätt. Det får därför tyvärr stå kvar. Det hade varit mycket bra om man hade tagit bort det.

Det finns som sagt inga motioner om kärnkraft. Oppositionen och Alf Eriksson, som var inne på det, kan naturligtvis säga att regeringssidan har fyra partier som inte tycker exakt likadant i den här frågan, så vad kommer ni att göra?

Vi har olika uppfattningar. Det är ingen hemlighet. Men vi kommer att ha en gemensam uppfattning inför valet 2010. Det är alldeles klart.

Frågan i detta skede är naturligtvis var ni tre partier själva står, men också om ni kan ange hur ni ska gå till väga för att nå den kompromiss som jag föreställer mig att ni åtminstone utåt vill förespegla att ni kommer att komma fram till. Eller ska ni göra som Jan Andersson gör, gå in i en öppen och konstruktiv diskussion med de fyra regeringspartierna om den framtida långsiktiga energipolitiken?

Sedan var Alf Eriksson inne på en som jag tycker helt central fråga, nämligen elöverskottet. Den frågan öppnar upp för den långsiktiga diskussionen om svensk energipolitik.

Om man tittar på klimatfrågan samtidigt – där tidsperspektivet är 2020–2050 – blir frågan: Har vi ett elöverskott eller inte? Vi har det, och det kommer att upphöra någon gång mellan 2015 och 2020. Har vi en riktigt usel ekonomisk utveckling med hög arbetslöshet och låg produktion kommer vi kanske att ha ett elöverskott ända till 2020. Har vi en hög tillväxt och en bra ekonomi upphör det kanske 2015.

Men den avgörande tidpunkten är när de första reaktorerna tas ur drift. Då går vi definitivt in i en underskottssituation. Det sker beträffande Oskarshamn 1 och de äldsta reaktorerna någon gång mellan 2020 och 2025. Vet man då att det kanske tar 15 år från början till slut, från en idé om en ny reaktor till produktion i en ny reaktor, inser man att om man ska ha en ny reaktor som ersätter Oskarshamn 1 år 2025 måste man planera för det och förbereda det redan direkt efter nästa val. Det är så vi resonerar. Det är därför Alf Erikssons fråga om elöverskott blir helt central.

Jag har gett min bild av detta, men jag skulle vilja uppmana var och en att sätta sig ned och verkligen fundera över den frågan. Alternativet är inte att strömmen tar slut i kontakten. Alternativet är att vi får ett långsiktigt elberoende från producenter i andra länder. Vi bygger ut våra nät. Vi importerar på ett reguljärt fast sätt, på det sätt som nu Tyskland, Finland och andra länder till väldigt höga kostnader försöker komma ifrån.

Anf. 231 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Som vanligt är Carl B Hamiltons debatteknik att han lägger ut ett smatterband av olika argument och synpunkter. Det är väldigt svårt att på två minuter ta upp alla, men jag ska göra mitt bästa.

När det gäller att det inte finns några förslag om kärnkraft i motionsfloden håller jag med. Jag reagerade också på det. Men jag tror inte att jag drar samma slutsats av det som Carl B Hamilton. Dessutom tycker jag att Carl B Hamilton får rannsaka sig själv lite grann. Inte ens Folkpartiet har skrivit någon motion. Carl B Hamilton själv har inte någon motion heller om kärnkraften, trots att man tydligen har en mycket utvecklad politik på det området.

När det gäller Miljöpartiets syn på kärnkraften motionerade vi senast förra året. Vi har en väl utvecklad motion om hur vi ser på kärnkraften. Den kan Carl B Hamilton ladda ned från min hemsida till exempel. Det föreslår jag.

Anledningen till att det inte finns några kärnkraftsmotioner tror jag är att riksdagsledamöterna är ungefär som svenska folket i allmänhet. Man väcker motioner om det som man tycker om. SOM-institutets senaste studie visar att det som folk tycker om när de får frågan vilka energikällor de vill satsa på är framför allt solenergi och vindkraft. De ligger på ungefär 80 procent av vad folket tycker att man ska satsa mer på. Vattenkraft och biobränslen ligger på runt 50 procent av vad folk tycker att man ska satsa på. På kärnkraften är det bara 17 procent som vill satsa mer. Det är faktiskt mindre än de som vill satsa på fossilgasen till och med, som ligger på 29 procent, och är snarare mer i paritet med kol och olja. Det är väl anledningen till att man inte skriver kärnkraftsmotioner. Man vill inte ha kärnkraften. Man vill ha sol och vind framför allt.

Sedan måste jag säga att Carl B Hamiltons anförande är otroligt pessimistiskt. Det verkar inte som om han tror på utvecklingen. Det går inte att ha någon tillväxt utan att ha en ökad elproduktion och elkonsumtion till exempel. Det är inte den utveckling vi har sett de senaste decennierna. Det är faktiskt så att vi har haft en ganska stabil elkonsumtion de senaste tio åren, men det har varit en väldig tillväxt. Det tycker jag är en mycket pessimistisk syn, måste jag säga.

Anf. 232 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Man kan väl inte som politiker säga att vi bara lägger fram förslag om det som vi tycker om. Man måste väl lägga förslag och visa på vad konsekvenserna blir av den politik som man driver. Om man nu inte tycker om kärnkraft – jag kan ha respekt för att Per Bolunds parti har fastnat för den ståndpunkten, det är i och för sig en ståndpunkt som man kan ha – måste man ändå redovisa vad konsekvensen av detta blir. Att bara säga att sol och vind skulle vara alternativen därför att det är det mest omtyckta i en opinionsmätning tycker jag är lite väl tunt eftersom solenergi i Sverige i dag inte är något realistiskt alternativ. Med vindkraft kanske man kan komma upp till 30–35 terawattimmar, men det är en bråkdel av den totala elproduktion som vi har i dag.

Sedan tror jag i och för sig att elkonsumtionen per capita successivt kommer att minska. Den går ned. Men samtidigt har vi en växande befolkning. Sett till nettot tar de nog ut varandra så vi får räkna med att den totala elanvändningen i Sverige är ungefär konstant fram till låt oss säga 2050.

Om man då lägger ned kärnkraften samtidigt blir det ett väldigt stort underskott. Såvitt jag förstår måste man med den politik som Per Bolund står för tillfredsställa detta genom en väldigt stor ökning av importen av elektricitet från andra länder. Hur ska det gå till? Det är klart att man får dra kablar. Svenska kraftnät får en helt annan strategisk roll i svensk ekonomi. Det kan man naturligtvis ge dem om man har Per Bolunds åsikt, men det har inte jag. Det är alternativet.

Anf. 233 PER BOLUND (mp) replik:

Herr talman! Jag blir ju glad över att Carl B Hamilton delar min uppfattning att man kan hålla elkonsumtionen ungefär konstant. Men det var ju tvärt emot vad du sade i ditt anförande tidigare. Där sade du att överskottet skulle ätas upp av en ökad elkonsumtion som var ett resultat av att vi skulle ha en tillväxt framöver. Nu förstår jag inte riktigt. Du får nog förklara vad du egentligen menar när det gäller den frågan.

Jag förstår inte heller att du kan säga att 35 terawattimmar vindkraftsel skulle vara en liten del. Titta på kärnkraften! Den producerar väl 45–50 terawattimmar, någonstans där. Då kan man säga att 35 terawattimmar är en väldigt stor andel av den elproduktionen. Om man dessutom lägger till att vi har stor möjlighet att utveckla solenergiproduktionen, att vi kan utveckla kraftvärmeproduktionen från biomassa och att vi kan effektivisera hela användningen, vilket det finns väldigt många studier som visar på, tycker jag att det är väldigt tråkigt att man från Folkpartiets sida fastnar vid en energiform som många svenskar faktiskt inte vill ha och som det finns en mycket mindre acceptans för än sådana energikällor som vindkraft och solenergi. Det kan man se av det folket säger i opinionsmätningarna.

Det är också väldigt mycket så, vilket tyvärr Carl B Hamilton förnekar i debatter, att det finns en motsättning mellan att investera i kärnkraft och att investera i förnybar energiteknik. Det visar inte minst Folkpartiets eget energiförslag som ni har tagit fram i ert program. Där säger ni till exempel att ni vill att kärnkraften ska ingå i certifikatsystemet. Det tycker jag är ett väldigt tydligt besked till väljarna. Det innebär självklart att om man stoppar in ny kärnkraft i certifikatsystemet plockar man ut någonting annat. Då är det något annat som inte får bidrag. Det blir i det här fallet vindkraft och solenergi. Självklart blir det så.

Det visar också, tycker jag, att man i Folkpartiet inte ens självt tror på att det går att bygga kärnkraft utan stöd. Certifikatsystemet är ju ett stöd. När ni föreslår att man ska stoppa in kärnkraften där innebär ju det att ni vill ha ett stöd till kärnkraften. Det kan inte jag tolka som något annat än att ni faktiskt inte tror på att kärnkraften klarar sig själv. Den måste ha ekonomiskt stöd. Det visar inte minst bygget av kärnkraftverket i Finland som går fruktansvärt dåligt ekonomiskt.

Anf. 234 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Det där var för att visa på det orimliga i att säga att om det övergripande problemet är definierat som att vi har för stora utsläpp av växthusgaser är kärnkraften lika värdefull ur den synpunkten som förnybara energislag.

Jag tycker att det som är väsentligt här är att ett elöverskott, om man bygger ut kärnkraften, är jättebra ur klimatsynpunkt. Låt oss exportera elektricitet till andra länder som i dag genererar elektricitet med hjälp av stenkol, brunkol och fossilgas, som de gör i Polen och Tyskland. Det är väl otroligt bra för Europas bidrag till ett bättre klimat att bli av med de anläggningarna, och det skulle vi bli om vi exporterade elektricitet, i och för sig från vattenkraft, vindkraft eller kärnkraft. Kärnkraften är den energikälla som vi faktiskt skulle kunna utveckla i större skala för att göra detta.

Jag förstår Per Bolunds kommentar om elöverskottet. Vad jag talar om när jag talar om perioden 2015–2020 är en mer konjunkturell effekt. Om man har en hög aktivitetsnivå i ekonomin går det åt mer elektricitet. I ett längre perspektiv där man hinner ställa om den tekniska utvecklingen, göra nya investeringar, låt oss säga mellan 2030 och 2050, skulle elanvändningen i Sverige kunna vara konstant.

Anf. 235 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska först göra klart för Carl B Hamilton, i den mån han inte redan vet det, att de allra flesta vet vår inställning när det gäller kärnkraftsfrågan, nämligen att kärnkraften ska avvecklas i den takt den kan ersättas med förnybar energi. Därför finns ett antal motioner och förslag om att vi ska bygga ut den förnybara energin för att göra det möjligt. Det är den logiska förklaringen.

Jag trodde faktiskt, apropå debatten om bördefördelning som jag hade här tidigare, att den svenska uppfattningen var att andra länder inte ska komma undan. De måste också dra sitt strå till stacken i fråga om energiproduktion. Jag har inte bedömt det så att vi ska rädda dem ur situationen genom att exportera svensk kärnkraftsel dit. Carl B Hamilton sade tidigare att det var ett motiv för att bygga ut kärnkraften.

För några månader sedan presenterade Energieffektiviseringsutredningen sitt delbetänkande. Man har tittat på skolor, vården och kontoren. Det går att spara energi för 1 miljard kronor per år. Det går att investera genom att byta ut gamla armaturer och vanliga glödlampor inom dessa sektorer. Det skulle bli en årlig besparing på upp till en terawattimme. Det här skulle betala sig inom en tid på tre fyra år. Det är väl ingen dålig återbetalningstid?

Var finns förslagen om detta? Vi måste möta utbyggnadsdebatten med besparingar.

Anf. 236 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag tar det sista först. Jag blev lite besviken när jag läste Energieffektiviseringsutredningens delbetänkande. Jag tyckte att den var tunn. Det har kommit ett betänkande från Klimatberedningen, och det har kommit en utredning – vars namn jag har nu glömt bort – ledd av Tomas Bruce. Allt detta kommer att behandlas i regeringens klimatproposition som ska läggas fram i höst. Det är mitt svar på den frågan.

Jag talar om ökad export av elektricitet genom att bygga ut kärnkraft och exportera koldioxidfri el. Det har inte direkt med målen 2020 att göra. Vi kommer aldrig att hinna få ett nytt kärnkraftverk i bruk, även om vi skulle vilja det. Även om vår politik skulle slå igenom skulle det inte vara i bruk före 2020. Det tar så lång tid. Det tar minst 15 år. Det är det som gör att man måste börja tänka på dessa saker i god tid.

Det bringar mig tillbaka till vad Alf Eriksson säger om att det här är er politik. Det är ett otroligt luddigt utformat ställningstagande att säga att ni ska ersätta i den takt det finns förnybar energi att ersätta med. Om det inte finns så mycket förnybar energi att ersätta med kommer ni då att gå med på att ersätta existerande reaktorer med nya kärnreaktorer? Det är det som är – förlåt! – kärnfrågan i detta. Kommer ni socialdemokrater att ersätta nuvarande reaktorer med nya reaktorer när de faller för åldersstrecket? Utesluter du det?

Anf. 237 ALF ERIKSSON (s) replik:

Herr talman! Svaret är enkelt. Om man har ett bekymmer fokuserar man på att lösa bekymret. I det här fallet är det att få fram en hållbar utveckling på energiområdet. Då fokuserar man på att få fram förnybar energi, och man fokuserar på att spara energi. Det är där man lägger fokus, och det är där man sätter in utvecklingsinsatserna. Man börjar inte med att säga att man ska misslyckas och planera för ett alternativ. Det är att möta framtiden med en viss ända först.

Carl B Hamilton försöker lasta över framtidsdiskussionen på oppositionen. Men det är faktiskt ni som har regeringsmakten. Ni säger att ni ska ha en gemensam uppfattning 2010. Det är så dags. Är det inte aningen sent, Carl B Hamilton, att 2010 komma med ett förslag på hur man ska se på energifrågan i framtiden? I stort sett alla partier har vittnat om vikten av långsiktiga spelregler. Är det inte dags att försöka samla ihop diskussionen och inte köra utspel som går stick i stäv med varandra och skapa denna oro? Jag ser frågan som en mer eller mindre utvecklings- och överlevnadsfråga för landet. Om vi inte kan lösa energiproblemet på ett förnuftigt sätt kommer vi inte att kunna möta framtiden på ett positivt sätt. Det handlar om utvecklingen av landet, och det handlar om välfärden.

Anf. 238 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag håller helt med Alf Eriksson på den sista punkten. Det är därför som vi ska ha en gemensam ståndpunkt inför valet 2010.

Men ni tre har inte en gemensam ståndpunkt. Alf Erikssons ståndpunkt är en helt annan än de två renodlade nedläggningspartiernas i fråga om kärnkraften. Det är helt olika, närmast motstridiga, ståndpunkter. Det är därför som Maud Olofsson bland annat brukar tala om att samla till en blocköverskridande överenskommelse – samtal i energipolitiken.

Det finns ett annat problem som Alf Eriksson inte kommer förbi med resonemangen om att vara pessimist eller inte. Vem äger kärnkraftverken i Sverige? Det är inte staten. Dessa ägare kan en dag komma och säga att de inte tycker att det lönar sig att uppgradera och köra Oskarshamn 1 längre och att de kommer att lägga ned Oskarshamn 1 om fem år. Vad gör Alf Eriksson om ägarna till Oskarshamn 1 säger 2015 att de lägger ned Oskarshamn 1 2020? Han har 15 år på sig att få en ny reaktor på plats. Det är ett gap på tio år.

Anf. 239 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Folkomröstningsresultatet gäller fortfarande. Ingenting annat är sagt. Det innebär att Vänsterpartiet står fast vid den överenskommelse som vi ingick med Socialdemokraterna och Centerpartiet om att kärnkraften ska avvecklas i takt med att den kan ersättas med förnybar energi. Det är vår uppfattning.

Vi har haft diskussionerna tidigare. Vi har motionerat om kärnkraftens avveckling. Det gjorde jag senast i höstas, och Carl B Hamilton och jag har debatterat frågan i kammaren.

Det här är ett vägval. Vi kan inte både bygga ut kärnkraften och bygga ut och satsa på förnybar energi. De ekonomiska resurserna har vi inte i Sverige. Det här är ett vägval. Folkpartiet har gjort sitt. Det är kärnkraften som är framtiden. Vänsterpartiet står för en helt annan ut-

veckling i det framtida Sverige, där kärnkraften ska fasas ut. Det gör vi också med beaktande av att Energimyndigheten gör en bedömning av att vi har 15–20 terawattimmars överskott 2015. Klimatberedningen har också sagt att den stora potentialen finns med energieffektivisering, vilket flera andra utredningar visar. Det är en enorm potential för att minska energiåtgången.

Jag blir ibland inte riktigt klok på vad Carl B Hamilton menar. Vi kan inte importera el. Då blir vi beroende av andra länder, sade Carl B Hamilton. Men det är helt okej att vi exporterar el till andra länder. Då spelar det ingen roll om de blir beroende av oss. Det är inte logiskt.

Anf. 240 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Vi har inte resurserna, säger Kent Persson. Kärnkraftverken i Sverige, om vi tar dem som ändå kostar mest av allting, lånar ju pengar. De byggs utifrån företagsekonomiska kalkyler. De pengarna och de resurserna, om det är så man ser det, vilket man kanske gör i det här sammanhanget, kommer alltså att komma fram i de fall där det är lönsamt att bygga ut kärnkraften.

Inte minst kommer det europeiska systemet för utsläppshandeln att göra all koldioxidfri elektricitetsproduktion lönsammare och lönsammare allteftersom utsläppshandelspriserna går upp.

Sedan var det detta med att det är ett överskott 2015. Jo, men det tar betydligt längre tid än så. Det tar minst den dubbla tiden att starta en elproduktionsanläggning, typ kärnkraftverk eller vattenkraftverk, för den delen. Investeringsperioderna är så långa.

Energieffektivisering förutsätter stigande priser. Det får man fundera igenom. Det låter ganska behändigt att vi ökar energieffektiviteten, och så halverar vi användningen. För att få fram detta krävs det att priserna går upp på elektricitet. Då får man fundera över bland annat de fördelningpolitiska effekterna av detta och vilken strukturomvandling som det här innebär.

Det är god natt för en stor del av svensk basindustri om man ska ha en energieffektivisering som har den dimensionen att man inte behöver ersätta kärnkraften med ny kärnkraft eller med den här importen.

Det är klart att till exempel Tyskland, som inom överskådlig tid kommer att vara importör av energi, kanske hellre vill ha svensk elektricitet än rysk gas eller polskt kol.

Anf. 241 KENT PERSSON (v) replik:

Herr talman! Det hänger inte ihop. Fortfarande tycker du att det är okej att andra länder blir beroende av svensk energipolitik. Men vi ska inte vara beroende av andra länder.

Jag håller med dig om att vi inte ska vara beroende av andra länder. Vi ska klara vår del själva. Det kan vi vara överens om. Men ditt resonemang håller inte ihop.

Dessutom måste jag nog hålla med Per Bolund. Jag känner att du är väldigt pessimistisk i dina bedömningar av vilken potential den förnybara energin har i Sverige. Det gäller likaså energieffektiviseringen.

Du och jag har haft en diskussion om just den frågan i den här kamraren för inte alls länge sedan. Jag hänvisade då också till amerikanska rapporter i fråga om vilka möjligheter det finns. De är ekonomiskt gång-

bara. Svenska forskare visar på samma sak. Upp till 40 procent kan vi energieffektivisera här i Sverige, och det är lönsamt.

En satsning på miljöteknikutvecklingen här kan ge, som jag har pratat om tidigare då jag hänvisade till Världsnaturfonden, möjligheter till enorma exportintäkter. Då utvecklar vi också energitekniken och den förnybara energin. Det finns alltså enorma möjligheter om vi satsar på rätt åtgärder redan i dag, som då också kan ge relativt snabba resultat.

Jag håller med dig. Skulle vi ta ett beslut i dag om att börja planera för kärnkraft är jag övertygad om att det skulle bli tidigast 2025 till en kostnad som vi inte har den blekaste aning om. För att inte prata om hur vi ska ta reda på eländet! Framför allt handlar det om något som vi inte har diskuterat här, uranbrytning. Ska vi importera uran och låta andra ta smällen? Eller ska vi öppna gruvorna i Sverige? Det finns det inte något folkligt gehör för.

Anf. 242 CARL B HAMILTON (fp) replik:

Herr talman! Jag ska gärna debattera uranbrytning och uranimport vid ett annat tillfälle, men det skulle föra för långt här.

Jag menar att både Per Bolund och Kent Persson kommer med glädjekalkyler i sin syn på energiförsörjningen.

Jag ska avsluta min del av den här debatten med att läsa ur LO-tidningen. Det är ett brev på ledarsidan som börjar så här:

Folkpartiets insiktsfulla krav på att bygga nya kärnkraftverk är något som vi hälsar med den största tillfredsställelse. I dag saknar Sverige en långsiktig energipolitik, vilket är till men för skogsindustrin och övrig basindustri.

Lite längre ned i den här artikeln i LO-tidningen står det:

Dagens energipolitik har ett brett stöd i riksdagen, men den håller inte måttet. Det krävs en ny uppgörelse som har både klimathotet och välfärden som grund, och det hastar.

Jag anbefaller LO-tidningen till läsning, Kent Persson.

Anf. 243 MIKAEL OSCARSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på samtliga reservationer.

Beslut som vi fattar i energipolitiken påverkar inte bara energitillförsel och elpriser i största allmänhet utan också klimatförändringar och ekonomisk tillväxt liksom hushållens och företagens ekonomi.

Energipolitiken är inte bara en nationell fråga utan också en global angelägenhet. Beslut som Sverige fattar berör andra länder, liksom beslut som fattas i andra länder berör vårt land. Därför är det väldigt positivt med det engagemang som EU har, de olika mål som har satts upp och som Sverige kommer att jobba hårt för att uppfylla.

Transportsektorn har hamnat i blickfånget för att dämpa klimatförändringarna. I EU:s förhandlingar slås fast att 10 procent av transportsektorns konsumtion ska bestå av biobränslen 2020.

Regeringen gör också kraftansträngningar när det gäller nya moderna drivmedel. Även om etanol och biobränsle för närvarande är huvudspår sätts stora hopp till ny teknik och nya drivmedel. Av den så kallade klimatomiljarden satsas 120 miljarder kronor på andra generationens drivmedel.

Vindkraften har kommit att tilldra sig ett allt större intresse i takt med att produktionskapaciteten har ökat och de fasta kostnaderna har kunnat reduceras. I dag utgör vindkraften endast 1 procent av den totala elproduktionen, men planeringsmålet är mångdubbelt större.

Stödfunktioner i form av till exempel stöd till teknikutveckling bör finnas. Därför är det glädjande att av klimatmiljarden satsas 40 miljoner kronor på ett nationellt vindbruk.

Vattenkraften är vid sidan av kärnkraften Sveriges viktigaste energikälla. Vår förhoppning är att denna naturresurs ska kunna leverera mer energi utan att våra älvar och vattendrag förstörs. Därför ska en utredare se över regelverket som omgärdar vattenkraften i syfte att främja en så hög produktionskapacitet som möjligt i vattenkraften. Detta arbete anser jag vara mycket viktigt. Och det är både effektivt och miljövänligt med ökad produktionskapacitet, oavsett om det berör vattenkraft eller kärnkraft.

Det är bra att regeringen har slagit fast att det är oljeberoendet som ska bekämpas snarare än kärnkraften. Att kraftfullt minska industrins oljeberoende blir omöjligt om kärnkraften samtidigt ska avvecklas. Därför är det väldigt positivt att avvecklingshoten är över, när Socialdemokraterna inte längre sitter i regeringen. All kraft kan i stället läggas på att få fram energi som inte påverkar klimatet. På så sätt kan man successivt bli kvitt oljan som energikälla.

Den föregående regeringens avveckling av fullt fungerande kärnkraftverk var direkt skadlig både för miljön och för svensk ekonomi. Ändå fick den fortgå, och vi bär fortfarande ekonomiska kostnader för den förtida avvecklingen. Kärnkraften kan dock inte lösa hela framtidens energibehov. Varifrån den nya energin ska komma beror på en rad faktorer som marknaden själv råder över.

Staten kan till viss del genom ekonomiska styrmedel styra inriktningen. Med forskning och teknik kan man finna nya vägar att producera billig och ren energi. Därför är forskning och utveckling av största betydelse.

Av den anledningen ser jag positivt på den kärnenergiforskning som pågår inom ramen för EU. Det kan vara en möjlighet att snabbare än vi anar göra oss kvitt beroendet av fossila bränslen. Detta noterar jag bland annat att Vänsterpartiet är emot, vilket är besynnerligt.

Till sist vill jag betona vikten av energieffektivisering. Av regeringens klimatmiljard ska under mandatperioden totalt 310 miljoner kronor gå till energieffektivisering. Det är viktigt att vi väljer rätt metod. Med fel metod kan energibesparingen ske till priset av ökad arbetslöshet, lägre tillväxt och ökade utsläpp. Därför är det viktigt att vi fattar beslut med rätt tillvägagångssätt så att energieffektivisering och minskade klimatpåverkande utsläpp kombineras med fortsatt ekonomisk tillväxt och välbefinnande.

För det krävs det modern energipolitik. En sådan politik lägger den här regeringen grunden för.

Anf. 244 BJÖRN LEIVIK (m):

Herr talman! Jag ska helt kort uppehålla mig vid biogas och investeringsstöd.

Miljöminister Andreas Carlgren har sagt att staten måste in och ta en roll när det gäller finansiering av fullskaliga biogasanläggningar och att marknaden inte kan lösa det själv. Han säger också att vi måste hitta samarbetsformer för stat, kommuner och näringsliv. Det är bra sagt, och det är precis detta det handlar om. Det gäller att hitta samarbetsformer.

Det finns uppskattningar om att biogasen kan öka från ungefär 1,5 terawattimmar till 14 terawattimmar år 2050. För jämförelsens skull kan nämnas att Sveriges kärnkraftverk levererar ca 75 terawattimmar. Biogasens potential är med andra ord betydande.

I juli 2005 tillkallade den dåvarande regeringen en särskild utredare med uppgift att analysera det svenska jordbrukets förutsättningar som producent av bioenergi för jordbruket. Han presenterade sina slutsatser i maj 2007. När det gäller gödselbaserad biogasproduktion såg utredaren det som önskvärt att tekniken utvecklades och föreslog att investeringsstöd lämnas inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Den 31 januari 2008 gav regeringen Jordbruksverket i uppdrag att utreda förutsättningar för att stödja biogasanläggningar inom ramen för landsbygdsprogrammet. Utredningens syfte är att undersöka hur Sverige inom ramen för detta program kan stödja investeringar i biogasanläggningar. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj år 2008.

Även i 2008 års budgetproposition uppmärksammas behovet av stöd till investeringar. Där sägs att regeringen avser att se över finansieringsformerna för statens stöd för att möjliggöra tillräckligt investeringskapital.

Jag håller med om att skattemedel inte ska användas för kommersiella projekt som har potential att stå på egna ben. Men problemet är att tillgång och efterfrågan är i obalans. För att få till stånd en hållbar kedja av produktion, distribution och konsumtion måste staten inledningsvis medfinansiera en eller flera av länkarna i kedjan.

Sverige finansierar i dag genom Energimyndigheten flera stora projekt där biobränslen står i fokus från produktion, det vill säga odling av råvara för biodrivmedel, till användning av nya bränslen. Detta sker bland annat genom forskning om drivmedelsframställning i framtida industrikombinat och forskning om såväl innovationssystem som styrmedel för alternativa drivmedel. Sverige medverkar också i ett EU-projekt, Refuel, som ska utforma strategier för att kostnadseffektiva alternativa drivmedel ska kunna introduceras. Projektet studerar också konsekvenserna för stationära anläggningar som använder biobränslen.

Herr talman! Problemet beträffande gas för fordon är dock att om det inte finns tillräcklig tillgång på bränsle kommer det heller inte att finnas en efterfrågan på fordon. Att staten ger bidrag i syfte att stimulera användningen av bilar med förnybara bränslen är mycket bra. Men samtidigt är det av stor vikt att konsumenterna kan lita på att det finns bränsle att tillgå.

Därför är projekt som Biogas Brålanda något som staten bör investera i. Projektet syftar till att göra gas för fordonsändamål och involverar kommuner såväl som enskilda jordbruksföretag. Projektet skulle tillsammans med en kommersiell biogasproduktion i Trollhättan kunna bli en bra modell för Sverige vad gäller småskalig produktion och distribution av biogas.

Den totala investeringen är beräknad till ungefär 100 miljoner varav 20 miljoner skulle avse ledningsdragning som skulle kunna vara statens insats.

Herr talman! Jag kan dela utskottets uppfattning att det inte är riksdagens uppgift att avgöra huruvida enskilda projekt ska stödjas eller ej och yrkar därför inte på något annat. Men jag hoppas samtidigt att gjorda uttalanden och utredningar leder till ett positivt besked för Biogas Brålanda.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 3 april.)

19 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositioner
2007/08:129 Förhandsgodkända insamlingssystem för förpackningar och
paper
2007/08:135 Ny konkurrenslag m.m.

20 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 2 april

2007/08:1027 Scoutrörelsens evenemang

av *Lars Wegedal* (s)
till integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni (fp)

2007/08:1028 Pilotutbildning i kommande yrkeshögskola

av *Maria Stenberg* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 april.

21 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 2 april

2007/08:986 Den kinesiska regimens brutala ingripanden mot protesterande munkar och civila i Tibet

av *Kerstin Lundgren* (c)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:988 Mordet på kaldéernas högste ledare i Irak

av *Lennart Sacrédeus* (kd)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

**2007/08:991 16 mars – en internationell dag mot massförstörelseva-
pen**

av *Jacob Johnson* (v)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:995 Barnfattigdom

av *Eva Olofsson* (v)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

2007/08:996 Serveringslokal för ölprovning

av *Mats G Nilsson* (m)
till statsrådet Maria Larsson (kd)

2007/08:997 Högersväng i ljusreglerade trafikkorsningar

av *Gunnar Andrén* (fp)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)

**2007/08:998 Tidsplan för svenska helikoptrar för medicinsk evakue-
ring**

av *Allan Widman* (fp)
till försvarsminister Sten Tolgfors (m)

2007/08:999 Utvisningsbeslut som ej går att verkställa

av *Kalle Larsson* (v)
till statsrådet Tobias Billström (m)

2007/08:1001 Mänskliga rättigheter i Tibet

av *Agneta Berliner* (fp)
till statsminister Fredrik Reinfeldt (m)

2007/08:1002 Banksekretess och skatteparadis

av *Ameer Sachet* (s)
till finansminister Anders Borg (m)

2007/08:1003 Rätten till arbetsgivarintyg

av *Elisabeth Svantesson* (m)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)

2007/08:1005 Behandlingen av det kurdiska folket

av *Bodil Ceballos* (mp)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1006 Det politiska våldet i Colombia

av *Luciano Astudillo* (s)
till utrikesminister Carl Bildt (m)

2007/08:1007 Specialpedagogiska skolmyndighetens ortsplacering

av *Ameer Sachet* (s)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)

2007/08:1008 En ny häkteslag

av *Alice Åström* (v)
till justitieminister Beatrice Ask (m)

- 2007/08:1009 Arbetsmarknadssituationen i Hässleholm**
av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin (m)
- 2007/08:1011 Försäljningen av Vin & Sprit och dess unika konstsamling**
av *Leif Pagrotsky* (s)
till näringsminister Maud Olofsson (c)
- 2007/08:1012 Försäljningen av Vin & Sprit och dess unika konstsamling**
av *Leif Pagrotsky* (s)
till statsrådet Mats Odell (kd)
- 2007/08:1013 Försäljningen av Vin & Sprit och dess unika konstsamling**
av *Leif Pagrotsky* (s)
till kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth (m)
- 2007/08:1015 Omkostnadsersättningar**
av *Irene Oskarsson* (kd)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:1016 Osäker trafiksäkerhet**
av *Margareta Cederfelt* (m)
till statsrådet Åsa Torstensson (c)
- 2007/08:1017 Underlättande av fri etablering inom sjukvården**
av *Anne Marie Brodén* (m)
till socialminister Göran Hägglund (kd)
- 2007/08:1019 Reformering av tillsynen i konkurs**
av *Yvonne Andersson* (kd)
till justitieminister Beatrice Ask (m)
- 2007/08:1020 Synliggörande av funktionsnedsättningar i skolans läroböcker**
av *Lars-Ivar Ericson* (c)
till utbildningsminister Jan Björklund (fp)
- 2007/08:1021 Fakturabedragare**
av *Inger Davidson* (kd)
till justitieminister Beatrice Ask (m)
- 2007/08:1022 Tullpersonal för plomberingskontroll i Kapellskär**
av *Raimo Pärssinen* (s)
till finansminister Anders Borg (m)
- 2007/08:1023 Tillåtlighetsprövning av E 4 Sundsvall**
av *Hans Stenberg* (s)
till miljöminister Andreas Carlgren (c)
- 2007/08:1024 Barnfattigdomen i Sverige**
av *Lennart Axelsson* (s)
till socialminister Göran Hägglund (kd)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 april.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanrådets början till och med 6 § anf. 24 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med anf. 46 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 77 (delvis),
av talmannen därefter till och med 10 § anf. 111 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 124 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med anf. 160 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 186 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 17 § anf. 217 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanrådets slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Aktuell debatt: Migrations- och integrationspolitiken	1
Anf. 1 FREDRICK FEDERLEY (c)	1
Anf. 2 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	1
Anf. 3 FREDRICK FEDERLEY (c)	4
Anf. 4 VERONICA PALM (s).....	6
Anf. 5 ULF NILSSON (fp)	7
Anf. 6 LARS GUSTAFSSON (kd)	9
Anf. 7 KALLE LARSSON (v).....	10
Anf. 8 ULF HOLM (mp).....	12
Anf. 9 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	13
Anf. 10 FREDRICK FEDERLEY (c)	14
Anf. 11 VERONICA PALM (s).....	15
Anf. 12 ULF NILSSON (fp)	16
Anf. 13 LARS GUSTAFSSON (kd)	17
Anf. 14 KALLE LARSSON (v).....	17
Anf. 15 ULF HOLM (mp).....	18
Anf. 16 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	18
Anf. 17 FREDRICK FEDERLEY (c)	19
Anf. 18 Statsrådet TOBIAS BILLSTRÖM (m)	20
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	21
3 § Återkallelse av proposition	22
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	22
5 § Förnyad bordläggning.....	22
6 § Statligt tandvårdsstöd	23
Socialutskottets betänkande 2007/08:SoU9	23
Anf. 19 FINN BENGTSSON (m)	23
Anf. 20 LENNART AXELSSON (s)	23
Anf. 21 ELINA LINNA (v).....	26
Anf. 22 THOMAS NIHLÉN (mp)	29
Anf. 23 KENNETH JOHANSSON (c)	31
Anf. 24 ELINA LINNA (v) replik	33
Anf. 25 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	33
Anf. 26 ELINA LINNA (v) replik	33
Anf. 27 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	34
Anf. 28 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	34
Anf. 29 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	35
Anf. 30 THOMAS NIHLÉN (mp) replik	35
Anf. 31 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	35
Anf. 32 MARIANNE KIERKEMANN (m).....	36
Anf. 33 LENNART AXELSSON (s) replik.....	37
Anf. 34 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	38
Anf. 35 LENNART AXELSSON (s) replik.....	38
Anf. 36 MARIANNE KIERKEMANN (m) replik	38
Anf. 37 TOBIAS KRANTZ (fp)	39
Anf. 38 CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd)	41

Anf. 39	ELINA LINNA (v) replik.....	42
Anf. 40	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	43
Anf. 41	ELINA LINNA (v) replik.....	43
Anf. 42	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	43
Anf. 43	LENNART AXELSSON (s) replik	44
Anf. 44	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	44
Anf. 45	LENNART AXELSSON (s) replik	45
Anf. 46	CHATRINE PÅLSSON AHLGREN (kd) replik	45
Anf. 47	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	46
Anf. 48	LENNART AXELSSON (s) replik	49
Anf. 49	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	49
Anf. 50	LENNART AXELSSON (s) replik	50
Anf. 51	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	51
Anf. 52	ELINA LINNA (v) replik.....	51
Anf. 53	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	51
Anf. 54	ELINA LINNA (v) replik.....	52
Anf. 55	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	52
Anf. 56	THOMAS NIHLÉN (mp) replik	53
Anf. 57	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	53
Anf. 58	THOMAS NIHLÉN (mp) replik	54
Anf. 59	Socialminister GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	54
	(Beslut fattades under 13 §.).....	54
7 §	Särskild utlänningskontroll	55
	Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU5	55
	(Beslut fattades under 13 §.).....	55
8 §	Polisfrågor	55
	Justitieutskottets betänkande 2007/08:JuU10	55
Anf. 60	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	55
Anf. 61	LENA OLSSON (v).....	57
Anf. 62	ANDERS HANSSON (m)	59
Anf. 63	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	62
Anf. 64	ANDERS HANSSON (m) replik	62
Anf. 65	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	63
Anf. 66	ANDERS HANSSON (m) replik	63
Anf. 67	LENA OLSSON (v) replik.....	64
Anf. 68	ANDERS HANSSON (m) replik	64
Anf. 69	LENA OLSSON (v) replik.....	64
Anf. 70	ANDERS HANSSON (m) replik	65
Anf. 71	KARIN NILSSON (c).....	65
Anf. 72	LENA OLSSON (v) replik.....	66
Anf. 73	KARIN NILSSON (c) replik.....	67
Anf. 74	LENA OLSSON (v) replik.....	67
Anf. 75	KARIN NILSSON (c) replik.....	67
Anf. 76	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp)	68
Anf. 77	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	70
Anf. 78	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	71
Anf. 79	KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	71
Anf. 80	CECILIA WIGSTRÖM i Göteborg (fp) replik	72

Anf. 81 OTTO VON ARNOLD (kd)	73
Anf. 82 KRISTER HAMMARBERGH (m)	74
Anf. 83 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	76
Anf. 84 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	76
Anf. 85 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik	77
Anf. 86 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	77
Anf. 87 LENA OLSSON (v) replik.....	77
Anf. 88 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	78
Anf. 89 LENA OLSSON (v) replik.....	78
Anf. 90 KRISTER HAMMARBERGH (m) replik	78
Anf. 91 ANNICKA ENGBLOM (m).....	79
(Beslut fattades under 13 §.)	80
9 § Frågor om s.k. sms-lån och överskultsättning.....	80
Civilutskottets betänkande 2007/08:CU10.....	80
Anf. 92 EVA SONIDSSON (s).....	80
Anf. 93 EGON FRID (v).....	82
Anf. 94 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m)	82
Anf. 95 EVA SONIDSSON (s) replik.....	85
Anf. 96 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	85
Anf. 97 EVA SONIDSSON (s) replik.....	85
Anf. 98 KATARINA BRÄNNSTRÖM (m) replik	86
Anf. 99 LENNART PETTERSSON (c).....	86
Anf. 100 EVA SONIDSSON (s) replik.....	88
Anf. 101 LENNART PETTERSSON (c) replik.....	88
Anf. 102 EVA SONIDSSON (s) replik.....	88
Anf. 103 LENNART PETTERSSON (c) replik.....	89
Anf. 104 JAN ERTSBORN (fp).....	89
Anf. 105 YVONNE ANDERSSON (kd)	90
Anf. 106 EVA SONIDSSON (s) replik.....	92
Anf. 107 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	92
Anf. 108 EVA SONIDSSON (s) replik.....	93
Anf. 109 YVONNE ANDERSSON (kd) replik	93
(Beslut fattades under 13 §.)	93
10 § Arvsrättsliga frågor.....	94
Civilutskottets betänkande 2007/08:CU12.....	94
Anf. 110 HILLEVI LARSSON (s).....	94
Anf. 111 ANDREAS NORLÉN (m).....	95
Anf. 112 LENNART PETTERSSON (c).....	96
Anf. 113 JAN ERTSBORN (fp).....	97
Anf. 114 YVONNE ANDERSSON (kd)	98
(Beslut fattades under 13 §.)	99
11 § Den nya inskrivningsmyndigheten, m.m.	99
Civilutskottets betänkande 2007/08:CU16.....	99
Anf. 115 CHRISTER AEDELSBO (s).....	99
Anf. 116 LENNART PETTERSSON (c).....	101
Anf. 117 CHRISTER AEDELSBO (s) replik.....	102
Anf. 118 LENNART PETTERSSON (c) replik.....	103
(forts. 14 §).....	103

Ajournering	103
Återupptagna förhandlingar	103
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 27 mars	103
UbU10 Vuxenutbildning	103
TU4 Efterkonvertering av personbilar för alternativbränslen, m.m.	104
TU6 Väg- och fordonsfrågor	105
13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	106
SoU9 Statligt tandvårdsstöd	106
JuU5 Särskild utlänningskontroll	108
JuU10 Polisfrågor	108
CU10 Frågor om s.k. sms-lån och överskuldssättning	109
CU12 Arvsrättsliga frågor	109
14 § (forts. från 11 §) Den nya inskrivningsmyndigheten, m.m. (forts. CU16)	110
Anf. 119 CHRISTER ADELSBO (s) replik	110
Anf. 120 LENNART PETERSSON (c) replik	110
(Beslut skulle fattas den 3 april.)	110
15 § Högskolan	111
Utbildningsutskottets betänkande 2007/08:UbU9	111
Anf. 121 MIKAEL DAMBERG (s)	111
Anf. 122 EVA OLOFSSON (v)	114
Anf. 123 LAGE RAHM (mp).....	116
Anf. 124 BETTY MALMBERG (m)	118
Anf. 125 MIKAEL DAMBERG (s) replik	121
Anf. 126 BETTY MALMBERG (m) replik	121
Anf. 127 MIKAEL DAMBERG (s) replik	122
Anf. 128 BETTY MALMBERG (m) replik	122
Anf. 129 EVA OLOFSSON (v) replik	123
Anf. 130 BETTY MALMBERG (m) replik	123
Anf. 131 EVA OLOFSSON (v) replik	124
Anf. 132 BETTY MALMBERG (m) replik	124
Anf. 133 LAGE RAHM (mp) replik	125
Anf. 134 BETTY MALMBERG (m) replik	125
Anf. 135 LAGE RAHM (mp) replik	126
Anf. 136 BETTY MALMBERG (m) replik	126
Anf. 137 ULF NILSSON (fp).....	127
Anf. 138 MIKAEL DAMBERG (s) replik	129
Anf. 139 ULF NILSSON (fp) replik	130
Anf. 140 MIKAEL DAMBERG (s) replik	130
Anf. 141 ULF NILSSON (fp) replik	131
Anf. 142 LAGE RAHM (mp) replik	131
Anf. 143 ULF NILSSON (fp) replik	132
Anf. 144 LAGE RAHM (mp) replik	133
Anf. 145 ULF NILSSON (fp) replik	133
Anf. 146 EVA OLOFSSON (v) replik	134
Anf. 147 ULF NILSSON (fp) replik	134

Anf. 148	EVA OLOFSSON (v) replik	135
Anf. 149	ULF NILSSON (fp) replik	135
Anf. 150	EVA JOHNSON (kd)	136
Anf. 151	LAGE RAHM (mp) replik	137
Anf. 152	EVA JOHNSON (kd) replik	138
Anf. 153	LAGE RAHM (mp) replik	138
Anf. 154	EVA JOHNSON (kd) replik	139
Anf. 155	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c)	139
Anf. 156	MIKAEL DAMBERG (s) replik	140
Anf. 157	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	141
Anf. 158	MIKAEL DAMBERG (s) replik	141
Anf. 159	ULRIKA CARLSSON i Skövde (c) replik	142
Anf. 160	LENNART HEDQUIST (m)	142
	(Beslut skulle fattas den 3 april.)	143
16 §	Företagsfrämjande insatser	143
	Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU7	143
Anf. 161	KARIN ÅSTRÖM (s)	143
Anf. 162	KENT PERSSON (v)	146
Anf. 163	PER BOLUND (mp)	147
Anf. 164	KARIN PILSÄTER (fp)	150
Anf. 165	KENT PERSSON (v) replik	153
Anf. 166	KARIN PILSÄTER (fp) replik	154
Anf. 167	KENT PERSSON (v) replik	154
Anf. 168	KARIN PILSÄTER (fp) replik	155
Anf. 169	MARIA PLASS (m)	156
Anf. 170	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	158
Anf. 171	MARIA PLASS (m) replik	158
Anf. 172	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	159
Anf. 173	MARIA PLASS (m) replik	159
Anf. 174	PER BOLUND (mp) replik	160
Anf. 175	MARIA PLASS (m) replik	160
Anf. 176	PER BOLUND (mp) replik	161
Anf. 177	MARIA PLASS (m) replik	161
Anf. 178	JAN ANDERSSON (c)	162
Anf. 179	KENT PERSSON (v) replik	163
Anf. 180	JAN ANDERSSON (c) replik	163
Anf. 181	KENT PERSSON (v) replik	164
Anf. 182	JAN ANDERSSON (c) replik	164
Anf. 183	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	164
Anf. 184	JAN ANDERSSON (c) replik	165
Anf. 185	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	165
Anf. 186	JAN ANDERSSON (c) replik	166
Anf. 187	PER BOLUND (mp) replik	166
Anf. 188	JAN ANDERSSON (c) replik	167
Anf. 189	PER BOLUND (mp) replik	167
Anf. 190	JAN ANDERSSON (c) replik	168
Anf. 191	MIKAEL OSCARSSON (kd)	168
Anf. 192	KENT PERSSON (v) replik	169
Anf. 193	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	170

Anf. 194	KENT PERSSON (v) replik	170
Anf. 195	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	171
Anf. 196	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	171
Anf. 197	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	171
Anf. 198	KARIN ÅSTRÖM (s) replik	172
Anf. 199	MIKAEL OSCARSSON (kd) replik	172
	(Beslut skulle fattas den 3 april.)	172
17 §	Vissa näringspolitiska frågor	173
	Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU8	173
Anf. 200	BERIT HÖGMAN (s)	173
Anf. 201	KENT PERSSON (v)	174
Anf. 202	PER BOLUND (mp)	175
Anf. 203	HANS ROTHENBERG (m)	177
Anf. 204	BERIT HÖGMAN (s) replik	179
Anf. 205	HANS ROTHENBERG (m) replik	180
Anf. 206	BERIT HÖGMAN (s) replik	180
Anf. 207	HANS ROTHENBERG (m) replik	181
Anf. 208	KARIN GRANBOM (fp)	181
Anf. 209	PER BOLUND (mp) replik	184
Anf. 210	KARIN GRANBOM (fp) replik	185
Anf. 211	PER BOLUND (mp) replik	185
Anf. 212	KARIN GRANBOM (fp) replik	186
Anf. 213	KENT PERSSON (v) replik	186
Anf. 214	KARIN GRANBOM (fp) replik	186
Anf. 215	KENT PERSSON (v) replik	187
Anf. 216	KARIN GRANBOM (fp) replik	187
Anf. 217	BERIT HÖGMAN (s) replik	187
Anf. 218	KARIN GRANBOM (fp) replik	188
Anf. 219	BERIT HÖGMAN (s) replik	188
Anf. 220	KARIN GRANBOM (fp) replik	189
	(Beslut skulle fattas den 3 april.)	189
18 §	Vissa energipolitiska frågor	189
	Näringsutskottets betänkande 2007/08:NU10	189
Anf. 221	ALF ERIKSSON (s)	189
Anf. 222	KENT PERSSON (v)	191
Anf. 223	PER BOLUND (mp)	192
Anf. 224	BJÖRN HAMILTON (m)	194
Anf. 225	ALF ERIKSSON (s) replik	196
Anf. 226	BJÖRN HAMILTON (m) replik	196
Anf. 227	ALF ERIKSSON (s) replik	197
Anf. 228	BJÖRN HAMILTON (m) replik	197
Anf. 229	JAN ANDERSSON (c)	198
Anf. 230	CARL B HAMILTON (fp)	198
Anf. 231	PER BOLUND (mp) replik	200
Anf. 232	CARL B HAMILTON (fp) replik	201
Anf. 233	PER BOLUND (mp) replik	202
Anf. 234	CARL B HAMILTON (fp) replik	202
Anf. 235	ALF ERIKSSON (s) replik	203

Anf. 236	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	203
Anf. 237	ALF ERIKSSON (s) replik	204
Anf. 238	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	204
Anf. 239	KENT PERSSON (v) replik.....	204
Anf. 240	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	205
Anf. 241	KENT PERSSON (v) replik.....	205
Anf. 242	CARL B HAMILTON (fp) replik.....	206
Anf. 243	MIKAEL OSCARSSON (kd)	206
Anf. 244	BJÖRN LEIVIK (m).....	207
	(Beslut skulle fattas den 3 april.).....	209
19 §	Bordläggning.....	209
20 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	209
21 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	209
22 §	Kammaren åtskildes kl. 22.54.	212

Tryck: Elanders, Vällingby 2008